

Első fejezet

Mit kell nékem cselekednem, hogy idvezüljek? (ApCsel 16,30.31.)

Midőn e világ nagy sivatagán zarándokoltam, oly helyre érkezem, hol egy barlang vala, itt lefeküdtem aludni és láttam álmot; egy ember tünt fel előttem, piszkos, szétszagotott ruhában, s arcát saját házatól elfordítva, könyvet tartott kezében, s nagy terhet hordott hátán (Ésa 64,6; Zsolt 38,4; Zsid 2,2.3). Ránéztem s észrehevém, hogy a könyvet felnyitva abból olvasott, s olvasás közben sírt és reszketett, s miután már nem bírta magát tovább tartani, keserves jajveszéklésben tört ki, így kiáltván fel: "Mit cselekedjem" (ApCsel 2,37)?"

Ily keserves állapotban ment haza, s ameddig bírt, erőt vón magán, hogy neje és gyermekei baját észre ne vegyék. De nem tudott sokáig hallgatni, nyomora kényszeríté, hogy feltárja szívét neje és gyermekei előtt: Ó, szeretett nőm s ti drága gyermekeim, egy teher miatt, mely súlyos nyomással nehezedik reám, végem van nekem. S mi több, biztos tudomásom van, hogy e városunkat égi tűz fogja elemészteni, s e borzasztó veszélyben mi mindnyájan, én, te nőm, s ti édes gyermekeim nyomorultan fogunk elveszni, ha szabadulásunkra (mit még, fájdalom, sehol sem látok), biztos ösvényt nem lelünk.

4

E beszéd övéit igen leveré, nem azért, mintha elhitték volna, hogy csakugyan való, amit mond, hanem mert azt képzelék, hogy örült eszmék zavarták meg agyát. Az est beálltával, azon reményben, hogy az álom újra magához hozandja, gyorsan ágyba fektették; de az éjszaka reá nézve a nappalhoz hasonló nyugtalansággal telt el; alvás helyett folytonosan csak sóhajtozott s könnyezett. Reggelre kelve tudni óhajták, mint érzi magát, s ő így szólt hozzájuk: csak rosszabbul, rosszabbul, s újra ostromolni kezdé őket beszédeivel, azok meg konokul megtagadták a reá hallgatást, azt vélvén, hogy durva s goromba viselkedésük által lehangoltságát elűzhetik. Egyszer csúfolni s szidni kezdék, máskor pedig mit sem gondoltak vele. Ó tehát visszavonult kamrácskájába, hogy értük részvétellel teli imát bocsásson az Úrhoz s saját nyomorát szabadon elnyöghesse. Magánosan ki-kisétált a földekre is, hol olvásva, hol pedig imádkozva, s így tölté egy ideig napjait.

Így láttam őt egyszer a mezőn sétálni és szokása szerint könyvéből mélyen sújtott lélekkel olvasni, s amint olvasott, mint előbb, így kiálta fel: "mit kell nékem cselekednem, hogy idvezüljek (ApCsel 16,30.31)?"

Láttam, hogy ide-oda tekinget, mintha el akarna futni, azonban veszteg maradt, nem tudván, amint észrehevém, hogy melyik ösvényt kövesse. Láttam azután, hogy egy **Evangalista** nevű férfiú közeledék hozzá, s kérdezte tőle: miért sírsz?

Ah, Uram! válaszolt ő, a kezemben levő könyvből látom, hogy találra vagyok kárhóztatva,

5

s azután meg kell jelennem az ítélszék előtt (Zsid 9,27), s úgy találom, hogy sem az egyikre hajlandó (Jób 16,21.22.), sem a másokra elég alkalmas nem vagyok (Ésa 22,14).

Erre **Evangelista** így válaszolt: mért nem vagy hajlandó a halálra, midőn életedet úgyis oly sok nyomor veszi körül? Mert félek, felelt az ember, hogy a hátamra nehezedő teher mélyebben fog

6

süllyeszteni, mint a sír, s a mélységbe fog lerántani (Jer 30,33) és uram, ha nem vagyok képes börtönbe menni, nem leendek képes az ítélszék előtt megjelenni, sem a büntetést elviselni, ezek a gondolatok azok, melyek engem sírásra indítanak.

Ha így van a dolgod, mondá **Evangelista**, mit állsz itt? Ah, válaszolt ő, nem tudom, merre menjek. **Evangelista** erre egy levelet adott neki, melyben ez volt írva: "Kerüljétek el az Istennek következő haragját (Máté 3,7)."

Az ember elolvasta s **Evangelistára** nagyon figyelmesen nézve így szólott: de hát hova fussak? Erre **Evangelista** így felelt, ujjával egy távol, távol fekvő mezőre mutatva: "látod ama szoros kaput (Máté 7,13.14)?" Nem! volt az ember válasza. Ama fénylő világosságot sem

látod? kérde a másik (Zsolt 119,105. 2Pét 1,19). Gondolom, hogy látom, mondá ő. El ne szalaszd tehát ama világosságot szemeid elől, így folytatá **Evangelista** beszédét, hanem egyenesen arra tarts, s hamar meglátandod a kaput, amelyen kopogtatva, meg fogják néked mondani, hogy mit cselekedjél.

Második fejezet

Aki az ő kezét az eke szarvára veti és azokra néz, amelyek mögötte vagynak, nem alkalmas az Istennek országára (Lukács 9,62).

Láttam most álmomban, hogy az ember futni kezdett; de még nem volt messze kunyhójától, mi-

7

dön neje és gyermekei ezt észrevéve, kiabáltak utána, hogy forduljon vissza (Luk 14,28), de az ember befogta fülét s tovább futott, így kiáltozva: élet, élet, örök élet! – hátra sem tekintett, hanem sietve ment a rónaságon tova.

A szomszédok is kijöttek, hogy őt lássák (Jer 20, 10.) s midőn elfutott, kicsúfolák némelyek, mások fenyegeték, majd még mások utána kiabáltak, hogy térjen vissza; kettő közülük elhatározá, hogy erővel visszahozzák, ezek egyike **Makacs**, másika **Hajló** nevet viselt.

Az ember azonban már jó darabot elhaladt, de miután elhatározták, hogy utána mennek s ezt teljesítették is, rövid időn utolérték. Ekkor így szólott az ember: szomszédok, miért jöttök utánam? ők így feleltek: hogy rávegyünk, hogy velünk visszatérj; de ő ekképpen válaszolt: ez semmi esetre meg nem történhetik; ti Romlás városában laktok, mely jól tudom, hogy az én születési helyem is, és itt ti előbb utóbb meghalva, sokkal mélyebbre fogtok alásülyedni, mint a sír, s oly helyre, mely tűz és kénkövel lobog, – hagyjatok nekem békét, jó szomszédok, s jöjjetek inkább ti is velem.

Mit, mondá **Makacs**, elhagyjuk barátainkat, s hátat fordítsunk minden vigasznak? Igen, viszonzá **Keresztyén** – mert ez volt a neve, – mivel mindazok, amikről lemondtok, nem érdemesek, hogy csak hasonlításba is tétessenek azoknak legcsekélyebbjevel, miket én óhajtok élvezni (2Kor 4,18), s ha velem akartok jönni, éppoly jól jártok mint én; mert ott, hova én megyek, több van mint elég (Luk

8

jertek tehát s győződjetek meg szavaim igazságáról.

Makacs. Mily dolgok azok, melyeket te keressz, hogy az egész világot is elhagynád elérésükért.

Keresztyén. Én egy elveszhetetlen, meg sem mocskolható örökséget keresek, mely mennyekben tartatik (1Pét 1,4) s azoknak jut a meghatározott időben részül, kik komolyan igyekeznek utána. Íme, itt könyvemből olvashatjátok, ha kedvetek van.

Makacs. Ej! el könyveddel, akarsz-e velünk visszatérni vagy sem?

Keresztyén. Nem, én nem, mert kezemet az eke szarvára vettem (Luk 9,62).

Makacs. Jöjj **Hajló** szomszéd, forduljunk vissza s térjünk nélküle haza; van az örült embereknek egy neme, kik, ha egyszer valami bogaruk van, bölcsebbeknek hiszik magukat, hogynem mint hét bölcsek, kik az okosságra intenek (Péld 26,16).

Hajló. Nem kell mindjárt csúfolkodni! ha mindaz, mit jó **Keresztyén** mond, való, akkor azon dolgok, mik után ő igyekszik, csakugyan jobbak, mint melyekkel mi bírunk. Én hajlandó volnék szomszédommal menni.

Makacs. Hogyan – neked is elment az eszed? fogadd el a tanácsot s jöjj vissza. Ki tudja, hova fog még vezetni ez a vízesű ember. Legyen eszed s térj vissza, térj vissza.

Keresztyén. Nem, nem! sőt te is tarts inkább **Hajló** szomszédoddal. Mert azon dolgok, mikről én szólok, biztosan elérhetők, sőt azoknál

9

még felségesebbek is. Ha nem hiszel nekem, olvasd e könyvet, s meg fogod látni, hogy az abban mondottak igazsága annak vérével van megerősítve, aki készítette (Zsid 9,17–24.).

Most hát **Makacs** szomszéd, így szólott **Hajló**, kedvem kezd kerekedni, s szándékom elmenni ezen jó emberrel és sorsomat vele megosztani. De édes úti társam, ama kívánt hely útját tudod-e?

Keresztyén. Egy **Evangelista** nevű ember utasított, hogy azon szoros kapu felé siessek, mely előttünk látszik, hol folytatandó utunkra nézve tudomást szerezhetünk.

Hajló. Jer édes szomszéd, menjünk! – s így együtt mind a ketten elmenének.

És én, mondá **Makacs**, én ismét visszatérek házamba. Ily eltévelyedett rajongóknak útitársa nem akarok lenni.

Láttam azután álmomban, **Makacs** visszatérte után, mint távoznak tovább a mezőségen **Keresztyén** és **Hajló**, így kezdvén beszélgetésüket.

Keresztyén. Nos édes szomszéd, hogy érzed magad? Igen örülök, hogy rávehettelek a velem jövetelre. Ha **Makacs** úgy érezte volna a láthatatlan világ erejét és borzalmait, miként én, nem fordított volna oly könnyűszerrel hátat nekünk.

Hajló. Hallod-e **Keresztyén** szomszéd, mondd el csak nekem bővebben, miután itt rajtunk kívül úgyis senki sincs, mily dolgok azok tulajdonképpen, melyek elé sietünk, s mi módon jutandunk azok élvezetéhez?

10

Keresztyén. Szívem sokkal jobban tud ezekről beszélni mint nyelvem; de miután oly nagyon óhajtod tudni, olvasni fogok rólok könyvemből neked.

Hajló. S azt véled, hogy könyved szavai bizonyosan igazak?

Keresztyén. Igen bizonyosan, mert attól származnak, aki hazudni nem tud (Tit 1,2).

Így már jól van, mondá **Hajló**, – nos hát mik azon dolgok?

Keresztyén. Örökkévaló királyság és örök élet, mely számunkra azért adatik, hogy örökké bírassuk (1Kor 15; Ján 10,27–29).

Hajló. Dicső! és tovább?

Keresztyén. Nekünk van szánva az igazság koronája, s oly ruhák, melyekben tündökölni fogunk, miként a nap az ég boltozatán (2Tim 4,8; Jel 22,5; Máté 13,43).

Hajló. Mily fenséges! s több is van még?

Keresztyén. Ott nem hordjuk a keresztet, s nem lesz szenvedés és siralom, mert az Úr letörli szemeink könnyeit (Ésa 35,10; 60,19.20; Jel 7,16; 21,4).

Hajló. S kik leendenek ott társaink?

Keresztyén. Kerubok és Szeráfok (Ésa 6,2; 1Thess 4,16.17; Jel 5,11), oly teremtmények, kiknek látása elvakítaná szemeidet. Ezer meg ezer, akik mielőttünk e helyre költöztek, kiknek egyike sem okoz a másiknak fájdalmat; mert mindnyájan szeretettel és szentséggel teljesek; örök tetszése szerint járva Isten arca és állva tekintete

11

előtt ; egy szóval ott látni fogjuk a véneket, fejükön arany koronákkal (Jel 4,4), látni fogjuk arany lantjaikkal a szüzeket (Jel 14,1–5), látni fogjuk azon férfiakat, kiket az Úr iránti szeretet miatt szétvagdaltak, megégettek, vadállatokkal tépettek szét, s a tenger mélyébe vetettek, kik ott mindannyian boldogok, felöltöztetve halhatatlanságba mint egy ruhába (Zsid 11,33–40; 2Kor 5,2.3.4).

Hajló. Ezeknek már csak pusztá hallása is elragadja a szívet: hanem örvendhetünk-e valóban ezen dolgoknak, s miként lehetünk azoknak részeseivé?

Keresztyén. Az Úr, azon ország ura, megíratta ezt e könyvben (Ésa 55,1.2; Ján 5,37; 7,37; Jel 21,6; 22,17), amelynek veleje, hogy ő oly igazán fogja nekünk mindezt ingyen megadni, amily igazán mi vágyakozunk utána.

Hajló. Jól van, édes útitársam, örömmel hallám e dolgokat! s most rajta, kettőztessük meg lépteinket!

Keresztyén. Én a hátamon levő teher miatt nem bírok sebesen menni.

Beszédüket végezve látám álmomban, hogy egy iszapos mocsárhoz érkezének, mely szintén a síkság közepette vala, s miután nem vigyáztak, hirtelen mind a ketten beleestek. A mocsár neve **Csüggedés** volt. Egy darabig csak evickéltek benne s **Keresztyén** már kezdett a hátán levő teher miatt az iszapba süllyedni.

Ah, így szólott **Hajló**, nos hát hol vagy **Keresztyén** szomszéd? Valóban magam sem tudom, válaszola **Keresztyén**. Erre **Hajló** haragra

gyúlt s boszúsan mondá társának: Ez ama boldogság, melyet nekem ígértél? Ha már a kezdete is ily gonosz, mit várhatunk még attól, mi ez és útazásunk vége között van? Csak éltemet menthessem meg, miattam bírhatod magad ama dicső országot. S e szavakkal minden erejét egy-két ízben összeszedvén, kiszabadult a mocsárból és az iszap azon oldalán, mely házához legközelebb feküdt, gyorsan elsietett, s Keresztyén nem látta többé.

Keresztyén magára hagyatott s ide oda evickélt **Csüggedés** mocsarában, de mindig a mocsár azon oldala felé igyekezett, mely házától távol s a szoros kapuhoz legközelebb feküdt; ez sikerült ugyan neki, de még sem bírt belőle kijönni a hátára nehezedeő teher miatt. Egy embert láték álmomban hozzá jönni, ki **Segítő** nevet viselt, ez kérdezte tőle, mit csinál ott?

Uram, szólott **Keresztyén**, egy **Evangelista** nevű ember mondotta, hogy ezen úton menjek, s azon szoros kapu felé utasíta, hogy a következő haragot elkerülhessem, és amint arra mentem, beleestem ide.

Segítő. De hát miért nem ügyeltél a nyomra (Máté 7,7.8; Ján 14,6; Ésa 35,8)?

Keresztyén. A félelem annyira szorongatott, hogy a legközelebbi útnak vágtam s így estem ide.

Segítő. Add ide kezedet; oda nyujtotta, mire kihúzta és felállítá a kősziklára az ő lábait s biztatta, hogy folytassa tovább útját (Zsolt 40,3).

Ekkor magam hozzá menék ahhoz, ki őt kihúzta s mondám: Uram, mért nem tétetik járha-

tóvá azon út, mely **Romlás** városától a szoros kapu felé vezet, hogy a szegény utasok biztosabban juthatnának oda. Ő így felelt nekem: ezen iszapos mocsárt nem lehet soha járhatóvá tenni. Azon posvány ez, melybe mindennek mocska és tisztátalansága, mint mely a bönrről való meggyőződéssel mindig együtt jár, – ömlik, s épp ezért nevezik **Csüggedés** mocsarának. Mert mihelyest a vétkes az ő elveszett állapotának tudatára ébred, lelkében bizonyos félelem, kétely s kínos aggály támad, melyek mind együttesen itt rakódnak le, s épp ez az oka e hely rosszaságának.

A Királynak nem tetszik, hogy ezen hely ily veszélyes maradjon (Ésa 35,3.8). Munkásai, királyi mérnökök vezetése alatt, már több évszázad óta fáradoznak, hogy e dsrab földet, hacsak lehetséges, járhatóvá tegyék. Sőt tudom, hogy itt legalább húszezer, sőt millió szekér üdvhozó tanítás elnyeleték, melyeket minden évszakokban a királyság minden részeiből hordottak össze (s hozzáértők állítják, hogy ezek voltak a legjobb módszerek, e hely jó földdé változtatására). Ha tehát lehetett volna, itt már lenne út. De mindazok dacára, amiket tevének, ez még mindig **Csüggedés** mocsara.

Jóllehet a törvényhozó vezetése alatta mocsáron keresztül jó és biztos ösvény rakatott; de azért olyankor, midőn a mocsok kidagad, ami rendesen időváltozáskor szokott történni, könnyen el lehet téveszteni a csapást. S ha észreveszik is az emberek, fejük szédülése miatt mégis könnyen félre léphetnek, s az iszaptól rútol bemócskoltatnak, az előttük levő nyo-

mok dacára. De amint az ember a szoros kapuig hatolt, a föld azonnal jó.

Láttam most álmomban, hogy **Hajló** hazaérkezett; s szomszédjai csakhamar meglátogatták. Némelyek visszatéréséért eszes embernek mondták, mások esztelennek, hogy **Keresztyénnel** együtt oly veszélybe rohant, mások kigúnyolák gyávaságát, mondván: valóban ha már egyszer, miként te is, belefogtunk volna, nem lettünk volna oly gyávák, hogy utunkat csekély akadályok miatt abbahagyjuk. Ott ült azután **Hajló** fejlecsüggesztve közöttük, de végtére összeszedte magát, s akkor mindnyájan felhagytak további ingerelgetésével, s háta mögött kezdtek szegény **Keresztyénnel** nevetgélteni. Ennyit **Hajlóról**.

Harmadik fejezet

Akik a törvény cselekedetiből vagynak, átok alatt vagynak. (Gal 3,10)

Amint most **Keresztyén** magánosan tovább folytatta útját, már távolról észrevett valakit, ki a mezőn keresztül haladva felé jött. Éppen ott találkoztak egymással, hol egyik a másiknak útján akart keresztül haladni. Azon úr neve, ki vele találkozott, **Világbölcs** volt, s lakása **Ravaszág** városa, nagyon nagy város, s igen közel is feküdt ahhoz, melyből **Keresztyén** jött. Ezen ember, ki itt **Keresztyénnel** összejött s egyet mást már hallott is róla (mert **Keresztyén** kiköltözése

Romlás városából mindenütt feltűnést okozott, s nem csak azon helyen, hol lakott, hanem más helységekben is általános beszéd tárgya lón), midőn sóhajait s nyögéseit hallá, így szólott hozzá.

Világbölcs. Ej! hogyan, merre szándékozol így megterhelve, barátom?

Keresztyén. Valóban, így megterhelve! megterhelve, miként tán egy árva teremtmény sem! s ha azt kérdezed, hova szándékozom? azt válaszolom, uram, hogy azon szoros kapuhoz megyek, mely előttem fekszik; mert ott fognak, amint értesültem, oly útra vezetni, melyen megszabadulok nehéz terhemtől.

Világbölcs. Nincs feleséged és gyermeked?

Keresztyén. De van; azonban e teher annyira nyom, hogy nem találom bennük, mint az előtt, boldogságomat. S úgy tetszik, mintha nem is lennének (1Kor 7,29).

Világbölcs. Akarsz-e rám hallgatni, ha tanácsot adok?

Keresztyén. Ó, igen, ha jó, mert jó tanácsra úgylis szükségem van!

Világbölcs. Én azt tanácsolnám neked, hogy magad magadat szabadítsd meg mielőbb terhedtől, mert addig soha sem fogod kedélynyugalmaidat elérni s nem örvendhetsz az áldásoknak, mikben Isten részesülni enged.

Keresztyén. Hisz éppen azon igyekszem, hogy e súlyos tehertől megmenekedjem; de én erre képes nem vagyok, s nincs is oly ember országunkban, ki vállaimról levehetné. S azért haladok ezen az úton,

16

amint már mondtam neked, hogy terhemtől megszabaduljak.

Világbölc. Ki mondtotta neked, hogy ezen az úton haladva terhedtől meg fogsz szabadulhatni?

Keresztyén. Egy, nekem nagy és tiszteletreméltónak tetsző ember, kinek neve, ha jól emlékszem, **Evangalista**.

Világbölc. Fordulj el tőle és ne hallgass tanácsára. Nincs a világon veszélyesebb és fárasztóbb út, mint amelyre utasított. Ezt majd észreveended, ha tanácsától engeded magadat vezetetni. Amint látom – ezt már eddig is tapasztaltad; iszapot látok rajtad **Csüggedés** mocsarából. E mocsár azon szenvedéseknek pedig még csak kezdete, mik mindazokat kísérik, kik ez úton járnak. Hallgass reám, én tenálad öregebb vagyok, azon úton, melyen mégysz, alkalmasint fáradalmat, kínt, éhséget, veszélyt, megfosztattatást, fegyvereket, oroszlánokat, sárkányokat, sötétséget, egyszóval a halált s még ki tudja mit fogsz találni. Ezekre bizton számíthatsz, mert már több tanú erősítette. S miért tenné valaki megfontolatlanul kockára életét egy idegen tanácsára?

Keresztyén. Ó, uram, a hátamon levő teher mindazoknál, miket említettél, rettenetesebb nekem; azt hiszem, nem szabadna kérdeznem, mi érend utamon, csak azon célomat érjem el, hogy terhemtől megszabaduljak.

Világbölc. De hát miként jutottál ezen teherhez?

17

Keresztyén. E kezemben levő könyv olvasása által.

Világbölc. Mindjárt gondoltam! Te is úgy jártál, miként már többen mások is, kik oly dolgokba elegyedtek, melyek erejüket meghaladták, s hasonlóképp a te kétségbeejtő helyzetekre jutottak. Ilyen zavarban az emberek nemcsak elcsüggednek (mint, ha jól látom, veled is történt), hanem kétségbeejtő kalandokra is sarkantyúztatnak, hogy amit maguk sem tudnak, elérhessék.

Keresztyén. Én jól tudom, minek elérésére is törekszem: szabadulni óhajtok súlyos terhemtől.

Világbölc. De hát miért éppen ez úton keresel szabadulást, mely szemlátomást oly sok veszéllyel van összekötve; holott én, ha türelmesen végighallgatsz, utasítást adhatok neked, hogy azt, amit óhajtasz, miként érheted el anélkül, hogy kitennédd magadat azon veszélyeknek, miknek ez úton önként karjaiba rohansz. A segély igen közel van! s még azt is mondhatom neked, hogy emellett veszély helyett biztosságra, barátságra s elégedettségre fogsz találni.

Keresztyén. Kérlek! tudasd velem e titkot.

Világbölc. Szívesen. Ott ama városban, a várost **Erkölc**snek hívják, lakik egy **Törvényes** nevű úr, mély belátású s igen jó hírben álló ember, ki érti, hogy kell az embereken segíteni, s ki oly terhektől, mint a tied, meg tudja a vállakat szabadítani. Azt is tudom, hogy már ez úton sok jót eszközölt; azonfelül azok gyógyításában is igen ügyes, kiknek fejét terhük kissé megzavarta. Amint mon-

18

dám, öhozzá kell menned, s azonnal segítve leend rajtad. Háza e helytől alig van egy puska lövésnyire. Ha ő talán nem volna otthon, van neki egy fia, ki igen előzékeny ifjú ember, s kit **Udvarias**nak neveznek, az ebben éppoly ügyes, mint maga az öreg úr. Ott, mondom, terhedtől megszabadulhatsz, s ha nincs szándékod előbbi lakhelyedre visszatérni, mit nem is tanácsolok, nődet és gyermekedet is e városba hozathatod. Néhány ház éppen most üresen áll, melyek közül egyet olcsón kibérelhetsz, ott az élelmiszerek is jók és olcsók, s ami életedet még boldogabbá teszi: az, hogy biztosítva lehetsz, hogy a becsületes szomszédok előtt jó hiteledben s jó hírben fogsz állani. **Keresztyén** rövid gondolkodás után határozott: hogyha igaz, mit ez az úr mond, legjobban cselekszem, ha követem tanácsát, s tüstént így szólott hozzá:

Uram, mely út vezet e becsületes ember házához?

Világbölc. Látod ott ama halmot?

Keresztyén. Igen, igen, jól látom!

Világbölc. Azon halom felé tarts, s az első ház, melyhez érsz, az övé. **Keresztyén** most letért útjáról, hogy **Törvényes** úr házához menjen segedelemért. De íme, amint már a halomhoz egészen közel érkezett, oly magasnak látszott az neki, s a legközelebb fekvő oldal oly meredeken állott ki feje felett, hogy **Keresztyén** félt előbbre menni, nehogy fejére szakadjon (2Móz 19,18).

Azért itt megállott, s nem tudta mit cselekedjék; terhét is nehezebbnek érezte, mint midőn előbbi

19

útján ment. Tüzes villámok is lövelltek ki a halomból s **Keresztyént** félelemmel töltötték el, hogy megég. Itt tétovázott s reszketett a félelem miatt (Zsid 12,21); s nagyon megbánta, hogy **Világbölc** úr tanácsát követé. Ily gondolatok közben meglátja **Evangelistát**, ki feléje jött, s kinek látásakor a szégyen miatt elpirult. **Evangelista** egyre közelebb jöve, s midőn odaért, szigorú s fenyegető arccal tekintett reá s így kezdett vele beszélni.

Evangelista. Mit csinálsz itt **Keresztyén**?

Keresztyén e szavakra nem tudta, mit válaszoljon, szótlánul állott előtte. Te nem az az ember vagy, folytatá **Evangelista**, kit én **Romlás** városának falai előtt jajveszékelve találtam?

Keresztyén. De igen, uram, az az ember én vagyok.

Evangelista. Nem megmutattam-e neked a szoros kapuhoz vezető utat?

Keresztyén. Igen, jó uram.

Evangelista. De hát miként történt, hogy ily hamar letértél róla; hiszen most más úton jársz.

Keresztyén. Csüggedés mocsarát már túlhaladtam, midőn egy úrral jöttem össze, ki rábeszélte, hogy az előttem fekvő városban egy emberre fogok akadni, ki terhemet le tudja venni.

Evangelista. S ki volt az?

Keresztyén. Előkelő embernek látszott, sokat beszélt velem, s végül rávett, hogy beleegyezzem, így jutottam ide; de midőn e hegyet észre-

20

vém s így az út felett függeni láttam, hirtelen megállék, nehogy fejemre omoljon.

Evangelista. S mit beszélt az az úr veled?

Keresztyén. Kérdezte, hogy hová megyek? s én megmondottam neki.

Evangelista. S mit mondott azután?

Keresztyén. Kérdezte, hogy van-e családom? igen, válaszolám, de oly súlyosan nehezedik e teher hátamra, hogy mint azelőtt, bennük sem találhatok most semmi örömet.

Evangelista. S mit mondott erre?

Keresztyén. Ajánlám, hogy terhemtől, amily gyorsan csak lehet, igyekezzem szabadulni. Azt mondtam erre, hogy én is könnyebbülést keresek, s épp azért megyek a szoros kapu felé, hogy ott további utasítást nyerjek, miként érthetném el a szabadulás helyét. Ekkor ő azt mondta, hogy nekem egy jobb, rövidebb, s nem oly sok nehézséggel járó utat fog mutatni, mint milyet te, uram, mutattál. Ez út, így szólt, egy úr házához fog vezetni, ki igen nagy ügyességgel bír ily terhek levevésében. Én mindezt elhittem neki, s előbbi utamról erre tértem, remélve, hogy terhemtől csakhamar megszabadulandok. De midőn idejöttem s meggyőződtem a dolgok valódi állásáról, félelemmel telve állottam meg a veszély előtt. S most már nem tudom, mitévő legyek.

Evangelista. Várj egy kicsit, hogy elmondjam neked Isten igéit! Ekkor reszketve megállott s

Evangelista így beszélt: "Meglássátok, hogy meg ne utáljátok azt aki szól. Mert ha azok meg nem

21

menekedtek, akik megvetik vala azt, aki az Isten képében szól vala e földön, sokkal inkább mi, ha azt megutáljuk, aki mennyből vagyon (Zsid 12,25)." S továbbá még : "Az igaz ember pedig hit által él: és aki elvonandja magát, az olyant az én lelkem nem kedveli (Zsid 10,38)." Ezt most reá alkalmazta; te vagy azon ember, ki nyomorúságba rohan; már csaknem

életveszéllyel kezdted elvetni magadtól a legmagasabb tanácsát, s kezdted a béke útvonalról visszavonulni.

Ekkor **Keresztyén** halottként esett lábai elé s így kiálta fél: Jaj, oda vagyok! – de **Evangelista** ezt látva – megfogta jobb kezét s így szólott: "minden bűn és káromlás megbocsáttatik az embereknek (Máté 12,31)." S ne legyetek hitetlenek hanem hívők (Ján 20,27). Ez némileg felüdíté **Keresztyént**; reszketve felkelt, s újból, miként előbb, **Evangelista** elé állott.

Evangelista szavait így folytatá: nagyobb komolysággal jegyezd meg magadnak azt, amit most mondandó vagyok neked. Meg akarom mutatni, ki volt az, aki tévútra vezetett, s ki volt az, akihez küldött; ki veled összejött, méltán **Világbölc**s nevet visel, részint mert ajkai csak e világ tudományát hirdetik (1Ján 4,5), s épp ezért tartozik **Erköls** városa egyházához, részint mert e tanokat leginkább szereti (Gal 6,12), miután ezek a kereszttől mentesítik, s mivel testies érzületű, azért igyekezett utaimat, amelyek igazak, elfordítani. Ami pedig ez ember tanácsát illeti, az három oly darabból áll, miktől borzadnod kell:

22

- 1) hogy amaz útról letérített,
- 2) hogy a keresztet gyűlöletessé akarta előtted tenni, és
- 3) hogy lábaidat oly útra vezeté, mely a halálba visz.

Először is utálnod kell, hogy amaz útról letérített, s hogy te beleegyeztél, mert ez annyit tesz: Isten tanácsát egy világbölc tanácsára elvetéd. Az Úr így szól: "Igyekeztek bémenni a szoros kapun (Luk 13,24)." Azon kapun, melyhez küldelek, mert e kapu szoros, mely életre vezet, s kevesen találják reá (Máté 7,13.14). E szoros kaputól s az arra vezető útról térített le amaz istentelen ember, s ezáltal csaknem végveszélybe döntött; gyűlöld azért, hogy letérített ez útról, s utáld azt, hogy magad is hallgattál reá.

Másodszor utálnod kell, hogy abban fáradozott, hogy a keresztet előtted gyűlöletessé tegye, melyet Egyiptom kincseinél is többre kell becsülnöd (Zsid 11,25.26). Azonfelül a dicsőség királya mondotta neked: "Aki megtartja az ő életét, elveszti azt; s ha valaki én hozzám jő, és meg nem gyűlöli az ő atyját, anyját, feleségét, magzatit, atyjafiait és hűgait, néneit, sőt a maga lelkét is, nem lehet az én tanítványom (Mark. 8,35; János 12,25; Máté 10,39; Lukács 14,26)! Azért azt mondom, ha valaki el akarja veled hitetni hogy az halálszóra, ami nélkül maga az igazság bizonyosága szerint, nem nyerheted el az örök életet, az ily tanítást vesd meg.

Harmadszor gyűlölnöd kell, hogy lábaidat oly útra vezeté, mely halálra visz. S a végre meg kell

23

gondolnod, hogy kihez küldött s mily tehetetlen abban, hogy téged terhedtől megszabadítson.

Az ember, kihez könnyebbülés elérése végett küldött, s ki **Törvényes**nek neveztetik, azon szolgáló fia, ki csak szolgálatra szül (Gal 4,21–27), s titokszerű módon a Síni hegy, melytől rettegtél, hogy fejedre szakad. Ha már tehát Ő gyermekeivel együtt szolgálatra való, miként várhatod, hogy általa te szabaddá légy. E Törvényes nem képes téged terhedtől megszabadítani.

Eddigélé egy ember sem menekedett meg általa terhétől. S talán soha sem is fog ez megtörténni, mert a törvény útján terhétől. **Világbölcs** úr tehát hazug, s **Törvényes** úr csaló, fia **Udvarias**, dacára becsületes arcának, képmutató, s nem segíthet rajtad. Hidd el nekem, hogy amaz esztelen emberek kérkedése megett semmi egyéb nem rejlik, mint azon terv, hogy üdvödet elrabolják, azáltal, hogy letérítenek azon útról, melyre én vezettelek.

Erre felhívta szavai igazságának tanújául **Evangelista** az eget. Ekkor szózatok és tűz lövell ki a hegyből, melyen szegény **Keresztyén** állott, hogy hajszájai mind az égnek meredtek. A szavak ezek valának "Mert akik a törvény cselekedeteiből vagynak, átok alatt vagynak: mert meg vagyon írva: "Átkozott valaki meg nem marad mindazokban, melyek megírtak a törvények könyvében, hogy azokat cselekedje (Gal 3,10)."

Keresztyén nem várt halálnál egyebet, s keservesen jajgatni kezdett, elátkozván magát a per-

24

cet is, melyben **Világbölcs** úrral összejött, s önmagát ezerszer is bolondnak nevezte, amiért tanácsát megfogadta. Szégyellte nagyon azt is, midőn meggondolta, hogy amaz úr előadásai, melyek pedig csak testiségből származtak, képesek valának őt az igaz útról letéríteni. S most újra **Evangelistához** fordult.

Keresztyén. Mit vélsz, uram, van-e még reményem? Visszafordulhatok s eljuthatok-e még a szoros kapuhoz? Vagy el leszek hagyatva, s onnan szégyennel üznek vissza; hisz én fájjalom, hogy hallgattam azon ember tanácsára. Meg fogják-e még e vétkem bocsátani?

Evangelista. Az igaz, hogy vétked nagy, mert kétszeres bünt követtél el: az igaz utat elhagytad, hogy tiltottra lépj, de a szoros kapun levő férfi azért be fog eresztetni, mert szereti az embereket; csak őrizkedjél, mondá, hogy újra oldalútra ne menj, hogy "el ne vessz utadban, mert az ő haragja csakhamar felgerjed (Zsolt 2,12)."

Most **Keresztyén** készült visszafordulni, s **Evangelista** megcsókolván s barátságos tekintetet vetvén felé, szerencsés utat kívánt neki. **Keresztyén** gyorsan haladt, anélkül, hogy útközben beszélt, vagy válaszra méltatott volna valakit. Az egész idő alatt olyformán járt, mint aki tiltott földeken megy, s nem volt képes biztosan tartani magát, míg csak azon útra nem ért, melyet **Világbölcs** úr tanácsára elhagyott.

Negyedik fejezet

Amit nékem ad az én Atyám, énhozzám jó, és azt, aki énhozzám jó, semmiképpen nem vetem ki. (János 6,37)

Végre felérkezett **Keresztyén** a kapuhoz, mely felett ez állott írva: "Zörgessetek és megnyitattik néktek." (Máté 7,7.8)

Néhányszor tehát bekopogtatott-e szavakkal:

Vajj, bėjutok-e én? Megnyílik-e nekem,
Kit gondok terhe nyom s ki csak békét zavar?
Zendülj meg akkoron dicsérő énekem,
S hangoztassad nevét, míg sírom eltakar!
Idők forgásival!

Végül egy **Jóakaró** nevű tiszteletreméltó ember jött a kapuhoz, s kérdezte, ki volna itt, honnan jön, s mit kíván?

Keresztyén. Itt egy szegény terhelt bűnös áll. **Romlás** városából jövök s a Sion-hegy felé törekszem, hogy a jövendő haragtól megszabaduljak. S óhajtánám tudni, miután hallottam, hogy az út e kapun keresztül vezet arra, hogy te, uram, kész volnál-e bebocsájtani.

Jóakaró. Szívesen megteszem – s azonnal kinyitotta előtte a kaput.

Midőn **Keresztyén** be akart lépni, a másik hirtelen megasztáta.

Mit jelentsen ez? kérde **Keresztyén**; a másik pedig mondá: nem messze e kaputól egy erős vár áll, melynek Belzebúb a parancsnoka, s melyből

úgy ő, mint mindazok, kik vele vannak, nyilat lödöznek azokra, kik e kapun feljönnek, hogy őket, ha csak lehet, megöljék, mielőtt beléphetnének. Ah, így szólt Keresztyén, örülök és reszketek is. Mikor már benn volt, kérdezte a kapus, hogy ki utasította ide.

Keresztyén. **Evangelista** parancsolta nekem, hogy ide jöjsek, s zörgessek, (mit meg is tettem),

27

s azt mondotta, hogy te, uram, utasítani fogsz, hogy mit kell tennem.

Jóakaró. Ím itt előtted van egy megnyílt ajtó, melyet senki be nem zárhat (Jel 3,8).

Keresztyén. Merész vállalkozásomnak arathatom tehát előnyeit.

Jóakaró. De miként történik, hogy egyedül vagy?

Keresztyén. Mert szomszédaim egyike sem ismerte fel úgy veszedelmét, mint én a magamét.

Jóakaró. Tudták néhányan ideutazásodat?

Keresztyén. Igen, nóm és gyermekeim láttak meg először, s utánam kiabáltak, hogy forduljak vissza; néhányan szomszédaim közül is kiáltoztak utánam, s szintén visszatérésre nógattak, de én befogtam füleimet, s így folytattam tovább utamat.

Jóakaró. De egy sem ment utánad, hogy a visszatérésre rábeszéljen.

Keresztyén. De igen, egyszerre ketten is: **Makacs** és **Hajló**. Azonban látván, hogy nem boldogulnak velem, **Makacs** csúfolódva visszafordult, **Hajló** pedig még egy darabig velem jött.

Jóakaró. S miért nem jött veled egész idáig?

Keresztyén. **Csüggedés** mocsarához érvén, ebbe véletlenül beleestünk; s emiatt **Hajló** szomszédom elveszté bátorságát s tovább nem merészkedett. Ezért így szólott hozzám, a házához legközelebb eső oldalon kikapaszzkodván, hogy ő bizony nem bánja, ha egyedül nyerendem is el ama dicső vidéket; s így ő a maga útján, én is a magam útján mentem, ő **Makacs** után s én e kapu felé.

28

Ah! szegény ember, mondá **Jóakaró!** oly kevésre becsüli hát a mennyei dicsőséget, hogy nem tartja érdemesnek érte némi akadályok leküzdését kockáztatni?

Keresztyén. **Hajló**ról elmondottam az igazat, s ha magamról is el kell az igazat mondanom, úgy ki fog tűnni, hogy köztem s közte semmi különbség sincs. Igaz, hogy ő visszatért házához, én pedig a halál útjára tévedtem, félrevezetve egy **Világbölc**s nevezetű úr testies rábeszélései által.

Jóakaró. Ah, hát terád is ráakadt? Tehát arra akart indítani, hogy **Törvényes** úrnál keress könnyebbülést. Mind a ketten csalók; s elfogadtad tanácsát?

Keresztyén. Igen, amennyire mertem, fájdalom! **Törvényes** urat addig keresém, míg csak azt nem hittem, hogy a háza mellett levő hegy reámszakad, s így kénytelen valék megállapodni.

Jóakaró. E hegy már sokaknak halálát okozá, s fogja még sokaknak okozni. Jól jártál, hogy megmenekedtél, anélkül, hogy szétzúzáttál volna általa.

Keresztyén. Nagyon igaz! s magam sem tudom, mi lett volna belőlem, ha szerencsére újra **Evangelistá**val nem találkozom, éppen akkor, midőn zavaromban nem tudtam hová lenni. De Isten kegyelme vezette őt hozzám, mert ha ez nem történik, soha sem jöttem volna ide. Most itt vagyok, mint olyan, ki ama hegy alatt előbb megérdemelte a halált, mielőtt ura előtt állott s vele beszélt volna. S mily nagy kegyelem reám nézve, hogy ide mégis bebocsájtatám.

29

Jóakaró. Mi senkinek sem teszünk szemrehányást, cselekedtek legyen bármit idejövetelük előtt. Senki nem vettetik ki (János 6,37). Jöjj hát, édes **Keresztyén**em csak egy kis darabon velem, s én megmutatom neked azon utat, melyen menj. Nézz ide, látod ama keskeny utat?

Ezen úton kell haladnod. A pátriárkák és próféták, Krisztus és az ő apostolai készítették s nagyon egyenes; ezen úton járj!

Keresztyén. S nincsenek oly fordulatai s kanyarulatai, melyek által az idegen utat veszthet?

Jóakaró. De több utak is vannak mellette, melyek azonban görbék és szélesek, de azok közt az igaztalantól megkülönböztetheted, mert az igaz egyenest megy s keskeny (Máté 7,14).

Láttam azután álmomban, hogy **Keresztyén** tovább kérdezte, hogy a vállain levő tehertől nem tudná e megszabadítani? mert eddigelé nem menekedheték tőle, s az ő segedelme nélkül nem is menekedhetik.

Ő pedig mondá neki, ami terhedet illeti, légy addig türelemmel, míg a szabadulás helyére nem érsz, s ott vállaidról magától le fog esni.

Keresztyén tehát fel kezdé övedzni derekát s készült további útjára. Ekkor a másik azt mondá neki, hogy ha egy darabnyira távol leend a kaputól, **Értelmező** házához fog érni, kinek ajtaján kopogtatva, az felséges dolgokat fog néki mutatni. **Keresztyén** erre elvált barátjától s ez Istennek ajánlá.

Ötödik fejezet

Ama vigasztaló Szent-Lélek pedig, kit az Atya az én nevemben elbocsát, az megtanít titeket mindenekre; és eszetekbe juttatja mindazokat, amelyeket mondtam néktek (Ján 14,26).

Keresztyén folytatta útját, míg **Értelmező** házához étkezett, hol mindaddig többször egymás után kopogtatott, míg valaki a kapura jött s kérdezte: ki van ott?

Keresztyén. Uram, én utazó vagyok, és e ház urának egy ismerőse azt tanácsolta, hogy szóljak be, mert az javamra lesz. Én tehát beszélni szeretnék a házi úrral.

Ez tehát előhívta a házi urat, ki rövid idő múlva **Keresztyén**hez jött, s kérdezte tőle, hogy mit kíván.

Keresztyén. Uram, **Romlás** városából jövök, s a Sion hegyéhez megyek, s azon ember, ki ez út bejáratánál levő kapunál áll, mondotta nekem, hogy te, ha be fogok hozzád szólani, felséges dolgokat mutatsz majd nekem, melyek utamban segítségemre lesznek.

Értelmező. Jöjj be! Megmutatom neked, mi fog hasznodra szolgálni. Megparancsolta ekkor szolgájának, hogy gyújtson gyertyát, s **Keresztyént** felszólította, hogy kövesse.

Most tehát egy külön szobába vezeté s parancsolá szolgájának, hogy az ajtót nyissa ki. Ez megtörténvön, **Keresztyén** mindenek előtt a falon egy tiszteletreméltó ember képét látta függeni, ki sze-

meit ég felé emelé; a könyvek legjobbát kezében tartá s ajkain a törvény igazsága látszott felírva. A világot háta megett hagyta; úgy állott itt, mintha szónoklatot tartana az embereknek, s arany korona lebegett feje felett.

Mit jelent ez? kérde **Keresztyén**.

Értelmező. Azon ember, kit e kép ábrázol, ezrek közt egyetlen. Hogy ég felé emelt szemekkel, könyvek legjobbjával kezében, s az igazság törvényével ajkán látod, ez azt akarja neked mutatni, hogy az ő dolga nem egyéb, mint a homályos dolgokat felismerni, és a bűnös emberek előtt feltárni, – az pedig, hogy az emberekhez szónokol, hogy a világot háta megett hagyta, és hogy feje felett arany korona lebeg, ez azt akarja neked mutatni, hogy ura szolgálata iránti szeretetből e világ kincseit kevésre becsüli s megveti, de ennek fejében biztosítva lesz arról, hogy ama más világ dicsőségét elnyerendi. Először tehát e képet mutattam meg neked, mondá **Értelmező**, mert az ember, kit ábrázol éppen az, akit azon hely ura, hova menni fogsz, felhatalmazott, hogy vezetőd legyen mindazon nehéz helyeken, miket majd utadban érsz. Ügyelj tehát nagyon arra, amit neked mutattam, s ne hagyd figyelem nélkül, amit láttál, ha utazásodban olyanokkal találkozol, kik azt állítják, hogy jó útra vezetnek, holott útjuk a halálba vezet.

Most megfogta kezét s egy tágas terembe vezeté, mely telve volt porral, mert soha sem separték ki. Miután egy darabig nézte, parancsolta **Értelmező** egy szolgának, hogy seperje ki. Midőn tehát

32

ez seperni kezdett, oly nagy por támadt, hogy **Keresztyén** csaknem megfulladt tőle. Ekkor **Értelmező** mondá egy szolgának, ki éppen ott állott, hozz vizet s öntözd fel e szobát. Ez megtörténvén, könnyűszerrel kiseparték s tisztították, hogy szinte öröm volt nézni.

Hát ez mit jelent? kérde **Keresztyén**.

Értelmező pedig így szólt: e terem egy oly embernek szíve, mely soha sem volt megszentelve az evangélium szelíd kegyelme által, a por az eredendő bűn s a benső romlottság, mely az egész embert bemocskolja. Ki először seperni kezdett, a törvény, az pedig, ki a vizet hozta s a szobát felloccsolá, az evangélium. Az, hogy a por, mit az első söpört, azonnal felszállt, s a szoba nem hogy tisztult volna általa, hanem téged is csaknem megfojtott, azt mutatja, hogy a törvény ahelyett, hogy a szívet (működése folytán) a bűntől megtisztítaná, azt föléleszti (Róm 7,5.9), erőt kölcsönöz neki (1Kor 15,56) s hatását a lélekben öregbíti (Róm 5,20), éppen azáltal, hogy felfedezi és megtiltja, de legyőzésére erőt nem ad.

Hogy pedig azután láttad a szolgát, ki a szobát vízzel felloccsolá s azután kedvvel hozzálátott a tisztításhoz, arra tanít, hogy ha az evangélium, szelíd és dicső működésével szívünkig hat, a bűn a hit által leveretik és legyőzetik, a lélek pedig megtisztul, (éppúgy, miként a porral történt, midőn a leány locsolt) – következőleg előkészítetik, hogy a dicsőség királyát elfogadja (Ján 15,3; Ef 5,26; ApCsel 15,9; Róm 16,25.26).

33

Láttam ezután álmombam, hogy **Értelmező** karonfogván őt, egy kis szobába vezeté, hol két gyermek ült. Az öregebbet **Szenvedélynek**, az ifjabbat **Türelemnek** hívták. **Szenvedély** igen elégedetlennek látszott, de **Türelem** nagyon csendes volt. **Keresztyén** kérdezte tehát, mi az oka **Szenvedély** elégedetlenségének? **Értelmező** így válaszolt: nevelőjük azt kívánja, hogy a legjobb dolgokra a jövő év elejéig várjanak, ez mindent most akar, **Türelem** ellenben

készséggel várakozik. Azután láttam, hogy valaki **Szenvedély**hez jött, egy zsákot hozva neki tele drágaságokkal, melyeket lábaihoz kiönte. Ő felemelte, örült neki, s **Türelmet** gúnyosan kineveté. De láttam azt is, hogy rövid időn mindent elfecsérelt s e dolgok salakjánál egyebe nem maradt.

Magyarázd meg, kérlek, világosabban e tüneményt, így szólt **Keresztyén Értelmező**höz.

Értelmező tehát így beszélt: e fiúk ábrázolatok; név szerint **Szenvedély** e mostani világ gyermekeié, **Türelm** pedig a jövő világ gyermekeié. Miként itt is látod, hogy **Szenvedély**, mindent ez évben, azaz e világban óhajt bírni; olyanok e világnak fiai, akik minden jónak azonnal akarnak birtokába jutni, s a jóból nekik járó részre a következő évig, azaz a jövő világig nem tudnak várakozni. Ama közmondás: Jobb ma egy veréb, mint holnap egy túzok, többet ér nekik, mint minden isteni bizonyíték a jövő világ javairól.

Miként azonban láthattad, hogy melegibe mindent elfecsérelt s csakhamar salaknál egyebe nem

34

maradt, ez fog történni e világ végével minden ilyen emberrel. Most már jól látom, mondá **Keresztyén**, hogy **Türelm** több okokból a legnagyobb bölcsességgel bír, először mert a legnagyobb javakra várakozik, másodsor mert kincseit teljes fényükben fogja bírni, amidőn a másíknak salaknál egyebe nem leend.

Értelmező. Valóban! és még hozzáteheted, hogy a jövő világ dicsősége soha sem enyészik el, míg e világ kincsei hirtelen elmúlnak. Épp ezért nem volt annyira oka **Szenvedély**nek **Türelm** felett nevetni, hogy ő a maga javát előbb bírta, mint inkább **Türelm**nek van oka **Szenvedély**en nevetni, azért, hogy ő a maga javát később bírja; mert az első az utóbbinak engedni kénytelen, mivel az elsőnek jövőjének kell lenni, az utóbbi pedig egyébnek nem csinálhat helyet, miután nem marad fenn semmi, ami még azután jöhetne. Aki tehát először nyeri el részét, idejének is kell lenni, hogy azt felemészthesse, aki pedig részét utoljára kapja meg, állandóan bírandja. Azért mondatott a gazdag embernek: "Javaidat elvetted a te életedben, hasonlatosképpen Lázár is az ő nyavalyáit, most pedig ez vigasztaltatik, te pedig gyötrettetel! (Luk 16,25)

Keresztyén. Azt értem, hogy nem legjobb a jelen javak után igyekezni, hanem várni kell a jövendőkre.

Értelmező. Igazat beszélsz, "mert amelyek láttatnak, idő szerint valók, de amelyek nem láttatnak, örökkévalók." (2Kor 4,18) Azonban jólle-

35

het ez így van, de azért a testi gyönyörök s látható dolgok közel rokonok; a jövendő dolgok s a testiség pedig mindig idegenek egymáshoz s épp azért tanácsos, hogy az első kettő épp oly közeli barátságban legyen, mint a két utóbbi folyvást bizonyos távolságban maradjon egymástól.

Azután láttam álmomban, hogy **Értelmező Keresztyén**nek megfogta kezét, s oly terembe vezeté, hol egy fal mellett tűz égett, s ugyanemellett valaki állott, ki sok vizet öntözött folytonosan arra, hogy eloltsa; mindamellett a tűz mind magasabban s izzóbban lobogott.

Most kérdezte **Keresztyén**, hogy mit jelent ez.

Értelmező így válaszolt: e tűz azon kegyelmi tényt jelenti, mely a szívben munkálkodik. Aki vizet önt arra, hogy csillapítsa s eloltsa, az ördög. Azonban annak is tudd meg okát, hogy mindemellett is miért lobog mind magasabban s erősebben e tűz. Most tehát a fal másik oldalához vezette őt, hol egy ember állott, olajjal telt edénnyel kezében, melyből folytonosan (habár titokban) öntött a tűzre.

Hát ez mit jelent? mondá **Keresztyén**.

Értelmező felelé: ez Krisztus, ki a kegyelem olajával folytonosan fenntartja a szívben már megkezdett működést, s népének lelkei ezen szer által bizonyítják be folytonosan, dacára annak, mit az ördög tehet, hogy kegyelmet nyertek; abból pedig, hogy a fal mögött látod állani, azt tanulhatod, hogy a megkísértettnek nehéz megtudnia, hogy

36

miként tartatik fenn lelkében a kegyelem munkája. (2Kor 12,9)

Láttam most, miként fogta **Értelmező** újból kézen, s mint vezeté egy kellemes helyre, hol egy nagy, elragadó kinézésű palota volt építve, melynek látásában **Keresztyén** igen gyönyörködött, különösen midőn tetején egész aranyba öltöztetett embereket látott járkálni.

Hogyan mehetünk mi oda? így szólt **Keresztyén**.

Értelmező odanyújtotta neki kezét, s a palota kapuja felé vezette. A kapu előtt nagy tömeg ember állott, mintha be kíváncsoztak volna menni, de nem mertek. Nem messze a kaputól, asztal mellett egy ember ült, kezében könyvet s írószert tartva, hogy azok neveit, kik bemenendők voltak, feljegyezze. Látta most, hogy a kapuba vezető úton sok fegyveres ember állott, hogy azt megvédjék, s elhatározva, hogy azokat, kik bemenni akarnak, mindennemű bántalmakkal és sértésekkel illessék; **Keresztyén** ezen elbámult. Végül midőn a fegyveresek előtti félelemből mindenik visszarettent, **Keresztyén** egy merész, bátor kinézésű embert látott ahhoz, aki jegyezte a neveket, e szavakkal közeledni: írd be nevemet, Uram! Ez megtörténvén, látta, miként húzta ki az ember kardját, s sisakkal fején a fegyveresekre rohant, kik halált hozó erővel törtek reá. De nem veszté el bátorságát, hanem dühösen vagdalt s szúrásokat osztott maga körül. Miután néhány sebet kapott s ő is mért néhány csapást azokra, kik elleneztek neki a bemenetelt (ApCsel

37

14,22), mindnyájukon keresztülvágta magát, s előrenyomult a palotába. Erre a tetőn járók édesded hangon mondák neki:

Jöjj be! jöjj be!
Discoszorá vár rád, jöjj be!

Belépett, s épp oly ruhát adtak reá, minőt a bennt levők hordtak. **Keresztyén** mosolygott s mondá: valóban azt hiszem, ennek jelentését értem.

Hadd menjek, így szólt **Keresztyén**. Nem, maradj! mondá **Értelmező**, még többet is akarok neked mutatni; azután mehatsz tovább utadon. Ekkor megfogta kezét s egy sötét helyre vezette, melyen egy ember vaskalitkában ült.

Az ember igen levertnek látszott. Össze voltak kulcsolva kezei, s olyformán sóhajtott, mintha szíve akart volna megszakadni. Mit jelent ez?, mondá **Keresztyén**. **Értelmező** pedig parancsolta, hogy maga beszéljen az emberrel.

Keresztyén az embert így szólította meg: ki vagy? az ember így felelt: most az vagyok, ami egykor nem valék.

Keresztyén. Hát mi voltál egykor?

Ember. Egykor, őszintének látszó, reményteljes hívő voltam (Luk 8,13), úgy a magam, mint mások szeme előtt. Egykor azt hittem, hogy helyes úton járok a mennyei város felé, s még csak az oda juthatás gondolatának is örvendettem.

Keresztyén. Jó, de hát mi vagy most?

Ember. Most, a kétségbeesés fia vagyok, s

38

attól úgy körülvéttetem, miként e vaskalitkától. Ó, és nem futhatok. Nem, most már nem!

Keresztyén. De hogyan jutottál ez állapotra?

Ember. Abbahagytam az örködést és a józanságot. Kicsapongásaimnak szabad fétet engedtem. Az ige világossága s Isten jósága ellen vétkeztem. Megkeserítém a Szentlelket s ő engem elhagyott! Kísértettem az ördögöt s ez el is jött hozzám. Istent haragra ingereltem, s ezért elhagyott. Szívemet már oly keménnyé tettem, hogy lehetetlen a megbánás.

Ily emberre nézve, kérdé **Keresztyén Értelmezőtől**, nem marad-e már fenn semmi remény? Kérdezd meg tőle, mondá **Értelmező**.

Nincs – úgymond **Keresztyén** – semmi reményed? Kénytelen vagy fogva maradni a kétségbeesés vaskalitjában?

Ember. Nincs – semmi!

Keresztyén. Hogyan? az Áldottnak Fia csak ily könyörületes volna?

Ember. Én megfeszítém magamnak az Isten fiát (Zsid 6,6), őt (Luk 19,14), és igazságát megvettem, vérét tisztátalannak tekintém s a kegyelem Lelkét kigúnyolám (Zsid 10,29). Azért minden ígéretből magam zártam ki magamat, s most nem marad nekem egyéb hátra, mint az ítéletnek valami rettenetes várása, és a tűznek lángja, mely engem, mint ellenkezőt fel fog emészteni (Zsid 10,27).

Keresztyén. Mi indított arra, hogy magadnak ily állapotot szerezz?

39

Ember. A kicsapongások, élvezetek s e világ előnyei, miknek élvezetéből egykor nagy örömeiket ígértem magamnak; most azonban ezek mindenike úgy szúr, úgy rág, mintha mérges féreg volna.

Keresztyén. De hát bűnödöt megbánván, nem térhetsz még vissza?

Ember. Isten a megbánást megtagadta tőlem. Szava nem serkent többé engem a hitre. Igen, ömaga zárt be a vas kalitkába, s az egész világ sem tehet többé szabaddá. Örökkévalóság! ó, örökkévalóság! mint küzdjek a gonosz ellen, melyet szünet nélkül hozol reám?

Gondolj ez ember nyomorára, mondá **Értelmező Keresztyénnek**, s álljon előtted örök intésül.

Igen, így szólt **Keresztyén**, ez borzasztó! Isten segíts, hogy örködhessem s józan legyek az imára, hogy ez ember nyomorának forrását elkerülhessem. Uram, nem volna még ideje, hogy utamat tovább folytassam?

Értelmező. Várj, még egyet mutatok neked, azután ám menj útadon.

Így még egyszer megfogta **Keresztyén** kezét, s egy kamrába vezeté, hol valaki ágyából éppen felkelt, s míg öltözött, remegett és reszketett. Miért reszket ily nagyon ez ember? kérde **Keresztyén.** **Értelmező** pedig megparancsolta neki, hogy állapota okát **Keresztyénnek** mondja el. Tehát az ember így kezdett beszélni: ez éjjel, alvás közben álmodám, az ég folytonosan sötétebb-sötétebb lőn, azután oly borzasztó módon mennydörgött és villámlott, hogy engem halálos félelembe ejtett. Felte-

40

kinték álmomban, s láttam, hogy a felhő hirtelen és csodálatos módon széteszlott. Erre borzasztó kűrtrivallást hallék, s a felhőn egy embert láttam, körülvéve az ég seregeitől, mind tüzes lángokban, s maga az ég is izzón lobogott, ekkor hívó szózatot hallottam ekképpen: Támadjatok fel, halottak s jertek ítéletre. S azonnal széttöredeztek a sziklák, a sírok felnyíltak, s a halottak amint ott benn feküdtek, kijövének; némelyikük szívből örvendett s feltekintett; mások ellenben a sírdombok mögé igyekeztek elrejtőzni. Láttam ezután, hogy a felhőkön levő ember felnyitá a könyvet, s a világnak megparancsolta, hogy járuljon elébe, előtte pedig pusztító tűz csinálván helyet, mint bíró s a vádlottak padján ülők között (2Kor 5,10; 1Thess 4,16.17; Jud 14 és 15.21; Mik 7,16–17; Zsolt 1,5; Mal 3,2–3; Dán 7,9–10); ekkor hallám, mint adták azoknak, kik a felhőben levő embert körülvevék, tudtukra: gyűjtsétek össze a gyomot, polyvát és tarlót, s vessétek az égő mocsárba (Máté 3,10–12; 7,19; Mal 4,1), ezzel megnyílt a feneketlen mélység lábaim alatt, s szorongatott kiabálás, füst és izzó szén emelkedett ki torkából. Ekkor a kíséretnek parancsoltatott: takarjátok a gabonát csűrötökbe (Luk 3,17) s csakhamar sokakat láttam, miként emeltettek a fellegekbe; de engem odalent hagytak (1Thess 4,16–17); el akartam én is rejtőzni, de nem tehettem, mert ki a felhőn ült, el nem fordítá rólam szemeit; emellett eszembe jutottak vétkeim, s lelkiismeretem minden oldalról vádolt (Róm 2,15); erre alvásomból felébredék.

Keresztyén. De hát mi volt e látományban, ami úgy megriasztott?

Ember. Ó, hisz az ítélet napja elérkezett, s én nem voltam elkészülve reá. De leginkább megdöbbsentett, hogy az angyalok néhányat felvittek, engem pedig idelent hagytak, s a pokol torka lábaim előtt felnyílt; azonfelül lelkiismeretem is gyötört, s a bíró szemei folyvást rajtam függtek, kinek arca utálatot tanúsított irántam. Nos, kérdé **Értelmező Keresztyéntől**, mindezeket éretten megfontoltad-e?

Keresztyén. Igen, s íme egyfelől félelembe ejt, másfelől reményt nyújt.

Értelmező. Tehát őrizd meg mindezt szívedben, hogy emlékeztető ösztön legyen, mely az általad járandó úton előbbre haladni int.

Keresztyén most felövezte derekát, s készült az útra. Legyen veled, mondá **Értelmező**, a vigasztaló mindenütt útagon, s vezessen téged, édes **Keresztyénem**, ama városba vezető ösvényre. **Keresztyén** útjára tért így szólván :

Itt nyílt meg a szemem, látám bámulva mindazt,
Mi üdvös és mi öl; mi felvidított s aggaszt.
Itten tanultam meg: bércként kell állanom,
Hogy áldás és siker legyen munkáimon.
Bár lennék képes én mindezt felfogni, mélyen,
Hogy keblem a hála örök forrása légyen.

Hatodik fejezet

Mert a törvénynek vége a Krisztus, minden hívő embernek igazságára (Róm 10,4)

Láttam álmomban, hogy az út, melyen **Keresztyénnek** mennie kellett, mindkét felől fallal volt kerítve, s e gát **Üdvnek** nevezteték (Ésa 26,1; 35,8). Ezután tehát a terhelt **Keresztyén** előre sietett, de csak nagy ügyyel-bajjal, mert nagy teher volt a hátán.

Így sietett, míg egy magaslathoz ért, melyen kereszt állott, s kissé alantabb egy sír. Most láttam álmombam, hogy épp akkor, midőn **Keresztyén** a kereszthez ért, terhe leoldódott vállairól, s legördült egész a sír nyílásáig; ebbe beleesett, s többé nem láthatám.

Keresztyén most könnyen és jól érezte magát, s vidám kebelrel mondá: nyugalmat adott nekem szenvedései, élete és halála által! Ezután egy darabig megállott, hogy nézzen és bámuljon, mert az roppant csodálkozásra gerjeszté, hogy a kereszt látása megszabadította őt terhétől. Odatekintett és újra odatekintett, mindaddig, míg arcán könnyözön folyt le (Zak 12,10). Most amint itt állott felnézve és könnyezve, íme három fénylő lény jött elébe, s "béke legyen veled!" szavakkal üdvözlé. – Az első így szóly hozzá: megbocsáttattak néked a te bűneid! (Márk 2,5) A másik leszedte róla mocsos ruháját s ünneplő ruhát adott reá (Zak 3,4). A harmadik jelt csinált homlokára (Ef 1,13) s egy lepecsételt levelet adott át

neki, melyre – így parancsolta – út közben tekintsen s a mennyei kapunál adja át. Ezzel tovább mentek.

Keresztyén ugrált örömeben, azután tovább ment útján, énekelve:

Saját vétkim terhe lesújtással fenyít,
Nem találok semmit, mi felelevenít,
Fáradtan állok itt – ó, mennyei sugár
Tégedet élvezve; örök éltet adál!

44

De leesik terhen, megmentetem legott,
Láncom széttörve már, igám szétrontatott!
Ó, áldott szent kereszt, tőled függött éltém,
Ó, ember! szégyennel illetve csak értem!

Hetedik fejezet

Igyekeztek bémenni a szoros kapun: mert sokan (mondom néktek) igyekeznek bémenni és nem mehetnek. (Luk 13,24)

Ezután láttam őt álmomban tovább menni, míg a völgybe ért; ott az úttól kissé félre három mélyen alvó embert látott, láncokba verve. Az egyik neve **Együgyűség**, a másiké **Lomhaság** s a harmadiké **Vakmerő** volt.

Ily állapotban látván őket heverni **Keresztyén**, hozzájuk ment azon szándékkal, hogy talán jó volna őket felköltetni s reájok kiáltott: "ti olyanok vagytok, mint aki fekszik az árbocfának tetején (Péld 23,34)." Mert a holt tenger alattatok feneketlen örvény. Ó, ébredjetek és jertek ide! Ó, csak akarjátok s én segíteni foglak benneteket, hogy láncotoktól megszabaduljatok. Ekkor így beszélt hozzájuk: ha az, ki körül megy mint az ordító oroszlán (1Pét 5,8), előjön, bizonyosan fogainak fogtok martalékul esni. Erre reábámultak s így válaszoltak neki: **Együgyűség** mondá: én nem látok veszélyt! **Lomhaság**: csak még egy keveset alszom! és **Vakmerő**: mindenki maga viszi a maga bőrét a vásárra. Ezzel újra lefeküdtek aludni, s **Keresztyén** tovább folytatta útját.

45

Fájt neki, hogy ily veszélyben levő emberek annak jóságát oly kevésbe veszik, ki nekik saját jószántából segedelmét felajánlá; habár felébresztené őket, tanácslna nekik s felajánlaná magát a láncokból való kiszabadításra. Míg efelett aggódott, a távolban két embert látott a keskeny út baloldalán a falon keresztül bebotlani s kétszerezett léptekkel felé sietni. Egyik **Betűrágó**, a másik **Hízalgő** nevet viselt. (*) Midőn közelebb jöttek, a következő beszélgetésbe ereszkedett velük.

Keresztyén. Honnan, uraim, mi járatban vagytok s hová?

Betűrágó és **Hízalgő**. Mi **Áldicsőség** országában születtünk s a Sion hegye felé törekszünk, hogy hírnévre telessünk szert.

Keresztyén. Miért nem mentek az út bejáratánál levő kapun keresztül? nem tudjátok, hogy meg vagyon írva: "aki nem az ajtón megyen bé, hanem másunnét hág be, lopó és tolvaj az. (Ján 10,1)"

Betűrágó és **Hízalgő**. A kapun való bemenetelt nagyon nagy kerülőnek tartják honfitársaink mindannyian; ők a rövidebb utat szokták választani, s a falon át másznak be: így tettünk mi is.

Keresztyén. Nem fog-e ez azonban az Úr iránti engedetlenségnek tekintetni, kinek városa felé haladunk, hogy így semmibe sem veszitek kinyilatkoztatott akaratját?

Ami ezt illeti, mondák **Betűrágó** és **Hízalgő**, azon sose törd fejedet, mert amint egyszer mások teszik, az a bevett szokás, lehetne oly bizonyí-

(*) Szabadi Béla szerint: **Felületes** és **Képmutató**.

46

tékokat felhoznunk, melyek ezt több, mint ezer éve mutatják.

De, mondá **Keresztyén**, megállhat-e majd eljárástok a törvény előtt is?

Betűragó és **Hízelgő**, így szólottak: ezen szokás, mely több mint ezer éven keresztül fenntartotta magát, egy igazságos bíró által kétségtelenül érvényes szokásjognak fog vétetni, azután meg mi van abban, akár hogy jutottunk is az útra, csakhogy rajta vagyunk. Te, ki amint vesszük észre, a kapun keresztül jöttél be, épp azon az úton vagy, melyen mi, kik a falon keresztül botlottunk be. S már most azt kérdezzük, mi tekintetben vagy jobb nálunknál?

Keresztyén. Én mesterem zsinórmértéke szerint járok, ti vad ötleteitek szerint. Ez út urától ti már a tolvajok közzé fogtok számíttatni; s azért kétlem, hogy az út végén a becsületes emberek sorába vétessetek fel. Az ő tudta nélkül magatoktól jöttetek be, s magatoktól kell majd kimennetek is, kegyelme nélkül.

Erre csak röviden válaszoltak: hogy tudniillik csak magára ügyeljen, s ne osztogasson másnak tanácsot. Láttam ezután, mint mentek együtt útjukon tovább, anélkül hogy sokat beszélgettek volna. Most a két ember így szólott **Keresztyén**hez, hogy ami a törvényeket s rendeleteket illeti, azt ők éppen oly lelkiismeretesen figyelembe veszik, miként ő. Amellett nem is látjuk, miben különböznél oly igen tőlünk, talán azon kabátban, mit viselsz, s mit neked, amint észrevesszük, szomszédaid egyike adott, hogy meztelenségedet eltakarja.

47

Keresztyén. Ti, kik nem a kapun keresztül jöttetek be, törvények és rendeletek által nem is fogtok megszabadulni (Gal 2,16). Ami a kabátot illeti, melyet viselek, azt azon hely ura adta nekem, hova megyek, s éppen azért, amint mondtátok, hogy meztelenségemet eltakarja. Mint irántam való hajlamának jelét viselem, mert azelőtt rongyaimnál nem volt egyebem. S míg utamon vagyok, azzal vigasztalom magamat: valóban, így gondolkozom, ha a város kapujához érkezem, annak ura bizonyosan meg fog ismerni, mert az ő kabátjába vagyok öltözve, s oly kabátban, melyet azon napon, melyen rongyaimból megszabadított, szabad kegyelméből ajándékozott nekem. Azonfelül homlokomon egy jelt viselek, melyet talán még észre sem vettetek, s melyet egy urammal benső barátságban levő ember azon napon nyomott homlokomra, melyen a teher vállaimról leesett. Azonfelül azt is meg kell nektek mondanom, hogy egy lepecsételt levelet is adott át, melynek olvasása utamban vigaszt nyújt. S megparancsolta, hogy ezt a mennyei kapunál, mint bejövetelemnek egy másik jelét általadjam. Félek, hogy mindezen dolgokkal nem bírtok, s éppen azért nem bírtok velük, mert nem a kapun jöttetek be.

Mindezekre nem válaszoltak neki, hanem egymásra néztek s nevettek. Ezután láttam, hogy mint mentek mindnyájan tovább, de **Keresztyén** ment legelől. Csak önmagával beszélgetett, hol sóhajtozva, hol pedig igen vidáman, gyakran olvasott a levélből, melyet a fénylő lények egyike adott át neki, s ezáltal egészen felüdült. Láttam ekkor, mint

48

menének tovább, míg **Nehézség** halmához értek, melyből egy forrás fakadt. Itt megoszlott az út, s még kettő vezetett azon kívül, mely a kaputól egyenesen vonult: egyik jobbra, másik balra a domb oldalán; a keskeny ösvény azonban egyenesen a **Nehézség**nek nevezett dombnak irányult. **Keresztyén** most a forráshoz lépett (Ésa 49,10), s ivott belőle, hogy felfrissítse magát; ekkor a domb megmászásához fogott, mondván:

Meredek a tető, és mégis meg kell másznom,
Lankadjon bár tagom, ne vesszen bátorságom,
Hiszen tudom, hogy az élet-út itt visz el!
Menj, gyáva félelem, szív bátorsága fel!
Édesb a helyes út gyötrelme, kínjai,
Mint víg ösvényen a mélységbe hullani.

Ezalatt a másik kettő is elérkezett a domb tövéhez, de látván, hogy e domb meredek és magas, s még más két út is vezet mellette, s miután azt hívék, hogy e két út azzal, melyen **Keresztyén** megy, a domb másik oldalán bizonyosan össze fog érni, elhatározták, hogy azokon mennek tovább. Ez utak egyike **Veszélynek**, másika **Romlásnak** neveztetett. Egyikük a **Veszély** nevű utat választá, mely egy hegyektől sötétlő vidékre vitte, hol egy darabig tapogatózott, elesett, s nem is kelt fel többé.

Keresztyén után néztem, hogy miként halad a dombon felfelé, s láttam, mint ment át futásból a menésbe, s mint kellett az út meredeksége miatt négykézláb másznia. A domb ormának fele útján azonban egy kellemes lombsátor volt, a domb urától

49

a kifáradt vándorok pihenésére építve; ide ért **Keresztyén**, s pihenés végett leült. Kivette kebléből levelét s önerősítésére olvasgatá. Itt újra megnézte kabátját, illetőleg ruháját, melyet a kereszthez érkeztekor kapott. Míg egy darabig önmagában gyönyörködött, előbb elszunyadt s csakhamar mély álomba merült, mely az est beálltáig e helyhez kötö; alvása közben levele kiesett kezéből. Amint aludt, valaki hozzálépett, hogy felköltse (Péld 6,6): "Eredj el a hangyához, ó te rest, és tanulj!" E szavakra **Keresztyén** hirtelen felugrott s megkettőztetett léptekkel folytatta útját, míg csak a domb tetejére nem ért.

Amint most a domb ormára érkezett, jött felé teljes erőből futva két ember, az egyik **Félénk**, a másik **Bizalmatlanság** nevű. Miért futtok úgy visszafelé? kérdé **Keresztyén**. **Félénk** azt válaszolta, hogy ők Sion városába igyekeztek, s e nehéz helyen már túl is voltak, de mentől tovább haladtak, annál nagyobb veszélyekkel találkoznak; s ezért helyesebbnek vélték a visszatérést. Igen, mondá **Bizalmatlanság**, útunkban, éppen előttünk feküdt egy pár oroszlán, (vajon aludtak vagy ébren voltak-e, nem tudjuk) s nem hittünk mást, mint hogy ha közelükbe érünk, azonnal darabokra szét fognak szaggatni.

Valóban elrémítetek, mondá **Keresztyén**, de hát hova fussak, hogy megmenekedjem? Ha hazámba térek vissza, ott bizonyosan elveszek, miután tűz és kénköeső martalékaul fog az esni. De ha elérem a mennyei várost, biztosságban – lételemről bizonyos

50

vagyok. Meg kell kísértenem! a visszatérés hiú halál! Előre, az igaz, hogy csak halálfélelemmel hatolhatok, de azontúl örök élet vagyom! Bátorság s előre! **Bizalmatlanság** és **Félénk** futottak a dombról lefelé. **Keresztyén** tovább folytatta útját. Még egyszer átgondolván, amit ez emberektől hallott, a keblében volt levél utánnyúlt, hogy abból erősítést merítsen: utánanyúlt de nem találta. – Efelett **Keresztyén** mély bánatba merült, s nem tudta, hogy mihez kezdjen, mert hisz' hiányzott neki, amivel fel szokta volt magát üdíteni, hiányzott az, mi a mennyei városba beléptijegy gyanánt szolgált volna neki. Végre eszébe jutott, hogy a domb

oldalán levő lombsátor alatt elaludt; s térdre esve kért Istentől bocsánatot esztelen cselekedetéért, ezzel visszafordult, hogy levele után nézzen.

Ki volna képes ecsetelni ama mély bánatot, mit **Keresztyén** szívében ez útja alatt érzett! Hol sóhajtozott, hol meg sírt, de legjobban vádolta önmagát, amiért oly balga volt, hogy azon helyen, hol fáradságát csak kissé kellett volna kipihennie, alvásnak adta magát. Így ment ő vissza, gondosan tekintgetve ide is, oda is, hogy nem találná-e meg levelét, mely zarándoklásában oly gyakran vigasztalá. Végül meglátta a lombsátort, mely alatt ült és elaludt; de látása annál inkább felnyitotta szíve bánatát, mert az jutott eszébe, hogy mily gonoszságot követett el alvása által. (Jel 2,4–5; 1Thess 5,6–8) Így ment tovább, jajgatva vétkes alvása felett. Ó, én nyomorult, így kiáltott fel, ki aludni voltam képes, midőn még nappal vala, ki

51

aludni voltam képes a fáradságok közepett, s úgy kedveztem testemnek, hogy e nyughelyet, melyet e domb ura a zarándokok lelkének felelevenítésére készített, én testem felelevenítésére használtam. Mennyit jártam most hiába! Így történt Izráel népével is, vétke miatt visszavezettetett a veres tengerhez; s most én is fájdalmasan teszem meg újra azon utat, melyet örömmel tehettem volna, ha e vétkes álom nem vesz rajtam erőt. Mennyit haladhattam volna azóta utamon előre! s most háromszor kell azon utat megjárnom, mit csak egyszer kellett volna! vajon nem fog-e rámezteledni, miután már hajlóra áll a nap? Ó, miért is aludtam!

Most ismét a lombsátorhoz ért, hol kissé leülvén zokogott; végül azonban ülése alatt gondosan vizsgálódván, reátalált levelére, mert a gondviselés így akarta. Reszketve és mohón vette fel s keblébe rejté. Ki írhatja le afeletti örömét, hogy levele újra birtokában volt? Hisz' e levél életének s az óhajtott révbe való bemehetésének biztosítéka volt. Keblébe rejté, megköszönte Istennek, hogy oda irányozta szemeit, ahol feküdt, s örömmel s hálakönnyek között készült útja folytatására.

Mily fürgén tudott most a dombra mászni. De mégis mielőtt ormára ért, a nap lemenvén feje felett eszébe juttatá bűnét s ismét így vádolta magát: Ó, vétkes alvás! miattad zarándoklásomban ím mily hamar reám borul az est. Nap nélkül kell vándorolnom, lépteimet sötétség fedi, kínozott lények kiáltozásait kell hallanom, s mindezeket egyedül vétkes alvásom miatt! Eszébe jutott most **Bizalmatlan-**

52

ság s **Félénk** elbeszélése, hogy miként ijedtek meg az oroszánok látásától. Ez állatok, szóla magában, éjjel zsákmányuk után látnak, s ha sötétben jönnek velem szembe, miként menekszem meg, hogy szét ne tépjenek? Ily gondolatok közt haladt tovább, végzetét vádolva; egyszerre felemelte szemét, s íme: szorosán az út mellett egy kastély tűnt szemébe, mely **Szép**-nek neveztetett.

Nyolcadik fejezet

E világon nyomorúságtok leszen, de bízzatok; én legyőztem e világot; – mert békességet hagyok néktek, amaz én békességemet adom néktek: nem úgy adom néktek, mint e világ adja. Ne háborodjék meg a ti szívetek és ne féljen (Ján 16,33; 14,27)

Láttam álmomban, hogy **Keresztyén** amily gyorsan csak lehetett, szállást igyekezett magának keríteni **Szép** palotában. Nem messze ment, midőn egy keskeny mély útra ért, mely a kapus lakásától egy dülönyire feküdt; amint itt gondosan vizsgálódott maga előtt, az úton két oroszlánt látott.

Most, gondolta magában, itt a veszély, mely **Bizalmatlanságot** és **Félénket** is visszakergeté. Az oroszlánok le voltak láncolva; de ő a láncokat nem látta. Megijedt, s mint ők, visszatérésre gondolt, mert azt hívé, hogy reá itt csak a halál várhat. De midőn az **Éber** nevű kapus házikójából a visszatérni akaró **Keresztyént** megállani látta, utána kiáltott: "Erőd oly csekély? ne félj ez oroszlánoktól, hisz le vannak láncolva, s csak a hit szilárdságának megpróbáltatására vannak oda-

állítva, hogy kikenél található, s hogy felfedezzék azokat, kik azzal nem bírnak. Maradj az út közepén, és semmi bajod sem fog történni (Márk 4,40).

Az oroszlánoktól való féltében, láttam most őt reszketve előre menni. Hallotta ugyan, ügyelve a **Kapus** szavaira, az oroszlánok bögését, de azért nem bántották. Örömmel csapta össze kezeit s sietett a kapuhoz, hol a **Kapus** állott.

Uram, kié e ház, kérde **Keresztyén** a **Kapustól**, s beszállásolhatok-e ide éjszakára? E ház, válaszolt a **Kapus**, a domb urától a zarándokok kipihenésére s biztosságára építettett. Ki vagy s hová mégy? kérde a **Kapus** tovább.

Keresztyén. Én **Romlás** városából jövök s most Sion hegye felé megyek. De miután már a nap leszállt, ha lehetne, szeretnék itt meghálni.

Kapus. Mi a neved?

Keresztyén. Most **Keresztyén**, de azelőtt **Kegyelemnélküli**. Jáfet nemzetségéből származom, kiktől Isten azt kívánja, hogy Sém sátraiban lakjanak (1Móz 9,27).

Kapus. De hát miként történt, hogy ily későn érkeztél ide? hisz már a nap is leszállt.

Keresztyén. Már előbb itt lehettem volna, ha én nyomorult el nem alszom a domb oldalán levő lombsátor alatt! s még így is korábban ideérhetek, ha bizonyítványomat alvás közben el nem veszítem. Most, miután már a domb ormáig értem, elkezdtem keresni, de nem találván, nehéz szívvel valék kénytelen azon helyre, a hol aludtam, visszatérni; ott megtaláltam s így jöttem most ide.

Kapus. Jól van, majd a ház szüzeinek egyikét kihívom s ez téged (ha beszéded tetszeni fog neki) a ház szokása szerint a többi lakótársnak is bemutat. Azonnal meg is húzott egy csengettyűt, melynek szavára egy igen tiszteletreméltó s szép, **Belátás** nevű leány jelent meg s kérdezte, hogy miért hívták.

A **Kapus** így válaszolt: ez ember **Romlás** városából, a Sion hegy felé utazik. Miután kifáradt

55

s az éj meglepte, azt kérdi, hogy meghálhatna-e itt. Én azt mondtam neki, hogy téged foglak kihívni, s te amint beszélgettél vele, házunk szokása szerint, azt fogod tenni, amit legjobbnak látsz.

Erre kérdezte tőle, hogy honnan jön, hová megy. Ő megmondotta. Kérdezte továbbá, hogy miként jutott ez útra? E kérdésre is megfelelt. Azután kérdezte, mit látott s mi érte útjában, azt is elbeszélte. Végül kérdezte nevét. Ekkor így beszélt: Nevem **Keresztyén**; s annál inkább óhajtanék itt meghálni, mert hallottam, hogy e ház a domb urától a zarándokok kipihenésére s biztosságára van építve. Erre elmosolyodott, de szemei könnybe lábadtak. Rövid idő múlva mondá **Belátás**, idehívok még néhányat lakótársaim közül. Gyorsan futott a kapuhoz s előhívta **Okosságot**, **Jámborságot** és **Szeretetet**. Ezek tehát rövid ideig beszélgetvén vele, bemutatták a többi lakótársnak is, kik közül néhányan egész a küszöbig elébe jöttek, mondván: jöjj be, te áldottja az Úrnak. E ház a domb urától azon célból építettett, hogy benne hozzád hasonló zarándokokat megvendégeljünk. Ekkor lehajtá fejét s követte őket a házba. Midőn belépett s leült, inni adának neki s elhatározták, hogy néhányan közülük, míg az estebéd elkészül, **Keresztyénnel** beszélgetésbe ereszkednek, hogy így az időt a lehető legjobban eltöltsék. **Jámborság**, **Okosság** és **Szeretet** választattak ki e beszélgetésre, melyet így kezdtek meg:

Jámborság. No édes **Keresztyén**, miután mi befogadtunk téged házunkba, reméljük, hogy

56

hasznunkra s örömünkre mindazt el fogod beszélni, ami zarándoklásodban ért.

Keresztyén. Igen szívesen! s felette örvendek, hogy ily barátságosak vagytok hozzám.

Jámborság. Mi indított mindenekelőtt arra, hogy a zarándokéletre add magadat?

Keresztyén. Egy borzasztó szózat ütötte meg fülemet, mely tartózkodási helyemen elkerülhetetlen romlást hirdetve nekem, kiűzött hazámból.

Jámborság. De hát miként történt, hogy hazából elindulva ez útra jutottál?

Keresztyén. Isten akarta így, mert midőna romlástól való félelemmel valék eltelve, nem tudtam, hogy hová menjek. Remegésem s sírásom közben egy **Evangelista** nevű ember jött hozzám; ki a szoros kapuhoz utasított, mit különben soha sem találtam volna fel, azután ez útra vezérelt, mely engem egyenesen e házhoz vezetett.

Jámborság. Hát **Értelmező** háza mellett nem jöttél el?

Keresztyén. De igen, s ott láttam oly dolgokat, miknek emlékét örök életemen át meg fogom őrzeni; különösen háromét: hogy, mint fejtí tovább Krisztus a szívekben a sátán dacára kegyelmi működését: mint jut el az ember reményeiről Isten kegyelmére; s végül annak álmát, ki alvása közben említette, hogy az ítélet napja elérkezett.

Jámborság. Meghallgattad-e álmának elbeszélését?

Keresztyén. Igen! az rettenetes álom vala!

Majd megrepedt szívem, midőn elmondta, s mégis nagyon örülök, hogy hallhattam.

Jámborság. S egyebet nem láttál **Értelmező** házánál?

Keresztyén. Dehogyan nem. Egy gyönyörű palotát mutatott, melyben mindenki aranyba volt öltözve, amint egy bátor férfi az egész fegyveres tömegben, mely a kapu bejáratát elzárta, keresztül törte magát, s ekkor hívták, hogy menjen be s hogy örök dicsőséget élvezzen. E jó ember házánál akár egy esztendeig is szívesen el tudtam volna maradni, de eszembe jutott, hogy még tovább is kell mennem.

Jámborság. S mit láttál ezeken kívül utadban?

Keresztyén. Kevéssel mentem csupán tovább – s íme egy a fán véresen függő alakot láttam; melyre egyetlenegyszer tekintve leesett a teher vállaimról, eddig súlyos terhem alatt kellett nyögnöm, de most megszabadultam tőle. Különösnek tetszett ez nekem, mert azelőtt sohasem láttam ilyesmit, igen, s amint így reá nézve állottam, (mert nem bírtam ellentállani, hogy rá ne nézzek), íme három dicsfénytől övezett alak lépett elé: elsejük mondván, hogy bűneim meg vannak bocsájtva, a másik leszedte rongyaimat s e szépen hímzett ruhát adta rám, a harmadik pedig azon jelt nyomta homlokomra, melyet most is ott láthatsz, s e lepecsételt levelet adta át (melyet e szavakkal kihúzott kebléből.)

Jámborság. Nemde még egyebeket is láttál?

Keresztyén. Igen, de ezen már neked elmondott dolgok valának a legjobbak, láttam ezenkívül távolról, de az úttól, melyen mentem, nem

messzire, három embert, láncokban heverni. De azt hiszed, hogy fel bírtam őket ébreszteni? Láttam továbbá **Betűrágót** és **Hízalgót**, amint a falon keresztül bebotlottak, hogy (amint

legalább ők mondták) Sionba menjenek. De csakhamar elvesztek, amint előre megmondottam nekik, de nem akarták elhinni. Nehéz s keserves munkába került e domb megmászása, valamint az oroszánok körmeinek elkerülése is. És valóban nem tudom, hogy végül magam is nem tértem volna-e vissza, ha e jó ember, a **Kapus** nem áll a kapu előtt. Most hálákat adok Istennek, hogy itt vagyok, nektek pedig köszönöm, hogy befogadtatok.

Most célszerűnek vélte **Okosság**, hogy ő is kérdezzen tőle egyet-mást, várva reá viszont feleletét.

Okosság. Nem gondolsz-e néha azon hazára, amelyből kiindultál?

Keresztyén. Igen, de szégyennel és utálattal telve (Zsid 11,15–16). Ha kívánnám újból azon hazát, melyből kijöttem, lett volna elég alkalmam a visszatérésre, most azonban egy jobb, tudniillik mennyei hont óhajtok.

Okosság. Nem maradt-e azonban meg rajtad vagy benned régi lényedből semmi?

Keresztyén. Igen, de egészen akaratom ellenére; ugyanis benső képzelmeim s igyekvéseim, melyekben minden honfitársaim, szintúgy mint én, gyönyörködnek, most azonban az ilyenmű dolgok csak elszomorítanak, s ha választanom szabadna, ily dolgokra sohasem gondolnék. De ha jót akarok

is cselekedni, megtalálom magamban, hogy a bűn fölöttébb hozzámragadott (Róm 7,21).

Okosság. Néha-néha nem tűnik-e neked úgy, mintha azon dolgok, melyek azelőtt lesújtottak, most le volnának győzve?

Keresztyén. Igen, de ó, nagyon ritkán; mikor ezt érzem, aranyórák azok reám nézve.

Okosság. Emlékezel-e reá, hogy mi által tetszenek olykor legyőzötteknek kísértéseid?

Keresztyén. Ó, igen, azáltal, ha a kereszten látottra gondolok; azáltal, ha hímzett ruhámat látom; azáltal, ha a levélre tekintek, melyet keblemben hordozok, s azáltal, hogy szívem zarándoklásom céljának puszta gondolatára is lángra gyúl.

Okosság. S mi célból igyekszel oly nagyon Sion hegye felé?

Keresztyén. Ott remélem Azt élve látni, ki holtan függött a kereszten, s ott remélem, hogy attól meg fogok szabadulni, mi reám mindmáig benső kísértés. Ott, azt mondják, ott nincs halál, s ott oly társak barátságának fogok örvendeni, kikben gyönyörűséget találok (Ésa 25,8; Jel 21,3–4), s hogy megmondjam az igazat, én őt szeretem, mert hisz ő szabadított meg terhemtől, s már megelégettem benső betegségemet. Vágyom oda, hol nem halok meg többé, azok seregébe, kik folytonosan így kiáltanak: "Szent! Szent! Szent!"

Most így szólt **Szeretet Keresztyén**hez: van-e saját tűzhelyed? házas vagy-e?

Keresztyén. Van nőm s négy gyermekem.

Szeretet. S miért nem hoztad őket magaddal?

Ekkor **Keresztyén** sírni kezdett s így beszélt: ó, mily örömmel tettem volna! de ők mindnyájan elleneztek eltávozásomat s zarándoklásomat.

Szeretet. Beszélned kellett volna velük, igyekezned kellett volna kimutatni nekik a veszélyt, mely visszamaradásuk által reájuk háramlik.

Keresztyén. Hiszen azt megtevém s elmondottam nekik, mint engedte Isten látnom városunk végromlását, de ők nevetségesnek találták szavaimat, s nem hívék el. (1Móz 19,14)

Szeretet. Felhívtad-e Istent, hogy nekik adott tanácsodat megáldja?

Keresztyén. Igen, mégpedig teljes szívemből tevém, mert tudnod kell, hogy én nőmet s szegény gyermekeimet véghetetlenül szeretém.

Szeretet. De beszélted-e nekik a végveszélytől való saját félelmedet és aggodalmadat? mert azt hiszem, világosan előre látád.

Keresztyén. Igen, folyvást arról beszéltem. De különben arcomon, könnyeimből s reszketéseimből is olvashaták az aggálllyal várt s már fejünk felett lebegő ítélettől való félelmet. De mindez nem bírhatta őket reá, hogy velem jöjjenek.

Szeretet. De mit hozhatának fel, a veled nem menetel okául?

Keresztyén. Nőm attól félt, hogy elvesztendi a világot, s gyermekeim az ifjúság örömeiről nem tudtak lemondani. Elég az hozzá, egyik eggyel, másik mással állott elő; s így mindannyian egyedül hagytak vándorolni.

Szeretet. Nem rontottad-e meg hiú életeddel

mindazt, mit rábeszélő szavakkal kivihettél volna, hogy őket magaddal vihessed?

Keresztyén. Az bizonyos, hogy életemet nemigen dicsérhetem, mert néhány ballépésem magam előtt is tudva van. Jól tudom, hogy az ember életmódjával hamar megdöntheti, mit döntő érvek s rábeszélés által fáradozott másoknál üdvükre építeni. De annyit mondhatok, hogy nagyon őrizkedtem, nehogy helytelen cselekedeteim által okot adjak reá, hogy a zarándoklélettől elidegenedjenek. S éppen ezért veték szememre, hogy én szörszálhasogató vagyok, s oly dolgoktól, amikben ők semmi rosszat sem látnak, csak az ő kedvükért tartóztatom vissza magamat. Ha az tartotta őket vissza, mit rajtam láttak, mégis úgy vélem, bátran mondhatom: legnagyobb gondom volt, hogy Isten ellen ne vétkezzem s felebarátom iránt igaztalan ne legyek.

Szeretet. Káin megölte testvérét (1Ján 3,12); mert az ő művei gonoszok, testvérenek művei pedig igazak valának, és így ha nőd és gyermekeid ezért megharagudtak reád, csak a jó elleni makacsságuknak adták jelét, s lelkedet véruktól megmentetted. (Ezék 3,19)

Így láttam őket álmomban egymás mellett ülni, s beszélgetni, míg az estebéd elkészült. Midőn tálalva volt, leültek a lakomához, a kövér állatokból, a seprejétől megtisztult borból álló lakomához. (Ésa 25,6), s az asztal felett folyvást a domb uráról beszélgettek, annak cselekedeteiről és arról, hogy amiket tett, mi okból tevő; s miért építette e házat. Abból, amit beszéltek, megtudtam, hogy igen nagy hős vala,

62

aki azt, ki a halál hatalmával bírt (Zsid 2,14–15) legyőzte, s saját veszélyeztetésével letiporta, amiért őt még jobban szeretem.

Mondták (s én elhiszem, jegyzé meg **Keresztyén**), hogy ezt sok vérontással vitte véghez. De műveit az koszorúzta a kegyelem dicsőségével, hogy mindent csupán öröksége iránti szeretetből tett. Emellett néhány lakótárs úgy nyilatkozott, hogy a kereszten történt kimúlta után látták őt s beszéltek vele; azt állítják, hogy saját szájából hallották, hogy ő a szegény zarándokokat úgy szereti, mint senki más, napkelettől nyugatig.

Azonfelül bizonyítékát is adták annak, amit állítottak, tudniillik hogy dicsőségéről önként lemondott csak azért, hogy abban a szegényeket is részesíthesse, s szintén, hogy maguk hallották tőle mondani, hogy ő nem akar a Sion hegyén egyedül lakni. Ezekon kívül így szólottak: néhány a természettől koldusnak született s porból származott zarándokot hercegi méltóságra emelt. (1Sám 2,8; Zsolt 113,7)

Így beszélgettek együtt késő éjig, s miután uruk oltalmába ajánlották magukat, nyugodni mentek. A zarándokot felül egy tágas szobába utasították, melynek ablaka napfeljötté körül felnyílt. A szoba **Béke** nevet viselt. Virradtig ott aludt, s akkor felébredve így énekelt:

Ah, hol vagyok! mi nagy Jézus kegyelme, mit
Mindnyájan érezünk s mi egyképp boldogít.
Gondot viselt reám! bűneim megbocsátva!
E földön lépek még a boldog mennyországba.

63

Reggel újra beszélgetvén vele, mondták, hogy addig ne távozzon el, míg az ottani ritkaságokat meg nem mutatták neki. Először is a tanterembe vezették, hol megmutaták neki a legrégebb okmányokat, s azok közt legelőször, amint álmomból emlékszem, a domb urának származási fáját, melyből kitűnt, hogy ő a napok vénjének (*) fia. Itt részletesen fel voltak mutatva a tettek, melyeket véghezvitt, s több százaknak nevei, kiket szolgálatába vétén oly lakásokba tettek, melyek sem az idők folytán, sem a természet mulandósága következtében nem dőlnek romba.

Ezután felolvastak néhány ritka becsü cselekedetet, melyek közül néhányat szolgálai vittek véghez; ugyanis, hogy miként hódítottak meg királyságokat, mint gyakorolták az igazságot, mint érték el az ígéretek, miként fogták be az oroszánok torkát, mint oltották ki a tűz erejét, mint tompították el a kard élet, mint lettek a gyöngeségből erősek, hatalmasok a küzdelemben, s miként igázták le az idegen hadakat.

Majd a házi okmányok más részét olvasták, melyekben ki volt mutatva, mily kész az Úr minden embert, valóban minden olyan embert kegyelmébe venni, ki a múltban személyét és

eljárását mégoly nagyon gyalázta is. Itt más csodálatos dolgokról is különös tudósítások találtak, melyek így egészen **Keresztyén** szeméi elé lettek varázsolva, a régi és újabb idők dolgairól, összekötésben a már előbb kijelentett eseményekkel, melyek már valóban teljességbe mentek, egyfelől az

(*) Dániel könyvének "öreg korú"-ját, vagyis az Atya Istent hívja így szó szerint a héber szöveg. [NF]

64

ellenség ijedségére és borzalmára, másfelől pedig a zarándokok vigasztalására s felüdítésére.

Másnap a fegyvertárba vitték, s ott különféle fegyverzeteket mutattak neki, soha el nem pusztuló kardokat, sisakokat, páncélokat s lábvasakat, miket az Úr a zarándokok számára készített. Ilynemű készlet itt oly sok vala, hogy belőle oly nagy sereget, mely az ég csillagainak számát is túlhaladná, fel lehetne ura szolgálatára fegyverezni.

Megmutatták azután neki azon műszereket, mikkel szolgálai közül néhányan, csodás dolgokat vittek véghez. Így megmutatták Mózes botját, azon kalapácsot s szeget, mellyel Jáhel megölte Siserát, az edényeket, kürtöket s fáklyákat, mikkel Gedeon Midián seregét megszalasztá. Azután megmutatták a botokat, mikkel Sámgar hatezer embert megvert, s az állkapcsot, mellyel Sámson oly hatalmas tetteket vitt véghez; azután Dávid parittyáját, s a követ, mellyel a gádi Góliátot megöle, s azon kardot, mellyel az Úr megölel a bűn fiát, azon napon, melyen a zsákmányra készülni fog. Ezeken kívül még több válogatott darabokat is mutatának, amiknek **Keresztyén** igen megörült. Ezeket elvégezvén, nyugodni mentek.

Láttam azután álmomban, hogy másnap reggel készült tovább menni; ők azonban kérték, hogy másnapig maradjon. Meg fogjuk neked mutatni, így szóltak, ha szép idő lesz, azon kedves hegyeket, melyek jobban megvigasztalnak s megörvendeztetnek, mert közelebb esnek a várva várt révhez, mint a ház, melyben jelenleg időzöl. Beleegyezett s ott

65

maradt. Reggelre kelve a ház fedelére vezették, hol délig fenn maradni kérték. Ő megtevé. S íme, távolban kellemes, hegyes ország tűnt szemébe, felékítve erdőkkel, szőlőhegyekkel, gyümölcsfákkal s minden nemű virágokkal, forrásokkal s kutakkal, hogy már csak rájuk nézni is gyönyörűség volt (Ésa 33,16.17). Kérdezte ez ország nevét, s ők így feleltek: ez Immánuel országa, s éppúgy, mint e halom, a zarándokok köztulajdona; ha odaérsz, mondák, onnan meg fogod látni a mennyei város kapuját, amit neked majd az ott élő pásztorok mutatnak meg.

Kilencedik fejezet

Öltözzétek fel az Istennek minden fegyverét, hogy megállhassatok az ördögnek álnokságai ellen. Mert ninesen nekünk tusakodásunk a vér és a test ellen, hanem a birodalmak ellen, hatalmasságok ellen, e világnak urai ellen, ez élet sötétségének vezérei ellen, a lelki gonoszságok ellen, melyek a magasságban vagynak. (Ef 6,11.12)

Keresztyén már célszerűnek vélte, hogy **Szép** palotát odahagyva útját tovább folytassa, s barátai is azon véleményen valának, hogy már csakugyan meg kell ezt tennie. De előbb így szóltak hozzá: menjünk a fegyvertárba. Megtevék. Midőn belépett, fegyverzetbe öltöztették tetőtől talpig, hogy védve legyen némileg, ha netalán útjában fegyveres támadások érnék. Így

felfegyverkezve, barátai kíséretében a kapuhoz ment s ott kérdezte a **Kapust**, hogy nem látott-e arra menni egy zarándokot. A **Kapus** igennel felelt.

66

Keresztyén. S ismerted őt?

Kapus. Neve után tudakozódtam, s azt mondta, hogy **Hívnek** nevezik.

Ó, így szólt **Keresztyén**, hisz őt ismerem. Honfitársam s legközelebbi szomszédom, és születési helyemről jön, mit gondolsz, ez óta mennyire lehet előre.

Kapus. Most érhetett a domb lábához.

Keresztyén. Jól van, **Kapus** barátom, az Úr legyen veled s bőven árássa reád áldásait azon szeretetért, mit irántam tanúsítottál.

Most hát tovább ment. **Előrelátás**, **Kegyesség**, **Szeretet** és **Okosság** egész a domb lábáig el akarták kísélni. Így indultak együtt útra, megújítva előbbi beszélgetéseiket, míg lefelé nem indultak a dombról. Ekkor **Keresztyén** monda, amely terhes volt a feljövétel, amennyire láthatom, a lemenetel éppoly veszélyesnek tetszik. Igen, így szólt **Okosság**, úgy van, mert nehezére esik az embernek a **Megaláztatás** völgyébe lemenni, amit te éppen most teszel, anélkül, hogy le ne sikoljék. Épp azért jöttünk veled, mondák, hogy a dombról lementedben vezéred legyünk. Most kezdett tehát lefelé indulni s habár igen vigyázott, mégis elsiklott néhányszor.

Láttam ezután álmomban, hogy e jó útitársak (amint **Keresztyén** a dombról leért) egy kenyeret, egy korsó bort s egy köteg szőlőt adának neki; azután folytatta útját tovább.

De most a **Megaláztatás** völgyében szegény **Keresztyén** ugyancsak megjárta; mert alig

67

ment egy darabon, midőn már egy gonosz ellenséget látott szembe jönni, ki **Apollyon** nevet viselt. Elfogta a félelem s habozóvá lőn, vajon visszatérjen-e vagy megállja helyét, de meggondolta, hogy ő hátul fegyvertelen, s hogy amint hátat fordít, nagyobb előnyt nyújt neki, hogy nyilával átfúrja.

Azért elhatározta, hogy szerencsét próbál, nem engedi át a tért. Mert, így gondolkozott, ha mást nem tartanék is szem előtt, mint pusztán életem megmentését, legjobb lenne szilárdul nem tágítani.

Ezzel ő tovább, **Apollyon** pedig szembe jött vele. E szörnyeteg borzasztó kinézetű vala; haléhoz hasonló pikkelyekkel volt fedve (ez kevélysége), sárkány-szárnyakkal s medvelábakkal bírt, hasából tűz és füst tódult ki; s torka az oroszlánéhoz hasonlított. Midőn **Keresztyén** közelébe érkezett, lenéző tekintetet vetvén rá, így kezdte kikérdezni.

Apollyon. Honnan és hová?

Keresztyén. Én Romlás városából, minden gonoszságok székhelyéről jövök, s Sion városába igyekszem.

Apollyon. Erről ismerek rád, hogy alattvalóim egyike vagy; mert mind az ország enyim, mert én vagyok a fejedelem és az Isten! Hogy eshetett, hogy királyodtól megszöktél? Ha nem reményleném, hogy még ezentúl szolgálatokat tehetsz nekem, akkor egy csapással azonnal levágnálak.

Keresztyén. Az igaz, hogy birodalmadban születtem, de szolgálatod kemény vala s díjad oly csekély, hogy senki emberfia meg nem élhetne belőle; mert a vétek díja a halál. (Róm 6,23)
Azért

68

midőn korosabb lettem, más okos emberek példája szerint cselekedtem én is, s körülnéztem, hogy nem javíthatnám-e még meg magamat.

Apollyon. Egy fejedelemnek sincs annyi szolgálója mint nekem s azért tégedet sem akarlak elveszíteni, de mivel panaszkodol szolgálatod és díjad miatt, nyugodj meg; fordulj vissza, s amit csak országunk nyújthat, megígérem, hogy neked adom.

Keresztyén. De már én másnak, a királyok királyának szolgálatába léptem; s most becsülettel hogy fordulhatnék teveled vissza?

Apollyon. Ebben úgy cselekedtél, mint aki közmondás szerint cseberből vederbe lépett. De hisz rendén van, ha olyanok, kik egy időre szolgálatába léptek, tőle elszökve újra hozzám jönnek vissza. Tégy te is így, azután ismét minden jól lesz.

Keresztyén. Neki hitet vallottam s hűséget esküvéim; hogy forduljak el tőle anélkül, hogy mint árulót felakasszanak?

Apollyon. Ellenem ugyanezt követted el, de ám legyen minden feledve, csak most fordulj meg s térj vissza.

Keresztyén. Midőn téged vallottalak uramnak, még kiskorú voltam. S amellet számítok reá, hogy azon uralkodó, kinek zászlója alatt jelenleg szolgálok, szabaddá nyilváníthat, sőt talán meg is fogja bocsájtani azt, hogy előbb neked engedelmeskedém. S mi több, akarod, ó romlást hozó **Apollyon**, (*) tudni az igazat, ám halld: az ő szolgálatát, zsoldját, uralmát, szövetségeseit és birodalmát jobban szeretem, mint a tiedet. Azért hagyj fel a rábe-

(*) Apollyon görögül azt jelenti: "Pusztító." [NF]

69

széléssel, mert én az ő szolgálója vagyok s őt kívánom követni ezentúl.

Apollyon. Gondold meg még egyszer jól, de hidegvérrel, leszel-e képes mindazt elviselni, ami az úton, melyen jelenleg jársz, hihetőleg érni fog. Tudod, hogy amannak szolgálói többnyire keserves véget érnek, amiért útjaimat áthágják s ellenem vannak. Mennyien jutottak közülük gyalázatos halálra. S mi több, az ő szolgálatát többre becsülöd, mint az enyimet; s

még őneki sohasem sikerült az ő szolgálatában levők közül valakit mások kezeiből kiszabadítani. Ami pedig engemet illet, mint az egész világ tudja – hányszor, de hányszor szabadítottam ki az ő s az övéi kezei közül olyanokat, kik előbb engemet híven szolgáltak, akár erőszak, akár pedig rábeszélés folytán; így téged is szabaddá óhajtalak tenni.

Keresztyén. Ha mostanában elmulasztja is megmentésüket ez csak azért van, hogy megkísértse szeretetüket, vajon végig akarnak-e ragaszkodni hozzá. Ami az általad felhozott keserves véget illeti, amire jutnak, azt éppen nagyon dicsőségesnek tartják, s ami a korai felszabadulásra vonatkozik, azzal keveset gondolnak, mert dicsőségükre várnak, mit akkor nyernek el, midőn a király a maga s angyalai dicsőségében megjelenik.

Apollyon. Hiszen már szolgálatában hűtlen lettél hozzá, s hogy várhatsz még díjat is tőle?

Keresztyén. Miben lettem hozzá hűtlen, ó **Apollyon**?

Apollyon. Már akkor, midőn az első lépést te-

70

véd, vesztéd bátorságodat, amint **Csüggedés** mocsarába csaknem belefűtál. Azután gaz utakon igyekeztél terhedtől megszabadulni, holott várnod kellett volna, míg a király le nem veszi vállaidról. Azután vétkes álomba merültél s elvesztéd becses ereklyéidet. Az oroszlánok látása folytán kis híjja volt, hogy vissza nem tértél. S bármit beszélsz is utadról s azokról, miket láttál és hallottál, minden nagy szavaid s tetteid mellett is, bensődben hiú dicsőségre vágyol.

Keresztyén. Mindez igaz, sőt több is, mit fel nem hozál. De a király, kit szolgálok s tisztetek, irgalmas s kész megbocsájtani. Különbén e gonoszságok már országodban hozzám tapadtak, (mert hisz ott szívtam be őket) megsirattam vétkimet, megbántam azokat, s végül uramtól bocsánatot nyerék.

Ekkor **Apollyon** tajtékzó dühvel így kiálta fel: én e királynak ellensége vagyok, gyűlölöm őt magát, népét s törvényeit. S most azért jöttem ki, hogy neked ellentálljak.

Keresztyén. Gondold meg, **Apollyon**, hogy mit cselekszel. Én a király országútján, a szentség útján vagyok, azért inkább vigyázz magadra te!

Erre **Apollyon** elzárta az egész út szélességét, s így beszélt: Ami ezt illeti, semmitől sem tartok! Készülj a halálra! Mert a poklok fenekére esküszöm, nem fogsz továbbmenni; itt add ki lelkedet! – És azonnal egy tüzes nyilat röpített mellének. **Keresztyén** azonban pajzsot tartott kezében, amivel felfogván nyilat, a veszélyt magától elhárítja.

71

Most **Keresztyén** kihúzta kardját, látván, hogy már neki is tennie kell. De **Apollyon** éppoly gyorsan támadta meg, sűrűn dobálva rá nyilait, mit sem ügyelve arra, amit **Keresztyén** kikerülésükre cselekedett, s így fején, kezén és lábán megsebesíté. Kénytelen volt erre **Keresztyén** kissé hátrálni. **Apollyon** támadását teljes erejéből folytatá, **Keresztyén** azonban újra nekibátorodott, s amily férfiasan csak tudá, védelmezte magát. E tüzes viadal fél napnál

tovább tartott, míg **Keresztyén** csaknem teljesen kimerült. Mert ő sebei miatt mindjobban elgyöngüle.

Apollyon előnyét észrevevén, még jobban sarokba szorította **Keresztyént**, s viaskodván vele rettenetes erővel földre terítette, mire **Keresztyén** kezéből kardja is kiesett. Most így szólt **Apollyon**, kezemben vagy! – s e szavaknál csaknem agyon nyomá, hogy **Keresztyén** is kétségbeesett már élete felől. De Isten úgy akarta, hogy **Keresztyén**, midőn **Apollyon** végső csapását mérte a jó emberre, hogy megölje, reszketve nyújtá ki kezét kardja után, s e szavakkal ragadta meg: "ne örülj az én nyavalyámon, én ellenségem: mert noha elestem, de felkelek. (Mikéás 7,8)" E szavakkal halálos döfést adott neki, mire az sebe miatt visszatántorodott. **Keresztyén** ezt észrevévén újult erővel támadta meg, mondván: "mert mindeneket legyőzünk annak akaratából, ki bennünket szeretett." (Róm 8,37; Jak 4,7) Erre **Apollyon** kiterjeszté

sárkány-szárnyait s úgy elsietett, hogy **Keresztyén** nem is látta többé.

Aki maga nem látta s hallotta, miként én, nem is képzelheti, mily rikácsoló s utálatos, sárkányéhoz hasonló ordítózást vitt véghez a tusakodás alatt **Apollyon**, s mily sóhajok s jajok emelkedtek **Keresztyén** melléből. Ez egész idő alatt **Keresztyén** egy pillanatig sem volt vidám, de midőn ész-

73

revevé, hogy kétélű kardjával megsebezte **Apollyont**, elmosolyodott s szemeit az ég felé emelé – de alig is láttam még valaha ily borzasztó küzdelmet. – De most midőn a tusának vége vala, így szólott **Keresztyén**: itt adok hálát annak, ki az oroslán torkából megszabadított, ki **Apollyon** ellen győzelemre vezetett, s mondá:

Belzebúb, a poklok fejedelme
Veszélyt készítvén, fölfegyverezve
Büszke páncélban küldé ellenem.
Ördögi tüzze tört rám, ellenem

De szent Mihály erőt adott karomba,
S ellenfelem menekül a pokolba.
Most fel tehát, lelkem s vígan rebegd
Az örök úrnak hálaéneked.

Ekkor egy maroknyi levél hullott le az életfájáról, melyeket **Keresztyén** felszedvén, a viadalban kapott sebeire raká, minek folytán meggyógyult. Itt most leült **Keresztyén** s kenyerezni kezdett, s ivott azon korsóból, melyet kevéssel előbb adtak neki. Így felfrissülve, kivont karddal folytatta útját; mert nem tudhatá, nem akad-e hamarjában más ellenségre is. De egészen áthaladhatott a völgyön anélkül, hogy más viadala lett volna. E völgyhöz egy másik csatlakozott, mely **Halálárnyéka** nevet viselt. **Keresztyén** kénytelen volt ezen is végighaladni, mert a mennyei városba vezető út éppen közepén metszette át. E völgy nagyon puszta hely. Jeremiás próféta így írja le (2,6): "Puszta az, vad, járatlan ország, rideg és sötét, melyben senki (csak **Keresztyén**) nem jár s nem lakozik." Itt

74

Keresztyén még gonoszabb helyzetbe jutott, mint aminőben **Apollyonnal** vívott harcában volt, miként a következőkben látni fogjuk.

Tizedik fejezet

Körülvettek vala engemet a halálnak kötelei és a pokolnak keserűségei elfoglaltak vala engemet; nyomorúságot és nyavalyát találtam vala; és az Úrnak nevét segítségül hívám, ezt mondván: kérlek, Uram, szabadítsd meg az én lelkemet! (Zsolt 116)

Láttam azután álmomban, hogy **Keresztyén Halálárnyékához** érkezett, hol a bejáratnál két emberrel találkozott – azok ivadékaival, kik vad zajt támasztának az országban (4Móz 13,33) – kik a legnagyobb sietséggel tértek vissza. Ő kérdezte tőlük, hogy hová sietnének?

Férfiak. Vissza! Vissza! s ha az élet és békesség kedves előtted, úgy kövesd példánkat.

Keresztyén. De hát miért? mi baj?

Férfiak. Mi baj? mi is azon úton haladtunk, amelyen te mégy, s annyira előretörtünk, amennyire csak lehetett. Bizony visszatérésünkre áment mondhattunk volna, mert ha csak pár lépéssel megyünk is tovább, akkor jelenleg nem lennénk itt, hogy veled ezeket tudassuk.

Keresztyén. Hát mi ért benneteket?

Férfiak. Bizony, már-már bemenők voltunk **Halálárnyékának** völgyébe, de szerencsére előbb magunk elé tekinténk, s észrevettük a veszélyt, mielőtt belejutottunk volna. (Zsolt 44,19; 107,10)

75

Keresztyén. De hát mit láttatok?

Férfiak. Mit láttunk? A völgy sötét, mint az északa; s telve van rémekkel, mezei ördögökkel s a pokol sárkányaival, és a völgyből örökös, oly emberekéhez hasonló lárma és ordítózás

hangzott fel, kik leláncolva s kötözve kimondhatatlan nyomorban hevernek ott. A völgy felett a kétségbeesés borzasztó felhői függtenek, s a halál folytonosan reáborítja szárnyait. (Jób 31,5; 10,22) Egyszóval: ez rettenetes hely.

Keresztyén. Mindazokból, amiket mondotok, nem vehetek ki egyebet, mint hogy ez az én óhajtott utam a mennyei város felé. (Jer 2,6)

Férfiak. Ám legyen a tied; a mi utunk ugyan nem. Így váltak el, s **Keresztyén** tovább folytatta útját, de folyton kivont karddal, előrelátásból a netaláni megtámadás ellen.

Láttam azután álmomban, hogy a hegy jobb oldalán, az egész völgy hosszában egy roppant mélység vonult el. (Zsolt 69,14–15)

Ez ama mélység, melybe régenten egyik vak a másikat beletaszítá, s melyben mindketten együtt nyomorultul elvesztek. Éppígy balról egy veszélyes mocsár terült el, melybe habár valami jó ember is beleesik, nem talál feneket. E posványba esett egykor Dávid király, és kétségtelenül bele is veszett volna, ha valami hatalmas kéz ki nem húzza.

A gyalogösvény itt is igen keskeny volt, ami **Keresztyént** annál szorultabb helyzetbe hozta, mert ha a borzasztó sötétségben az egyik oldalon levő mélységet kívánta kikerülni, akkor a mocsárba

eshetés veszélyének tette ki magát; ha pedig a mocsárt kívánta kikerülni, nagyon ügyelnie kellett, nehogy a mélységbe zuhanjon. Így haladt előre, nemegyszer keservesen sóhajtva; mert emellett a gyalogösvény oly sötét vala, hogy ha a továbblépésre felemelte lábát, nem tudta, hogy mire és hová teszi le.

Körülbelül a völgy közepén, szorosan az út mellett észrehevém a pokol nyílását. "Mihez kezdjek most?" gondolta magában **Keresztyén**. Nagy erővel s nagy tömegben törének fel folytonosan tűzlángok s füstfellegek, rettenetes ropogástól és robajtól kísérve. (Oly dolgok, melyek **Keresztyén** kardjával nem sokat gondoltak, mint ez eset már előbb **Apollyonnál** is előfordult). **Keresztyén** kényszerítve érezte magát, hogy kardját hüvelyébe dugja, s más fegyverhez, a folytonos imádkozás fegyveréhez nyúljon (Ef 6,18) s ekképpen könyörgött: "kérek, Uram, szabadítsd meg az én lelkemet!" (Zsolt 116,4) Jó darabon haladt így tovább, míg a lángok folytonosan hozzá csapódtak. Emellett borzasztó hangokat hallott, s olyan zavaros robajt, hogy néha már azt hívé: teljesen szét fogják szagatni, s úgy összetapossák, mint a sarat az utcán. Több mérföldön át nem távozott e borzasztó látvány a szemei elől, s e rettenetes zaj füleitől. Azután egy helyre ért, hol úgy tűnt neki, mintha egész ellenséges sereg közelednék felé. Megállott, hogy gondolkozzék azon, mit volna legjobb cselekednie. Néha-néha azon gondolatra is jött, hogy talán jó volna visszatérnie; de azután eszébe jutott,

hogy talán már a völgy fele útját meg is haladá; amellett meggondolta azt is, hogy hisz már néhány veszélyt legyőzött, s ki tudja nem akad-e nagyobb bajokra visszatértekor, mint az előtte álló úton. Így hát eltökélte, hogy előbbre halad. Eközben úgy látszott, mintha a gonosz

ellenségek mind közelebb-közelebb jöttek volna. De midőn már csaknem beleütődtek, hatalmas hangon reájuk kiáltott: "Az Úrnak erejével megyek." Erre visszahúzódtak.

Egyet azonban nem mellőzhetek, észrevettem ugyanis, hogy szegény **Keresztyén** oly zavart volt, hogy még saját hangjára sem ismert. Ezt azon alkalommal vettem észre, midőn éppen az égő mocsár torkolatánál haladt el. Egy gonosz lény halkán utána sompolygott, s néhány mélyen sértő istenkáromlást suttogott füleibe, miket ő saját szíve gondolatának vélt. Ez jobban zavarba hozta **Keresztyént**, mint minden, ami eddig érte, mert úgy látszott előtte, hogy éppen azt káromolja, kit előbb oly bensőséggel szeretett. Annyi bizonyos: utólag megbánta őket. (*) De nem jutott eszébe, hogy vagy füleit bedugja, vagy e káromlás forrását kipuhatolja.

Amint **Keresztyén** Jó darabig haladt ily vigasztalhatatlan helyzetben, úgy tűnt neki, mintha előtte elvonuló ember hangját hallaná, ki így szólt: "még ha a halál árnyékának völgyében járok is: nem félek a gonosztól, mert te velem vagy." (Zsolt 23,4)

Most már vidám lett s e következő okokból:

1. mert ebből arra következtetett, hogy mások,

(*) Eredetileg a következő nyakatekert kifejezés állt itt: "ha megváltoztathatta volna, nem teendette."
[NF]

78

kik Istent félik, éppen oly jól érzik magukat e völgyben, mint ő;

2. mert belátta, hogy Isten még e sötét vigasztalhatatlan helyzetükben is velük van (Jób 9,11) "s miért ne lenne velem is?" – gondolta magában, habár most nem is vehetem észre;

3. mert remélte, hogy társaságra fog találni, mihelyt őket utolérheti.

Ő tehát továbbment, s az előtte haladóra reákiáltott; ez azonban nem tudta, mit válaszoljon, mert szintén egyedül hitte magát. Lassan, lassan világosodni kezdett; s **Keresztyén** így szólt: "ő világosságra változtatja a temérdek sötétséget." (Ámos 5,8)

Amint teljes nappal lőn, hátranézett, nem azért mintha vissza kívánt volna térni, hanem, hogy lássa, mily veszélyeken haladt a sötétben keresztül. Így még tisztábban kivehette egyik oldalon a mélységet s más oldalon a mocsárt; látta, mily keskeny az ösvény, mely e kettő között elvezetett; látta messze távolban a manókat, mezei ördögöket s a mélység sárkányait: mert habár a szürkülő napvilág visszariasztá őket, mégis megjelentek előtte, amint meg van írva: "ő a setéségből kijelenti a mélységes, titkos dolgokat; és megvilágosítja a nagy homályos dolgokat." (Jób 12,22)

Keresztyén mélyen megindult magános útjának minden veszélyeiből való megmenekedésén; oly veszélyekből, melyektől habár előbb jobban félt, de most a nap világánál azokat világosabban felismerte. Most a nap is felkelt; új kegy **Keresz-**

79

tyénre nézve. Mert ha **Halálárnyék** völgyének első része veszélyes vala, úgy e másik, melyen még át kellett hatolnia, sokkal veszélyesebb volt; ez azon helytől, melyen most állott, egész a

völgy kijáratáig úgy telve volt csapdákkal, fogókkal s hálókkal, más oldalon pedig lyukakkal, gödrökkel s meredek helyekkel, hogy azon esetben, ha itt ugyanolyan sötét lett volna, mint az út első felén, ha ezer lelke van is, el kellett volna vesznie. Most azonban, mint említéink, a nap felkelt s **Keresztyén** így kiálta fel: "az ő szövétneke az én fejem felett fénylik, melynek világosságánál a sötétségben járok." (Jób 29,3)

E világosság közt érte el **Keresztyén** a völgy végét. Láttam itt álmomban csontokat, hamut s zarándokok megcsonkított testét, kik az előbbi időkben jártak ez úton. Míg ennek okán gondolkoztam, nem messze előttem egy barlangot fedeztem fel, melyben régenten **Pápa** és **Pogány** nevű két óriás lakott, kiknek hatalma és zsarnoksága sok zarándokot fosztott meg életétől. De **Keresztyén** e hely mellett minden nagyobb veszély nélkül haladt el; ezen kissé csodálkoztam is.

De azóta tudtam meg, hogy **Pogány** néhány nappal előbb meghalt, s a másik, habár még életben, de öregedőfélben van, s a sok, őt ifjú korában ért erős támadások s bántalmak miatt lelkileg oly gyöngye s testileg oly béna, hogy most alig képes egyebet csinálni, mint barlangja bejáratánál ül s beleköt az elhaladó zarándokokba, s körmét rágja haragjában, hogy hozzájuk nem férhet.

S így láttam, hogy **Keresztyén** folytatta

útját, jóllehet kissé megdöbbsent, midőn a barlang nyílásánál észrevév az öreg embert; különösen midőn ez, habár nem követhető, így szólott hozzá: "soha sem lesztek jobbak, míg többeket is meg nem égetnek közületek." De **Keresztyén** hallgatott, szívélyesen reánézett, s továbbment anélkül, hogy baj érte volna, énekelve:

Csodák csodája, bátran mondhatom,
Hogy általestem ennyi sok bajon.
Áldott legyen a kegyel teli kéz,
Mely elhárított rólam annyi vést.
Ördög, pokol, bűn, éj veszélye várt
Minduntalan, míg jártam a határt.
Ösvényemen tör és csapó feküdt
S fenyegetett, méltatlant, mindenütt,

És összezúzhatott vó'n – összetépett...
Úr Jézusé az érdem, még hogy élek.

Tizenegyedik fejezet

Ne szeressétek e világot, se azokat, melyek e világban vagynak. Ha valaki szereti e világot, nincsen abban az Atyának szerelme; mert minden, ami e világban vagyon, a testnek kívánsága, szemeknek bujálkodások és életnek kevélysége, nem az Atyától vagyon, hanem e világtól. (1Ján 2,15.16)

Amint most **Keresztyén** továbbhaladt útján, egy kis magaslathoz ért, melyet készakarva hánytak fel, hogy a zarándokok messzebb elláthassanak maguk előtt; innen vette észre **Hívet**, ki előtte utazott. Azonnal hangosan utánakiáltott **Keresztyén**: "várj, én is elkísérlek" **Hív** megfordult s **Keresztyén** újra így kiálta fel: "Várj, várj, míg utolérlek!" De **Hív** így válaszolt: "nem lehet! életem forog kockán, mert a vérbosszuló követ."

Ez kissé nyugtalanította **Keresztyént**, s minden erejét összeszedve **Hívet** csakhamar elérte; sőt meg is előzte, úgyhogy a hátulsó elsővé lőn. Tetszelegve mosolygott **Keresztyén** afelett, hogy testvérét megelőzte; azonban nem ügyelvén lábaira,

82

egyszer csak megbotlott és elesett, s nem tudott előbb felkelni, míg **Hív** utolérvén fel nem segítette.

Erre testvéri egyetértésben mentek együtt tovább, s mindazok felett vidáman mulattak, mik zarándoklásukban érték őket. **Keresztyén** kezdte meg ily módon a beszédet.

Keresztyén. Tisztelt és forrón szeretett testvérem **Hív**! nagyon örülök, hogy utolérhettek; s hogy Isten szíveinket oly egyformán hangolá, hogy társakként együtt mehetünk e kedves ösvényen.

Hív. Én is, drága barátom, még városunkban létünkör reméltem, hogy élvezendem társaságodat; de sietve megelőztél, s így kénytelen valék idáig az utat egyedül megtenni.

Keresztyén. Meddig maradtál még Romlás városában, míg szintén felkerekedtél, hogy utánam zarándokolj?

Hív. Addig maradtam, míg tovább ki nem állhattam; de elmeneteled után azonnal általánossá lőn az a hír, hogy városunk csakhamar égi tűz által fog teljesen elégni.

Keresztyén. Hogyan? szomszédaid csakugyan így beszéltek?

Hív. Igen, egy ideig szájról szájra járt e hír.

Keresztyén. Hogyan? s rajtad kívül mégis egy sem igyekezett menekedni a veszély elől?

Hív. Jóllehet, amint mondám, nagyban emlegették, de mégsem hiszem, hogy valóban elhitték volna, mert a beszéd hevében többektől hallottam rólad s "kétségbeesett" utazásodról beszélni (így

nevezték ugyanis zarándoklásodat), de én azon hitben valék s vagyok jelenleg is, hogy városunk mennyei tűz s kénkő által pusztuland el; s azért menekedtem.

Keresztyén. Nem hallottál semmit **Hajló** szomszédáról?

Hív. Igen, **Keresztyén**, hallottam, hogy veled ment egész **Csüggedés** mocsaráig; s némelyek azt is állították, hogy ebbe beleesett; de ő nem akar erről semmit sem tudni. Én azonban meg vagyok győződve afelől, hogy ennek iszapjától teljesen be van mocskolva.

Keresztyén. S mit mondtak szomszédai neki?

Hív. Visszatérte óta általános gúny s csúfolódás tárgya lőn, s alig ad neki valaki munkát. Most százszorta rosszabbul megy neki, mintha soha sem hagyta volna el a várost.

Keresztyén. De hát miért ellenségei annyira, mikor ők is megvetik azon utat, melyet ő elhagyott?

Hív. Ó, azt mondják, hogy akasztófára méltó! hite hagyott! vallomásaihoz hűtlen lett! Azt hiszem, hogy maga Isten is felbőszíté reá ellenségeit, hogy kicsúfolják s közmondás tárgyává tegyék, amiért útját elhagyá. (Jer 29,18.19)

Keresztyén. Még menekvésed előtt nem beszéltél vele?

Hív. Egyszer találkoztam vele az utcán, de azonnal a másik oldalra sompolygott, mint olyan, ki tettét szégyelli; s így nem is beszélhettem vele.

Keresztyén. Zarándokbotom kezembe vételekor némi reményt tápláltam ez ember iránt; de most félek, hogy a város elpusztulásával ő is elvész. Mert rajta teljesült a közmondás: az eb visszatért a maga okadására, és a megmosódott disznó a sárnak fertőjébe." (2Pét 2,22)

Hív. Ettől féltettem én is őt.

Keresztyén. De édes **Hívem**, hagyjuk őt nyugodni, s beszéljünk oly dolgokról, mik bennünket közelebből érdekelnek. Mondd csak, mi minden ért utadban? Mert bizonyosan tudom, hogy különös dolgokkal találkoztál, vagy ha nem, azt csodaképpen lehetne feljegyezni.

Hív. Szerencsésen elhaladtam a mocsár mellett, melybe, amint észrevettem, te beleestél, s azon veszély nélkül el is értem a kaput, s csak **Kéjjel**, találkoztam, ki majdnem bajba kevert.

Keresztyén. Jól jártál, hogy hálóit kikerülted. József is nagy szorultságba jutott miatta, s jöllehet mint te, ő is megmenekedett; de csaknem életébe került. (1Móz 39,11.12) De hát mit beszélt neked?

Hív. Nincs arról fogalmad (vagy magadnak kellett volna tapasztalnod), mily hízalgő nyelve van. Erősen ostromolt, hogy térjek félre veled, s mindennemű gyönyörökkel biztatott.

Keresztyén. De a nyugodt lelkiismeret gyönyöreit nem ígérte.

Hív. Jól tudod, hogy mindennemű érzéki s testi gyönyöröket értek.

Keresztyén. Hála Istennek, hogy megme-

85

nekedtél tőle. "Aki iránt nem kegyelmes az Úr, az vermébe esik." (Péld 22,14)

Hív. Ah, fájdalom, nem vagyok egészen biztos, hogy teljesen megmenekedtem-e!

Keresztyén. Hogyan? csak nem egyeztél bele kívánalmaiba?

Hív. Nem, mert egy általam látott régi írás jutott eszembe, mely így hangzik: "az ő lábai a halálra mennek, az ő járásai a koporsóra valók." (Péld 5,5) S így behunytam szememet, nehogy tekintete megigézzen. (Jób 31,1) Erre kigúnyolt, s én folytattam utamat.

Keresztyén. Más egyéb baj nem ért?

Hív. Midőn **Nehézség** halmának lábához értem, egy magas korú férfúval találkozám, ki kérdezte tőlem: hogy ki vagyok s hová szándékozom? én azt válaszoltam: hogy zarándok volnék s a mennyei város felé igyekszem. Erre így szólt az öreg: külsőd becsületes embert mutat, ráállsz-e, hogy azon bérért, mit én neked adni akarok, nálam lakjál? Én ekkor kérdeztem nevét s lakását. Ő így felelt: hogy az ő neve az **Öreg Ádám**, s **Csalás** városában lakik. (Ef 4,22) Kérdezősködtem azután üzletéről s az általa ajánlott berről. "Üzletem többféle élvezetből áll, s bérem, hogy téged hagylak örökösömnek." Tudakozódtam ezután háztartásáról: "Háztartásom a világ minden drágasága által tartatik fenn." – "S hány gyermeked van?" kérdém én. – "Csak három leányom" – volt a válasz, "**Bujaság**, **Szemgyönyör** és **Gögös élet**," (1Ján 2,16) s ha majd tetszik,

86

egyiküket nőül is veheted. Végül midőn kérdeztem, mennyi ideig kívánja, hogy nála lakjam, azt mondotta, míg csak ő élni fog.

Keresztyén. Nos, s utoljára is mit végeztetek együtt?

Hív. Eleinte meglehetősen hajlandónak éreztem magam a vele menetelre, mert ajánlata igen elfogadhatónak látszott. De midőn beszélgetésünk alatt homlokára pillantottam, ezen szavakat láttam rajta: "vetközzétek le az ó embert az ő műveivel."

Keresztyén. S mi történt azután?

Hív. Teljes erejében ébredt fel bennem a gondolat: bármit mondjon s bármint hízelegjen is, ha egyszer házánál leszek, rabszolgaként fog eladni. Kértem, ne beszéljen többet, mert úgysem fogok lakához közeledni. Erre kigúnyolt, s azzal fenyegetett, hogy küldeni fog utánam valakit, ki lelkemnek útját keserűvé teszi. De amint éppen megfordultam, hogy tovább folytassam utamat, éreztem, hogy testemet oly erősen ragadta meg s húzta vissza, hogy azt hívém: egy darabot belőlem magához ragadott. Ez azon felkiáltásra bírt: "ó, én nyomorult ember!" (Róm 7,24) Így mentem tovább a dombon felfelé.

Midőn a tetőnek fele útján voltam, szélsébséggel láttam valakit felém közeledni. S éppen azon a helyen ért utol, hol a lombsátor áll.

Keresztyén. Tehát ott, hol én is leültem pihenés végett, de az álomtól elnyomatva e papírtekercset keblemből elveszítém.

Hív. Csak hallgass meg, édes testvérem. Amint

87

ez ember elért, leütött s halottként hagyott ott feküdni. Midőn kissé magamhoz tértem, kérdeztem tőle, miért bánik így velem? – az **Öreg Ádám** iránti titkos hajlamodért, válaszolá, s ismét oly heves csapást mért mellemre, hogy megint hátra estem. Így hevertem megint, mint valami halott, lábainál. Mikor újra magamhoz tértem, irgalmáért könyörögtem; de ő azt felelé: "irgalmat nem ismerek;" s e szavak közben ismét leütött. Kétségtelenül véget vetett volna életemnek, ha valaki oda nem jön, ki csapásait abbahagyni parancsolta.

Keresztyén. S ki volt ez?

Hív. Eleinte nem ismerém; de midőn mellettem elhaladt, sebhelyeket láttam kezén s oldalán, a ebből azt következtetém, hogy Urunk lenne. Így folytattam tovább a dombon utamat.

Keresztyén. Azon ember, ki utolért, **Mózes** vala. Senkit nem kímél, s irgalmat nem ismer azok iránt, kik áthágják törvényeit.

Hív. Ezt én is jól tudám; nem most találkozott először velem. Ugyanaz volt ő, ki hozzám jött, mikor még egész biztonságban laktam odahaza, s azt mondá, hogy felgújtja fejem felett a házat, ha ott maradok.

Keresztyén. De nem láttad azt a házat, mely azon domb ormán áll, mely mellett **Mózes** találkozott veled?

Hív. Igen, sőt az oroslánokat is. Azt hiszem, aludtak, mert délfelé volt az idő, s miután még a nappalból sok volt előttem, elhaladtam a **Kapus** előtt, s a dombról lefelé mentem.

88

Keresztyén. Nekem is mondta, hogy látott maga előtt elmenni. De valóban szerettem volna, ha oda betérsz, mert ott oly sok ritkaságokat mutattak volna neked, hogy azokat aligha felejténéd el halálad napjáig. Mond csak, **Megaláztatás** völgyében senkivel sem találkozál?

Hív. De igen, egy **Elégedetlennel**, ki örömet rávett volna, hogy vele visszamenjek, mert mint mondá, semmi dicsőségre nem találok az egész völgyben; s mivel barátimat, mint: **Kevélységet**, **Elbizakodottságot**, **Önhittséget**, **Hírvágyat** csak elidegenítem magamtól, s másokat, kik engem ismertek, azáltal nagyon megsértek, ha oly esztelen lennék, hogy e völgyön áthaladnék.

Keresztyén. Jól van, s te mit válaszoltál neki?

Hív. Én azt mondtam, hogy bár mindazok, kiket ő nevezett, rokonaim közé számítják magukat, s jogosan, (mert testileg csakugyan rokonim valának), de hogy mióta zarándokká levék, úgy ők nekem, mint én nekik felmondottuk a barátságot, s jelenleg úgy vagyunk egymással, mintha sohasem lettünk volna rokonok. Emellett megjegyeztem neki, hogy a völgyre nézve hibás felfogásban van, mert a megaláztatás tisztességet szerez, a dölgy pedig bukást. (Péld 15,18) Ezért bezárólag így szólottam: inkább óhajtok e völgyön keresztül tisztességre jutni, mely az emberek legbölcsebbikétől ilyennek festetik, mint azokra, mik **Elégedetlenre** nézve a legnagyobb beccsel bírnak.

Keresztyén. Más semmi nem ért a völgyben?

89

Hív. De igen, találkoztam **Szeméremmel**; azonban úgy tetszik, mindazok közt, kikkel zarándok utamban összejövök, ez leghelytelenebb nevet visel. A többieket csak el lehetett ellentétesekkel utasítani, de e szemtelen **Szeméremmel** sehogy sem tudtam végezni.

Keresztyén. Hogyan? hát mit mondott neked?

Hív. Ej, hát teljesen és tökéletesen elveté a vallást. Azt mondá, hogy egy férfiúra nézve nagyon aljas és nyomorúságos dolog még a vallással is törődni, s a nyugodt lelkiismeret nagyon férfiatlan; s ha valaki félelmes aggállal tekint azon hősies szabadságra, melynek e kor erős lelkei átadák magukat, az magát kortársai gúnyjának tenné ki. Azt is felhozta, hogy kevesen valának a hatalmasok, gazdagok s bölcsek közül az én véleményemen, s e kevesek közül sem volt egy sem, ki rábeszélés nélkül adta volna magát a bolondságra, hogy mindent kockára tegyen oly valami eléréséért, amiről senki semmit sem tud. (1Kor 1,26; 3,18; Fil 3,7.9; Ján 7,48) Emellett azon ellentétést is tevő, hogy a zarándokok minden időben többnyire alacsony állásban születtek, azonfelül tudatlanok s a természettudományokban járatlan emberek valának. Ily hangon még egyéb dolgokról is szólott; például, hogy szégyen az egyházi szónoklat alatt sírni s búslakodni, sóhajtozva s jajgatva hazamenni; a szomszédtól minden csekély sértésért bocsánatot kérni, vagy az elidegenített dolgot visszapótolni. "Ezekhez járul még, mondá, hogy a vallás, némi

90

csekély vétkek miatt elidegeníti a nagyokat tőlünk (miket azonban finomabb néven nevezett) s az alacsonyabbak méltatására s tiszteletére int ugyanezen vallásos testvériség kedvéért, s nem szégyen ez?" kérdezé.

Keresztyén. S mit válaszoltál neki?

Hív. Valóban eleinte nem is tudtam, mit feleljek. Annyira sarokba szorított, hogy vérem arcomba szökött, s így csaknem legyőzött. Végül azonban meggondoltam, hogy mindaz mit az emberek nagyra becsülnék, Isten előtt utálat (Lukács 16,15), s hogy e **Szemérem** elmondotta ugyan, hogy milyenek az emberek, de nem, hogy Isten milyen, s az övéi milyenek. Emellett azt is meggondolám, hogy az ítélet napján állapotunk nem e világ nagy lelkei, hanem a legfelsőbb lény törvényei után ítéltetik meg. Ezért azt gondoltam magamban, amit Isten mond, mindenesetre legjobb, ha az emberek mindannyian ellene lennének is; s azt veszem észre, hogy Isten az istenfélelmet s a nyugodt lelkiismeretet mindenkinek elébe teszi,

s hogy azok, kik a mennyeknek országa kedvéért bolondokká lesznek, a legbölcsebbek, s hogy a szegény, ki a keresztyénséget szereti, gazdagabb e világ azon legnagyobb emberénél, ki őt gyűlöli. Azért távozz tőlem, **Szemérem!** így szóltam, mert te üdvöm ellensége vagy. S tűrjelek-e uram ellenére téged? Hogy tekinthetnék úgy visszatértekor szemeibe? (Máté 25,14–30) Ha szégyellném szolgálatát és útjait, miként remélhetném az ígért áldást? – De e **Szemérem** valóban szemtelen fickó volt; alig meneked-

91

hettem meg tőle; sőt tovább is üldözött, s nem hagyott fel az evangélium követői gyöngeségének füleimbe sugdosásával. Végül kinyilatkoztattam, hogy minden ilyenmű kísérletei hiábavalók; mert azon dolgokat, miket ő megvet, én a legnagyobb dicsőségnek tekintem. Így végre megmenekedtem e tolakodó embertől. Erre elkezdtem énekelni:

Nagy és nehéz próbáknak van kitéve,
Ki szentül él, hivatását megértve,
Testének vajmi szenvedése van,
És új meg új jön minduntalan.
Zarándok, légy vigyázó útaidban,
Erős, mint férfi, s éber munkáidban.

Keresztyén. Örvendek édes testvérem, hogy e fickónak oly bátran ellenállottál, s tökéletesen osztom megjegyzésedet, miszerint minden nevek között a legigaztalanabbat viseli. Ő oly vakmerő, hogy az utcákon utánunk jön, és megkísérli minden emberek előtti megszegényítésünket, azaz hogy szégyelljük mindazt, ami jó. Ha maga is vakmerő nem lenne, sohasem tenne ily kísérleteket. De ezentúl is álljunk ellent neki, mert ha nem nézzük is kérdésését, mégis csak az eszteleneknél arathat sikert, de senki másnál nem. A bölcsek, mondja Salamon, tisztességet vesznek, a bolondokat pedig elveszti a gyalázat.

Hív. **Szemérem** ellenében segedelemért ahhoz fogok folyamodni, ki azt akarja, hogy az igazságért e földön bátran harcoljunk.

Keresztyén. Igazad van, de más kellemetlenség nem ért e völgyben?

92

Hív. Nem, mert még hátralevő utamon, mely itt átvezet, sőt a **Halálárnyékának** völgyében is sütött a nap.

Keresztyén. Jól jártál. Én velem egészen ellenkezőleg történt. Nekem már azonnal a völgybe léptemkor hosszas és tüzes harcot kellett kiállanom a gonosz ellenséggel, **Apollyonnal**. Azzal oly hevesen folyt a dolog, hogy félnem kellett: véget vet életemnek, különösen akkor, midőn földhöz vágott, s úgy letiport, mintha agyon akart volna nyomni. Mert amint lesújtott, kardom kirepült kezemből, s ő egész biztossággal kiáltá, hogy most már egészen kezében vagyok. De én Istenhez fohászokodám, s ő meghallgatott s megszabadított minden keserűségemből. Ezután **Halálárnyékának** völgyébe léptem, melynek csaknem feleútjáig nem világolt felettem a nap. Legalább ezerszer megfordult agyamban, hogy el fogok veszni. De virradt, a nap feljött, s így az út még hátralevő részét könnyebben és nyugodtabban haladtam meg.

Nem beszédben áll az Istennek országa, hanem a Léleknek erejében. Vallják ugyan, hogy az Istent tudják, de cselekedettel tagadják (1Kor 4,20; Tit 1,16)

Láttam továbbá álmomban, hogy mig így együtt menének, **Hív** hátratekintvén, egy **Fecsegő** nevű embert látott maga mögött, ki csekély távolságban mellettük haladt; mert ahol jelenleg valának, mindnyájuknak tág helye volt a menetelre. Ma-

93

gas férfiú volt ez, ki távolról szebbnek látszott, mint közletről. Ezzel **Hív** ily beszélgetést kezdett:

Hív. Honnan, édes barátom? Talán te is a mennyei ország felé mégy?

Fecsegő. Igen, éppen oda.

Hív. Szép; akkor remélem, örvendhetünk kellemes társaságodnak.

Fecsegő. Szíves örömmel leszek útitársatok.

Hív. Úgy hát jöjj közelebb, s töltsük időnket hasznos beszélgetésekkel.

Fecsegő. Hasznos dolgokról mindenkivel örömet beszélek, s valóban szeretem, hogy olyan emberekre akadtam, kiknek az ily jó dolgokban kedvük telik. Mert megvallva az igazat, kevesen vannak, kik hajlandóknak mutatkoznak, hogy utazásukban így töltsék el idejüket. S méltó fájdalomra nagyobb részük inkább csak haszontalan dolgokról beszélget.

Hív. Valóban, ez nagyon sajnálatra méltó! mert csakugyan mily dolgok volnának e földön oly méltók az emberek nyelvére, mint azok, melyek a mennyekben lakó Istenre vonatkoznak.

Fecsegő. Te különösen tetszel nekem! mert oly rábeszélők szavaid. S én még hozzáteszem: mi oly kellemes s hasznos, mint az isteni dolgokról folyó beszélgetés? mi oly örvendetes például (tehát oly emberre nézve, aki a különleges dolgokban gyönyörét leli), mintha valaki e dolgok történeteiről vagy titkairól beszél? vagy ha az ember örömmel beszél a jelekről s csodákról? egy ilyen ember hol találhatna mulatta-

94

több és megragadóbb, hasonszerű dolgokat, mint éppen a Szentírásban?

Hív. Nagyon igaz, de beszélgetésünk fő céljának annak kellene lenni, hogy az ily dolgokból hasznot húzzunk.

Fecsegő. Hisz azt mondtam én is: ily dolgokról beszélgetni felette hasznos; mert ezáltal némi ismeretekre jutunk, például a földi javak mulandóságáról s a mennyiek előnyeiről. Ennyit általánosan, de különösen megismerni tanuljuk ez által az újjászületés szükségességét, műveink tökéletlenségét s Krisztus igazságának szükségét. Emellett megtanulhatjuk úgy azt, hogy mi a bűnbánat, hit, imádság, szenvedés s más ezekhez hasonló; mint szintén nyugalmunk elérésére az evangéliom vigaszait s ígéreteit. Továbbá megtanulhatjuk, hogy miként kell téves véleményeket megcáfolni, az igazságot védelmezni s a tudatlanokat tanítani.

Hív. Mindez tökéletesen igaz; s örvendek, hogy ily dolgokat hallhatok tőled.

Fecsegő. Ah, ezeknek nem tudása éppen oka, hogy oly kevesen látják be, mennyire szükséges a hit, s nélkülözhetetlen a lelkükben való kegyelmi tény az örök élet elnyerhetésére, s így tudatlanságukban a törvény művével foglalkoznak, miáltal azonban Isten országát egyáltalában senki sem nyerheti el.

Hív. De e dolgok üdvhozó hatása Isten ajándéka. Senki sem éri el emberi szorgalommal s az azokról való pusztá beszéddel.

Fecsegő. Mindezt én is igen jól tudom; mert

95

az ember magának mit sem vehet, ha csak felülről nem adatik. Minden kegyelemből származik, s semmi a cselekedetektől. Ennek bizonyítására száz szentírási helyet is idézhetnék.

Hív. Jól van, de hát melyik legyen már beszélgetésünk tárgya?

Fecsegő. Amelyiket te akarod. Nekem egyre megy, akár mennyei, akár földi, erkölcsi, evangéliumi, szent vagy nem szent, múlt vagy jövő, külföldi vagy hazai, meglévő vagy meg nem levő dolgokról beszélek, csak hasznunkra válják.

Most **Hív** csodálkozni kezdett s **Keresztyén**hez lépván (ki az egész idő alatt egyedül ment), halkán így szólott hozzá: "mily derék útitársra tettünk szert! valóban ez dicső zarándok lesz!"

Keresztyén szerényen mosolygott s mondá: ez az ember, ki oly nagyon megnyerte kegyedet, képes pergő nyelvvel, azok közül kik őt nem ismerik, százakat is félrevezetni.

Hív. Tehát te ismered őt?

Keresztyén. Hogy ismerem-e? Nagyon, sőt talán jobban, mint önnön maga!

Hív. Mondd csak, kicsoda ő?

Keresztyén. **Fecsegő**nek nevezik; s városunkban lakik. Csodálom, hogy nem ismered. De különben városunk nagy.

Hív. Kinek a fia, s körülbelül hol lakik?

Keresztyén. **Beszédes**nek a fia, a **Locsogi** utcában lakik, s aki ismeri, csak a **locsogi**-utcai **Fecsegő** név alatt ismeri. De sima nyelve dacára nagyon nyomorult ember.

96

Hív. De hogy? hisz oly kellemes embernek látszik!

Keresztyén. Igen, azok előtt, kik közelebbről nem ismerik, mert a világ előtt valóságos világosság angyalának, de otthon igazi alakjában mutatja magát. Azon megjegyzésed, hogy

mily kellemes ember, a festményekre emlékeztet, melyek némi távolban veszik ki magukat a legjobban.

Hív. Majdnem azt hiszem, hogy tréfálsz, mert előbb mosolyogtál.

Keresztyén. Távol legyen tőlem, (ha mosolyogtam is), hogy ily dolgokban tréfálnék vagy valakit hamisan vádolnék. Még többet is mondok róla; ez ember minden társaságra s bárminemű beszélgetésre alkalmas. Amint most veled beszél, éppúgy fog beszélni a sörházi padon; s mennél többet iszik, annál több szó van szájában. A vallásnak sem szívében, sem házában, sem életében semmi helye. Mindent, amit bír, nyelvén bírja, s csak arra szolgál, hogy azzal kérkedjék.

Hív. Komolyan beszélsz? Akkor ebben az emberben fölöttébb csalódtam.

Keresztyén. De mennyire csalódtál! csak gondolj a példabeszédre: "Ők mondják, de nem tartják meg, mert nem beszédben áll az Istennek országa, hanem a Léleknek erejében." (Máté 23,3; 1Kor 4,20) Váltig beszél ő imádságról, bűnbánatról, hitről, újjászületésről, de csakis beszél, mert szívében mindezekről mit sem tapasztalt. Voltam nála házában, s úgy ott, mint a világban is figyelemmel szemléltem; s jól tudom, hogy az én bizonyágtételem

róla nagyon is igaz. A valódi istenfélelem távol van házától, s ott nem fogsz sem imádkozásra, sem a vétek megbánására találni. Ő csak gyalázatára van a vallásnak mindazok előtt, kik őt ismerik. (Róm 2,24) Gonosz élete a város azon részére, melyben lakik, oly hátrányos hatással van, hogy az igazság ott csak gúny tárgya. A köznép azt mondja róla: "a világ előtt szent, házában ördög." Szegény családja ezt tényleg is tapasztalja. Igazi zsugori ő, cselédjeivel mindig zsémbel, s oly telhetetlen követeléseiben, hogy nem is tudják kigondolni, miként lehetne kedve szerint tenni, s félelmükben szólni sem mernek hozzá. Akinek csak dolga volt vele, mind azt mondja, hogy könnyebb egy törökkel dűlőre jutni, mint ezzel, mert az is becsületesebben járna el dolgában. E **Fecsegő** azonban, ha alkalma kínálkoznék, a rászedésben, befűzésben, csalásban, ármánykodásban messze túlszárnyalná. Emellett gyermekeit is úgy neveli, hogy az ő nyomdokait követhessék; s ha ezek valamelyikénél ostoba aggodalmat vesz észre (mert így nevezi a lelkiismeret első felébredését), bolondnak szidalmazza, ostobának nevezi, s nem akar neki foglalkozást adni, sem mások jelenlétében nem dicséri. Amint én észrevettem, istentelen életével már sokaknak pusztulását s vesztét okozá, s még sokaknak fog, ha Isten nem örködik felettük, romlásokra lenni.

Hív. Hiszek szavaidnak, mert nem hihetem, hogy ezeket rossz szándékból mondanád, hanem mivel éppen ez a való.

Keresztyén. Ha nálad jobban nem ismertem

volna, meglehet, hogy eleinte én is úgy ítélek róla, mint te ítéltél. Sőt, ha ez ítéletet a vallás ellenségeitől hallom, rút rágalomnak tartottam volna én is (mert e sors az istentelenektől gyakran méretik az igazakra); de mindazt, amit mondtam, sőt sok más ugyanilyen rosszat saját tapasztalásomból tudok róla. Különben a jó embereknek csak szégyenükre van, s sem

testvérüknek, sem barátjuknak nem nevezik, s már nevének egymás közti pusztá említése is szégyenpírt von arcukra.

Hív. Most látom, hogy szó és tett mily különböző két dolog, s ezentúl e különbségre jobban fogok ügyelni.

Keresztyén. Igen különböző két dolog, egymástól oly nagyon különböző, miként lélek és test. Mert amint a test lélek nélkül holttetem, úgy a beszéd is tett nélkül csak holttetemhez hasonló. A vallás lelke annak gyakorlása. "A tiszta, és Isten előtt és az Atya előtt szeplő nélkül való isteni szolgálat ebben áll: meglátogatni az árvákat és özvegyeket az ő nyomorúságukban, és szeplő nélkül megtartani magát e világtól." (Jakab 1,27) Erre **Fecsegő** nem gondol, s azt hiszi, hogy hallgatás és beszéd jó keresztyénné teszi az embert, s így saját lelkét csalja meg. A hallgatás a mag elhintéséhez hasonlít; a fecsegés nem elég a szív és élet termékenységének bebizonyítására, s arról erősen meg lehetünk győződve, hogy a számadás napján az emberek a gyümölcsök után ítéltetnek meg. (Máté 13,23) Nem kérdik akkor azt, hogy: "hittetek-e?" hanem: "cselekvők voltatok-e, vagy csak fecsegők?"

s eszerint ítélnék. A világ vége az aratással hasonlítottat össze, s jól tudod, hogy aratáskor csak a gyümölcsökre tekintenek. Nem azért mondom ezeket, mintha Istennek tetszene, ami nem a hitből származik; hanem hogy kimutassam, mily semmis leend **Fecsegő** vallomása ama bizonyos napon.

Hív. Ez arra emlékeztet engem, hogy Mózes miként jelölte meg a tiszta állatot. (3Móz 11; 5Móz 14) Nem olyan, melynek csak hasadt körme van, sem nem mely csak kérődzik, hanem olyan, melynek hasadt körme van, kérődzik is. A nyúl kérődzik, mégsem tiszta, mert nem hasadt körmű. És ez valóban hasonlít **Fecsegő**höz: ő kérődzik, ismeretet keres, kérődzi a szót; de nem hasadt körmű: nem tér le a vétek útjáról, hanem tisztátalan marad, miként a nyúl, melynek lába a kutyáéhoz vagy medvééhez hasonlít.

Keresztyén. S én még hozzáteszem, hogy Pál az ily nagyszájú **Fecsegő**ket, hangzó ércnek s csengő csengettyűnek nevezi (1Kor 13,1–8; 14,7), tehát miként ő magyarázza: élettelen dolgoknak, melyek hangot adnak, de így igaz hit s az evangélium kegyelme nélkül; s akik ebből következőleg a mennyek országában soha sem fognak a világosság gyermekei közé számíttatni, ha hangjuk (tehát fecsegésük) egy angyal szavához vagy hangjához hasonlítana is.

Hív. Jó; bármily kellemes volt is nekem eleinte társasága, most már jóllaktam vele. De mit míveljünk, hogy tőle megszabaduljunk?

Keresztyén. Kövesd tanácsomat, s meglásd: ő is csakhamar megunja társaságodat, hacsak az

Isten az ő szívét meg nem indítja s meg nem változtatja.

Hív. Nos hát mi lenne tanácsod?

Keresztyén. Menj oda hozzá, s ereszkedj vele valami komoly beszédbe a kegyesség erejéről, s kérdezd azután tőle nyíltan és szabadon (miután beleegyezett; s ezt meg fogja tenni), hogy szívében, házában s életében található-e ilyen.

Erre **Hív** ismét e szavakkal fordult **Fecsegő**höz: hogy-mint vagy?

Fecsegő. Köszönöm, jól. Azon gondolkoztam, hogy ez idő alatt mennyit beszélgethettünk volna.

Hív. Ha kedved van, kezdjünk most hozzá. S miután megengeded, hogy a kérdést én határozzam meg, legyen ez: miről lehet megismerni az ember szívében Isten szentül örökös kegyelmét?

Fecsegő. Úgy veszem észre, hogy beszélgetésünk a dolgok velejét fogja tárgyalni. Dicső kérdés ez! s szívesen válaszolnék reá. Válaszom rövid s így hangzik: először: ahol létezik a szívekben Isten kegyelme, ott nagy lármát is csinál a vétek ellen. Másodszor –

Hív. Megállj, megállj! maradjunk csak még kissé az elsónél. Azt hiszem inkább mondhattad volna: ez abban nyilvánul meg, hogy a lélekben önvétkei iránt utálatot gerjeszt.

Fecsegő. Nos hát mi különbség van lárma és utálat között?

Hív. Ó, igen nagy! az ember a vétek ellen világi érdekekből is kiabálhat, de megutálni azokat csak bizonyos isteni ellenszenv következtében

tudja. Láttam már sokakat a szószékről a vétek ellen kiabálni, de kik azért azt szívekben, házokban s életökben megtűrték. Némely emberek a vétek elleni kiabálásokban oly anyához hasonlítanak, ki ölében ülő gyermekét valami illetlenségért előbb szidja, azután rögtön rá enyeleg vele s megcsókolja.

Fecsegő. Látom azon vagy, hogy engem bekeríthess.

Hív. Valóban nem; s pusztán csak a dolgok valódi állását akarom kimutatni. De mi hát a második, ami által a kegyelem működését a szívben bebizonyítanád?

Fecsegő. Az evangélium titkainak mély ismerete által.

Hív. Ez ismertetőjelt először kellett volna említened; de mindegy, akár először, akár utoljára említetted is, mégis hamis. Mert az evangélium titkainak ismeretét, mély ismeretét el lehet érni anélkül, hogy a lélekben kegyelem munkássága léteznék. (1 Kor 13) S viszont élhet az ember minden ismerete dacára kegyelem s az Isten örökbefogadása nélkül. "Ha ezt tudjátok" (mondá Urunk tanítványaihoz) "boldogok lesztek, ha aszerint cselekedtek." Ő nem az ismeretre, hanem a teljesítésre teszi a súlyt. Van ismeret cselekedet nélkül. Az ember bírhat oly ismeretekkel, mint az angyal, anélkül, hogy keresztyén lenne. Következéleg ismertetőjeled hamis. Valóban: a tudás tetszik a fecsegőknek s kérkedőknek, de a cselekedet Istennek tetszik. Nem mintha a szív ismeret nélkül jó lehetne, hanem az ismeretnek két neme van: az

egyik megelégszik a dolgok pusztá szemlélésével, a másik a hit kegyelmétől s szeretettől kísérvé az embert arra buzdítja, hogy szívéből teljesítse Isten akaratát. Ezek közül az elsővel beéri a fecsegő, de az utóbbi nélkül a lélek elégedett nem lehet. "Adj nékem oly értelmet, hogy megőrizsem a te törvényedet, és megtartsam azt teljes szívemből." (Zsolt 119,34)

Fecsegő. Te ismét arra törekszel, hogy engem bekeríts; ez nem szolgál épülésre.

Hív. Ám jó, ha kedved van, mondj hát más ismertető jelt, ami által a kegyelem munkássága jelentkezik.

Fecsegő. Soha sem bántom én, úgy is látom, hogy nem fogunk megegyezni.

Hív. No ha te nem vagy hajlandó rá, engedd, hogy én tegyem azt.

Fecsegő. Szabadságodban áll.

Hív. A lélekben levő kegyelmi munkásságot vagy csak maga az illető ismerheti, aki bírja, vagy környezete. S kinek lelkében létezik: meggyőzi őt a vétokról s különösen természete vétkes voltáról s a hitelenség vétkéről; minélfogva megbizonyosodik arról, hogy el fog veszni, hacsak könyörületben nem részesül a Jézus Krisztusba vetett hit által. Ily állapotban szomorúságot s szégyent érez a vétek miatt, s Krisztus mint a világ üdvözítője tűnik fel előtte, kihez feltétlenül csatlakoznia kell, ha életet akar nyerni. Ezáltal vágyat érez azután, ki az ígéretet bírja. Most aszerint, amint hite erős vagy gyöngye, békét és örömet érez szívében, szeretetet a megszentelődéshez, vágyat arra, hogy őt jobban ismerhesse, s azután jobban is szolgálja. Ha még ugyanez ily módon jelentkezik

is neki, mégis ritkán képes ebből következtetni, hogy ez a kegyelem munkássága volna, mert zavaros agya e dologban hamis következtetésekre vezetné. Tehát arra nézve, kiből a kegyelem ily munkássága létezik, múlhatatlanul szükséges, hogy józan ítélőtehetséggel bírjon, mielőtt képes lenne biztosan következtetni, hogy ugyanaz a kegyelem munkássága.

Másoknál a következő módon nyilatkozik: 1) Krisztusba vetett hitének szíves és örömtelt vallomása által, 2) s e vallomásnak megfelelő élet által, mely szíve szentségében s családjában (ha ezzel bír), s a világ előtt mutatott szentségben áll. E hit arra tanítja, hogy általánosan megutálja bensőleg bűnét, s ugyanezért titkon Isten előtt megalázza magát; arra tanítja, hogy családjában elnyomja a vétket, s a világban az igazságot nem csupán szavak által (mint hízalgő és fecsegő emberek is tehetik), hanem azáltal, hogy hitben és szeretetben magát tényleg aláveti az Isten szavának. És most ha valami kifogásod van magának a kegyelem munkásságának, vagy annak megnyilvánulásának e rövid leírása ellen, akkor mondd ki, ha pedig nincs, akkor engedd, hogy még egy második kérdést is feltegyek neked.

Fecsegő. Most nincs rajtam a sor, hogy ellenvetéseket tegyek, hanem csak hogy hallgassak; azért hát csak rukkolj elő második kérdéssel.

Hív. Ez így hangzik: tapasztaltad-e azt, ami az első részben leíratott? Életed s viseleted ugyanazt erősíti-e? Vallásod csak szavaidban s nyelveden van-e, vagy tényekben s igazságokban is nyilatkozik?

104

Ha hajlandó vagy erre válaszolni, akkor ne mondj többet, mint amihez Isten, ki felettünk van, meggyőződésed szerint áment mondand, nem többet, mint amiben téged lelkiismereted is igazol; mert "nem az kedves, aki magát dicséri, hanem az, akit az Úr dicsér." (2Kor 10,18) Emellett nagy istentelenség azt mondani: én ilyen meg ilyen vagyok, míg viseletem s egész szomszédságom meghazudtol.

Erre **Fecsegő** eleinte elpirult, de ismét összeszedte magát, s így válaszolt: te tapasztalásról, lelkiismeretről s Istenről beszélsz, s reá hivatkozol annak igazolására amit mondottál. A beszélgetés ily nemét nem vártam, s nem is vagyok hajlandó ilyen kérdésekre válaszolni; mert nem érzem magam erre kötelezve; s úgy látszik te tanítómmá akarsz feltolni magadat. De akard bár ezt, mégis kikérem magamnak, hogy bírám légy. Mondd csak mi célból intézel hozzám ilyen kérdéseket?

Hív. Mivel látom, hogy a beszédben jó előmenetelt tettél, s mégis hallottam felőled, hogy vallásod csak szavakban áll, életed pedig vallomásodat meghazudtolja. Azt mondják, hogy te a keresztyének szégyenfoltja vagy, s a vallás igen sokat szenved istentelen életed miatt; istentelen életed már sokaknak botránkozására szolgált, mások meg azon veszélybe jutottak, hogy általa romlásba döntettek. Vallásod megegyezik a korhelykedéssel, bírvággal, kéjjel, esküvel, hazugsággal s rossz társasággal. Rólad is igaz a kéjhölgyről való példabeszéd, kiről azt mondják: "minden nőknek gyalázatára

105

van," így te az Úr követői mindannyiának gyalázatára vagy.

Fecsegő. Miután oly örömet gyűjtesz össze mindennemű álhíreket, és ítéletedben oly hirtelenkedő vagy, ebből azt következtetem, hogy nagyon csodálatos s fekete vérű embernek kell lenned, kivel értelmesen beszélgetni nem lehet; s így Isten veled.

Erre **Keresztyén**, **Hív**hez közeledvén mondá: nem mondtam-e meg előre, hogy jársz? A te szavaid s az ő kedvesapongásai nem egyezhettek össze. Inkább kívánta társaságodat mint életmódját elhagyni. De már elment! Hadd menjen! csak ő látja kárát. S megmentett bennünket azon fáradságtól, hogy még el is búcsúzzunk tőle; mert azt mondja az apostol: "az ilyet kerüld."

Hív. De mégis szeretem, hogy e kis beszélgetésünk volt vele. Talán majd még meggondolja ezeket. Én nyíltan cselekedtem ellene, s így ha el találna veszni, vérétől ment vagyok.

Keresztyén. Nagyon jól tevéd, hogy oly nyíltan s szabadon beszéltél vele. E nyíltszívűség napjainkban ritka, s éppen azért oly gyűlöletes a vallás. Ily esztelen fecsegők nagy számmal vannak, kiknek keresztyénsége pusztán szavakban áll, s amellett kicsapongó, hiú életet folytatnak. S miután a valóban kegyesek társaságába oly gyakran felvétetnek, tévútra vezetik

a világot, gyalázzák a keresztyénséget s az őszintéket szomorítják. Óhajtható volna, hogy mindenki úgy bánják el hasonló emberekkel, miként te. Mert ezáltal vagy megnyeretnének

106

az igazságnak, vagy pedig kerülnék a szentek társaságát. Erre mondá **Keresztyén**:

Lármáz a **Fecsegő**, e hetyke hős
Teli szájjal, hogy ő az az erős,
Ki megveri az Úrnak ellenét.
De említsd csak néki a szív kegyét:
Miként a fogyó hold, sápad, remeg...
Így jár, ki csak üres szívvel fecseg.

Így mentek útjukon tovább, elbeszélve egymásnak, amiket út közben láttak. S így könnyen tették meg azt az utat, mely különben kétségtelenül igen unalmas lett volna, mert egy vadonon haladtak keresztül.

Tizenharmadik fejezet

Tartsd meg azt, ami nálad vagy, hogy senki el ne vegye a te koronádat. (Jel 3,11)

Midőn a zarándokok már majdnem keresztülhaladtak a pusztán, **Hív** hátratekintett s valakit látott utánuk jönni. Ó, mondá **Hív** testvérének, ki jön felénk? **Keresztyén** odapillantott s mondá: ez jó barátom, **Evangelista**. Igen, s az én jó barátom is, mondá **Hív**, mert ő vezetett engem a kapu felé vivő útra. Most **Evangelista** hozzájuk jött, s így köszönté őket: béke legyen veletek, forrón szerettem, s béke segítőtökkel.

Keresztyén. Isten hozott, Isten hozott, drága **Evangelistám**! Arcodra vetett egyetlen tekintet visszavarázsolja gondolatomba előbbi jóság-

107

dat s örök üdvömré szolgáló fáradhatlan munkálkodásodat.

Igen, Isten hozott, mondá **Hív**. Vezérleted mennyire jól esik nekünk, szegény zarándokoknak!

Mint ment dolgotok édes barátaim, így szólt **Evangelista**, utolsó elválásunk óta? mi minden ért benneteket s hogy viseltétek magatokat?

Keresztyén és **Hív** elbeszéltek neki mindent, ami útjukban érte őket, s hogy mily nehézségek közt jutottak ide.

Szívemből örvendek, mondá **Evangelista**, nem azon, hogy kísértésekkel találkoztatok, hanem mert győztesek valátok, s némi gyöngeségek dacára egész a mai napig szilárdul megmaradtatok utatokon.

Mondom: örvendek, magam miatt úgy, mint timiattatok. Én vettem, s ti arattatok, s el fog érkezni a nap, melyen úgy a vető, mint az arató együtt fognak örvendeni; azaz amint megmaradtok az ígért időben, aszerint fogtok aratni, amint ki nem fáradtok. (Ján 4,36; Gal

4,9; 1Kor 9,24–27; Jel 3,11) Látjátok amott azon hervadatlan koronát, hát fussatok, hogy elérhessétek. Némelyek ez útra csak a korona kedvéért lépnek, de midőn már az úton jó messze haladtak, egy másik is odajön, s elragadja tőlük. Azért tartsátok meg, amitek van, hogy koronátokat senki el ne vehesse. Még a sátán nyilainak hatóköréből nem értetek ki, még nem álltatok a vétek elleni küzdelmekben vérig ellent; legyen az ország mindig szemeitek előtt, s maradjatok meg erősen a hitben annál, ami láthatatlan. Ne engedjétek magatokhoz férni semmit, ami

108

e világból való; mindenek felett ügyeljétek saját szívetekre s annak kedvcsapongásaira, mert ez igen csalékony s átkozottul gonosz lény. Legyetek férfiasak s erősek, mert az égben s földön minden erő oldalatok mellett van.

Ekkor **Keresztyén** megköszönte intését, de még azt mondá: hogy igen szeretnék, ha még hátralevő útjukra is megígérné segedelmét, anél inkább, mert jól tudják, hogy ő próféta, s így előre meg tudja mondani, ami őket érné, s annak mint állhatnak ellent, s miként győzhetik le. E kérelemhez **Hív** is járult. Ekkor **Evangelista** így beszélt:

Drága gyermekeim! hallhattátok szavaimból az evangélium igazságát, hogy sok nyomorúságon keresztül kell Isten országába bemennetek, s hogy minden helyeken bilincsek s nyomorúságok várnak reátok. Nem szabad tehát várnotok, hogy ezek nélkül sokáig maradjatok zarándoklásokban, akár így, akár pedig más módon. Már eddig is tapasztaltátok részben a mondottak igazságát, s tapasztalásokban még inkább meg fogtok erősödni. Most már, amint láthatjátok, csaknem áthaladtatok e vadonon; nemsokára egy városba fogtok érni, s ott ellenségtől körülvétni, kik erősen el lesznek tőkévelve, hogy titeket megölnek; s arról bizonyosok lehettek, hogy egyiketek vagy talán mindketten is véretekkel lesztek kénytelenek megpecsételni annak bizonyítványát, akit követtek. De legyetek hívek mind halálig s a király megadja néktek az élet koronáját. Kinek ott meg kell halnia, lett legyen bár halála erőszakos s gyötrelme nagy, arra jobb sors, vár mint

109

útítársára, nem csak mert előbb érkezik a mennyei városhoz, hanem mert el fog némely oly nyomorúságokat kerülni, mik a másikat további zarándoklásában érendik. De ha a városhoz érkeztetek, s beteljesülve fogjátok látni, miket előre hírül adtam, jusson eszetekbe barátotok, legyetek férfiasak és legyetek erősek, s ajánljátok Istennek mint a jó dolgok teremtőjének lelkeiteket.

Láttam azután álmomban, hogy ők, miután a vadont elhagyták, egy várost láttak maguk előtt feküdni, melynek neve **Hiúság** volt. Évről évre vásár van itt – s jobban ismeretes **Hiúság** vására név alatt, így nevezve, mert a város, melyben tartatik, kevesebbet ér a semminél (Zsolt 62,10), s minden, amit itt ajánlanak s ide hoznak, csak hiúság; a bölcs szavai szerint: minden hiábavalóság (Préd 1,2; 2,11–17)

Nem mostanában állítatott fel itt e vásár, hanem fennáll már régi időktől fogva. Hadd mutassam meg néktek eredetét.

Körülbelül ötezer évvel ezelőtt, két zarándok, e becsületes emberekhez hasonlólag a mennyei város felé vándorolt, de **Belzebúb**, **Apollyon** és **Légió** kíséretükkel együtt észrevették lábaik nyomaiból, hogy útjuk **Hiúság** városán vezetend keresztül, s azon gondolkodtak, hogy itt vásárt fognak alapítani, melyben mindenféle hiúságért egész esztendőn keresztül csereberélnek. E vásáron a következő cikkek árultatnak: házak, birtokok, hivatalok, méltóságok, szabadságok, címek, országok és népek, birodalmak, vigalmak, kéjek s

110

mindennemű élvezetek, aminők: nő, feleségek, gyermekek, urak, szolgák, élet, vér, test és lélek, ezüst, arany, gyöngyök és drágakövek, s ki tudja még, mi minden. Találkozhatni továbbá e vásáron minden időben különbféle bohóskodásokkal, csalásokkal, játékokkal, tréfákkal; esztelenségekkel, majmokkal, csavargókkal s mindenféle naplopókkal.

Vérveres köpenyben lehet itt még látni lopást, gyilkosságot, házasságtörést, hitszegést. S mint más kisebbszerű vásárokon különböző, sajátságosan elnevezett utcák léteznek, hol ezt vagy amazt teszik ki eladás végett, úgy itt is különös helyeket fogtok találni (azok birodalmakat és országokat), hol e vásár javai legkönnyebben feltalálhatók. Itt fekszik angol, amott a francia, itt az olasz, amott a spanyol s ott a német utca, melyekben olcsón kínálnak mindenféle hiúsági cikket. De amint más vásárokon egy cikk teszi a főáru-tárgyat, így itt is a római áru örvend a legnagyobb keletnek, csak az angol s ez vagy ama nép táplál iránta ellenszenvet.

Amint hát mondtam, a mennyei városba vivő út, e hely közepén vezet keresztül, melyben ily országos vásárok tartatnak. Ki azonban fel ama városhoz nem ezen városon keresztül akarna eljutni, annak ki kellene a világból mennie. (1Kor 5,10; Ján 17,15) Maga az Uraknak Ura is, midőn itt volt, ezen keresztül ment országába s méghozzá vásári napon. Sőt azt vélem, hogy maga **Belzebúb**, a város ura volt az, ki neki hiúságait kínálta; s őt a város urává is tette volna, csak a helységen keresztül mentében hódolt volna neki – s miután méltóság-

111

gal bíró férfiú volt, utcáról utcára vezette őt **Belzebúb** s megmutatá neki egy szempillanat alatt a világ minden országait, hogy így, ha lehet, a felmagasztaltat elcsábítsa arra, hogy hiúságaira alkuba s üzletbe bocsátkozzék. De áruai nem találkoztak tetszésével, s azért elhagyta a helyet, anélkül, hogy e hiúságokra csak egy fillért is fecsérelt volna. (Luk 4,5–8; Máté 4,1–11) E vásár régi idők óta fennáll, s sok mindenféle dolgokat foglal magában.

Tehát mint említettük, zarándokainknak át kellett e vásáron haladniuk. Meg is tették, de íme: első beléptükre az egész vásárban levő nép mozgásba jött, s miattuk magán a helyen is csődülés támadt, éspedig több okokból; mert:

Először a zarándokok oly ruhába voltak öltözve, mely a vásári nép nyomorult ruházatától különbözött. A nép azért nagy szemekkel nézett reájuk (Zsid 10,33); némelyek azt mondták, hogy bolondok; mások, hogy tébolydából valók, míg ismét mások, hogy külföldiek volnának (1Kor 2,7.8; 1Ján 3,1)

Másodszor, nem kevésbé bámultak beszédükön, mint ruházatukon; mert csak kevesen érthették meg amit mondtak; ők természetesen Kanaán nyelvét beszélték, de azok, kik itt vásárt tartának, e világ gyermekei valának, és ezért amazok a vásárosoknak egyről egyig barbároknak látszottak.

Harmadszor. Ami a kereskedőket nem kis csodálatra ragadta, az volt, hogy e zarándokok nagyon keveset adtak minden áruikért. Oly keveset gondoltak velük, hogy még csak oda sem néztek nekik, s ha reájuk kiabáltak, hogy valamit vásárolnának, befogták füleiket s mondták: "fordítsd el róluk szemeimet, hogy a hiúságra ne tekinthessenek;" ekkor felfelé néztek, annak jeléül, hogy jártuk-keltük a mennyekben van.

Mit akartok vásárolni? – monda egy ember, mialatt gúnyosan reájuk nézett. Ők pedig komolyan reá tekintvén így beszéltek: mi igazságot vásárolunk. (Péld 23,23) Ez annál több okot szolgáltatott

113

nekik, hogy ez embereket megvessék. Némelyek gúnyosan mosolyogtak rajtuk, mások szidalmazták őket, s ezek másokat is felhívtak, hogy arcul csapdossák őket. Végül fellázadtak, s oly nagy lőn a felkelés a vásáron, hogy minden rend felbomlott. A hírt ezalatt megvitték a vásár urának, ki gyorsan idejött, s azonnal megparancsolta néhány meghittjének, hogy ez embereket, kik miatt majdnem felfordult a vásár, kihallgatásra vonják. A férfiak tehát a kihallgató terembe vitettek, s a törvénytáron ülők kérdék, honnan jönnek, hova szándékoznak s mi céljuk volna itt ily szokatlan öltözetben. Ők azt felelték, hogy vendégek s idegenek, s a földről zarándokolnak hazájukba, a mennyei Jeruzsálemben (Zsid 11,13–16) s sem a hely lakóinak, sem a vásári népnek nem adtak arra okot, hogy ily rosszul bánjanak velük s útjukban gátolják őket, – hacsak azt nem tekintik okul, hogy annak, aki azt kérdezte tőlök, hogy mit akarnának vásárolni, azt felelték, hogy igazságot vennének, de akik kihallgatásukra voltak rendelve, nem tartottak róluk egyebet, mint hogy tébolyodottak s eszeveszettek, vagy mi több: oly emberek, kik oly célból jöttek, hogy a vásáron mindent zavarba hozzanak. Ez okból megragadták őket, megverték s sárral dobálták, s egy kalitkába zárták, hogy az egész vásári népnek látványul szolgáltak. (1Kor 4,9) Ott heverték tehát mint gúny, rosszakarat s nyomorult bosszú tárgyai. Ő, a vásár feje mindenben, ami őket érte, nevetett. De miután az emberek türelmesek voltak, nem viszonozták szidalommal a szidalma-

114

zást, hanem áldották azokat, kik őket átkozták, s a jogtalanságot jótéteménnyel viszonozták, rosszakarat és csendre intették néhányan a vásári emberek közül, kik nyugodtabbak valának, s nem voltak előítélettől annyira elfogulva, a többi alsóbb osztályúakat, kik folytonos bántalmakkal illették ez embereket. De most kigúnyolták ezeket, s szintoly gonoszoknak tartották őket is, mint a ketrechen levő embereket, s azt mondták, hogy szövetségben állanak velük, s így legyenek nyomorúságuknak is részeseivé.

A többiek erre azt válaszolták: hogy amint észreveszik, ez emberek nyugodtak s becsületesek, és senki ellen nincs szándékukban valami gonoszságot elkövetni, s azok közt, kik a vásáron kereskedtek, sokkal többen akadnának, kik hamarabb megérdemelnék, hogy kalitkába zárassanak vagy éppen a szegyenköre állíttassanak, mint ez emberek, kikkel oly csúful bántak. Miután így (mialatt az emberek igen bölcsen s eszesen viselék magukat) mindkét fél szavakat cserélt, ütlegre került köztük a dolog, s nem csekély sebeket ejtettek egymáson. Ekkor a két szegény embert ismét bírának elé vezették, s itt azzal vádolták, hogy a vásáron támadt utolsó csődülésre ők szolgáltattak okot. Ezért őket a legkegyetlenebbül megütlegelték, vasba verték s így láncokban vezették a vásáron fel és alá; ijesztő példaul másoknak, nehogy

valaki érdekükben szóljon, vagy éppen hozzájuk csatlakozzék. Ezalatt **Keresztyén** és **Hív** még nagyobb bölcsességgel viselték magukat s a szégyent és gyalázatot, amikkel illetet-

115

tek, oly szelídséggel s türelemmel viselték el, hogy a vásári nép közül sokakat megnyertek maguknak; de ezek mégis kevesen valának, összehasonlítva a hátralevőkkel. Ez a többieket még nagyobb dühbe hozta, s elhatározták e két ember halálát. Tehát fenyegették őket, hogy sem a ketreccel sem a vassal meg nem menekszenek, hanem hogy az okozott károkért s a vásári nép elcsábításáért halállal kell lakolniok. Ekkor további intézkedésig visszavitetek a ketreche, s lábuk a békóba megerősítettet.

Jól visszaemlékeztek itt arra, amit hű barátjuktól, **Evangelistától** hallottak, s azáltal, hogy előre megmondotta, mi fogja őket érni, ebben megerősödve elhatározták, hogy viseletükben s szenvedésükben kitartók lesznek. Most azzal is vigasztalták egymást, hogy annak, kit a szenvedés sorsa ér, a legjobb osztályrész fog jutni; s így mindegyikük óhajtotta titokban, hogy ő részesüljön ez előnyben. De miután Annak legbölcsebb vezetésére bízták magukat, ki mindeneket rendez, békében megmaradtak azon állapotban, melyben jelenleg voltak, míg másként nem intézkednek róluk.

Ekkor alkalmas időt határoztak kihallgatásukra. Midőn tehát ez idő elérkezett, ellenségeik elé vezettedének. A bírót **Jótygyűlölő**nek nevezték. A vád lényegében ugyanaz volt, habár alakilag különbözött. A következőképpen hangzott:

"Ellenségei s zavarói a kereskedésüknek, lázadást s szakadásokat idéztek elő a városban, s veszélyes tanaik követőket nyertek, fejedelmük törvényeinek megvetésével."

116

Erre **Hív** így kezdte magát védeni: ő csak azoknak állt ellent, kik annak is ellentállottak, aki legfenségesebb, s ami a csendzavarást illeti, mondá, én arra okot nem szolgáltatam, miután magam is békeszerető ember vagyok. Ami pedig a követőket illeti, akiket nyerénk, azokat becsületességünk s ártatlanságunk nyerte meg számunkra, különben is a gonosztól a jobbhoz fordultak. Ami végül a királyt, kiről beszéltek, illeti: kinevetem és megvetem őt és minden angyalait, mert ő **Belzebúb**, Urunk ellensége.

Ekkor felszólaltak: "aki ura, királya védelmére, a fogoly ellenében, ki az ítélszék előtt áll, valamit mondani akar, jelenjék meg azonnal s tegyen bizonytságot." Három tanú lépett elő, úgymint **Irigység**, **Babona** és **Hízeltgő**. Kérdezték őket, hogy vajon az ítélszék előtt álló foglyot ismerik-e, s mit hozhatnak fel ellene uruk, királyuk védelmére. Ekkor **Irigység** lépett elő, s a következőképpen beszélt: Uram, ez embert már régóta ismertem, s esküvel is erősíthetem e magas ítélszék előtt, hogy ő –

Bíró. "Megállj! – mondassátok el vele az esküt." Erre megeskették. Ekkor mondá ő: Uram, ez ember jó neve dacára, egyike országunk legsilányabb embereinek; nem ügyel ő sem a fejedelemre, sem a népre, sem törvényre, sem szokásra, hanem mindent elkövet, ami erejétől telik, hogy az embereket lázító eszméinek megnyerje, miket ő a hit s istenesség alapelveinek nevez. Sőt mi több, hallottam egyszer, hogy azt állította: a keresz-

tyenség s városunk **Hiúság** szokásai, homlokegyenest ellenkeznek egymással s össze nem egyezhetők. Ily állításokkal uram, nemcsak minden dicséretes tetteinket megveti, hanem bennünket is, miután mi hajtjuk azokat végre.

Bíró. Van még valami mondani valód?

Irigy. Uram, én még sokkal többet mondhatnék, de félek, hogy a törvényszéknek terhére leszek. De ha még szükséges leend, miután majd a többi urak elmondották tanúvallomásaikat, akkor én is elmondandom, ami még hátra van, ha még valami hiányzanék, hogy velem elbánhassanak.

Ezután felszólították, hogy távozzék. Ekkor előhívták **Babonát** s parancsolták neki, hogy nézze meg a foglyot. Őt is kérdezték, hogy mit tud ellenében királya s ura mellett mondani; s miután tőle is esküt vettek, így szólott:

Babona. Én nem vagyok valami nagy ismeretségben ez emberrel, s nem is óhajtok róla többé semmit tudni. De annyit egy mulatságból tudok, melyben városunkban e napokban vele együtt valék, hogy nagyon veszedelmes ember; mert, amint vele beszéltem, úgy hallottam őt nyilatkozni, hogy vallásunk mit sem ér, s olyan, amely által az ember semmiképpen sem bír Istennek tetszeni. Kegyelmességed jól tudja, mi következik, az ilyes beszédekből szükségképpen azaz, hogy mi Istent hiában szolgáljuk s még mindig vétkeinkben lélegzünk, s végül elkárhozunk. Ez az, amit elmondani óhajtottam.

Ekkor **Hízelgőt** szólították fel esküre, s azt parancsolták neki: mondja ki, mit tud Ura,

királya érdekében, a törvényszék előtt álló fogoly ellenében felhozni.

Hízelgő. Nemes bírák s tisztelt urak! Ez embert már régi időktől fogva ismerem, s oly dolgokat hallottam tőle elmondani, miket nem kellett volna elmondania; mert káromolta nemes fejedelmünket **Belzebúbot** s ennek nagyrabecsült barátiról megvetőleg beszélt, akik név szerint: **Óember** úr, **Testiség** úr, **Buja** úr, **Hírhiú** úr, az öreg **Feslett** úr, a nemes **Kapzsi** úr, s egész többi nemességünk. Ezek felett azt is mondotta, hogy ha az emberek mindannyian, ha másként lehetséges volna, az ő érzelmeit követnék, akkor nem tűrnék meg többet ezen nemes emberek egyikét sem e városban. Azonkívül nem átalott titeket, kik most bíráiul vagytok rendelve, szidalmazni, amennyiben benneteket istentelen gazembereknek nevezett, s más ezekhez hasonló csúfos kifejezésekkel élt, mikkel városunk előkelő férfiainak nagyobb részét illeté.

Midőn **Hízelgő** ez előadását befejezte, a bíró a korlátok előtt álló fogolyhoz intézte szavait: te hitehagyott, te eretnek és áruló, hallottad-e, amit e becsületes emberek ellened mondtak?

Hív. Szabad-e védelmemre pár szót mondanom?

Bíró. Hohó, fickó, nem vagy érdemes arra, hogy tovább élj, hanem hogy azonnal kivégezzünk; de hogy mindenki elismerje irántad való szelídségünket, ám halljuk, mit akarsz mondani.

Hív. Tehát először is annak viszonzásául, amit **Irigy** felhozott, azt mondom, hogy soha sem mond-

119

tam egyebet, mint e következőket: "a népek Isten szava elleni tételei, törvényei s szokásai homlokegyenest ellenkeznek a keresztyénséggel." Ha ilyképpen igaztalanul beszéltem, győzzetek meg tévedésemről, s én kész vagyok azokat jelenlétetekben visszavonni.

Ami másodszor **Babonát** s ellenem való vádjait illeti, én csak a következőket mondtam: "Isten tiszteletére isteni hit kívántatik; de nem létezhetik isteni hit Isten akaratjának isteni kijelentése nélkül; ami tehát be van hozva az isteni tiszteletbe s nem hangzik össze az isteni kijelentéssel, az csak emberi hit által gyakoroltathatik, mely az örök életre mit sem használ.

Ami harmadszor **Hízeltgő** vádját illeti, erre még azt mondom: "E város fejedelme egész környezetével együtt, kiket ez az Úr elősorolt, inkább alkalmas a pokolra, mint e városra s országra."

Ekkor mondá a bíró az esküdteknek: Esküdt uraim, látják azon embert, ki miatt városunkban oly nagy zendülés támadt; hallották, mit tanúskodtak e tiszteletreméltó férfiak ellene, hallották válaszáat s vallomásait is, most tehát az önök kezében van, hogy felakasszák vagy megmentsek életét; de mindenesetre tanácsosnak tartanám önöket még különösen törvényeinkre figyelmeztetni:

A nagy Fáraónak, fejedelmünk szolgájának idejében, elrendeltetett, hogy ha ellenkező vallást követő emberek szaporodnának s rájuk nézve hatalmasokká találnának válni, kisdedeik dobassanak a folyóba. (2Móz 1) A nagy Nabukodonozor, fejedel-

120

münk egy másik szolgájának idejében elrendelteték, hogy minden ember, ki nem akar leborulni s aranyképet imádni, vettessék az izzó kályhába. (Dán 3,6) Dárius idejében is elrendeltetett, hogy aki bizonyos meghatározott ideig valamit kérni mer, a királyon kívül, bármelyik Istentől, vettessék az orozslánok barlangjába. (Dán 6,7) Most e forradalmár lényegesen átlépte ezen törvényeket, nem csak gondolatban (amit már szintén nem lehet eltérni); hanem szóval és tettel is, amit meg szenvedni nem szabad.

Ekkor az esküdtszék visszavonult. A következő urakból állott, **Vaksi, Semmirekellő, Gonoszság, Törvénytelen, Élettelen, Nyakas, Kevély, Ellenséges, Hazug, Kegyetlen, Világossággyűlölő** és **Engesztelhetlen** urakból. Mindegyikük külön beadta a vádlott elleni szavazatát, s erre egyhangúlag elhatározták, hogy a bíró előtt vétkesnek fogják nyilvánítani. **Vaksi** úr, ki elnökölt, mondá: világosan látom, hogy ez ember eretnek. Ekkor mondá **Semmirekellő** úr: ki a világból az ilyen fickóval! – Igen, így szólt **Gonoszság** úr, már csak tekintete is gyűlöletes előttem. Erre **Törvénytelen** úr így beszélt: Soha sem állhattam ki őt. Én sem, mondá **Élettelen** úr, mert mindig kárhoztatá utamat. – Akasztófát, akasztófát érdemel a gaz kölyök, kiálta **Nyakas** úr. Nyomorult hülye, jegyzé meg **Kevély** úr. Egész szívem fellázad ellene, mondá **Ellenséges** úr. Gazember ő, így szólt **Hazug** úr. Még akasztófára is felettébb hitvány, véle **Kegyetlen** úr. Tegyük el láb alól, kiabált **Világossággyűlölő** úr. Ekkor

így szólt **Engesztelhetetlen** úr: "Ha az egész világot kínálnák nekem, sem tudnék kibékülni vele. Azért minden további halogatás nélkül nyilvánítsuk halálra méltónak."

Ez megtörténvén, azonnal elítélték, s azon helyről, hol jelenleg volt, elvitették oda, honnan jött, hogy a legborzasztóbb halállal, végezzék ki, amit csak kigondolhattak. Kivezették tehát, hogy törvényeik szerint bánhassanak el vele. Először is megkorbácsolták, azután ökölcsapásokat mértek reá, majd késekkel szurkálták testét, azután kövekkel dobálták, kardokkal össze-vissza sebeztek, s végül máglyán hamuvá égették. **Hív** ily véget ért.

Most láttam, hogy a tömeg mögött egy kétfogatú kocsí állott, melyre (amint a kivégzést ellenségei végrehajtották), **Hívet** felvették, s a felhőkön át, kürtrivallás között vitték a mennyei városba vezető legközelebbi úton. Ami **Keresztyént** illeti, rövid szabad időt engedtek neki, s újra visszavitték a börtönbe. De Az, ki minden dolgokat igazgat s hatalmában tartja ellenségeink dühét, úgy intézte a dolgot, hogy **Keresztyén** kezeiből megszabadult, s tovább ment útján; s midőn tovább haladt így énekelt:

Üdv annak, ki **Hív** és igaz vala!
Jutalmát az Úr megadja neki.
Míg az esztelen – ki elszakada –
Éltét gyalázat- s kínban nyögheti.
Üdv a hitnek! nevére dicsfény árad
S halálával – örök életre támad.

Tizennegyedik fejezet

Senki sem szolgálhat két Úrnak: mert vagy egyiket gyűlöli, a másikat szereti; vagy az egyikhez ragaszkodik, a másikat megutálja. Nem szolgálhattok Istennek és a világi gazdagságnak. (Máté 6,24)

Láttam azután álmomban, hogy **Keresztyén**, **Hiúság** városából nem egyedül távozott el; hanem **Reményteljes** nevű ember is csatlakozott hozzá (mert ez lett ő **Keresztyén** és **Hív** szavainak, viselkedésének és szenvedéseiknek vizsgálata által) s miután vele testvéri szövetséget kötött, kinyilatkoztatá neki, hogy útitársa akarna lenni. Így halt meg az egyik, hogy az igazságról bizonyoságot tegyen, míg hamvaiból egy másik emelkedett, hogy **Keresztyénnek** zarándoklásában útitársa legyen. E **Reményteljes** beszélt **Keresztyénnek**, hogy vannak még emberek e városban, kik őket idővel követni fogják. Alig hogy elhagyták a vásárt, egy embert értek utol, ki előttük ment s **Mellékúti** nevet viselt. Kérdezték tőle, hová való s meddig szándékozik ez úton haladni. Ő így felelt, hogy **Szépszó** városából jön, s a mennyei város felé igyekszik. De nevét elhallgatta előttük.

Szépszóból? mondá **Keresztyén**. Lehet ott valami jót találni? (Péld 26,25)

Igen, felelé **Mellékúti**; legalább reménylem.

Keresztyén. Szabad nevedet kérdeznem, uram?

Mellékúti. Én idegen vagyok nektek, s ti nekem; s ha ez úton mentek ti is, úgy társaságtok

nagy örömmre fog szolgálni, de ha nem, abba is bele kell nyugodnom.

Keresztyén. Ha jól emlékszem, Szépszó jól bírja magát.

Mellékúti. Igen, arról biztosíthatlak benneteket, nekem is van ott néhány gazdag rokonom.

Keresztyén. Szabad kérdezni, kik ottani rokonaid?

Mellékúti. Csaknem az egész város, különösen Forduljmeg úr, Korfia úr, Szépszó úr (kinek őseitől nyerte a város is nevét); úgyszintén Sima úr, Kétkulacos úr, Mindenféle úr, Kétnyelvű úr, atyai ágon testvérem. Elég az hozzá, én jó állású ember lettem, habár nagyatyám csak a révészek közé tartozott, kik mint tudjátok e partokra kacsintanak, de ama másik felé tartanak, s magam is vagyonom nagyobb részéhez e foglalkozás által jutottam.

Keresztyén. Házas vagy?

Mellékúti. Igen, és feleségem nagyon erényes nő, s szintén erényes asszony leánya, s ez Tettetés asszonyság leánya volt; tehát tiszteletreméltó családból származott, s oly nevelést nyert, hogy mindenki, úgy a herceg mint a paraszt előtt is helyesen tudja magát viselni. Habár vallásunkban némileg eltérünk azoktól, kik e dolgot szigorúan veszik, de csak két csekély pontocskában. Először: mi soha sem megyünk szél és eső ellenében; s másodszer: akkor vagyunk legserényebbek, ha a vallás ezüstös papucsokban jár; s szívesen fitogtatjuk azt az ut-

cán, verőfényen, s kivált mikor a nép tetszését nyilvánítja iránta.

Erre Keresztyén kissé félrefordult, Reményteljes útitársához s mondá: most jut eszembe, hogy e szépszói egy bizonyos Mellékúti, s ha csakugyan ő az, akkor a leggonoszabb fickót vettük fel társaságunkba, aki csak e vidéken található.

Reményteljes így felelt: "kérd meg: azt hiszem, nevét nem fogja szégyellni."

Keresztyén tehát ismét hozzá ment s mondá: "kedves úr, ha nem csalódom, félig-meddig kitalálom, hogy ki vagy. Nem a Szépszóból való Mellékúti?"

Mellékúti. Az nem nevem; de e csúf névvel illetnek azok, kik nem szenvedhetnek; s e szégyent türelmesen kell viselnem, mint más jó emberek is viselték előttem a gyaláztatást.

Keresztyén. De nem szolgáltattál az embereknek soha okot ez elnevezésre?

Mellékúti. Soha, soha. Legrosszabb, amit tevék, s ami által nekik ez elnevezésre okot szolgáltattam, az volt, hogy mindig oly szerencsés valék, hogy nézeteim mindig egyeztek az idő körülményeivel, amiből folyvást hasznom volt. Ami ily úton részemül jutott, áldásnak tekintem, de ezért bizonyára nem terhelhetnek szégyennel a rosszlelkű emberek.

Keresztyén. Mindjárt gondoltam, hogy te vagy azon férfi, kiről már többször hallottam; s hogy véleményemet kimondjam, attól félek, e név sokkal több joggal megillet, mint ahogy hajlandó vagy nekünk bevallani.

Mellékúti. Jól van; ha oly könnyen hívők

akartok lenni; azon nem segíthetek. Tapasztalni fogjátok, hogy jó útitárs vagyok, ha e minőségben elfogadtok.

Keresztyén. Ha velünk akarsz jönni, szél és vihar ellenében kell menned; s ez, amint látom, nézeted ellen van. S éppoly hünek kell maradnod a keresztyénség iránt, ha rongyokban, mintha ezüstös papucsokban jár is, s azt vallanod kell, legyen bár láncra fűzve, vagy az utcákon tetszésre találjon.

Mellékúti. Nincs jogotok semmit rámtukmálni, sem pedig ne akarjatok uralkodni hitem felett: hagyjátok meg szabadságomat, s engedjétek, hogy veletek menjek.

Keresztyén. Egy lépést sem tovább; ha csak példáinkat nem követed azokban, miket előadtam.

Erre mondá **Mellékúti**: régi alapelveimet soha sem hagyandom el, mert azok ártatlanok s előnyösek; ha veletek nem megyek, úgy akként cselekszem, mint előbb, míg utol nem értetek. Addig egyedül kell haladnom, míg olyan nem ér be, ki társaságomnak örül.

Láttam ekkor álmomban, hogy **Keresztyén** és **Reményteljes**, elváltak tőle s némi kis távolságban előtte haladtak. De midőn egyikőjük hátratekintett, három férfit látának, kik **Mellékúti** úr után siettek, s midőn elérték, az mélyen meghajtá előttük magát, ami amazok által viszonzottaték. Az emberek: **Világgaltarts** úr, **Pénzszerető** úr és **Zsugori** úr nevet viseltek, kikkel **Mellékúti** úr, már előbb ismeretségben volt; mert ifjúságokban iskolatársak valának s egy bizonyos **Kapzsi-**

úrnál nyertek oktatást, ki **Nyervágy** mezővárosban volt iskolatanító, Észak-**Bírvágy** grófságában. Ez iskolatanító oktatást adott nekik a mesterségben, miként kell valamit elérni, erőszak, ravaszság, hízelgés s hazudozás, vagy pedig álszenteskedés által. S e négy Úr, tanítója művészetében oly nagy előmenetelt tőn, hogy akármelyikük is bátran lehetett volna ilyenmű iskola előljárója.

Miután hát, amint fentebb megjegyeztem, köszöntötték egymást, így szólt **Pénzszerető** úr **Mellékúti** úrhoz: "kik azok, kik ez úton előttünk haladnak?" (mert **Keresztyént** és **Reményteljest** még láthatták).

Mellékúti. Távolságból jönnek s amaguk módja szerint zarándok útat tesznek.

Pénzszerető. Ah, mért nem vártak egy kicsit, hogy mi kellemes társaságot nyújthattunk volna nekik? hisz mi mindnyájan zarándokok vagyunk.

Mellékúti. Igen, azok vagyunk; de ez előttünk levő emberek oly szigorúak, s saját eszméiket annyira szeretik, s amellet mások véleményét oly kevésre becsülik, hogy a legjámborabb embert is, ha nincs mindenben egy véleményen velük, kitaszítják társaságukból.

Zsugori. Az baj; de hisz már olvastunk is olyanokról, kik nagyon is igazságosak, s szigorú alapelveik szerint, magukat kivéve, mindenkit elítélnék s bírászkodnak felettük. De kérlek, mondjátok csak, melyik és hányféle dologban tértetek el egymástól?

127

Mellékúti. Nyakas voltuknál fogva kötelességüknek tekintik, hogy minden idővel dacolva tovább folytassák útjukat, de én meg emellett vagyok, hogy viharos szeles időkor várnunk kell. Ők emellett nyilatkoznak, hogy Istenért mindennek neki kell vágnunk; s én azt mondom, minden előnyt fel kell használni, hogy biztosíthassam életemet és javaimat. Ők azt mondják, az ő véleményük erősen áll, habár az emberek ellene vannak is; de én csak addig vagyok a vallás mellett, amennyiben s ameddig az idők körülményei s önbiztonságom megengedik. Ők a vallást szolgálják, ha rongyruhában jár s megvetésben részesül is; de én csak akkor, ha aranyos papucsokban jár a verőfényen, s köztetszést arat.

Világgaltarts. Helyesen! maradj is meg emellett, édes **Mellékútim**, mert én a magam részéről azt csak bolondnak tarthatom, ki a magáét megtarthatná, s mégis oly esztelen, hogy elvesztegeti. Legyünk okosak, mint a kígyók. Legjobb a szénát napfényes időben takarítani. Hisz láthatod, mily csendesen pihen a méh egész télen át, s csak akkor készülődik, ha gyönyörrel szerezhet magának előnyt. Isten egyszer esőt, máskor napfényt bocsát reánk; s ha ők oly esztelenek, hogy esőben is haladnak, ám tegyék, de mi csak bevárjuk a jó időt. Én részemről a vallást oly jónak tekintem, mely Isten áldásait biztosítja számunkra; mert ki józan esztől engedi magát vezetetni, gondolhat-e egyebet, mint hogy Isten, ha egyszer ideadta nekünk ez élet javait, azon szándékból adta, hogy azokat akaratjából él-

128

vezzük is? Ábrahám és Salamon vallásuk mellett meggazdagodtak, s Jób azt mondja: "ezüst halomra gyűl a jó embernek." (Jób 22,25) Akkor azonban nem szabad olyanoknak lennünk, minők a te leírásod szerint amaz előttünk haladó emberek.

Zsugori. Azt hiszem, e dologra nézve mindnyájan egy véleményen vagyunk, s azért ne is vesztegessük rá a szót.

Pénzszerető. Nem, nem szükséges erre több szót vesztegetni, mert az, ki sem az írásnak, sem az észnek nem hisz (pedig mi mindkettőt szemünk előtt tartjuk), az sem saját szabadságát nem ismeri, sem nem keresi önmaga javát.

Mellékúti. Édes testvérek, mint látjátok, mindnyájan zarándokok vagyunk; s hogy mentől előbb távol tarthassuk magunkat a gonosz dolgoktól, engedjétek, hogy e következő kérdést intézhessem hozzátok: feltéve, hogy valamely ember, lelkész vagy kereskedő, azon kellemes helyzetben volna, hogy ez élet javai részeül jutnának, de csak úgy, hogy más úton semmiképp el nem érheti, mintha legalább színleg a vallás iránt, mellyel előbb mit sem gondolt, sokkal több buzgalmat mutatna; nem használhatná-e fel e módszert célja elérésére, úgy, hogy emellett tökéletesen becsületes ember maradna?

Pénzszerető. Látom, kérdésed hova céloz, s ez urak engedelmeivel fáradságot veszek magamnak, hogy helyes választ adjak reá; először ami kérdésedet a lelkészre vonatkozólag

illeti, feltéve, hogy egy tiszteletreméltó embernek csekély jövedelme volna, de nagyobb után igyekeznék, s ennek

129

elérésére alkalma nyílnék; de csak úgy, ha hivatalát serényebben vinné, többször s gyakrabban szónokolna, s miután a község gondolkodásmódja megkívánná, néhány alapelvét megváltoztatná, akkor magam részéről nem látom be okát, hogy az ember, ha esetleg hivatása van, miért ne tehetné meg ezt, s még sokkal többet, úgy hogy amellet becsületes ember maradhatna. Mert:

1) Nem törvénytelen a nagyobb jövedelem utáni vágyakodása. Ennek nem lehet ellene szólni, mert a gondviselés nyújtja neki. Így elfogadhatja anélkül, hogy lelkiismereti dolgot csinálna magának belőle.

2) Azonfelül a nagyobb jövedelem utáni vágya hivatalában folyvást tevékenyebbé s szónoklatában serényebbé s így jobb emberré teszi, sőt azt is eszközli, hogy jobban kiképezi magát, ami egyező Isten akaratával.

3) Ami pedig a község gondolkodásmódjához való alkalmazkodását illeti, amennyiben annak kedvéért néhány alapelvtől eltér, ez csak azt bizonyítja: 1) hogy az önmegtágadás magas fokával bír, 2) hogy szeretetreméltó s kellemes ember és 3) hogy a lelkeszi hivatalra annál alkalmasabb 4) Ebből azt következtetem tehát, hogy oly lelkész, ki csekély jövedelmét nagyobbba cseréli fel, ezért fősvénynek nem tekinthető; hanem sokkal inkább amennyiben ezáltal kiképzésében s szorgalmában előbbre haladt, olyannak veendő, ki hivatásának megfelel, s fel tudja használni az alkalmat, mely neki a jótékonyagra kínálkozik.

130

Most, a kérdés második felére térve képzeljünk egy kereskedőt, ki szűk körülmények közt van, de azáltal hogy kegyessé lenne, nagyobb jövedelmet biztosíthatna magának, talán gazdagnót nyerhetne, és szélesebb kiterjedésű s jobb vevőket kaphatna áruira, akkor a magam részéről semmi okot nem látok, miért ne tehetné ezt meg bátran. Mert:

1) a kegyesség erény, bárhonnan eredjen is; továbbá

2) gazdag feleséget, vagy áruira több vevőt nyerni nem törvényellenes;

3) kegyessége által a jót hasonló érzelmű jó emberektől nyeri. Így tehát jó asszonnyal, jóvevőkkel s jó nyereséggel bír, és pedig kegyessége folytán; ami bizonyára a jónak egy neme. Azért dicső eszme, hogy valaki mindezen áldások elnyeréséért kegyessé legyen.

E **Pénzszerető** úrnak **Mellékúti** úr kérdésére adott válasza, általános tetszéssel fogadtatott, úgyhogy az egészből azt következtették, hogy csakugyan igen üdvös és előnyös volna. Azt vélvén tehát, hogy e kérdés meg nem cáfolható, elhatározták, miután **Keresztyén** és **Reményteljes** még nem nagyon előzték meg őket, hogy azonnal hozzájuk fordulnak e kérdéssel, mihelyest utolérnek őket; s ezt annál inkább tenni fogják, mivel azok előbb ellentmondottak **Mellékúti** úrnak. Utánuk kiáltottak tehát, mire ezek megállottak, míg utolérték őket; eközben azt is elhatározták, hogy nem **Mellékúti** úr, hanem az öreg

Világgaltarts úr teendi fel nekik a kérdést, azt vélvén, hogy a válasz, melyet ő nyer, ment lesz azon

131

hevességtől, mely a **Mellékúti** úrral csak kevéssel előbb történt találkozásnál támadt.

Így utolérték egymást, s rövid köszöntés után **Világgaltarts** úr feltette **Keresztyénnek** és társának a kérdést, felszólítván egyszersmint őket, hogy ha tudnak, válaszoljanak reá.

Keresztyén ekkor mondá: ki még a legcsekélyebb kezdő volna is a hit dolgában, képes lenne ezer ily kérdésre is megfelelni; mert ha törvényellenes volna Krisztust a kenyér kedvéért követni (mint János 6-nál az eset), mennyivel utálatraméltóbb vele s a keresztyénséggel üzletet folytatni, a világ elnyeréséért s élvezetéért. Ily véleményen csak pogányok, képmutatók, ördögök s varázslók lehetnek.

1) Pogányok: mert midőn Hémor és Szichem szemügyre vették Jákob leányait s barmait, s látták, hogy más út nincs előttük nyitva a hozzájuk jutásra, mint hogy körül engedik magukat metéltetni, ekkor mondák társaiknak: "ha minden férfiú körülmetélkedik miközöttünk, miképpen hogy ők is körülmetéltettek, minden juhuk és minden ő barmuk, nemde a mieink lesznek-e?" azt forgatták elméjükben, hogy azok leányait s barmait elnyerjék, s vallásuk csupán céljuk elérésére szolgált. Olvassátok el az egész történetet. 1Móz 34, 20–23.

2) A képmutató farizeusok ugyanazon vallást követték. Hosszú imák szolgáltak álcáikul, de céljuk az özvegyek házainak tönkrajuttatása s bérük annál súlyosabb kárhozat volt. (Luk 20,46.47)

132

3) Júdás, kinek szívét az ördög kormányozta, szintén ezen valláson volt. Kegyes vala a zsákmány kedvéért, de elvetették, s mint a romlás gyermeke elveszett.

4) Simon, a varázsló ugyanezen vallás híve volt, mert ő galád nyervágyból óhajtá a Szentlelket, s ehhez képest mondotta ki reá Péter az ítéletet. (Apcsel 8,19–22)

5) S nem bírom fejemből kiverni a gondolatot, hogy az oly ember, ki a világ kedvéért lesz kegyessé, ugyancsak a világ kedvéért ismét lemond kegyességéről. Mert amint bizonyos, hogy Júdás csak a világ után igyekezett, midőn Krisztus követőjévé lett, úgy eladta kegyességét s mesterét a világ kedvéért. Aki tehát e kérdésre igennel felel, mint, ha jól látom, ti is tevétek, s ily választ érvényesnek ismer el, az pogány, képmutató s ördögi, s béretek műveitek után fog megadatni.

E magyarázat után leverten tekintének egymásra, de egy szót sem tudtak **Keresztyénnek** válaszolni. **Reménytjeljes** is hozzájárult **Keresztyén** alapos feleletéhez, s így közöttük mély csend uralkodott. **Mellékúti** úr s társai ide-oda botorkáltak s hátramaradtak, úgyszólván **Keresztyén** és **Reménytjeljes** megelőzték őket. Erre mondá **Keresztyén** társának: "ha ez emberek embertársaik ítélete előtt sem képesek megállani, miként fognak megállhatni Isten ítélő szava előtt? s ha elnémulnak Isten földi edényei előtt, mit akarnak kezdeni, ha az száll ítéletre velük, ki olyan, mint az emésztő tűz?"

Ekkor **Keresztyén** és **Reményteljes** tovább ment, míg egy **Nyugalom** nevű igen kellemes síkságra jutának, hol nagyon jól érezték magukat. De e síkság igen keskeny volt s csakhamar átértek rajta. A síkság más oldalán, egy kis **Nyereség** nevű halom emelkedett, s ebben egy kis ezüsbánya vala, mely néhányat azok közül, kik előbb ez úton menének, ritkasága miatt az útról letérített, hogy megtekintsék; de midőn az akna széléig merészkedtek, a csalóka alap eltűnt, s ők elvesztek. Mások ugyanitt annyira megsérültek, hogy haláluk napjáig nyomorékok maradtak.

Ekkor láttam álmomban, hogy kissé félre az úttól s az ezüst bányával szemközt, **Démás** állott, úri alakban, ki az elmenőket magához hívta, hogy nézzenek. **Keresztyénnek** és társának is mondá: "jertek át, valamit mutatok nektek."

Keresztyén. Mi volna oly nagy értékű, ami minket az útról letéríthetne?

Démás. Itt ezüsbánya s ezenfelül oly emberek vannak, kik kincseket ásnak. Jertek s könnyű munkával gazdagokká lehettek.

Erre **Reményteljes** mondá: "menjünk s tekintsük meg."

"Én nem megyek," így szólott **Keresztyén**. E helyről már előbb is hallottam, s hogy mennyien vesztették itt el életüket. Amellett e kincsek csak kelepccék azokra, kik keresik őket, mert igen megnehezítik az utazást. Ekkor mondá **Keresztyén Démásnak**: "nem veszélyes az a hely? nem volt ez sokaknak utazásukban akadály?" (Hóseás 9,6)

Démás. "Csak gondatlanokra lehet veszélyes." De ezt mondva, elpirult.

Erre így szólott **Keresztyén Reményteljeshez**: nem, utonkon maradunk, s arról egy lépésnyit sem térünk le.

Reményteljes. Fogadni mernék, ha **Melléküti** ideér, s így fogják hívni, odamegy majd, hogy megtekintse. **Keresztyén.** Kétségtelen; mert alapelvei ez útra vezérlik, s százat mernék egy ellen tenni, hogy meg fog halni.

Démás újra reájuk kiáltott: "nem akartok hát átjönni, hogy megnézzétek?"

Erre **Keresztyén** e rövid választ adá: **Démás**, te Isten egyenes útjának ellensége vagy! (2Tim 4,10) s már a királyi bíró ítélete folytán elkárhozál, mert magad is letértél az útról, miért akarsz hát bennünket is hasonló kárhozatba dönteni? – amellett, ha letérünk az útról, akkor azt Urunk, királyunk bizonyára meg fogja tudni, s ott, hol örömmel kellene megállanunk előtte, megszegyenülünk.

Démás újra kiáltott, s erősíté, hogy ő is testvéri körökbe tartozik, s ha kissé várnának, maga is velük menne.

Erre **Keresztyén** mondá: mi a neved? nem helyesen neveztelek-e?

Démás. Igen, nevem **Démás**, s Ábrahám fia vagyok.

Keresztyén. Jól ismerlek. Géházi volt nagyatyád, Júdás az atyád, s te nyomdokaikat követéd. Atyádat mint árulót felakasztották, s te ugyanazt

135

érdemled. (2Kir 5,20–27; Máté 26,14.15; 27,3–6) Biztos lehetsz, ha a királyhoz jutunk, elmondjuk neki viselkedésedet. Így tovább mentek útjukon.

Ezalatt **Mellékúti** s társai is ismét előtűntek, s első intésre átmentek **Démás**hoz. Hogy azután az aknába estek-e, midőn ennek szélén letekintének, vagy leszálltak kincseket ásni, vagy pedig a rendesen felszállni szokott gőzők által lettek-e megfojtva, biztosan nem mondhatom; de őket ez úton soha többé nem látták. Erre mondá **Keresztyén**:

Démás s **Mellékúti** jól megegyez,
Nyerni vágy az, önhaszonért megy ez.
Fut, rohan mindenik.... s mégis csak lenn
A földön csúsz; magasbra képtelen.

Most láttam, hogy épp a síkság másik oldalán a zarándokok oly helyre értek, hol egy ó emlékkő állott szorosán az országút mellett. Ennek látására mindketten meghökkentek különös alakja miatt, mert úgy tűnt nekik, mintha ez nő lett volna, ki azután szoborrá változott. Itt tehát megállottak, többször megnézték, de egy ideig nem tudták, mit gondoljanak róla. Végül egészen felül **Reményteljes** egy szokatlan írásmódú feliratot vett észre; de miután nem volt tudós, **Keresztyént** hívta elő (mert ez tudós volt), hogy tekintse meg, hogy nem tudná-e kihozni értelmét. **Keresztyén** odajött, s a betűket kissé áttanulmányozván, a következő szavakra talált: "gondoljatok Lót feleségére!" (Luk 17,32) Útitársának felolvasta, s ebből mindket-

136

ten azt következtették, hogy ez azon sóbálvány lenne, mivé Lót felesége változott, mivel sóvár szívvel visszatekintett, midőn Szodomából kifutott, hogy meneküljön. (1Móz 19,26) E meglepő s csodálatra gerjesztő látvány a következő beszélgetésre szolgáltatott okot:

Keresztyén. Ah, édes testvérem! E látvány a legjobb időben tűnt fel, s nagyon alkalmasan jött a **Démástól** nyert meghívás után, hogy **Nyereség** halmát megtekintsük, s ha meghívását követjük, mire te, kedves testvérem, hajlandó lettél volna, nézetem szerint úgy járunk, mint e nő, és látványúl szolgálunk az utánunk jövőknek.

Reményteljes. Nagyon elszomorít, hogy oly balga voltam, és ó, mily csuda, hogy máris olyanra nem levék, mint Lót felesége; mert mi különbség az ő és az én bűnöm között? – Ő csak hátratekintett, s én menni is vágytam, hogy lássak. Dicsőíttessék a kegyelem – én azonban szégyellem magamat, hogy csak meg is fordult szívemben ily gondolat.

Keresztyén. Véssük jól szívünkbe, amit itt látunk, hogy jövőre hasznot húzhassunk belőle. Ez az ítélet elől futott, mert nem vezett el Szodoma elpusztulásakor; de mégis, amint látjuk, egy más ítélszék veszejtette el, mert sóbálvánnyá változott.

Reményteljes. Valóban; s nekünk intésül és például szolgálhat: intésül, hogy vétkét kerüljük; például, hogy mily ítélet előzi meg az olyanokat, kik az ily intést nem veszik figyelembe. Így lettek Kóré, Dátán és Abirám, 250 emberrel együtt, kik velük vétükben elvesztek, jelek és pél-

dák mások intéséül. (4Móz 26,9.10) De mindenekfelett azon csodálkozom, mint állhatnak amott oly vidáman **Démás** és társai, hogy kincset keressenek, holott e nő már csak amiatt, hogy utánatekintett (mert nem olvassuk, hogy csak egy lépést is letért volna útjáról) sóbálvánnyá változott; annál inkább, mert az ítélet, mely azt elérte, például állítá szemük elé, s ezt, ha szemeiket kinyitják, nem lehet észre nem venniük.

Keresztyén. Igen, valóban csodálatos, s azt bizonyítja, hogy e tekintetben szívük kegyetlenül megromlott. Senkivel nem tudnám őket inkább összehasonlítani, mint az olyan zsványokkal, kik még a bíró előtt s az akasztófa alatt is lopnak. Szodoma lakosairól az van mondva, hogy ők gonoszok valának s nagyon vétkeztek, mert az Úr előtt vétkeztek, azaz tekintete előtt, nem ügyelve azon jóságra, miben őket részelteté. (1Móz 13,13), mert előbb Szodoma országa olyan volt mint az éden kertje. (1Móz 13,10) Annál inkább felgerjedt Isten, s azt cselekedte, hogy az égből tűz- és kénköesőt bocsátott alá reájuk. Tehát legokosabban lehet következtetni, hogy az olyanok, épp olyanok, mint ezek, kik ily intő példák mellett s azok ellenére vétkeznek, annál szigorúbban fognak elítéltetni.

Reményteljes. Kétségtelenül igazat beszéltél; de mily kegy az, hogy mi ketten, de különösen én az Isten haragjának ily emlékoszlopává nem változánk. Ez ösztönözzön arra, hogy Istennek köszönetet mondjunk, gyermeki félelemmel járjunk előtte, s mindig emlékezzünk vissza Lót feleségére.

Tizenötödik fejezet

Mikort az én lelkem elfogyatkozott énbennem, megemlékezém az Úrról. (Jónás 2,8)

Láttam ezután, hogy a zarándokok útjukban egy kellemes folyamhoz érkezének, melyet Dávid király "Isten kutacskájának" nevez, de János az "élő víz forrásának. (Zsolt 65,10; Jel 22,1; Ezék 47,1–9) Most útjuk épp e folyam hosszában húzódott. Itt tehát nagy gyönyörrel ment **Keresztyén** és útítársa; ittak is a folyam vizéből, miáltal fáradt lelkük felfrissült. A part mindkét oldalán zöldellő fák állottak, mindenféle gyümölcsökkel megterhelve. A leveleket is használják, hogy minden bajt elhárítsanak, ami útközben a vér felhevülése által származhatik. A folyam mindkét oldalán liliomokkal gyönyörűen ékített rétek feküdtek, melyek egész éven át virágoztak. E réten leheveredtek, elaludtak, mert itt biztosan nyugodhattak. (Zsolt 23,2; Ésa 14,30) Felébredve ettek a fák gyümölcséből s ittak a forrás vizéből, s azután újra lefeküdtek aludni. Így tettek néhány napon s néhány éjjen keresztül; s azután énekelték:

Nézd, mily égtisztán cserg a kis patak,
Üdítve a fáradt- s tikkadtakat!
S a pompázó, illatdús zöld liget
Tápot nyújt, mely enyhít lelket, szívet, –
– S ha árnyát, gyümölcsét megízlelted,
Mindent eladsz, hogy bírhasd e kertet.

Midőn hajlandóknak érezték magukat útjukat tovább folytatni (mert még nem érték el útjuk végét), ettek, ittak és elindulának.

Most láttam álmomban, hogy mielőtt messze mentek volna, az út s a folyam eltért egymástól, ami nem kis fájdalmat okozott nekik, de azért mégsem volt szabad letérni útjukról. A folyamtól eltért út göröngyös vala, s lábaik az utazástól érzékenyekké váltak. Ez a zarándokokat igen lehangoló (4Móz 21,4), s jobb útra vágyódtak, habár tovább folytatták is azon útjukat. Nem messze maguk előtt, az út bal oldalán egy rétet és egy lejtőt láttak, mely oda levezetett. E rét **Útféli** rétnak neveztetik. Erre mondá **Keresztyén**: "Ha e rét utunk hosszában fekszik, menjünk által reá." Ekkor a lejtőre ment, hogy megtekintse, s egy gyalogutat vett észre, mely a rét másik oldalán az ő útjuk hosszában vonult. "Az út egészen kedvemre van, mondá **Keresztyén**, itt legkönnyebb lesz haladni. Jer, édes **Reményteljes**, menjünk arra."

Reményteljes. De mi lesz, ha ez ösvény utunktól félre vezet bennünket?

Keresztyén. Nem hiszem. Nézd csak te is, hát nem az út hosszában terül el?

Reményteljes útitársától így rábeszélgetve, követte őt a lejtőn. Itt lábaiknak igen kényelmesnek találták az ösvényt; s midőn maguk elé tekintének, egy ugyanolyan embert vevének észre, minők ők valának (Neve **Önbizalom** volt.). Utánakiáltottak s kérdezték tőle, hogy hová visz ez az út. "A menny kapujához," felelé. "Látod," így szólott **Ke-**

resztyén, "nem mondtam-e? erről tudhatod, hogy igaz úton járunk." Ezzel utána mentek. De íme, az éjj beállt, s igen sötét lett, úgyszólván ők, kik hátul valának, elveszték vezetőiket szemük elől.

Önbizalom, ki előttük haladt, nem látta jól az utat, s egy mély gödörbe bukott, hol a bukás következtében gyötrelmesen meghalt. E gödröt az ország ura azon szándékból csináltatá, hogy abban megfoghassa a hiú, hírvágyó bolondokat. (Ésa 9,16)

Keresztyén és társa hallotta az esést, azért kiáltottak, hogy megtudhassák, mi történt; de válaszul csak egy nyögést nyérének. "Hol vagyunk most?" kérdé **Reményteljes**. Erre társa egy szót sem felelt, félvén, hogy őt az igaz útról levezette. Most borzasztó vihar közelgett, a villámok fénylettek, a menny dörgött, az eső borzasztón zubogott, s a vizek magasra emelkedtek.

"Ah, bár utunkon maradtam volna," sóhajtott **Reményteljes**.

Keresztyén. Ki hitte volna, hogy ez az ösvény letérít bennünket igaz utunkról?

Reményteljes. Mindjárt eleinte féltem tőle; s csendesen azért intettelek. Világosabban beszéltem volna veled, de nem mertem, miután te nálamnál öregebb vagy.

Keresztyén. Ne haragudj, kedves testvérem. Engem is búsít, hogy téged az igaz útról letérítve ily nagy veszélynek tettelek ki. De bocsáss meg, kedves testvérem, nem rossz szándékból tevém.

Reményteljes. Nyugodj meg, kedves test-

141

vérem; megbocsátok neked, s azt hiszem, ez még javunkra fog szolgálni.

Keresztyén. Örvendek, hogy ily jószívű testvérrel jöhettek össze; de azért itt meg nem állapodhatunk. Meg kell a visszatérést kísérelnünk.

Reményteljes. Engedd azonban, kedves testvérem, hogy én menjek elől.

Keresztyén. Nem, engem erressz előre, hogyha valahol valami veszély fenyeget bennünket, az előbb engemet érjen vétkemért, hogy mindkettőnket én távolítottam el az úttól.

"Nem," mondá **Reményteljes**, "te ne menj elől, mert kedélyed izgalomban lévén, könnyen letéríthetne újra az útról." – Erre bátorításukra hangot hallának, mely így szólt: "vigyázz az ösvényre, az útra, melyen járj!" (Jer 31,21) De ezalatt a vizek oly magasra nőttek, hogy ezáltal a visszamenet igen veszélyessé vált. (Ekkor gondoltam magamban: könnyebb az útról letérni, melyen rajta vagyunk, mint arra ismét visszamenni, ha egyszer letértünk róla). Mégis vissza mertek térni; de oly sötét volt, s az ár oly magas, hogy visszatértükben nemegyszer közel voltak a halálhoz.

Minden ügyességük dacára sem voltak képesek még ez éjjel elérni ama lejtőt. Midőn végre némi oltalmat találtak, leültek, bevárandók, míg megvirrad, s ki lévén nagyon fáradva, az álom meglepte őket. Nem messze e helytől, hol feküdtek, egy **Kétségvár** nevű vár állott, **Kétségbeesés** óriás tulajdona, s így az ő birtokán s földén aludtak. Amint tehát ez reggel jókor felkelt, s földjein járkált,

142

Keresztyént és **Reményteljest** birtokán és földjén aludva ott kapta.

Mérges hangon költötte fel őket álmukból, s kérdé: honnan jönnek, s mi dolguk van az ő birtokán. Elmondották neki tehát, hogy ők zarándokok, s eltévesztették az utat. Erre mondá az óriás: "Ez éjjel ellenem vétettetek, amennyiben birtokomba mertetek lépni, s ezért velem kell jönnötök." Így

kénytelenek voltak vele menni, mert ő volt az erősebb. Keveset is szólhattak, mert jól tudták bűnüket. Az óriás tehát maga előtt hajtá őket várába, s itt egy sötét, undorító börtönbe veté. (Zsolt 88,16) Itt heverték szerda reggeltől szombat estig anélkül, hogy egy falat kenyeret, egy ital vizet vagy világot kaptak volna, s anélkül, hogy valaki kérdezősködött volna hogylétük után. Így itt gonosz állapotban voltak, s távol barátaiktól s ismerőseiktől, **Keresztyénnek** pedig kétszeres volt aggodalma, mert meggondolatlan tanácsa vitte őket e szenvedésekbe.

Kétségbeesés óriásnak **Bizalmatlanság** nevű neje volt. Midőn lenyugodtak, elmondta e nejének, hogy mit cselekedett; tudniillik, hogy két zarándokot elfogott, s börtönébe vetett, mivel birtokára léptek. Kérdezte azután tőle, mit volna legjobb velük ezután cselekedni. Elmondván neki, kik lennének, honnan jönnek s hova mennek, azt tanácsolta a nő, hogy ha majd másnap reggel felkel, irgalmatlanul verje őket végig. Ekkor egy hatalmas vadalmafa füttyköst vett kezébe, ezzel lement hozzájuk a börtönbe, s úgy bánt el velük, mintha kutyák

lettek volna, jóllehet egy keserű szót sem mondtak. Ezután rájuk rohant, s oly keservesen megverte őket, hogy sem magukon segíteni, sem mozdulni nem voltak képesek. Erre visszavonult, s magukra hagyta őket, hogy nyomorúságukat megsirathassák, s szerencsétlenségükön panaszkodhassanak; úgyhogy az egész napot sóhajtásokkal s keserves panaszokkal töltötték el. A következő éjjel az asszony ismét beszélt férjével, s miután megtudta,

144

hogy még életben vannak, azt tanácsolta, hogy vegye őket rá: vessenek véget életüknek. Amint tehát megvirradt, éppoly durván ment be hozzájuk, mint azelőtt való nap, s midőn látta, hogy a tegnapi ütések miatt még nagyon szenvednek, így szólott hozzájuk: "miután nagyon valószínű, hogy innen soha sem fogtok kijutni, nem marad számotokra egyéb, mint hogy vagy késsel, kötéllel, vagy méreggel életeteknek véget vessetek. Mert miért legyen még az élethez kedvetek, miután látjátok, hogy oly sok keserőséggel van az összekötve?" – Ők azonban felszabadításukat kérték. – Erre dühösen rájuk tekintett, rájuk rontott, s kétségtelenül megöli őket, ha szédülés nem fogta volna el (mert az erős napfény néha megszedíti), miáltal egy időre elveszté keze használatát. Azért visszavonult, s most is, mint előbb, egyedül hagyta őket gondolataikkal. Erre tanácskoztak a foglyok, hogy jó volna-e tanácsát követni vagy sem. Erről a következő beszélgetésbe ereszkedtek:

"Testvérem" mondá **Keresztyén** "mit tegyünk? keserves ez élet, melyet most folytatunk. Én részemről nem tudom, mi volna jobb, tovább is élni, vagy itt rögtön meghalni. Az én lelkem választja a megfojtást és a halált inkább, mint az én csontjaimat (Jób 7,15), s a sír elviselhetőbb nekem, mint a börtön. Kövessük-e az óriás tanácsát?"

Reményteljes. Valóban, helyzetünk borzasztó, s én is kedvesebben venném a halált, mint hogy mindig e helyzetben maradjak. De gondoljuk meg, hogy azon ország királya, ahová igyekszünk, azt mondá:

145

"ne ölj!" Más életét nem vehetjük el, annál kevésbé követhetjük az óriás tanácsát, hogy magunkat öljük meg. Emellett aki mást öl, csak annak testén követhet el gyilkosságot; de ki magát öli meg, testén s lelkén egyszerre követ el gyilkosságot. S te, testvérem, a sírban való nyugalomról beszélsz, de felede a poklot, hova bizonyosan eljutnak a gyilkosok? Mert "egy öldöklő sem nyeri el az örök életet." S azt is gondoljuk meg, hogy Kétségbeesés óriásnak nincs minden hatalom kezében; – amint tudom, már mások is jutottak kezei közé, s mégis megmenekedtek tőle. Ki tudja, hogy Isten, ki e világot teremté, nem hozza-e **Kétségbeesés** óriásra a halált; vagy hogy ez nem felejt-e el bennünket bezárni; vagy rövid időn nem jön-e újra szédülés reá, mi értelme használatától megfosztandja. Ha ez megtörténnék, én részemről el vagyok határozva, hogy bátorságot véve magamnak mindent meg fogok ragadni, hogy kezei közül megmenekülhessek. Esztelen voltam, hogy ezt már előbb is meg nem kíséreltem. De legyünk türelemmel, kedves testvérem, s még várjunk egy ideig. A szabadulás boldog órája, mihamarább üthet; de ne legyünk öngyilkosok." Ezáltal **Reményteljes** testvére kedélyét megnyugtató legalább mostanra, s így békén maradtak ez egész napon keresztül (sötétben), nyomorult s keserves állapotban.

Estefelé újra lement az óriás a börtönbe, hogy megtekintse, foglyai követték-e tanácsát. Még életben találta őket. És valóban: "csak életben," mert ez volt minden; mert a kenyér és víz

146

nélkülözése s a verése által nyert sebek miatt alig bírtak már lélegzeni. Ez nagy dühbe hozta: "miután látom, ordítá, hogy megvetettétek tanácsomat, oly gonoszul fogok veletek bánni, hogy jobb lett volna nem is születnetek."

E szavaknál erős reszketés fogta el őket, s azt hiszem, **Keresztyén** el is ájult. Midőn kissé magához tért, az óriás tanácsa feletti beszélgetésüket megújították, "hogy nem volna-e most legtanácsosabb azt követni. **Keresztyén** megint amellet volt, de **Reményteljes** ismét a következő ellenvetést tett neki.

Nem jut eszedbe, édes testvérem, előbbi bátorságod? Hisz sem **Apollyon**, sem mindaz, mit **Halálárnyék** völgyében hallottál, láttál vagy éreztél, nem volt képes téged legyőzni. Mily kísértéseken, aggodalmakon s félelmeken mentél már eddig keresztül? s most nem ismernél félelemnél egyebet? látod, én is veled vagyok börtönödben, holott a természet sokkal gyöngébb emberré alkotott, mint aminő te vagy. Ez az óriás engem ugyanúgy megsebzett, mint téged; én is csak úgy meg vagyok a kenyértől és víztől fosztva, mint te; mint neked, úgy nekem is világosság nélkül kell ülnöm s gyászolnom; de legyünk kissé több türelemmel. Gondold meg, mily férfiasan viselted magad **Hiúság** vásárán, nem félve sem lánctól, sem ketrectől, sem pedig a véres haláltól. Azért ameddig bírunk, maradjunk békén, hogy legalább a szégyent elkerüljük, mely egy keresztyénhez sem illik.

Midőn újra este lett, s az óriás nejével együtt

147

lefeküdt, kérdezősködött a foglyok után, s hogy követték-e tanácsát. Erre így válaszolt: "nyakas gazemberek azok, kik készebbek inkább minden nyomorúságot elviselni, sem hogy magukat megöljék. Ekkor a nő így folytatá: "akkor vezesd őket holnap a várudvarra, s mutasd meg nekik azok csontjait és koponyáit, kiket már eddig a másvilágra küldöttél, s mondd, hogy még a hét vége előtt darabokra fogod őket szaggatni, mint más hozzájuk hasonlókkal is cselekedtél.

Virradatkor újra lement az óriás hozzájuk, s felvitte őket a várudvarra, megmutatván nekik azokat, amiket felesége parancsolt. "Ezek, mondá, egykor, miként ti, zarándokok voltak; s mint ti, szintén birtokomba léptek, s midőn jónak találtam, darabokra szaggattam őket, s ez fog veletek is tíz nap alatt történni." "Vissza, távozzatok börtönötökbe." S ezzel egész odáig mindig verte őket. Egész szombaton át, megint az előbbihez hasonló keserves helyzetben feküdtek itt.

Midőn megint estve lett, **Bizalmatlanság** asszonyság ismét beszélgetni kezdett férjével foglyairól. Az öreg óriás afeletti csodálkozását fejezte ki, hogy sem veréssel, sem rábeszéléssel nem képes őket eltenni láb alól. "Attól félek nagyon, viszonzá a nő, hogy azon reményben élnek: jönni fog valaki őket felszabadítani, vagy pedig tolvajkulcsuk van, aminek segítségével megszabadulni remélnek." – "Igazán azt véled?" mondá az óriás, "Akkor holnap reggel mindjárt kikutatom őket."

Ezalatt a foglyok szombaton körülbelül éjfél táján imádkozni kezdtek, amit csaknem reggelig folytattak.

Itt kevéssel virradat előtt csodálkozva tört ki ily szavakban **Keresztyén**: "Ó, én esztelen! ily utált börtönben fetrengek, holott azon kívül szabadságomat élvezhetném! Hisz keblemben bírom az ígéret egyik kulcsát, mely, biztos vagyok benne, **Kétségbeesés** várában minden zárt ki fog nyitni.

"Mit mondasz? hisz ez felséges, édes testvérem," mondá **Reményteljes**, "vedd ki kebledből, s próbáld meg."

Ezzel kivonta **Keresztyén** s kísérletet tett vele a börtön ajtaján; a zár mindjárt a kulcs egyszeri fordulására kinyílt, s az ajtó fáradtság nélkül feltárult, úgyhogy **Keresztyén** és **Reményteljes** kimehetett. Ekkor a külső ajtó felé törekedtek, mely a várudvarra vezet, s kulcsukkal ezt is kinyitották. Ezután a vaskapuhoz értek. Azt is ki kellett nyitni. Jóllehet nehezen nyílt, de végre mégis sikerült. Kitárták, hogy gyorsan elfuthassanak. De a kapu kinyitáskor oly erősen nyikorgott, hogy **Kétségbeesés** óriást felköltötte; az gyorsan felugrott, hogy foglyait üldözőbe vegye.

De tagjai szokott szédülése folytán annyira megsibbadtak, hogy nem volt képes továbbmenni. Ekkor továbbmentek, s az országútra értek. Így ismét biztosságban voltak, kívül lévén birtoka határán.

Miután a lejtőn áthaladtak, tanácskoznak, hogy mit tegyenek annak megakadályozására, hogy

azok, kik utánuk fognak jönni, szintén **Kétségbeesés** óriás kezei közé ne jussanak. Végül abban állapodtak meg, hogy ott egy oszlopot állítanak e felirattal: "e lejtőn keresztül visz az út **Kétségvárra**, **Kétségbeesés** óriás birtokába, ki a mennyei birodalom királyát megveti, s szent zarándokainak életére tör." – Sokan olvasták az utánuk jövők közül e felírást, s így elkerülték a veszélyt. Ekkor így énekeltek a zarándokok:

Alig hogy a jó ösvényt elhagyánk:
A tiltott út mennyi gyászt hozza ránk!
... Vándor! járj az igazság útain,
Hogy ne nyögj az órjás rabláncain.
Ez óriás neve **Kétségbeesés**,
S vára, melyben él – a **Kétkedés**.

Tizenhatodik fejezet

Az Úr az én pásztorem, azért semmiben meg nem fogyatkozom. (Zsolt 23,1; Ján 10)

Ezzel továbbmentek, míg azon kedves hegyekhez érkezének, melyeket ama domb ura bírt, kiről már beszéltünk. Felhágtak e hegyekre, hogy megtekinthessék a kerteket, gyümölcsösöket, szőlőket s forrásokat, melyek ott találhatóak. Ittak is és megmosakodtak

azokból, s ettek a szőlőkből kedvük szerint. Az ormon közel az országúthoz pásztorok valának, kik nyájaikat legeltették. A zarándokok tehát hozzájuk mentek s botjaikra támaszkodva, (mint fáradt zarándokok tenni szokták, mi-

150

kor pihennek, hogy az elmenőkkel beszélhessenek) kérdezték tőlük: "kiéi ezen kedves hegyek s a nyájak, melyek rajtuk legelnek?"

Pásztorok. E hegyek Immánuel országa, s városából láthatók. A nyáj is az övé; mert életével adózott érte.

Keresztyén. Ez az út visz a mennyei városhoz?

151

Pásztorok. Jó úton jártok.

Keresztyén. Körülbelül mennyire van még?

Pásztor. Még messze van, de nem messze olyanoknak, kik be fognak jutni.

Keresztyén. Biztos ez az út vagy veszélyes?

Pásztor. Biztos az igazakra nézve, de a kihágók el fognak azon veszni. (Hós 14,10)

Keresztyén. Nyújt-e valami enyhet a zarándokoknak, kik kifáradtak s kimerültek útjukon?

Pásztor. E hegyek ura megparancsolta, hogy vendégszeretők legyünk; azért amit e hely nyújthat, minden szabadon rendelkezésetekre áll. (Zsid 13,2)

Egyszersmint láttam álmomban, hogy a pásztorok, amint észrevették, hogy utasok, kérdéseket intéztek hozzájuk (melyekre akként válaszoltak, mint más helyeken is), pl. honnan jöttök? hogy jöttetek ez útra? mi módon maradtatok meg így rajta? mert keveseket látunk azok közül e hegyen, kik ez úton haladnak, hogy ide jussanak. Midőn a pásztorok válaszaikat hallották, és ezek nekik megtetszettek, nagyon barátságosan tekintettek reájuk s mondák: "Isten hozott a kedves hegyeken!"

A pásztorok, kik **Ismeret**, **Tapasztalat**, **Vigyázó** és **Becsületes** nevet viseltek, kezeiket megfogván, sátraikba vivék s mindenből, ami készen volt, megkínálták őket. Egyszersmind mondák: "szeretnők, ha egy ideig nálunk időznétek, hogy jobban megismerkedjétek velünk s hogy még inkább a kedves hegyek javaiban gyönyörködhesetek. Szívesen beleegyeztek s ott maradtak, s miután már nagyon késő volt, nyugodni mentek.

Ekkor láttam álmomban, hogy a pásztorok **Keresztyént** és **Reményteljest** kora reggel felköltötték, hogy velük együtt a hegyekre menjenek. Örömmel elfogadták a felhívást, s egy darabig velük menvén, minden oldalon kellemes kilátást élvezének. Most kérdezték egymást a pásztorok: mutassunk-e néhány csodát e zarándokoknak? ebben amint megegyeztek, először is egy domb tetejére vezették őket, mely **Tévedésnek** neveztetett, s egyik oldalán igen meredek volt; mondták itt nekik, hogy tekintsenek a mélységbe. **Keresztyén** és **Reményteljes** lepillantott, s a mélységben embereket vettek észre, kik ez oromról lezuhanva, összezúzva heverték a földön. "Mit jelent ez?" mondá **Keresztyén**. A pásztorok, így válaszoltak: "nem hallottatok semmit azokról, kiket Hymenaeus és Philetus tévútra vezetett, a feltámadási hitre nézve (2Tim 2,17. 18)? Ők azt felelték: "igen." Erre mondák pásztorok: "Ők azok, kiket a mélységben szétzúzva láttok. Mint láthatjátok, mai napig sem temették el, mások intéséül, hogy őrizkedjenek nagyon magasra menni s a hegy szélét megközelíteni."

Ezután láttam, hogy egy más hegy csúcsára vezették őket, mely **Figyelmeztetésnek** neveztetett. Itt mondák nekik, hogy tekintsenek a távolba. Midőn ezt megtették, több embert láttak az ott levő sírok közt fel s alá járkálni. Egyszersmind azt is észrevették, hogy ez emberek vakok valának, miután a sírok közt ide-oda bukdácsoltak, s nem tudtak azok közül kijutni. **Keresztyén**

ekkor kérdé: "mit jelentsen ez? – a pásztorok így válaszoltak: "nem láttok-e csekély távolra e hegyektől egy lejtőt, mely balra ez úttól a rétre vezet?" – igennel feleltek. "E lejtőről, szólának a pásztorok, egyenesen **Kétségvárába**, mely **Kétségbeesés** óriás birtokában van, egy gyalogösvény visz, s ez emberek (ekkor a sírokra mutatott) egykor, szintúgy mint ti, zarándoklásukban e lejtőre értek; s miután e helyen az igaz út rossz volt, jobbnak vélték, hogy ama réten menjenek, de **Kétségbeesés** óriástól elfogattak s **Kétségvárába** vettettek. Egy ideig a börtönben lévén, végül szemeiket kitolatta s e sírok közé hozta, hol mai napig bolyongani hagyja őket, hogy a bölcs szava beteljesedjék: "az ember, aki eltévelyedik az értelemnek útjáról, az élet nélkül valók gyülekezetében marad." (Péld 21,16) Könnyözön közt nézett ezután **Keresztyén** és **Reményteljes** egymásra, de egy szót sem szólt egyik sem a pásztorokhoz.

Ezután láttam álmomban, hogy a pásztorok más helyre, egy mélyedésbe vitték őket magukkal, hol egy domb oldalán ajtó létezett. Felnyitották s mondták nokik, hogy tekintsenek be. Benéztek tehát s látták, hogy belül igen sötét s füstös volt. Úgy is tűnt nekik, mintha izzó tűz robaját s kínozott lelkekéhez hasonló ordítást hallottak, s kénkö-gőzt szagoltak volna. Erre mondá **Keresztyén**: "mit jelentsen ez?" s a pásztorok elbeszéltek nekik: "ez a pokolnak egy mellékútja, az az út, melyen a hízelgők járnak, azaz olyanok, kik elsőszülöttségüket eladják, miként Ézsau, vagy olyanok, kik mes-

terüket adják el, miként Júdás, vagy olyanok, kik mint Sándor, az evangéliumot gúnyolják, végül olyanok, kik mint Ananiás s neje Safira hazudoznak s tettetik magukat."

Ekkor mondá **Reményteljes** a pásztoroknak: "Úgy veszem észre, hogy ez emberek mindegyike olyanforma zarándok volt, mint mi most. Nemde olyanforma volt?"

Pásztor. Igen, s amellet hosszú ideig.

Reményteljes. Éltükben mennyire haladhattak zarándoklásukban, hogy mindamellet oly nyomorultan vesztek el?

Pásztor. Némelyikük messzebb, mások még annyira sem, mint e hegyek.

"Valóban," mondák egymásnak a zarándokok, "szükséges lesz az Erőshöz erőért könyörögnünk."

Pásztor. Igen, s ha egyszer bírandjátok, hasznát is fogjátok venni.

A zarándokok most tovább óhajtottak menni, s ezt a pásztorok is helyeselték. Erre együtt mentek egész a hegy végéig. Ekkor mondák egymásnak a pásztorok: "mutassuk meg innen a zarándokoknak a mennyei város kapuját, ha távcsövünkön megláthatnák. Hálásan vették a zarándokok ez ajánlatot. Ezért a pásztorok egy magas hegy csúcsára vezették őket, mely **Világosnak** hívatott, hol átnyújták nekik a távcsövet, mit rögtön használni igyekeztek.

De az azokra való visszaemlékezés, miket a pásztorok mutattak, náluk azt eszközölte, hogy kezeik reszkettek, s ily módon akadályozva voltak

abban, hogy biztosan nézhessenek. De mégis úgy vélték, hogy kapuhoz hasonló valamit, s azon hely dicsőségének is néminemű részét látják. Ekkor továbbmentek, énekelvén:

Mit meg nem fejthetett ember semmiképpen:
Látták a pásztorok teljes dicsőségben.
Aki tehát óhajt látni mély titkokat:
A hegyen keresse fel a pásztorokat.

Még mielőtt tovább mentek, egyike a pásztoroknak az út leírását adta velük; másik óva intette a hízelgőktől, a harmadik figyelmeztette, hogy a varázslat alatt álló földön el ne aludjanak; a negyedik jó utat kívánt. Ekkor felébredtem álmomból.

Tizenhetedik fejezet

Aki magának láttatik állani; meglássa, hogy el ne essék. (1Kor 10,12)

Újra elaludtam s ismét álmodtam: ugyanezen két zarándokot láttam a hegyen le, az országút hosszában a város felé menni. Nem messze e hegyektől, balkézre **Elbizakodottság** országa fekszik, melyből egy keskeny görbe út vezet az útra, melyen a zarándokok haladtak. Itt egy víg ifjúval találkoztak, ki azon országból jött, s **Tudatlan** nevet viselt. **Keresztyén** kérdezte: honnan jön s hová megy?

Tudatlan. Itt e kissé balkézre fekvő országban születtem s a mennyei városba megyek.

Keresztyén. De miként gondolod, hogy be-

juthatsz a kapun? mert ott némi nehézségekre találhatsz.

Tudatlan. Azt hiszem, hogy mint más jó emberek, úgy én is keresztülhatolhatok.

Keresztyén. Mit tudsz előmutatni, hogy felnyissák neked a kaput?

Tudatlan. Ismerem uram akaratját s mindig jó életet folytattam, mindenkinek megadom a magáét, imádkozom, böjtölök, kiadom, amit kell, s alamizsnát osztogatok, elhagytam hazámat, hogy elérjem azt, hova most megyek.

Keresztyén. De hisz te nem az út bejáratánál levő kapun keresztül, hanem a keskeny, görbe úton jöttél, s azért félek, bármit tarts is magadról, hogy téged, ha majd a számadás napja elérkezik, ahelyett hogy beeresztenének a városba, tolvajnak és gyilkosnak fognak nyilvánítani.

Tudatlan. Ti egészen idegenek vagytok előttem, nem ismerlek benneteket. Kövessétek országotok vallását, s én is követem a magamét; s remélem, minden jól fog menni. S ami a kaput illeti, melyről szólotok, jól tudja az egész világ, hogy az országunktól igen távol van. S úgy tudom, nem is ismeri egyikünk sem azon utat; felesleges efelett még csak nyugtalankodni

is, miután magatok látjátok, hogy igen kellemes zöldellő útunk van, mely vidékünkről legrövidebben vezet az országútra.

Midőn **Keresztyén** látta, hogy ez ember bölcsnek képzei magát, azt súgta **Reményteljes** fülébe: "a bolond felől jobb reménységed légyen, hogynem mint afelől." (Péld 26,12) S még

157

hozzá tevő, ha a bolond bolond is cselekedeteiben, mégis mindvégig minden embert bolondnak tart. (Préd 10,3) Beszéljünk-e még tovább is vele, vagy engedjük arról gondolkodni, mit már eddig hallott? Ha helybenhagyod, válaszolt **Reményteljes**, hagyjuk el, s csak alkalmyszerűleg mondjuk meg neki, amit elbír.

Tehát mindketten továbbmentek, s **Tudatlan** utánuk jött. Midőn már egy darabon megelőzték, igen sötét utcába érkeztek, hol egy emberrel találkoztak, kit hét ördög hét erős kötéllel megkötözött s visszavitt azon toronyhoz, melyet a hegy oldalán láttak. (Máté 12,45; Péld 5,22) **Keresztyén** most éppúgy, mint társa **Reményteljes**, reszketni kezdett. De amint az ördögök elvitték őt, **Keresztyén** ránézett, hogy nem ismeri-e, s eszébe jutott, hogy ez egy bizonyos **Hitehagyott**, **Hitehagyás** városából. Arcát azonban jól nem láthatta, mert mint egy elcsípett tolvaj, lecsüggeszté fejét. Midőn elhaladt, **Reményteljes** utána nézett, s hátán egy cédulát látott e felirattal: "gyarló hívő és átkozott hitehagyó." **Keresztyén** erre mondá útitársának: most jut eszembe egy eset, ami egy jó embert, amint elbeszéltek, körülbelül itt ért. "Az embert **Kishitű**nek hívták, ki becsületes volt, s Őszinte városban lakott. Az eset pedig ez vala: e mély út bejáratánál, **Szélesúti** kaputól egy más **Holtember** Út vezet le, így nevezve a rajta elkövetett gyilkosságok miatt. Midőn e **Kishitű**, miként mi most, zarándokolni ment, ott leült s elaludt. Most az történt, hogy három markos fickó

158

a **Szélesúti** kaputól lejött; kik **Csüggedés**nek, **Bátortalanságnak** s **Bűnsúly**nak (*) (három testvér) neveztek, s midőn **Kishitűt** megpillantották, villámgyorsasággal reá rohantak. A jó ember éppen álmából ébredt fel, s készült útját tovább folytatni, midőn rárontottak s fenyegető hangon megállni parancsolták. Erre **Kishitű** elhalványult, s sem viaskodni, sem elszökni nem tudott. "Az erszényedet!" kiálta rá **Csüggedés**. Mivel azonban vonakodott odaadni (mert nem örömet veszítette el pénzét), gyorsan rátámadt **Bátortalanság**, kezével zsebébe nyúlt, s egy ezüsttel tölt erszényt húzott abból ki. "Tolvajok! tolvajok! tolvajok!" kiált **Kishitű**. Akkor **Bűnsúly** egy bunkóval úgy fejére vágott, hogy e csapással földre teríté.

Itt feküdt tehát vérében és oly veszélyben, hogy halálra fog vérzeni. Ez egész idő alatt mellette állottak a tolvajok; de midőn végül hallották, hogy az úton valaki jön, félvén, hogy ez bizonyos **Nagykegyelem**, ki **Jóelőrevigyázat** városában lakott, odábbálltak, s a jó embert magára hagyták. Egy idő múlva **Kishitű** ismét magához tért, felkészült s tovább próbált vánszorogni. Ez volt az eset.

Reményteljes. De hát mindenét elvették, amiye csak volt?

Keresztyén. Nem; azon helyet, hol ékszereit tartotta, nem rabolták ki. Így ezek megmaradtak. De azt beszéltek nekem, hogy a szegény ember vesztesége miatt igen aggódott, mert a

tolvajok költőpénzének nagy részét elvették. Amit nem kaptak meg, csak ékszerei valának. (1Pét 1,4) Igaz,

(*) Szabadi Bélánál: Gyáva, Gyanakvó és Gonosz. [NF]

159

hogy költőpénzéből is maradt neki valamicske, ami útja végéig is alig volt elegendő. Sőt (ha jól vagyok értesítve) visszatértekor még koldulni is kénytelen volt, hogy éltét eltengethesse; mert ékszereit nem volt szabad eladnia. De koldulása dacára s bármit tett is, útja legnagyobb részét üres gyomorral járta be. (1Pét 4,18)

Reményteljes. De nem csoda-e, hogy megbízólevelét el nem vették, mely által a mennyei kapun beeresztik az embert?

Keresztyén. Mindenképpen. Hogy ezt nem kapták meg, azt nem elővigyázatának köszönheti, mert miután a megtámadások folytán teljesen zavarba jött, sem ereje, sem ügyessége nem volt, hogy valamit elrejtessen. Inkább tehát az isteni gondviselésnek, mint az ő fáradozásainak tulajdonítható, hogy e becses dolog elkerülte figyelmüket. (2Tim 1,14; Tit 1,9)

Reményteljes. De az mégis vigaszára lehetett, hogy ékszereit nem vették el.

Keresztyén. Nagy vigaszára lehetett volna, ha helyesen használja. Azonban azok, kik nekem e történetet elbeszélték, azt mondák, hogy egész útjában csekély hasznukat vette. S ez onnan jött, hogy mikor pénzét elvették, roppant ijedség fogta el, s csakugyan el is feledkezett azokról utazásának nagy részén, s ha eszébe jutottak is és magát vigasztalni kezdé vesztesége felett, ismét más gondolatok támadtak agyában, melyek minden vigasztól megfoszták.

160

Reményteljes. Ah, szegény ember! mily nagy bűt okozhatott ez neki!

Keresztyén. Igen, mily nagy bűt! de hát nem így elcsüggedtünk volna mi is, ha hasonló bánásmódot tapasztalunk, kirabolatnánk, sőt megsebesíttetnénk, s még hozzá idegen helyen. – Szegény szív! csoda, hogy bánatodban meg nem szakadtál! azt is mondták nekem, hogy utazásának minden hátralevő ideje alatt csak keservesen jajgatott s sopánkodott, és mindenkinek kivel találkozott elbeszélte, hol és miként rabolták ki, kik voltak a rablók, mit vesztett el, s mint sebesült meg úgy, hogy élte árán is alig bírt szabadulni.

Reményteljes. De csoda, hogy a szükségtől kényszerítve, ékszerei egy részét el nem adta, vagy el nem zálogosította, hogy legalább valamije legyen, mivel utazását megkönnyítheti.

Keresztyén. Hogyan? mégsem tértél észre? Mire zálogosított vagy kinek adta volna el őket? hisz az egész országban, ahol kifosztatott, nincs ékszereinek semmi értékük; s a segílyt, mire szüksége lett volna, ugyancsak nem találhatta volna ott meg. Emellett, ha a mennyei város kapujánál hiányoznak ékszerei, akkor (és ezt igen jól tudá) örökségéből kizáratik, s ez rá nézve rosszabbnak tűnt, mintha tízezer zsványtól gonoszul megtámadtatott volna.

Reményteljes. Miért vagy oly szigorú, édes testvérem? Ézsau eladta elsőszülöttségét egy tál lencséért (Zsid 12,16), s ez elsőszülöttsége legnagyobb ereklyéje vala; ha ő tehetett így, miért ne Kishitú is?

161

Keresztyén. Igen, Ézsau eladta elsőszülöttségét, s még mások is tettek így, s ezáltal, miként azok is, a legnagyobb áldásból kirekeszték magukat. De azt is tekintetbe kell vened, hogy Ézsau és **Kishitú** nagyon különböző helyzetben voltak. Ézsau első születése előképi volt, de **Kishitú** ékszerei nem voltak ilyenek. Ézsauinak hasa volt az istene; de **Kishitú**nek nem. Ézsau szükséglete testiségében rejlett; **Kishitú**nek nem; Ézsau nem tekinthetett túl kedve kielégítésén, "mégis meg kell halnom," mondá ő, mit kezdjek akkor az elsőszülöttséggel? (1Móz 25,32) Jóllehet **Kishitú** sorsa magával hozta, hogy csak csekély hittel bírjon, de e csekély hite által is megőriztetett ily tévedéstől, s ezáltal oly nagyra becsülte ékszereit, hogy el nem adta azokat, miként Ézsau az ő elsőszülöttségét. Seholy sem olvashatod, hogy Ézsauinak csak egy szikrányi hite is lett volna. Nem csoda tehát, ha az, kinél csak a test uralkodik, (miként mindig történik oly embereknél, kiknél nem áll ellent a hit); eladja az ördögnek elsőszülöttségét, lelkét és mindenét. Mert ők olyanok, mint az üzekedő vad, melyet senki fel nem tarthat. (Jer 2,24) Ha egyszer érzékisége, kedvcsapongásai kielégítése felé fordul, úgy kénytelen azt magának mindenáron megszerezni. **Kishitú** érzelme másnemű volt, s isteni dolgokra irányult; tápláléka lelki s felülről jövő vala; mi okból adta volna el tehát ki ily érzülettel birtokolt ékszereit, hogy kedélyét üres dolgokkal töltsse be? (feltéve, hogy vevőkre akadt volna is). Senki sem fog csak egy fillért is adni, hogy gyomrát szénával tölthesse

162

meg; sem a gerlét nem lehet rávenni, hogy miként a holló, dögöt egyék. A hitetlen testi gyönyörökért mindent, amivel bír, sőt önmagát is leköti, zálogba veti vagy eladja. De olyan, ki – habár kis mértékben – hittel, üdvhozó hittel bír, nem fogja ezt soha tenni. Ebben rejlik tévedésed, testvérem.

Reményteljes. Elismerem; de szigorúságod mégis csaknem haragra lobbantott.

Keresztyén. Miért? csak oly víg madarakkal hasonlítottalak össze, melyek még alig bújva ki tojásukból, járatlan utakon ide oda szaladgálnak. De hagyjuk ezt; fontold meg csak jól a leírt dolgot, s tökéletesen meg fogunk egyezni.

Reményteljes. De ama három fickó, édes **Keresztyénem**, mégis gyáva vala. Elfutottak volna e különben, mivel az úton valakinek lépteit hallották? miért nem vett **Kishitú** bátorságot? én úgy vélem, megkísérelhette volna velük a harcot, s csak akkor, ha már segélyt nem remélhetett, kellett volna magát megadnia.

Keresztyén. Hogy gyávák, azt már többen mondták; de kevesen találták olyanoknak őket a kísértés idején. Ami a bátorságot illeti, az **Kishitú**nek nem volt; s úgy veszem észre, te amellet vagy, édes testvérem, hogy csak küzdelem után add meg magadat. De valóban, ha most, midőn távol vannak, oly sokat tartasz is magad felől, ha találkoznának veled, te is másként gondolkodnál. Gondold meg még egyszer, hogy habár ők szolgák, mégis a feneketlen mélység királya alatt szolgálnak, ki, ha szükséges, maga is segítségükre siet, s kinek hangja az orosz-

lán ordításához hasonló. (1Pét 5,8) Én is megtámadtattam, miként e **Kishitú**, s magam is borzasztónak találtam. E három gazember reám rontott, s miután **Keresztyén**hez illőleg ellentállottam, csak egyetlen felkiáltásra vala szükségük, s mesterük azonnal ott vala. S valóban, amint mondani szokás, egy fél krajcárt nem adtam volna életemért, ha éppen, mivel Isten úgy akarta, egy oltalmazó vérttel nem vagyok fedezve. S mindamellett, hogy így felpáncélozva valék, felettébb nehéz volt férfiasan megállnom a viadalt. Ennélfogva senki sem tudhatja, e harcban mi érhet bennünket, csak az, aki kiállotta.

Reményteljes. Jól van; de amint láthatod, ők már csak annak pusztá sejtelmére is, hogy egy bizonyos **Nagykegyelem** lehet a közelben, megoldották a kereket.

Keresztyén. Természetesen; mindketten, úgy ők, mint mesterük, gyakran futáshoz folyamodtak, ha **Nagykegyelem** csak mutatkozott is. De hát mit is nem tehet ő, mikor a király harcosa; – azt hiszem, tudni fogsz különbséget tenni **Kishitú** és a király harcosa közt. A királynak nem minden alattvalója egyszermind harcosa is, nem is képesek erre, ha az forog kérdésben, hogy oly dolgokat tudnak-e véghezvinni, mint ő. Nem lehet egy kisgyermektől várni, hogy úgy tudjon Góliáttal bánni, mint egykor Dávid: az ökörszem-madárkánál ökörerőt keresnek. Némelyek erősek, mások gyöngék; némelyek nagy, mások csekély hittel bírnak. Ez ember a gyöngék egyike volt, s ezért csakhamar legyőzetett.

Reményteljes. A zsványok miatt szeretném, ha csakugyan **Nagykegyelem** lett volna.

Keresztyén. Ha ő lett volna is [a helyében], bizony meglehetősen meggyűlt volna velük a baja, mert csak azt jegyzem meg: jóllehet **Nagykegyelem** fegyvereinek forgatásához ugyancsak ért, s míg ellenségeit kellő távolban bírja magától tartani, elbánik velük, de ha ők, tudniillik **Szívevesztett** és **Bizalmavesztett** és a harmadik reárontanak, nehezen képes magát megtartani, hogy a földre ne teríttessék. S ha egyszer leteríttetett az ember, te is tudod, hogy mennyit tehet.

Ki **Nagykegyelmet** jól szemügyre veszi, arcán sebhelyeket s vágásokat fog észrevenni, mik mondásomat még inkább igazolják. Azt is hallottam, hogy egyszer maga mondotta (midőn éppen viaskodáshoz kezdett): "életünk reményével magunk is felhagytunk." Hogyan tudták e semmirekellők s társaik Dávidot gyászolásra, panaszkodásra s siránkozásra bírni! Lám, Hémánnak és Ezékiásnak, kik a maguk idejében csakugyan hősök valának, ugyancsak össze kellett magukat szedni, ha ezektől megtámadtattak, s nem egyszer meg is kapták a magukét. Péter egykor meg akarta kísérelni, mit tudna ő tenni; de jóllehet róla az mondatik, hogy az apostolok feje, ezek mégis úgy megforgatták, hogy végül egy nyomorult szolgától is rettegett. Emellett az ő királyuk első szavukra készen áll, s ha egyszer a rövidebbet találnák húzni, hacsak lehet, azonnal segítségükre siet, s ha ő felkél, megrettennek az erősek, s ha ilderont, kegyelemről

szó sem lehet. Ha karddal, dárdával, fegyverrel s páncéllal rontanak rá, meg sem mozdul. A vasat szalmának s az ércet rothadt fának tekinti. Semmiféle nyíl el nem űzheti; s a parittyából hajított kövek pozdorjává lesznek előtte. A számszerívnek köveit is úgy tartja, mint a pozdorját, és neveti a fegyvernek forgatását. (Jób 41,16–19) Mit kezdhet ily esetben az ember? Igen, ha valaki minden alkalommal Jób lovaival, ügyességével s bátorságával bírna azokat megülni, akkor még képes volna valamit véghezvinni, mert: "az ő orrának horkantása rettegés! Az ő lábai vermet ásnak, és örvendez az ő erejében, és a fegyverrel szembe megyen; noha ellene zúgnak a tegezbeli nyilak, fénylik a kopja és a dárda; az ő haragjában és felbőszülésében kapálja a földet; és együtt veszteg nem áll, mikor trombitát fújnak. A trombitaszóra azt mondja: Nyihahaha! mivelhogy távol megérzi a hadat és a fejedelmeknek csatazaját és kiáltásait." (Jób 39,21–25)

De oly gyalog emberek, mint aminők én s te vagyunk, soha se kívánják, hogy oly ellenséggel legyenek szemben; s ne gondoljuk azt, hogy mi majd jobban forgatnók magunkat, mint mások, kikről halljuk, hogy legyőzettek; s ne is ámítsuk magunkat saját férfiasságunk gondolatával; mert az ilyeneknek a megtámadás idején rendesen a legkeservesebb a dolguk. Szolgáljon például Péter, kit már előbb is említék. Kérkedni akart, igen akart, miután hiú szíve azt súgta neki, hogy jobban fog cselekedni és erősebben fog állani mestere mellett, mint más em-

166

berek; s mégis ama gonoszoktól ki veretett le hatalmasabban, mint éppen ő?

Ha tehát halljuk, hogy az országúton ily rablások történnek, két dologra kell ügyelnünk:

Először, hogy fegyveresen menjünk ki, s pajzsunkat magunkkal vigyük, mert mivel neki ez hiányzott, nem volt képes Leviatánt hátrálásra szorítani; ha e pajzssal nem bírunk, legkevésbé sem fél tőlünk. Ama bátor harcos nemhiába figyelmeztetett: "mindenekelőtt azonban ragadjátok meg a hit pajzsát, hogy kiolthassuk a gonosz minden tüzes nyilát." (Ef 6,16)

Úgy van tehát jól, ha a királytól biztos védőkíséretet kérünk, és boldogok vagyunk, ha ő maga jó velünk. Ez bírta örvendezésre Dávidot, midőn a halál sötét völgyében vala, és Mózes inkább akart meghalni, mint egy lépéssel is továbbmenni Istene nélkül. (2Móz 33,15) Ó, édes testvérem, ha ő velünk van, csak akkor nem félhetünk több százezrektől sem, kik körülvesznek s reánk támadnak (Zsolt 3,6 és 27,1–3); de nélküle a büszkék az elhullottak közé esnek. (Ésa 10,4)

Én részemről azelőtt is voltam csatában; s jóllehet a Mindenható jósága folytán, amint látod, még életben vagyok; de azért hősiességgel nem dicsekedhetem. Örvendeni fogok, ha több hasonnemű küzdelem nem ér, de félek tőle, hogy még nem vagyunk túl minden veszélyen. De mégis, miután sem az oroslán, sem a medve nem nyelt el, reméem, hogy Isten a legközelebbi körülmetéletlen filiszteus kezei közül is megszabadít.

167

Így mentek tovább, s **Tudatlan** utánuk ballagott, míg egy helyre érkezének, hol egy másik út is össze volt kapcsolva az övékkel, mely előttük éppoly egyenesnek tűnt fel, mint az, amelyen menniük kellett. Itt most nem tudták, melyiken menjenek, miután mindkettő egyenesen

látszék előttük feküdni. Azért megállottak, hogy efelett tanácskozzanak. Míg így gondolkoztak a követendő út felett, íme egy fekete bőrű, de igen fényes ruhába öltözött ember lépett hozzájuk, s kérdezte, hogy miért állnak így. – Ők azt válaszolák, hogy a mennyei városba igyeksenek, de nem tudják, ez utak közül melyiken haladjanak. – "Kövessetek engem," mondá a férfi: "én is oda megyek." – Követték tehát azon útra, mely a főúttal összeköttetésben volt, s mely lassanként annyira eltérítette őket azon várostól, hova eljutni igyekeztek, hogy rövid idő múlva arcuk egészen el volt fordulva tőle. Mégis követték őt; de lassan-lassan, mielőtt észrevették volna, oly hálóba vezette őket, melybe annyira belebonyolódtak, hogy sem ki, sem be nem bírtak jutni. Erre leesett a fekete emberről a fehér ruha; s most megtudták, hogy hol vannak. Itt heverték tehát, s egy darabig kiabáltak, mert maguk magukat ki nem bírták szabadítani.

"Most," mondá társának **Keresztyén**, "látom, magam is mily tévedésben vagyok. Jól intettek a pásztorok a hízelgőktől. Ma teljesült rajtunk a bölcs mondása: "A férfiú, ki hízelkedik az ő barátjának, hálót vet annak lábai ellen." (Péld 29,5)

Reményteljes. Velünk adták az út leírását is, hogy annál könnyebben eligazodhassunk rajta,

168

de elfeledtük elolvasni, s nem őrizkedtünk a gyilkos útjától. Ebben a tekintetben Dávid bölcsebb volt, mint mi; mert ő azt mondja: "a te ajakidnak beszédéért megóvtam magamat a latornak ösvényitől." (Zsolt 17,4) Így heverték a hálóban, s önmaguk felett sóhajtozának. Végre megláttak egy tündökhő egyént, ki feléjük jött, s egy vékony zsinórból font ostort tartott kezében. Midőn azon helyre ért, ahol voltak, kérdezte tőlük, honnan jönnek s mit cselekszenek itt. Elmondották neki, hogy szegény zarándokok, kik Sion felé igyeksenek, de egy fehér ruhába öltözött fekete embertől letérítettek útjukról, ki felhívta őket, hogy kövessék, miután ő is oda szándékszik. Az ostoros ember erre így felelt: "**Hízelgő** az, álnok apostol, ki magát a világosság angyalává változtatá. (Dán 11,32; 2Kor 11,13.14) Ezzel széttépte a hálót s kibocsájtá őket. Ekkor így szólott hozzájuk: "Kövessetek, én újra utatokra vezetlek benneteket." Így visszavitte őket azon útra, melyet elhagytak, hogy **Hízelgőt** kövessék. **Tündöklő** kérdé most tőlük: "hol töltöttétek az utolsó éjszakát?" Ők mondták: "A kedves hegyeken levő pásztoroknál." Erre kérdezte őket, nincs-e meg nekik az út leírása; igenltek. "De midőn," mondá "megállottatok, nem vontátok-e elő, hogy belőle olvassatok?" "nem" válaszolák. "S miért nem?" kérdé. – "Mert elfelejtettük," volt a felelet. Kérdezte tovább tőlük, ha nem intették-e a pásztorok, hogy a **Hízelgőtől** óvakodjanak. Igenltek; "de nem is képzelhettük, hogy e szép szavú az lenne." (Róm 16,17.18)

169

Erre láttam álmomban, hogy megparancsolta nekik, hogy feküdjenek le. Miután ezt megtevék, érzékenyen megdorgálta őket, hogy megismerjék az igaz utat, melyen menniük kell. (5Móz 25,2; 2Kron 6,27) Emellett mondá: "akiket én szeretek, megfeddem és megdorgálom; légy buzgóságos azért, és térj meg." (Jel 3,19) Ekkor felszólítá őket, hogy folytassák tovább útjukat, s pontosan ügyeljenek a pásztorok egyéb jegyzeteire.

Tizennyolcadik fejezet

"A mi vitézkedésünknek fegyverei nem testiek, hanem Isten ereje által erősek a nagy erősségeknek lerontására. Mikor tudniillik minden emberi okoskodást elfordítunk és minden nagyságot, mely felemelkedik az Istennek ismerete ellen; és az embereknek minden gondolatjukat foglyul vesszük, hogy a Krisztusnak engedjünk." (2Kor 10,4.5)

Rövid időn belül a távolból egy embert vettek a zarándokok észre, ki lassan, s útitárs nélkül jött szemközt velük az országúton.

"Ez oly ember," mondá **Keresztyén** társához "ki hátat fordított Sionnak, s most szembe jön velünk."

Reményteljes. Jól látom; de ügyeljünk magunkra azon esetben, ha ő is **hízeltő** volna. – Így mindig közelebb jött, míg egészen elérte őket. **Ateista** nevet viselt s kérdezte, hogy hova mennek.

Keresztyén. Sion hegye felé igyekszünk. Erre **Ateista** hangos kacajban tört ki.

170

Keresztyén. Mit jelentsen e nevetésed?

Ateista. Esztelenségteken nevetek, hogy ily fáradságos útba bocsátkoztatok, s minden fáradalmatokért nem nyertek egyéb jutalmat, mint az odamenetért a visszatérhetést.

Keresztyén. Azt hiszed, nem fognak bennünket befogadni?

Ateista. Befogadni? azon hely, melyről álmodoztok, az egész világon nem található meg.

Keresztyén. De mégis csak a jövő világban.

Ateista. Midőn még otthon hazámban valék, én is hallottam arról, mit állítotok; azért felkészültem, s már húsz év óta kerestem e várost, de oly keveset találtam belőle, mint utazásom első napján. (Préd 10,15; Jer 17,15)

Keresztyén. Mi nem csak hallottuk, de hiszük is, hogy e hely megtalálható.

Ateista. Ha hazámban nem hittem volna el, nem jövök keresése végett ennyire. De miután nem találtam, (aminek pedig meg kellett volna történni, ha e hely csakugyan léteznék, mert én tovább mentem, mint ti, hogy felkeressem), visszatértem, s most abban keresem kedvemet, amit akkoriban elvettem volt, hogy azt elérhessem, amiről most látom, hogy nem is létezik.

Erre mondá **Keresztyén** útitársához **Reményteljes**hez: vajon igaz-e mindaz, mit ez az ember itt mond?

Reményteljes. Vigyázz; ez is egyike ama hízeltőknek. Gondold meg, mibe került már egyszer, hogy ily emberre hallgatánk. Hogyan? nem

171

léteznék Sion hegye? nem láttuk-e a kedves hegyekről ama város kapuját? ne járjunk e tovább is a hitben? (2Kor 5,1-7) Előre tehát, nehogy megint utolérjen bennünket az ostoros ember. Neked kellett volna e tanítást nekem adnod, mit én adok most neked: "szűnjél meg, szerelmes fiam, hallgatni az olyan tanítást, mely téged arra viszen, hogy a bölcsességnek igéjétől elszakadj." (Péld 19,27)

Keresztyén. Édes testvérem, nem azért intéztem hozzád a kérdést, mintha hitünk igazságán kételkedném, hanem hogy megkísértlés, s bizonyosságot nyerjek szíved erős voltáról. Ami ezen embert illeti, jól tudom, hogy e világ istene elvakítja őt. Menjünk hát előre, miután tudjuk, hogy az igazság kezünkben van, s hogy az igazságból hazugság nem származhatik. (1Ján 2,21)

Reményteljes. A dicsőség reményében, melyet Isten adni fog, máris örvendek.

Így elfordultak azon embertől, ki rajtuk nevetve, odább kelt útján.

Ezután láttam álmomban, hogy ismét mentek, míg egy bizonyos tájra érkezének, melynek levegője azon tulajdonsággal bír, hogy a vándort, ki oda mint idegen lép, lankadttá és álmosá teszi. **Reményteljes** itt igen rest s álmos kezdett lenni. Azért mondá **Keresztyénnek**: "az álom annyira elnyom, hogy alig vagyok képes szememet nyitva tartani, pihenjünk és szunyókáljunk itt egy keveset." – "Nem jó lesz" – mondá a másik "mert elaludnánk s soha sem ébrednénk többé fel."

Reményteljes. Hogyan testvérem? édes

munkásnak az álom s rövid alvás felfrissítene bennünket.

Keresztyén. Nem emlékszel-e, hogy a pásztorok egyike az elvarázsolt földtől való elővigyázatot ajánlott? ezáltal azt akarta mondani, hogy őrizkedjünk az alvástól. Azért ne aludjunk, mint mások, hanem őrködjünk, s éberek legyünk. (1Thess 5,6)

Reményteljes. Belátom hibámat, s ha itt egyedül lettem volna, alvásom által halálos veszélybe esem. Mily igaz mit a bölcs ember mond: "Sokkal jobban vagyon dolgoz a kettőnek, hogynem az egynek." (Préd 4,9) Eddig társaságod valódi jótékonyság vala reám nézve; s fáradságodért el fogod nyerni jutalmadat.

Keresztyén. Nosza hát, hogy az e helyen való álmoságot elkerülhessük, fogjunk valami hasznos beszélgetéshez.

"A legszívesebben" – válaszolt a másik.

Keresztyén. Hol kezdjük el?

Reményteljes. Ahol Isten velünk elkezdette. De légy oly jó s kezdjed el te.

Erre **Keresztyén** így szólott: mondtsza csak, mi vezetett először azon gondolatokra, melyekkel jelenleg foglalkozol?

Reményteljes. Nemde arra célzol, mint jöttem arra, hogy lelkem üdvére gondoljak?

Keresztyén. Igen, erre gondoltam.

Reményteljes. Hosszú ideig azon dolgokban találtam kedvemet, melyek városunkon kitétetek s áruba bocsájtattak; azon dolgokban, me-

173

lyek, ha mellettük maradok, bizonyosan örökös kárhozatba döntöttek volna.

Keresztyén. Miféle dolgok voltak ezek?

Reményteljes. A világ minden kincse s gazdagsága. Nagy gyönyörűségemet találtam továbbá a dobzódásban, zabálásban, ivásban, káromkodásban, hazugságban, ocsmányságban s az Úr napjának megvetésében is, s mindazokban, mik a lélek romlására vezetnek. De végül azt találtam, midőn isteni dolgokról hallottam, s azok felett gondolkoztam, (azt gondolom, mit tőled s kedves **Hívedtől** tudtam meg, ki hite s jámbor életmódja miatt **Hiúság** vásárán kivégeztetett), hogy e dolgok vége a halál s ugyanezekért le fog sújtani Isten haragja a hitetlenség gyermekeire. (Róm 6,21–23; Ef 5,6)

Keresztyén. Azonnal megragadott e meggyőződés hatalma?

Reményteljes. Ó, nem, nem voltam képes a véték rosszságát, sem a kárhozatot, mely ezt nyomban követi, azonnal felismerni. Sőt midőn kedélyem e szavakra először megrázkódott, igyekeztem szemeimet annak világossága elől bezárni.

Keresztyén. De mi volt az oka, hogy a Szentléleknek szívedre való első működésekor magadat így viselted?

Reményteljes. Az okok ezek voltak. 1. nem tudtam, hogy ez Isten működése volt bennem. Soha sem gondolhattam volna, hogy Isten egy vétkes megtérítését vétkének felfedezésével kezdené; 2. a véték testemnek még igen kellemetes vala, s így nem örömet hagytam el; 3. nem válhattam még

174

meg tőle, mert az azzal s élvezetével való társulás még sok ingerrel bírt reám nézve; 4. azon órák, melyekben vétkes voltomnak érzete elfogott, oly nyughatatlanító s szívet rázkódtató órák valának, hogy még csak a reájuk való emlékezést sem viselhettem el szívemben.

Keresztyén. Tehát amint látszik, nyughatatlanságotól néha mégis megszabadultál?

Reményteljes. Igen, de mindig újra visszatért, s ugyanolyan gonosznak tüntem fel magamnak, sőt még gonoszabbnak, mint azelőtt.

Keresztyén. Hogyan? mi hozta fel ismét kedélyedben vétkeidet?

Reményteljes. Több dolog; pl. ha az utcán csak egy jó emberrel is találkozám, vagy ha valakit a Bibliából láttam olvasni, ha fejem fáj, midőn hallám, hogy szomszédaim valamelyike beteg volt; ha a halálharang kongását hallottam; ha saját halálomra gondoltam;

ha hirtelen halálesetekről hallottam, különösen pedig midőn az jutott eszembe, hogy nekem is csakhamar meg kell jelennem az ítélőszék előtt.

Keresztyén. S megmenekedhettél néha vétked súlyától, ha terhe érzete így felébredt benned?

Reményteljes. Nem, nem tudtam. Sőt annál nehezebben nyomott, s a vétkekhez való visszatérés gondolata, kétszeres kínokat okozott nekem.

Keresztyén. S ekkor mit cselekedtél?

Reményteljes. Azt gondoltam, hogy igyekeznem kell életemet megjavítani, mert különben bizonyosan elkárhozom.

175

Keresztyén. S megkísérelted csakugyan a javulást?

Reményteljes. Igen. Nem csak vétkem, hanem vétkes társaságok elől is futni igyekeztem, s vallási kötelességeim teljesítéséhez fogtam: imádkoztam, olvastam, sírtam vétkeim felett, igazat szólottam felebarátaimról stb. Ezeket s még egyebeket is tettem, de miket itt előadni felette hosszadalmas lenne.

Keresztyén. S emellett jól érezted magadat?

Reményteljes. Igen, egy ideig; de a javulásra történő minden kísérletem mellett végül bizonyos nyughatatlanság fogott el.

Keresztyén. Miként történhetett ez, miután mégis megjavultál?

Reményteljes. Többféle dolog idézte elő bennem e nyughatatlanságot, de különösen e következő mondások: "olyan, mint a tisztátalan és mint a megfertéztetett ruha, minden mi igazságunk." (Ésa 64,6) "Egy test sem igazul meg a törvénynek cselekedeteiből." (Gal 2,16) "Ha mindazokat megcselekszitek is, amelyek néktek parancsoltattak, ezt mondjátok: haszontalan szolgák vagyunk." (Luk 17,10) S más ezekhez hasonló helyek, mikből ezt következtetém: ha minden igazságom olyan, mint a ronda ruha, ha a törvény cselekvése folytán senki sem lehet igaz; s ha, habár mindent elkövettünk, mégis haszontalan szolgák vagyunk, akkor esztelenség azon igyekezni, hogy a törvény cselekedetei által juthassunk a mennybe. Továbbá azt

176

következtetém, ha valaki egy kereskedőnél száz tallér adósságot csinál s mindent kifizet, amit ezután bevásárol, de mégis míg a régi adósság törlesztve nincs, a kereskedő őt megidéztheti s börtönbe vetheti, míg mindent ki nem fizet.

Keresztyén. Nos? miként alkalmaztattad ezt magadra?

Reményteljes. Így gondolkoztam magamban: oda vittem dolgomat vétkeim által, hogy Isten könyvében ellenem nagy tartozás van felróva, s életem jelen megjavítása nem törölheti el ama

régi tartozást. Tehát életem megjavítása mellett is még mindig kérdenem kellene: hogyan szabadulhatnék meg azon kárhozattól, melynek előbbi tetteim által kivettem magamat?

Keresztyén. Helyes alkalmazás. De folytasd tovább.

Reményteljes. Még egy körülmény van, mi engem, mióta életemet javítani kezdém, mindig nyugtalanított: ha legjobb tetteimet veszem is pontosan szemügyre, mindig újabb vétkeket fedezek fel, melyek legjobb cselekedeteim közé is vegyülnek. Kénytelen vagyok tehát azt következtetni, hogy bármily sokat tartottam is magamról s előbbi tetteimről, egy napon is elegendő vétket követek el arra nézve, hogy a poklot megérdemeljem, ha előbbi életem mégoly büntelen lett volna is.

Keresztyén. S ekkor mit cselekedtél?

Reményteljes. Nem tudtam, mitévő legyek, míg **Hívnek**, mert jó ismerősök voltunk, fel nem tártam szívemet. S ő azt mondotta, ha nem ér-

177

hetem el oly ember igazságát, ki soha sem vétkezett, úgy sem saját, sem a világ minden igazsága nem menthet meg engem.

Keresztyén. S hittél szavainak?

Reményteljes. Ha akkor mondja, midőn még önjavításomban gyönyörűségemet lelém, ezért bolondnak neveztem volna. De most, midőn saját gyengeségemet s vétkeimet, melyek legjobb tetteimhez is mintegy hozzáragadtak, felismerém, kényszerítve valék teljesen osztani véleményét.

Keresztyén. De hitted-e, midőn először szólott erről veled, hogy lenne oly ember található, kiről jogosan el lehetne mondani, hogy soha egyetlen vétket sem követett el?

Reményteljes. Be kell vallanom, e szavakon eleinte megütköztem, de midőn hosszabban beszéltem vele s foglalkoztam azokkal, végül teljesen meggyőződtem a dolgról.

Keresztyén. S megkérdezted tőle, miféle ember volna az, s miként igazulhatnál meg általa?

Reményteljes. Igen; s ő azt mondá, hogy az az Úr Jézus, ki a magasság királyának jobbán ül. (Zsid 10,12) És még hozzátevé: "tehát általa kell megigazulnod, úgy hogy bizalmadat helyezzed abba, amit Ő a testi életének napjaiban művelt és a keresztnak fáján szenvedett." (Róm 4,5; Kol 1,14; 1Pét 1,19) Kérdeztem ezután tőle, miként bírhat ez ember igazsága oly nagy erővel s érvénnyel, hogy másokat is megigazíthat Isten előtt? – ő így válaszolt: "Ő volt a hatalmas Isten, s amit tett, nem magáért tevő, s hogy meghalt, értem halt

178

meg. Az ő engedelmissége és az ő érdeme betudatnak nekem, ha őbenne hiszek."

Keresztyén. S mit cselekedtél ezután?

Reményteljes. A hitre vonatkozólag ellenvetéseket tettem, mert azt gondoltam, hogy Krisztus majd nem fog nekem segíteni akarni.

Keresztyén. S erre **Hív** mit válaszolt?

Reményteljes. Felhívott, hogy menjek hozzá s lássam magam. Én azt felelém, hogy ez elbizakodás volna. – "Nem" – folytatá, "nem az, mert hisz meg vagy híva." (Máté 11,28) Ekkor egy, magától az Úrtól ihletett könyvet adott kezembe, hogy annál bátrabbá tegyen a hozzámennetelre, s azt a tanúságot tevő a könyvről, hogy annak minden betűje és cikkelye erősebben áll, mint menny és föld. (Máté 24,35) Azon kérdésekre, hogy mit cselekedjem, ha hozzá megyek, azt felelé, miszerint térdeimen állva teljes szívemből s lelkemből kérnem kell az Atyát, hogy Fiát jelentse ki előttem. Midőn tovább kérdeztem, mily imával forduljak hozzá, így felelt: menj, és azt fogod találni, hogy egész éven át a kegyelem székén ül, hogy azoknak, kik hozzá jönnek, bocsánatot s feloldást osztogasson. (2Móz 25,22; 3Móz 26; 4Móz 7,89; Zsid 4,18) Még azt is felhoztam: nem tudom mit mondjak, ha hozzá érkezem; ekkor figyelmeztetett, hogy eképpen beszéljek: "Isten, légy irántam, szegény bűnös iránt kegyelmes, s ajándékozz meg Jézus Krisztus megismerésével s a benne való hittel; mert elismerem, hogy az Ő igazsága s az abban vetett hit nélkül menthetetlenül elveszek. Ó, Uram! hal-

179

lottam, hogy te kegyelmes Isten vagy, s fiad, Jézus Krisztus e világ Üdvözítője, se mellett kész lennél oly szegény bűnösöket is, minő én vagyok, vele megajándékozni, s valóban én szegény bűnös vagyok. Uram! dicsőítsd meg kegyelmedet lelkem megmentésével, fiad Jézus Krisztus által. Ámen."

Keresztyén. S úgy cselekedtél, amint parancsolta?

Reményteljes. Igenis úgy, s nemcsak egyszer.

Keresztyén. S kijelenté előtted az Atya az ő Fiát?

Reményteljes. Sem első, sem második, sem harmadik, sem negyedik, sem ötödik alkalommal nem, sőt a hatodikkal sem.

Keresztyén. S mihez láttál akkor?

Reményteljes. Valóban nem tudtam, mihez fogjak.

Keresztyén. Nem jutott-e eszedbe, hogy fel kellene az imádkozással hagynod?

Reményteljes. De igen, legalább ezerszer.

Keresztyén. S mégis mi okból nem hagytad abba?

Reményteljes. Azt hittem, hogy igaz amit mondtak: hogy Krisztus igazsága nélkül az egész világ sem menthet meg, s azért így gondolkoztam magamban: Ha felhagysz imádkozásoddal, el fogsz veszni, s elveszésnél több a kegyelem széke előtt sem érhet. Emellett az is eszembe jutott: "ha a meghallgatás késik is, várjad, mert bizonyára eljő és el nem marad." (Hab 2,3) S azért szü-

net nélkül imádkoztam, míg kijelenté előttem az Atya az ő Fiát.

Keresztyén. S miként jelenté ki magát előtted?

Reményteljes. Nem láttam őt testi, hanem lelki szemeimmel (Ef 1,18.19), mégpedig a következő módon: egy napon igen szomorú valék, s azt hiszem, szomorúbb, mint bármikor életemben. E szomorúság bűneim nagyságának s gyalázatosságának újabb észleléséből származott. S midőn nem láttam magam előtt egyebet pokolnál és lelkeim örök kázhozatánál, úgy tetszett, mintha egyszerismind láttam volna az Úr Jézus Krisztust a mennyből reám letekinteni s így szólani hozzám: "higgy az Úr Jézus Krisztusban és idvezülsz." (ApCsel 16,31) S e szavakból: "aki én hozzám jó, semmiképpen meg nem éhezik, és aki hiszen én bennem, meg nem szomjúhozik soha" (Ján 6,35), azt vettem ki, hogy hives és hozzájövétel egy és ugyanaz, s azért aki szívéből vágyakozik a Krisztusban való üdvözülésre, valóban hisz Krisztusban. Ekkor könnybe lábadtak szemeim s kérdém: "de Uram, oly nagy bűnös, mint én vagyok szintén elfogadtathatik s üdvözülhet általad?" – s hallám, hogy erre mondá: "aki én hozzám jó, semmiképpen nem vetem ki." (Ján 6,37) Erre így szóltam én: "de Uram, mit kell rólad tartanom, ha hozzád jövök, hogy hitem helyes legyen?" – Ő így felelt: Krisztus azért jött a világra, hogy a bűnösöket üdvözítse. Ő a törvénynek vége, s aki őbenne hisz, az megigazul. (1Tim 1,15; Róm 10,4) Ő a mi bűneinkért halálra adatott és feltámadott a mi iga-

zolásunkért. (Róm 4,25) Ő szeretett bennünket, s vétkeinket vérével mosta le. (Jel 1,5) Ő közbenjáró Isten között és emberek között. (1Tim 2,5) Ő mindenkor él, hogy esedezék miérettünk. (Zsid 7,24.25) Mindezekből világos lőn előttem, hogy igazságomat személyében s a vétkeimért való minden elégtételt vérében kell keresnem; mert mindaz, amit ő Atyja törvénye iránti engedelmességből tett, s hogy magát e törvény büntetésének alávetette, nem önmagáért történt, hanem azokért, kik felszabadulásukra üdvét hálával fogadják. – S most szívem örömmel, szemeim könnyel teltek el s szívem a Jézus Krisztus neve, népe s útjai iránt való szeretetben olvadozott.

Keresztyén. Ez valóban Krisztus kijelentése volt lelkedben. De mond csak meg, még különösen, mily hatással vala ez lelkedre.

Reményteljes. Annak ismeretére vezetett, miszerint a világ minden vélt igazsága dacára kárhozat állapotában van; felismertem, hogy Isten az Atya, habár igazságos, mégis tisztázhatja a hozzá jövő bűnöst; mélyen megszegyenített előbbi életem gyalázatossága s tudatlanságom. Mert soha sem tűnt fel előttem Jézus Krisztus szépsége úgy, mint e pillanatban. Szent élet utáni kívánságot ébresztett bennem, s vágyat, hogy Krisztus Urunk tiszteletére s dicsőítésére én is tegyek valamit. Igen, azt hiszem, szívem utolsó csepp vérének is kiontottam volna érette.

Tizenkilencedik fejezet

"Aki bízik szívében, bolond az." (Péld 28,26)

Láttam ekkor álmomban, hogy midőn **Reményteljes** visszatekintett, **Tudatlant**, kit maguk mögött hagytak, utánuk jönni látta. "Nézd csak, mondá **Keresztyénnek** "mily messziről biceg utánunk amaz ifjú."

Keresztyén. Látom; társaságunkkal, úgy látszik, nem sokat gondol.

Reményteljes. Pedig azt hiszem, nem lett volna kárára, ha idáig együtt tart velünk.

Keresztyén. Természetesen; de jótállok érte, hogy ő egészen másként gondolkozik.

Reményteljes. Én is azt vélem; de azért jó volna mégis bevárnunk.

Ezt megtették. Ekkor **Keresztyén** így szólott hozzá: "jőjj velünk, miért maradsz oly igen hátra?"

Tudatlan. Gyönyörűségem telik benne, ha magánosan mehetek; sokkal szívesebben megyek egyedül, mint társaságban, kivéven ha a társaság nagyon kedvemre való.

Erre mondá **Keresztyén Reményteljesnek**, de halk hangon: nemde megmondtam, hogy mit sem gondol társaságunkkal? – de mégis így szólott: jer, töltsük beszélgetéssel az időt, míg e magános vidéken keresztül haladunk. Erre **Tudatlanhoz** fordult s kérdé: nos, hogy vagy? mint áll a dolog Isten és lelked között?

Tudatlan. Azt hiszem, jól, mert szívem min-

dig jó gondolatokkal van eltelve, mik utamban vigasztalnak.

Keresztyén. Miféle jó gondolatok azok? közöld legalább velünk!

Tudatlan. Miért ne, Istenre és a mennyre gondolok.

Keresztyén. Ezt az ördögök s elveszett lelkek is teszik.

Tudatlan. De én vágyakozom is utánuk.

Keresztyén. Ezt is sokan cselekszik, kik hihetőleg soha sem fognak a mennyországba jutni. Kívánsággal felindul a restnek lelke; de semmi nem léssen neki. (Péld 13,4)

Tudatlan. Én úgy gondolkozom azokról, hogy értük mindent elhagyok.

Keresztyén. Kétlem; mert nehezebb mindent elhagyni, mint némelyek képzelik. De mi adja neked azon meggyőződést, hogy Isten és a menny kedvéért mindent elhagyál?

Tudatlan. Saját szívem mondja.

Keresztyén. A bölcs így szól: "aki bízik szívében, bolond az." (Péld 28,26)

Tudatlan. A rossz szívre vonatkozólag igen; de az én szívem jó.

Keresztyén. Miként bizonyítod be?

Tudatlan. A mennyhez való reménységgel biztat.

Keresztyén. De nem csalhat-e meg ebben szíved? mert szíve által az ember könnyen oly reménnyel biztathatják, melynek semmi alapja nincs.

184

Tudatlan. De nálam szív és élet összhangzik, s azért reményem helyes alapon nyugszik.

Keresztyén. Ki mondja azt neked, hogy nálad szív és élet összhangzásban van?

Tudatlan. Maga szívem mondja.

Keresztyén. Hogyan, szíved? ha e dologban Isten szava nem nyújt bizonyosságot, akkor minden más érvénytelen.

Tudatlan. Hát nem jó szív az, melynek gondolatai jók, s nem jó élet, mely Isten parancsaival egyezik?

Keresztyén. Az mindenképpen jó szív, amelynek gondolatai jók, s az jó élet, amely Isten parancsaival egyezik. De egész más dolog ilyenekkel bírni, vagy ilyenekről csak képzelődni.

Tudatlan. Mondd csak, kérlek, mit nevezel jó gondolatoknak, s mit Isten parancsaival egyező életnek?

Keresztyén. Különböféle jó gondolatok léteznek: némelyek önmagunkat, mások Istent, mások Krisztust, s megint mások más-más dolgokat illetnek.

Tudatlan. Mik önmagunkra vonatkozólag jó gondolatok?

Keresztyén. Olyanok, melyek Isten szavával egyeznek.

Tudatlan. Mikor egyeznek önmagunkra vonatkozó gondolataink Isten szavával?

Keresztyén. Ha ugyanazon ítéletet mondjuk ki magunkra, melyet Isten szava mond. Világosabban fejezem ki magamat. Isten szava termé-

185

szeti állapotukban szól az emberekről: "nincsen csak egy igaz sem. Nincsen, ki ismerné, nincsen, ki keresné az Istent." (Róm 3,10) Továbbá: "az ember szívének gondolatja gonosz az ő ifjúságától fogva." (1Móz 8,21) Ha ily gondolatoktól mélyen elfogódunk, csak akkor jók gondolataink, mert megegyeznek Isten szavával.

Tudatlan. Soha sem fogom elhinni, hogy szívem oly rossz lenne.

Keresztyén. Éppen ezért nem volt magadról egész életedben jó gondolatod. De hadd folytassam tovább. Miként szívünket, úgy életünket is igazgatja a szó. S ha mármost szívünk s

életünk azon ítélettel, melyet Isten ígére mindkettőre kimond, megegyezik, akkor mindkettő jó, mert azzal összhangzásban van.

Tudatlan. Világosabban magyarázd ki magadat.

Keresztyén. Isten szava azt mondja, hogy: az ember útjai görbe utak, nem jók, hanem fonák utak. (Zsolt 125,5; Péld 2,1–4.15; Róm 3,12) Azaz mondja: természetüknél fogva letértek a jó útról s ugyanazt nem ismerék fel. Ha tehát valamely ember mélyen alázott szívével így gondolkodik életéről, akkor jó gondolatai vannak róla, mert Isten szavának ítéletével megegyeznek.

Tudatlan. Mit tartasz te Istent illető jó gondolatoknak?

Keresztyén. Ugyancsak olyanokat, melyek Isten szavával összhangzásban vannak. Erről most nem adhatok neked hoszasabb felvilágosítást. De

186

ami Isten hozzánk való viszonyát illeti, e tekintetben, akkor helyesek róla gondolataink, ha arról vagyunk meggyőződve, hogy ő jobban ismer bennünket, mint önmagunk, s hogy meglátja bennünk a bűnt, ott és akkor is, ahol és amikor mi nem látjuk; ha arról vagyunk meggyőződve, hogy legbensőbb gondolatainkat is tudja, s hogy szívünk legrejtettebb mélysége folyton nyitva s feltárva fekszik szeme előtt; ha arról vagyunk meggyőződve, hogy visszatetsző előtte, ha bizonyos önhittséggel állunk elibe, látszassanak bár tetteink a legjobbaknak.

Tudatlan. Azt hiszed, oly esztelen vagyok, hogy nem tudom elgondolni: Isten bizonyosan tovább lát, mint én? Vagy hogy Isten előtt legjobb cselekedeteimre is támaszkodni akarnék?

Keresztyén. Nos, hát miként fogod fel tulajdonképpen e dolgot?

Tudatlan. Azt vélem: Krisztusban kell hinnem, hogy megigazuljak.

Keresztyén. Hogyan? azt hiszed, Krisztusban kell hinned , mikor még azt sem látod be, hogy reá szükséged van? Nem ismered el sem eredendő, sem elkövetett bűneidet, hanem oly véleményben vagy magadról s arról, amit cselekszel, hogy abból világosan kitűnik: olyannak tartod magadat, ki még sohasem ismerte el, hogy Krisztus igazsága az ő megigazulására szükséges lenne. Hogy mondhatod tehát: én hiszek Krisztusban?

Tudatlan. Hitem, mindazok dacára, miket mondasz, elég jó.

Keresztyén. Hogy hangzik tehát hitvallásod?

187

Tudatlan. Hiszem, hogy Krisztus meghalt a bűnösökért, és hogy Isten kegyelmes elfogadása által törvénye iránti engedelmességemért Isten előtt megigazulok és az átok alól felmentetem. Vagy így: Krisztus az ő érdeme erejénél fogva vallásos kötelességeimet az Isten előtt kedvessé teszi, s így megigazulok.

Keresztyén. Engedd meg, hogy e hitvallásodra válaszolhassak.

1) Hited csak képzelt; mert Isten szavában ily hitről sehol sincs szó.

2) Hited hamis, mert a Krisztus igazsága által való megigazulásnak nem ad helyet, s a magad igazságának tulajdonítja azt. E hit folytán nem személyedet igazítja meg Krisztus, hanem tetteidet, s személyedet csupán tetteid kedvéért. S ez hamis. Azért hited csalárd, s Isten törvényének kijelentése napján a harag alatt hagy. Mert a valóban megigazító hit a lelket, mely mélyen érzi, hogy a törvény csak haragot szül, mintegy ösztönzi arra, hogy Krisztus igazságában keressen menedéket. Mert Krisztus igazsága nem arra szolgál, hogy engedelmisségedet Isten előtti megigazulásodra kedvessé tegye; hanem hogy személyedet megigazítsa előtte, s ezt az igazságot azáltal nyerte el számunkra, hogy helyettünk cselekedett, s szenvedte azt, amit a törvény mitőlünk követelt. Az igaz hit megragadja ez igazságot, s ez öltönybe burkolva s így védve minden szeplő nélkül mutattatik be a lélek Istennek, általa elfogadtatik s minden kárhozattól szabadnak nyilvánítatik.

Tudatlan. Hogyan! azt kívánod, hogy abban

188

bízzunk, mit Krisztus saját személyében, nélkülünk cselekedett! ezen öncsalás szabad folyást engedne kedvcsapongásainknak, s megengedné, hogy egészen élvezeteinknek éljünk. Mert miért is állna érdekünkben a jó élet, ha Krisztus igazságánál fogva mindenben megigazulunk, csak benne higgyünk.

Keresztyén. **Tudatlannak** neveztetel, s e nevet méltán viseled. Éppen e válaszod igazolja, amit mondok. **Tudatlan** vagy abban, amit megigazító igazságnak neveznek; s ugyanolyan tudatlan arra nézve, miképp biztosítsad a hit által lelket Isten súlyos haragja ellen. Igen, tudatlan vagy a Krisztus igazsága által üdvözítő hit valódi hatására vonatkozólag is, amely a lelket megalázza, s Krisztusban Istenhez vonzza, hogy nevét, szavát, útjait s népét szeressék, s nem mint te tudatlanságodban képzeled, a vétekben megmaradjanak.

Reményteljes. Kérdezd meg tőle, hogy kinyilatkoztatta-e Krisztus az ő szívében valaha magát!

Tudatlan. Hogyan! hát te azok egyike vagy, kik közvetlen kijelentésekben hisznek? Akkor egyenesen kimondom, hogy mindazt, mit úgy ti, mint minden más hozzátok hasonlóképpen e dologra vonatkozólag mondanak, nem tartom egyébnek, mint egy kifícamodott elme torzszülöttének.

Reményteljes. Krisztust a természeti ember testies felfogása szerint nem lehet üdvözítő módon felfogni, míg a Fiú az Atyától ki nem jelentetik.

Tudatlan. Ez a ti hitetek, de nem az enyém. Mégsem kétlem, hogy az enyém ugyanolyan jó, mint a

189

tietek, habár fejemben nincs annyi tücsök, mint a tiétekben.

Keresztyén. Engedd, hogy erre vonatkozólag még pár szót szóljak. Nem szabadna e dologról oly könnyelműen szólanod. Mert azt állandóan tanúsítani fogom (mint barátom is tevé), hogy senki Jézus Krisztust fel nem ismerheti, hacsak nem Isten, az Atya kijelentése által. A hit is, mely által a lélek Krisztust megragadja, ha helyes, szükségképpen kell, hogy [Isten] hatalmas ereje roppant nagyságánál fogva működjék. De amint látom, e működésről nincs fogalmad. Azért ébredj fel, ismerd meg nyomorúságodat, s keress menedéket az Úr Jézusnál! akkor igazsága által, mely Isten igazsága is, a kárhozattól megszabadulsz. (Máté 11,27; Róm 10,3.4)

Tudatlan. Oly gyorsan haladtok, hogy nem tudok veletek lépést tartani. Csak menjetek hát előre; én kissé hátramaradok.

Ekkor **Keresztyén** e szavakkal fordult útítársához: "jőjj, édes **Reményteljesem**, látom: ismét egyedül kell mennünk."

Láttam ezután álmomban, hogy bátran mentek előre, míg **Tudatlan** a hátuk mögött bicegett. "Én igen sajnálom e szegény embert," mondá **Keresztyén** a társának. "Bizonyosan rossz véget fog érni."

Reményteljes. Ah, városunkban van egy csomó hasonló fajtájú ember; egész családok, sőt egész utcák, s mi több: még zarándokok is. S ha már nálunk otthon oly sokan vannak, mennyien lehetnek még az ő hazájában!

Keresztyén. Valóban, jól mondja a Biblia:

elvakítá szemeiket, hogy ne lássanak. (Ésa 6,10; Ján 12,40) De miután magunkban vagyunk, mit tartasz ily emberek felől? Hiszed-e, hogy valaha meggyőződhetnek vétkeikről, s következőleg veszélyes állapotuk miatt aggódhatnak?

Reményteljes. Nem, édesem, a kérdésre felelj magad, mert te öregebb vagy, mint én.

Keresztyén. Néha-néha, gondolom, megeshetik. De miután a természettől fogva tudatlanok, nem látják be, hogy az ily meggyőződés javukra szolgál. Azért esztelenül, ezt figyelembe nem veszik, hanem vakmerőségükben tovább haladnak, hogy szívükben önmaguknak hízelegjenek.

Reményteljes. Azt hiszem, az Úr félelme igen üdvös reájuk nézve, ha zarándokokká lesznek.

Keresztyén. Mindenesetre üdvös, csak igazi legyen, mert meg vagyon írva: "Az Úr félelme a bölcsesség kezdete." (Jób 28,28; Zsolt 111,10; Péld 1,7; 9,10)

Reményteljes. Miként írnád le az igazi félelmet?

Keresztyén. Az igazi istenfélelem három dologban nyilatkozik: 1) keletkezése által. Ered üdvös bűnelismerésből; 2) a lelket buzdítja, hogy Krisztushoz mint egyetlen üdvéhez ragaszkodjék; 3) szent félelmet hoz létre s tart fenn Isten szavai s útjai iránt; a lelkiismeretet érzékennyé s vigyázóvá teszi, hogy sem jobbra, sem balra le ne térjen, s valami olyasmihöz ne forduljon, amely Istent az őt illető tisztelettől megfosztaná, a belső békét za-

varná, Isten lelkét bántaná, vagy az ellenségnek káromlásra okot szolgáltatna.

Reményteljes. Helyesen beszélsz. – Azt hiszem, hogy igazat szóltál. Hamar elhagyjuk már e Bűvös földet?

Keresztyén. Hogyan; meguntad talán e beszélgetést?

Reményteljes. Dehogy, de nagyon szeretném tudni, hogy hol vagyunk.

Keresztyén. Alig kell még két mérföldnyit mennünk. De térjünk ismét beszélgetésünkre.

A tudatlanok nem ismerik fel azon meggyőződéseket, melyek által felébreszthető a félelem, s melyek javukra szolgálnak, s azért azokat elnyomni igyekeznek.

Reményteljes. Hogy történhetik ez?

Keresztyén. 1) azt vélik, az ily félelem az ördög műve (jóllehet az igazi félelem tulajdonképpen mégis Isten műve), s e véleményben ellentállanak neki, mint oly dolognak, mely egyenest veszedelmükre vezet; – 2) azt vélik, eme félelem megfosztja őket hitüktől, holott fájdalom, e szegény emberek éppen semmi hittel nem bírnak. S azért megkeményítik iránta szívüket, – 3) azon tévhitben vannak, hogy nem szabad magukat a félelemnek átengedniök, azért, ennek dacára, vakmerőségükben megmaradnak; – 4) úgy látják, hogy eme félelem az ő nyomorult önigazolásukat semmivé teszi, s azért ennek teljes erejükből ellene állanak.

Reményteljes. Ezeket némi részben magam

is tapasztaltam. Mielőtt megismertem volna magamat, én is éppen így voltam.

Keresztyén. Jól van; most **Tudatlan** szomszédunkat hagyjuk magára, s vessünk fel egy másik tanulságos kérdést.

Reményteljes. Szívesen, azonban te kezd meg.

Keresztyén. Örömetest. – Nem ismertél-e körülbelül tíz évvel ezelőtt egy bizonyos **Korfiát**, ki akkoriban sokat beszélt az istenfélelemről?

Reményteljes. Ó, igen: **Kegyelemfosztottságban** lakott, **Tiszteletreméltóságtól** körülbelül két mérföldnyire fekvő városban, s háza egy bizonyos **Forduljmege**vel (*) volt határos.

Keresztyén. Igen; vele egy fedél alatt lakott. Ez ember egykor igen nyugtalan vala; azt hiszem, hogy akkor vétkeinek s annak következményeinek némi felismerésére jutott.

Reményteljes. Én is úgy gondolom, mert miután házam nem nagy távolságra feküdt az övétől, gyakran hozzám jött, még pedig könnyes szemmel. Valóban szántam ez embert, s némi reményt is tápláltam iránta. De rajta lehet látni, hogy nem mindnyájan jutnak el a mennyországba, akik "Uram! Uram!"-at kiáltanak.

Keresztyén. Egykor azt mondta nekem, hogy ő is, miként mi, el van határozva, hogy zarándokútra kel; de egész hirtelen megismerkedett egy bizonyos **Segítségadónnal** s ekkor egészen visszavonult tőlem.

Reményteljes. Miután beszélgetésünk róla

(*) Szabadi Bélánál rendre: Gonoszfalva, Tisztesség, Szélkakas. [NF]

193

folyik, vizsgáljuk meg, miért lehetnek ő és más hozzá hasonlók oly hirtelen hitehagyók.

Keresztyén. Ez igen tanulságos lehet, azonban neked kell megkezdeni.

Reményteljes. Az én nézetem szerint e következő négy okot tehetjük fel:

1) Jóllehet az ilyen emberek lelkiismerete felébredt, de azért mégis változatlan maradt. Ha tehát a vétük felismerése által támadt félelem kisebbedik, kihal vele a menny utáni vágyakozásuk is, s ismét visszatérnek azon élethez, melyet elhagyni látszottak.

2) Egy más ok meg abban fekszik, hogy szolgálai emberfélelem tartja őket hatalmában: mert az emberektől való félelem törbe ejt. (Péld 29,25) Jóllehet tehát ők a menny után látszanak lángolni mindaddig, míg a pokol lángja ismét körüllobogja őket, s mihelyt ijedségük kissé lecsendesedett, ismét más gondolatokra jutnak; s úgy gondolkoznak: óvatosoknak kell lenniök, hogy veszélybe ne rohanjanak, hogy mindent (de tulajdonképpen maguk sem tudják, mit) el ne veszítsenek, vagy hogy legalább maguknak, sürgősen kellemtelenségeket ne szerezzenek. S így a világ martalékaivá lesznek.

3) A szégyen, mely a keresztyénséget kíséri, kőként fekszik útjukban. Büszkék ők s dölyfősek, s a keresztyénség szemeikben csekély s megvetendő. Mihelyt tehát letesznek a pokol s a bekövetkezendő harag miatti félelemről, előbbi útjaikra térnek ismét vissza.

194

4) A vétükről való komolyabb elmélkedések elviselhetlenek előttük, jóllehet ennek megtekintése mindjárt az első pillanatban odakergetné őket, hol az igazak menedéket keresnek s biztosságban vannak, mégis, miután a vétek és büntetésre vonatkozó minden gondolatot kerülnek, s így az Isten haragja miatti első félelmet legyőzik, az történik, hogy mindjobban megkeményítik szíveiket, oly utakat választván, amelyeken egyre jobban megkeményednek.

Keresztyén. Csaknem eltaláltad a dolgot, mert mindezek alapja csakugyan a szív és akarat változásának hiánya. Ezért hasonlítanak a bűnbánásra képtelen gonosztevőhöz, ki remeg s reszket a bíró előtt, s szívből látszik bänni bűnét; de ez csak az akasztófa előli félelemből történik, s nem a vétke feletti borzalomból. Az ily embert csak szabadon kell bocsájtani, s mindenki meg fogja látni, hogy ugyanolyan zsivány lesz, mint azelőtt volt; ez azonban nem történhetné, ha szíve megváltozott volna.

Reményteljes. Miután én már visszaesésük okait felhoztam, most te mutasd ki a rendet s módot, hogy miként történik ez.

Keresztyén. Igen szívesen. Azzal kezdik, hogy Istenről, halálról, ítéletről gondolataikat el igyekeznek vonni. Ezután lassanként elmulasztják magános istenszolgálati gyakorlataikat, aminők a kamrácskájukban való imádkozás, kedvsapongásaik elleni küzdelem, vétkeiken való örködés s aggódás. Azután az élő s tüzes keresztyének társaságát elkerülik, majd közömbösek lesznek a nyilvános isten-

195

tiszteleti gyakorlatok iránt, aminők: Isten igéjének hallgatása s olvasása. Ezek után a hívők egyik vagy másikának ezt vagy amaszt hozzák fel, hogy vallásuktól való eltántorodásukat igazolják. Majd meg világias érzelmű, kicsapongó életű s gyönyört kereső emberekkel kezdenek közelebbi összeköttetésbe lépni. Ezután titokban hiábavaló beszélgetésekbe bocsátkoznak, s igen örülnek, ha valakiben, kit jámbornak tartottak, olyasmiket találhatnak, hogy példája után annál kikapóbban járhatnak el. Később csekélyebb vétkeket nyilvánosan, szégyen nélkül követnek el, s végül, ha ily módon megkeményítették magukat, valódi alakjukban mutatkoznak. Így ismét a romlás árjába rohannak, s ha a kegyelem valamely csodája meg nem akadályozza, öncsalódásukban örökre el kell veszniük.

Huszdik fejezet

Ama nemes harcot én megharcoltam, futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam. Végezetül eltétem nekem az igazság koronája, melyet megad nekem az Úr ama napon, amaz igaz Bíró; nemcsak nekem pedig, hanem mindenkinek is, aki várják amaz ő dicsőséges eljövételét. (2Tim 4,7.8)

Láttam ezután álmomban, hogy a zarándokok ily beszélgetések közben **Bűvösföldet** elhagyva, **Eljegyzés** országába értek. (Ésa 62,4–12) Itt kellemes, felfrissítő volt a levegő, s miután útjuk éppen átvezetett rajta, egy ideig élvezték azt. "Nézd: ez országban már előbújtak a virágok, a kikelet is itt van, s a bűgö gerle hallatja országunkban énekét."

196

E vidéken éjjel-nappal tündöklük a nap, mert **Halálárnyék** völgyének túlsó oldalán, s kívül fekszik **Kétségbeesés** óriás kerületén. Innen már **Kétségvárát** sem vehették ki. De észrevették azon várost, ahová zarándokoltak, sőt ezek lakosai is találkoztak velük, mert itt szokták rendszeren a **Tündöklők** sétájukat élvezni, miután azon ország ez, mely a mennyel határos.

Itt újítatják meg az eljegyzés menyasszony és vőlegény között. Itt örül az Isten rajtuk, miként a vőlegény menyasszonyának örvend. (Ésa 62,5) Itt nem nélkülözték sem a kenyeret, sem a bort, mert e helyen mindazt nagy bőségben találták, amit egész zarándokútjukban kerestek. Itt hangokat vettek ki a városból, melyek így szólottak: "mondjátok meg a Sion leányának: íme, eljött a te Szabadiód, íme az ő jutalma övele vagyon." (Ésa 62,11) Itt úgy neveztek az ország minden lakóitól: "a szent nép, az Úrtól megváltattak." (Ésa 62,12)

Míg tehát ez országban zarándokoltak, több örömet élveztek, mint azon összes vidékeken, melyeken eddig áthaladtak. Mennél közelebb jutottak a városhoz, annál tökéletesebb látványt nyújtott az nekik. Gyöngyökből és drágakövekből volt építve, s utcái színaranyból valának;

úgyhogy **Keresztyén** a különös díszből és fénytől, mit az arra vetődő napsugarak visszavertek, a vágyakozás miatt beteg lett. E tekintet **Reményteljesre** is hasonló benyomást tőn; így feküdtek tehát itt egy darabig, s fájdalmasan így kiáltának fel: " ha megtaláljátok

197

az én Szerelmesemet, mondjátok néki, hogy én a szerelem miatt beteg vagyok." (Énekek éneke 5,8)

Miután kissé kipihenték magukat, továbbmentek útjukon, s mind közelebb-közelebb jutottak a városhoz. Útjuk a legkedvesebb gyümölcsös és szőlőskertek hosszában vonult el, melyeknek az útra néző kapui nyitva állottak. A kertész az úton állott. Kérdék tehát tőle zarándokaink: "kiéi e pompás szőlőhegyek s kellemes kertek?" – "a királyéi" – volt a válasz "s saját gyönyörűségére s a zarándokok felfrissítésére alkotá." (5Móz 23,24) Ezzel a kertész a szőlőkertekbe vezette őket, s mondta nekik, hogy frissítsék fel magukat az abban tenyésző felséges gyümölcsökkel. Ekkor megmutatá a király sétaújtait s nyaralóit is, melyekben örömmel tartózkodott. Itt időztek egy darabig s elaludtak.

Most láttam álmomban, hogy itt, alvásuk közben sokkal többet beszéltek, mint egész utazásuk alatt. A kertész, ki efeletti csodálkozásomat észrevevé, kérdezte: mit gondolkozol efelett? E szőlőkertek gyümölcsseinek természete, hogy oly édesek, hogy az alvó ajkaid beszélésre ösztönzik.

Midőn azután felébredtek, láttam, amint készülődtek, hogy felmenjenek a városba. Azonban a napnak a városról való visszaverődése oly vakító vala (mert tiszta aranyból volt), hogy még nem voltak képesek pusztá szemmel nézni, hanem csak egy tükör segítségével, mit e célra előkerestek. (Jel 21,21; 2Kor 5,7) Midőn így tovább zarándokoltak, láttam, hogy két ember találkozott velük, kik aranyfényben tündöklő ruhába valának öltözve,

198

a kiknek arca oly fényesen világított, mint a napsugár.

Ez emberek kérdezték a zarándokokat, hogy honnan jönnek, hol szálltak meg, mily nehézségeket s veszélyeket állottak ki, s mily vigaszokkal s örömmel találkoztak útjukban. Mindezeket elbeszélték.

Keresztyén és társa kérte most e férfiakat, hogy igazítsák őket útba. A férfiak készeknek mutatkoztak, de hozzátevék: a mennyei várost csak hitetékkel érhetitek el."

És így láttam álmomban, hogy együtt mentek, míg meglátták a város kapuját.

Erre láttam, hogy köztük s a kapu közt egy mély folyó vala, de átvezető híd nem létezett. Ennek láttára igen elkedvetlenedtek a zarándokok, de a velük menő férfiak megmagyarázták: át kell hatolnotok, különben nem juthattok el a kapuhoz."

Most a zarándokok kérdezősködtek, hogy nincs-e más, a kapuhoz vezető út, e választ nyerék: "de igen, azonban a világ megalkotása óta, csak két embernek euredtetett meg, tudniillik Énókhnak és Illésnek, hogy arra léphessenek, s a végítélet trombitájáig senki sem fogja

utánuk azon az úton a mennyei várost elérni. (1Kor 15,51.52) A zarándokok, különösen **Keresztyén**, szívükben csüggedni kezdtek, s ide-oda fordíták tekintetüket, hogy nem vesznek-e valami oly utat észre, melyen a folyamat kikerülhetnék. – De hiába. "Mindenütt" – kérdék a férfiaktól "egyenlő

199

mélységű a folyam?" – "Nem" – válaszolák ezek: "de ez esetben nem lehetünk semmi segedelmetekre; mert aminő a mennyei város királyában való hitetek, aszerint fogjátok a vizet mélyebbnek vagy csekélyebbnek találni.

Most nekimentek a folyamnak, de amint beléptek, **Keresztyén** süllyedni kezdett. Hangosan kiáltott **Reményteljes** barátjára: "Elmerülök e vizekben! fejemen felül van az ár, a hullámok túlcsapnak rajtam!"

"Vigasztalódjál, édes testvérem!" válaszolt a másik. "Én szilárd alapot érzek." "Ah, édes testvérem," kiálta **Keresztyén**, "a halál aggálya vett körül! nem fogom meglátni azon országot, melyben tej és méz folyik!" – Emellett rettentő setéség s aggály borult reá, hogy nem láthatott maga elébe. Nagy mérvben elveszté eszméletét is, úgyhogy nem tudott többé visszaemlékezni azon édes enyhítő szerekre, miket zarándok útjában élvezett. Minden, mit beszélt, csak lelkének attól való ijedségét s szíve félelmét árulta el, hogy a folyamban elveszve, soha sem fog a kapun bebocsáttatni. Itt aggasztotta (amint a körülállók is észrevették) vétkeire való gondolása, miket úgy zarándoklása előtt mint után elkövetett. Azt is észrevették, hogy gonosz lelkek megjelenésétől gyötörtetett; legalább erre mutattak egyszerű másszor elejtett szavai. Így **Reményteljes**nek elég dolga volt, hogy testvére fejét a víz felett feltarthassa; néha egészen le is merült, s csak egy idő múlva tűnt ismét félholtan elő. **Reményteljes** ezalatt nem fogyott ki vigasztalásaiból: "Test-

200

vérem" – mondá ő – "látom a kaput, s előtte embereket állani, kik fogadni akarnak bennünket."

De **Keresztyén** válaszolá: "te vagy az, te vagy az, akire várnak, mert te, mióta csak ismerlek, mindig reményteljes valál." – "Te is az voltál," válaszolt amaz. – "Ah, testvérem" – mondá ez, "ha csakugyan jól állana ügyem, most bizonyosan segítene rajtam az Úr; de vétkeimért hálóba kerített s elhagyott. – "Testvérem," mondá ekkor **Reményteljes**, egész elfelejtéd ama mondást, mely így hangzik: "Az istentelenek nincsenek a halálnak köteleiben, és az ő erejük állandó. Az embereknek nyomorúságokban nincsen részük, és az emberekkel együtt nem nyomorgattatnak." (Zsolt 73,4.5) Az aggály s félelem, mit e folyamban érzel, nem annak jele, hogy Isten elhagyott, hanem csak eszközök a te megkísértésedre, hogy visszaemlékezel-e szeretete előbb nyert nyilatkozataira, s hogy a szenvedések közt is megmaradsz-e a benne való erős hitben.

Most láttam álmomban, hogy **Keresztyén** ezen egy ideig gondolatokba mélyedt; **Reményteljes** ekkor még hozzátevé: "Vigasztalódjál! Jézus Krisztus meg fog gyógyítani!" E szavakra **Keresztyén** e hangos szavakban tört ki: "Ó, ismét látni fogom őt! Ő biztosít arról: "mikor a vizeken általmégy, veled leszek, és a vizek el nem borítanak téged." (Ésa 43,2) Most

mindketten felbátorodtak, s az ellenség elnémult, míg egészen általértek. S azonnal erős alapot is talált **Keresztyén**, ahol megállhatott; és úgy találták,

201

hogy a folyó hátra levő része gázolható volt. Ily módon azután által is értek. A túlsó parton ismét találkoztak a két **tündöklő** lényvel, kik ott reájuk várakoztak. Mikor a folyóból kiléptek, ezek e szavakkal üdvözlék őket: "Mi szolgáló lelkek vagyunk, kik szolgálatra kiküldtetnek azokért, akik az idvességnek örökösei lesznek." (Zsid 1,14) Ekkor csatlakoztak hozzájuk s elvezették őket a kapuhoz. Meg kell itt jegyeznünk, hogy a város egy roppant magas hegyen állott. De a zarándokok könnyen felértek, mert ama két lénytől karjaikon vitettek. Halandó ruháikat is hátrahagyták a folyóban, jóllehet ezekbe öltözve léptek a folyóba, mégis azok nélkül jöttek ki. Így könnyű s gyors volt a felmenetel, habár az alap, melyen a város épült, magasabban feküdt a fellegeknél. Kedves beszélgetések közt haladták át a légvidéket, örömmel eltelve, hogy oly szerencsésen átjutottak a folyamon, s szolgálatukra ily felséges kísérőket találtak.

A beszélgetés tárgya, mit a **Tündöklőkkel** folytattak, a hely felségessége volt; melyről nekik mondatott, hogy szépsége s gyönyörűsége kimondhatatlan. "Itt van a Sion hegye," mondák ők, "a mennyei Jeruzsálem, a szent angyalok s a tökéletesen igazak megszámlálhatlan csoportja (Zsid. 12,22–24; Jel 2,7; 3,4) "Most ti mentek" ,– mondák továbbá – "Isten paradicsomához, hol látni fogjátok az élet fáját s enni fogtok örökké friss gyümölcséből. Ha oda megérkeztek, fehér ruhákat adnak reátok s a királyokkal való közösségetek örök időken át fog tartani. (Jel 22,3–5) Ott nem fogtok azokkal

202

találkozni, mikkel a földön találkoztatok, vagyis szomorúsággal, bategességgel, fájdalommal és a halállal, mert a régi elmúlt (Ésa 57,2; Jel 21,3.4) Mentek most Ábrahámhoz, Izsákhhoz, Jákobhoz és a prófétákhoz, oly férfiakhoz, kiket Isten elvont a jövő rossz elől, s kik most fekhelyükön, igazságában kipihenik magukat." – Most kérdék a zarándokok: mi vár reánk eme szent helyen?" – "Ott," lón a válasz, "minden keserűségtekért vigaszt s minden szomorúságtokért örömet fogtok nyerni; aratjátok, amit vetettetek, név szerint minden imátok, könnyetek s szenvedésetek gyümölcsét, miket utatokban a király kedvéért viseltetek el. Ama helyen aránykoronát fogtok viselni, s a Legszentebb örök nézésében gyönyörködhetek; mert ott látni fogjátok őt a maga valóságában. (1Ján 3,2) Ott őt, kit itt szolgálni igyekeztetek, jóllehet testetek gyengesége miatt, nagy nehézségek közt, szünet nélkül versenyezve, örömtelten s köszönettel fogjátok szolgálni. Ott gyönyörrel telnek el szemeitek a Mindenható látásán, s füleitek, ha hangját hallják. Ott ismét örvendetek majd az Úrban, előttetek járt barátaitok bánásmódjában, s örömmel fogadjátok majd mindazokat, kik utánatok oda fognak jönni. Ott titeket is fénybe és méltóságba öltöztetnek és ha a Dicsőség királya megjelenik a szél szárnyain, a menny felhőiben s kürtrivallás között, ti is megjelentek vele; s ha a bírői széken ül, mellette fogtok ülni. Igen, és ha ítélni fog, minden gonosztévők (úgy angyalok, mint emberek) felett, nektek is lesz szavatok az ítéletben, miután ők úgy az ő, mint

203

a ti ellenségeitek is valának (Júd 14; Dán 7,9.10; 1Kor 6,2.3) És végül, ha ismét visszatér a városba, kürtszóval kíséritek, s minden időben vele lesztek."

Amint ily beszélgetések közt közeledtek a kapu felé, íme a mennyei lakosok egész csoportja jött velük szemközt, kikhez a két **Tündöklő** így szólott: "Ezek oly férfiak, kik Urunkat még midőn a földön voltak is szerették, s kik neve kedvéért mindenüket elhagyák. Ő küldött ki bennünket, hogy menjünk elébük s íme már annyira vezéreltük őket óhajtott utazásukban, hogy bemehetnek Megváltójuk arcának gyönyörteljes látására." Ekkor hangos örömrivalgással így kiáltott a csoport: "Boldogok azok, kik a Bárány menyegzőjének vacsorájára hívtak." (Jel 19,9) Most néhányan a király kürtösei közül is, fehér és fénylő ruhákban, elébük jöttek, kik magát a mennyet is eltölték erős és zengzetes hangjaik visszhangjával. Ezek üdvözlék most **Keresztyént** és társát legalább ezerszer, örömujjongással és kúrtrivallással.

Erre minden oldalról körülvették őket; némelyek elöl, mások utánuk, néhányan jobb, néhányan bal oldalukon mentek, mintha a felső vidékeken való átvonulásukon örködni akarnának. Ez útjukban minden lépésüket megszakítás nélküli örömujjongás s üdvivalgás kísérte magasabb karban; hogy mindenkinek, ki e dolog szemtanúja volt, úgy tetszett, mintha maga a menny jött volna le fogadásukra. Mialatt így előre mentek e kürtösök, **Keresztyénnek** s testvérének tekintetben és mozdulatokban, me-

204

lyekkel zenéjüket kísérték, igyekeztek tudtára adni, mily szívesen fogadják társaságukban őket, s mily örömmel jöttek elébük. Ők pedig mindketten úgy érezték, mintha már azelőtt a mennyben lettek volna, mielőtt odaértek, elragadtatva az angyalok látása s zengzetes hangjuk által.

Most szemük előtt feküdt a város, és úgy tetszett a zarándokoknak, mintha belülről, üdvözlötükre, az összes harang zúgását hallanák. De mi sem ragadta őket jobban el, mint az a gondolat, hogy ott maguk is ily társaságban fognak élni, még pedig örök időkön át. – Mely nyelv, mely toll képes kifejezni roppant örömüket!

Midőn most elérték a kaput, efelett e szavakat látták arany betűkkel felírva: "boldogok, akik megtartják az ő parancsolatit, hogy legyen nekik szabadságuk az életnek fáján, és a kapukon bemenjenek a városba." (Jel 22,14)

Ezután láttam álmomban, hogy a két **tündöklő** figyelmezteté őket, hogy a kapu előtt pihenjenek meg. Midőn ezt megtették, néhány férfiú kinézett a kapun, úgymint Énókh, Mózes és Illés, kiknek mondák: "e zarándokok **Romlás** városából, e hely királya iránti szeretetből jönnek." Egyszersmind a zarándokok mindegyike átadta a maga igazoló levelét, melyet utazásuk elején kaptak. Ezen igazolványok azonnal átadattak a királynak, ki miután azokat elolvasá, kérdezte, hogy hol volnának azok az emberek? A nyert válaszra, miszerint a kapu előtt állanak, rögtön kiadta a paran-

205

csot, hogy ezt nyissák ki, "hogy," mondá "menjen be az igaz nép, az igazságnak megőrizője.

Most láttam álmomban, hegy mindkét férfi bement a kapun. S íme, amint beléptek, megdicsőültek, s egyszersmind aranyként fénylő ruhába öltöztettek fel. Ugyanakkor azok, kik hárfákkal s koszorúkkal jöttek elébük, a dicsénekre ugyancsak hárfákat s megtiszteltetés jeléül koszorúkat adának nekik. Most hallottam álmomban a város minden harangjának örömcsengését, s így szóltak hozzájuk: "menjete be a ti Uratok örömébe!" s maguk a férfiak is erős hangon így kezdtek beszélni: "a királyi székben ülőnek, és a Báránynak áldás, tisztesség, dicsőség és hatalom, örökkön örökké!" (Jel 5,13.14)

Míg most a kapu tárva volt, hogy a férfiakat bebocsáthassák, utánuk néztem, s íme: a város úgy ragyogott, mint a nap délben; az utcák merő aranyból voltak, s azokon sokan járkáltak, koszorúkkal fejükön, kezükben zsoldárokkal s aranyhárfákkal, hogy dicséneket zengjenek.

Ezenkívül oly lényeket is láttam, kiknek szárnyai valának, s szünet nélkül így beszéltek egymáshoz: "szent, szent, szent az Úr!" Erre bezárták a kaput, s miután ilyen dolgokat láttam, csak még az az egy kívánságom maradt, hogy én is ott lehessenek.

Ezen dolgok feletti gondolatokba elmerülve, hátrafordítám fejemet, hogy visszatekintsek, s **Tudatlan** láttam a folyó partján menni; ő csakhamar átért, és pedig feleannyi akadályra sem talált

mint a másik két férfiú. Mert úgy történt, hogy épp azon a helyen egy **Hiüremény** nevű hajós állott, ki csónakjával őt áthozta. Midőn a túlparton volt, felment a hegyre a kapu felé; de egyedül jött, s nem ment a legkisebb segítségére sem senki. Mikor pedig a kapu elé érkezett, rátekintett az afelett álló feliratra, s kopogtatni kezdett, azon hiedelemben, hogy majd abban a pillanatban be fogják bocsájtani. De kérdezték őt a kapu felett kinéző emberek: "honnan jössz? s mi a kívánságod?" – "én" – válaszolt – "ettem és ittam a király előtt s ő tanított utcáinkon." – Erre kérték tőle igazoló levelét, hogy megmutathassák azt a királynak. – Ő tehát keresgélt keblében, de mit sem talált. "Hát nincs?" kérdék tőle. Ő pedig hallgatott. A dologról értesíték a királyt. Ez azonban nem akart lejönni, hogy őt lássa, hanem megparancsolta a két **tündöklőnek**, kik **Keresztyént** és **Reményteltjest** a városba vezették, hogy menjenek, ragadják meg **Tudatlan**t, s kezét-lábát összekötözvén vessék ki. Tehát felkapták őt, s a levegőben azon ajtóhoz vitték, melyet a domb oldalán láttam, s ide bevetették. – Ekkor láttam, hogy a menny kapuitól szintúgy, mint **Romlás** városából vezet egy út a pokolba.

Így felébredtem, s íme csak álom vala.

Szíves zarándok társak!

Egykor, magamra nézve nagy gyönyörrel, s reátok nézve haszonnal kezdtem elbeszélni azon álmomat, melyet a zarándok keresztyénről s a mennyei ország felé való veszélyes útjáról álmodám. Ugyanakkor mondtam néktek, mit vettem észre nejeinél és gyermekeinél, s mint vonakodtak vele zarándok útjára menni, annyira, hogy kénytelen volt, pályáját nélkülük megkezdeni; mert nem volt szabad magát a romlás veszélyének kitennie, minek elközelgésétől félt, ha velük **Romlás** várában tovább marad, amiért is, amint már elbeszéltem nektek, őket elhagyá s útra indult.

Teendőim tömege miatt sokképpen akadályoztattam s tartattam vissza, szokott, s azon vidékeken való utazásaimtól, hova költözött, s így eddigelé nem volt alkalmam, hogy további

tudósításokat nyerjek az általa hátrahagyottakról, hogy róluk értesítést nyújthatnék. Midőn azonban legközelebb ismét dolgom voltak azon vidéken, megint lementem oda. Mikor tehát egy, e helytől körülbelül egy mértföldre eső erdőben szállásoltam el magamat, újólaj következöképpen álmodám.

Amint itt feküdtem, egy öreg úr jött hozzám, s miután neki szintén azon út egy részét kellett megtennie, melyen én utaztam, úgy tetszett nekem,

2

mintha felkeltem s vele mentem volna. Ahogy így mentünk, miként utasok szoktak, beszélgetésbe ereszkedtünk, mi esetleg, épen **Keresztyénre**, s utazásaira vonatkozott. Mert én a beszélgetést az öreghez intézett következő szavakkal kezdtem meg: Uram, mondám, micsoda város ez itt alant, utunktól balkézre?

Ez, így szolt **Élesbelátás**, mert ez volt neve, **Romlás** városa, népes hely, de igen rossz s veszélyes emberfaj lakja.

Gondoltam, hogy az a város lesz, mondám én. Magam is keresztül utaztam egyszer rajta, s így tudom, hogy arról való értesítésed igaz.

Élesbelátás. Nagyon is igaz; szeretném, ha igazsággal másként beszélhetnék lakosairól.

Jól van, mondám én, látom, hogy jó érzelmű ember vagy, s azért örömet fogsz arról hallani s beszélni, ami jó. Mondd csak, nem hallottad-e, hogy mi történt egy e városból való **Keresztyén** nevű emberrel, ki egy idő óta zarándokútba bocsátkozott a magasabb vidékek felé?

Élesbelátás. Hogy nem hallottam-e? Természetes, hogy hallottam, s az aggályokról, nehézségekről, harcokról, fogságokról, sóhajokról, panaszokról, borzalmakról s gyötrelmekről is, melyek útjában érték. Emellett azt is meg kell neked mondanom, hogy egész országunk el van telve hírével. Kevés olyan ház van azok közt, melyek róla és sorsáról hallottak, melyek ne igyekeztek volnál zarándokútjáról tudomást szerezni maguknak. Sőt azt hiszem, hogy azt mondhatom, hogy sokan

3

akadtak olyanok, kik veszélyes utazását jókívánataikkal kísérik. Mert jóllehet, míg itt volt, mindenki száján bolondként forgott, de most miután eltávozott, mindenki nagyon magasztalja. Mivel azt mondják, hogy hol jelenleg van, fenségesen él; sőt sokaknak azok közül, kik erősen el vannak határozva, hogy sosem veszik magukra veszélyeit, most ugyancsak viszket tenyerük nyerevényei után.

Ha valamiben igazuk van, úgy abban van igazuk, hogy azt hiszik, hogy jól él, ahol van, mert most az élet forrásában s forrásánál él, s amije van, fáradság és gond nélkül van neki, mert semmi aggodalom nem vegyül közé. De mondd csak, mit beszélnek róla az emberek?

Élesbelátás. Mit beszélnek? Különös dolgokat mesélnek róla. Némelyek azt mondják, hogy most már fehér ruhákban jár, hogy nyakán aranyláncot, s fején gyöngyökkel kirakott

aranykoronát visel (Jel 3,4.6, 11. Zsolt. 21.4). Mások azt mondják, hogy azon fénylő lények, kik még útjában jelentkeztek előtte, barátai lettek, s hogy oly bizalmas lábon áll velük azon helyen, hol tartózkodik, mint itt egyik szomszéd a másikával. E mellett biztosan állítják, hogy a hely királya igen pompás tartózkodást jelölt ki számára az udvarnál hogy mindennap vele eszik és iszik, jár és beszél, s annak mosolyát s kegyét élvezzi, ki ott bíró mindenek felett (Zak 3,7. Luk 14,14.15). Végül némelyek gyanítják, hogy a fejedelem, amaz ország ura, rövid időn e vidékre fog jönni, hogy számot kérjen arról, hogy ki tudják magukat vágni, hogy szomszédai miatt

4

nézték le s csúfolták ki őt annyira, midőn megtudták, hogy zarándok akar lenni. Mert azt erősítik, hogy most fejedelmének oly nagy kegyeiben áll, s hogy oly nagy részt vesz a meggyalázásokban, mik **Keresztyént** érték, midőn zarándokká lőn, hogy mindezt úgy fogja tekinteni, mintha őrajta magán történtek volna. S nem csoda, mert hisz minden amit kockáztatott, csak fejedelme iránti szeretetből tevő.

Ennek, mondám én, valóban örvendek. A szegény ember miatt örvendek, mert most már kipihenheti magát munkája után (Jel 14,13), s örömmel arathatja, amit könnyek közt vetett (Zsolt 126,5.6), mert megmenekült ellenségei s azok hatalmi köréből, kik őt gyűlölik. Emellett azon is örvendek, hogy ez országban e dolgokról a hír mindenfelé elterjedt, mert ki tudja, nem fog-e a hátramaradtak némelyikénél jó hatást előidézni. De mondd csak uram, hogy el ne feledjem, hallasz valamit feleségéről s gyermekeiről? Szegények, kíváncsi vagyok tudni, mit csinálnak.

Élesbelátás. Kik? **Krisztina** (*) s fiai? Nekik bizonyosan szintoly jól fog dolguk menni, mint magának **Keresztyénnek**. Mert jóllehet eleinte esztelenül viselték magukat, és semmi módon, sem **Keresztyén** könnyei, sem kérelmei által nem engedték megindíttatni szíveiket, de a további utángondolás csodás hatással volt reájuk. Felkészültek tehát s utána költözének.

Annál jobb, mondám én. De hogyan? neje, gyermekei s mindnyájan?

(*) A magyar fordításban eredetileg: *Krisztiane*. Szabdi Béla is Krisztinának fordítja. [NF]

5

Élesbelátás. Így van az egész, mert én tudósíthatlak a dologról, miután azon percekben éppen ama helyen voltam, s az egész ügybe teljesen be vagyok avatva.

Tehát, mondám én, megtörtént dolognak vehetjük.

Élesbelátás. Bátran állíthatod. Mindannyian zarándokútra keltek, úgy a jó asszony, mint négy gyermeke. S miután, amint látom, jó darabon együtt mehetünk, az egész dolgot el fogom neked mondani.

E **Krisztina** (mert így neveztetik, mióta gyermekeivel zarándokolni ment), miután férje "a folyamon túl" haladt, nem hallhatván többé felőle, gondolatai által, lelkében nyugtalankodni kezdett. Először mivel férjét elvesztette, s mivel az állapot vékony köteléke egészen szétszakadt közöttük. Mert nem lehet másként, amint te is jól tudod, minthogy a természet a

túlélteknél, legalább a kedves hozzánk tartozandók elvesztésére való visszaemlékezéskor, idéz elő, nem egy kellemetlen gondolatot. A férjére való visszaemlékezés tehát néhány könnyébe került. De még ez nem minden, mert **Krisztina** kezdte magában meggondolni, hogy nem férje iránti helytelen magaviselete-e az oka, hogy őt nem látja többé, s hogy ily módon elvételét tőle. Erre mint valami varázsütésre, lelke elé tolult drága barátja iránt való barátságatlan, természetellenes és istentelen viselete, s lelkiismerete is kezdett felébredni, sőt a vétek érzésével terhelni. Teljesen meg volt törve, midőn eszébe jutottak férje folyto-

6

nos sóhajai, keserű könnyei s jajveszékései, s hogy minden velemenetelre való kérelmei és szeretetteljes rábeszélései iránt miként keményítette meg szívét; mindabból mit **Keresztyén** neki mondott, vagy előtte cselekedett, mind az idő alatt míg batyuját hátán viselé, semmi sem volt, mi mint villámfény ismét lelke előtt ne állt és szívét ne hasogatta volna; különösen pedig fájdalmas felkiáltása: "mit kell nekem cselekednem, hogy üdvözüljek?" – a legérzékenyebben hangzott füleibe. Ekkor mondá gyermekeinek: "Fiaim, mindnyájan elveszünk. Vétkeimmel elűztem atyákat, s ő elment; szívesen elvitt volna bennünket magával, de én magam nem akartam, s így a ti életbenmaradástokat is akadályozám." Erre a fiúk sírni kezdtek, s atyjuk után kívántak költözködni. "Ó," mondá **Krisztina**, "lett volna csak az sorsunk, hogy vele költözködjünk, jó dolgunk leendett, jobb mint minő most képzelhető. Mert jóllehet előbb oly esztelen valék, hogy azt képzeltem, hogy atyátok aggodalmai csupán alaptalan képzelődésekből származnak, vagy pedig, hogy melankolikus bogarai lennének, most sehogy sem bírom kiverni fejemből, hogy más okokból származhattak, tudniillik mert feltűnt előtte az élet fénye, melynek segélyével, amint tudomásomra jutott, a halál hurokjaiból megszabadult." Erre mindnyájan újra sírni kezdtek, s így kiáltottak fel: Ó, jaj arra a napra!

A következő éjjel **Krisztina** álmodott. Egy nagy tekercest képzelte maga előtt kiterítve, melyen útjainak mennyisége volt kijelölve, s rossz

7

tettei amint nyomták, igen feketéknek tűntek fel. Ekkor alvása közben, hangosan így kiálta fel: Isten, légy irántam, bűnös nő iránt, kegyelmes (Luk 18,13)! s kis gyermekei hallották őt. Erre, úgy tetszett neki, mintha két igen rossz érzelmű lényt látna ágya mellett állani, s így szólani: "mit csináljunk ezzel az asszonnyal? mert kegyelemért kiáltoz, ébrenlétekor úgy, mint alvása közben. Ha így engedjük tovább is haladni, amint megkezdette, akkor el fogjuk őt veszíteni, miként férjét is elveszítettük. Kell tehát valami módot keresnünk, mely által a jövőre való gondolkodásától elvonhatjuk, mert különben az egész világ sem fogja megakadályozhatni abban, hogy szintén zarándoknő ne legyen." Ekkor erősen izzadva felébredt, s némi reszketést is érzett, de rövid időn ismét elaludt. S ekkor úgy tetszett neki, mint ha férjét **Keresztyént** látná, az üdvösség helyén, sok halhatatlanok között, hárfával kezében állani, s játszani, egy oly lény előtt, ki a trónon ült, szivárvánnyal feje felett. Látta azt is, amint arcával az ura lába alatt levő trónzsámolyra leborult s így szólott: Teljes szívemből köszönöm uramnak és királyomnak, hogy engemet e helyre vezérelt. Ekkor a körülállók egész csoportja hangosan felkiáltott, s pengette hárfáit, de egy élő ember sem tudta megmondani, mit kiáltának; csupán **Keresztyén** és társai.

Másnap reggel, midőn felkelt, Istenhez imádkozott s egy darabig gyermekeivel beszélgetett, valaki hangosan kopogtatott az ajtón; ő így szólott

neki: ha Isten nevében jössz, úgy lépj be. Erre mondá a férfi: Ámen, s kinyitván az ajtót: "béke legyen e házon" szavakkal üdvözlé. Erre mondá: **Krisztina**, tudod-e, miért jövék? Ekkor **Krisztina** elpirult, reszketett, és szíve égett a tudvágytól, hogy honnan jön, s mi lenne követsége hozzá. A férfi így beszélt: "Nevem **Titok**, s a magasságban levők között lakom. Ott, ahol lakom, azt beszélnek, hogy te vágnál oda költözni, azt is mondják, hogy belátod hibádat, melyet előbb férjed iránt követtél el, amennyiben szívedet útjára nézve megkeményítéd, s e gyermekeket tudatlanságukban megtartottad. **Krisztina**, az Irgalmas küldött engemet, hogy neked megmondjam, hogy ő az Isten, ki örömet megbocsát, s nem fárad ki a rossz tettek megbocsátásában. Azt is hírül adja neked, hogy meghív, hogy járulj színe elé, s asztalához, s hogy meg akar vendégelni háza bővségével, s atyád, Jákob örökségével. Ott fogod találni **Keresztyént**, egykori férjedet, más társainak egész csoportjával, kik mindig azon arcot nézik, melynek látása élet; s ők mindannyian örvendeni fognak, ha lépteidet hallják, atyádnak küszöbén."

Krisztina emiatt mélyen megszegyenült lelkében, s arccal a földre borult. A látogató tovább folytatá, s így szólott: "**Krisztina**, itt egy levél is számodra, melyet férjed királyától hozok." Ő elvevé s felnyitotta, az a legkedvesebb kenetkent illatozott (Énekek éneke 1,3) és aranybetűkkel volt írva. A levél tartalma az volt: a király azt kívánja, hogy ő is úgy cselekedjék,

miként férje **Keresztyén**, mert ezen az úton érheti el az ő városát, s lakhat örökké, örömben tekintete előtt. Ez a jó asszonyon erőt vett, a így szólt a küldöthöz: "Uram, elviszel-e engem és gyermekeimet magaddal, hogy mi is elmehessünk, a imádhassuk a királyt?"

Erre a küldött így felelt: **Krisztina**, az édest megelőzi a keserű. Te is, éppen miként

10

az, ki előtted ment, csak szenvedések közt juthatsz be e mennyei városba. Azért azt tanácslom, kövesd férjed, **Keresztyén** példáját. Menj a szoros kapuhoz, ott a síkságon túl, mert az a bejárat amaz útra, melyen menned kell, s én sok szerencsét kívánok utadra. Azt is tanácslom, hogy tedd e levelet kebledbe, s olvasd fel magadnak úgy, mint gyermekeidnek, míg könyv nélkül nem tudják. Mert ez azon énekek közül való, melyet mindaddig, míg zarándoklásod e házában vagy, énekelned kell. (Zsolt 119,54) De a második kapunál át kell ezt adnod.

Most láttam álmomban, hogy az öreg úr, míg e történetet elbeszélte nekem, maga is igen érzékenyültnek látszott. Tovább folytatta s mondá: **Krisztina** tehát összehívta gyermekeit, s így kezdett hozzájuk beszélni: Fiaim, amint észrevehettétek, rövid idő óta nagy aggodalomban valék lelkemben, atyátok halála miatt; nem mintha szerencséjében kétkedtem volna, mert most már bizonyos vagyok afelől, hogy jól megy dolga. Nagyon aggódtam akkor

is, midőn a magam és a ti állapototokat kellőleg meggondoltam, mely, amint biztosan hiszem, nyomorult természetű. Atyátok iránti magamviselete is szomorúságában, lelkiismeretemre nehezedett. Mert nem csak a magam, hanem a ti szíveteket is megkeményítettem iránta, s megtagadtam, hogy vele költözzem a zarándokútra. Mindezen dolgokra való visszaemlékezés megölt volna, ha az utolsó éjjel nincs egy álmom, s ma reggel nem vigasztaltatom meg ez idegentől. Jertek,

11

gyerrekeim, készüljünk fel, s menjünk azon kapuhoz, mely a mennyei országhoz vezet, hogy atyátokat viszontláthassuk, s azon ország törvényei szerint, vele és társaival békében élhessünk.

Ekkor gyermekei, amiatt való örömben, hogy anyjuk szíve ennyire megváltozott, könnyekben törtek ki. Az idegen pedig elbúcsúzott tőlük, s ők készülődni kezdtek az utazásra.

Azonban, amint ezzel valának elfoglalva **Krisztina** szomszédnéi közül ketten háza elé jöttek s kopogtattak az ajtón. Ő úgy szólt hozzájuk, miként előbb. Ezen a nők igen elcsodálkoztak, mert ily beszéd hallásához nem voltak szokva s **Krisztina** ajkairól sohasem hallották. Mégis beléptek, de íme a jó asszonyt, háza elhagyására készülődve találták.

Ők tehát így kezdtek beszélni: "mondd csak, mi célod, szomszédné?"

Krisztina válaszolt s így szólott a nők legöregebbikéhez, kit **Félénk** asszonynak hívtak: "útra készülődöm." (E **Félénk** annak leánya volt, ki **Keresztyénnel**, **Nehézség** halmán találkozott s rá akarta venni, az oroszánoktól való félelmében, hogy térjen vissza).

Félénk. Miféle útra?

Krisztina. Hogy férjem után menjek. S erre elkezdett sírni.

Félénk. Nem hihetem, jó szomszédném. Szegény gyermekeid érdekében kérlek, ne dönts magadat kész veszedelembe.

12

Krisztina. Nem, gyermekeimnek velem kell jönniük, s nem is akar egy sem közülük elmaradni.

Félénk. Csodálkozom lelkemben, micsoda vagy kicsoda hozhatott e gondolatra.

Krisztina. Ó, szomszédném, tudnád csak, amit én tudok, nem kételkedem, hogy te is velem jönnél.

Félénk. Ej, hát miféle új hírt kaptál, mi szívedet úgy elvonja barátidtól s arra csábít, hogy oly útra menj, melyet senki sem tud?

Krisztina. Férjem elutazása óta, mélyen aggódtam; de különösen mióta "a folyamon túl" ment. De mi legjobban szomorít, az az iránta való kemény magamviselete szenvedése idején. Amellett úgy vagyok, mint ő akkor volt; semmi sem segíthet rajtam, csupán a zarándok útra

való menetel. Utolsó éjjel álmodtam, mintha őt látnám. Bár lelkem nála volna! A király színe előtt lakik; asztalánál ül s vele együtt eszik; halhatatlanok társává lőn, s oly házat szereltek fel számára, mellyel össze hasonlítva a föld legszebb palotái is csak szemétdombnak tűnnek. Az ország fejedelme, hozzám is megküldte, ha hozzá akarok menni, a felvétel ígérését. Küldöttje éppen most volt itt, s nekem egy levelet hozott, mely meghív, hogy menjek. – Ezzel elővette a levelet, felolvasta s kérdé tőlük: mi szólotok most hozzá?

Félénk. Ó, esztelenség, mely téged és férjedet meglepett, ily bajukba rohanni! hisz bizonyosan hallottad már, mi érte férjedet, mondhatni útjára való első lépésekor, amint **Makacs** szomszédunk

13

bizonyíthatja, ki vele ment; igen és **Hajló** is, kik mint okos emberek őrizkedtek tovább menni. Hisz, mi is egymás után hallottuk, mint találkozott az oroszánokkal, **Apollyonnal**, a **Halál árnyékával** s más egyéb borzalmakkal. Nem szabad feledned **Hiúság** vásárán való veszélyét sem. Mert ha neki mint férfinak, oly rosszul ment dolga, mit tehetsz te, szegény asszony? Gondold meg azt is, hogy e négy szegény teremtés tested és véred. Ha tehát magad oly meggondolatlan lennél is, hogy ráadnád magadat, maradj legalább saját tested gyümölcseinek kedvéért idehaza.

De **Krisztina** így szólott hozzá: ne kísérts engemet, szomszédné. Ismét kezembe adatott, hogy jutalmat nyerjek s a legesztelenebb nő volnék, ha nem ragadnám meg örömet az alkalmat. S mindazon nehézségek, mikről beszélsz, hogy utamban velük találkozom; távolról sem olyanok, hogy rám nézve elcsüggesztők legyenek; sőt annak bizonyítékai ezek, hogy helyesen cselekszem. "Az édest megelőzi a keserű," s ez az édest annál édesebbé teendi. Azért, mivel nem Isten nevében jöttél házamba, amint mondottam: kérlek, távozzál s ne nyugtalaníts tovább.

Ekkor **Félénk** szidni is kezdette, s így szólott kísérőjéhez: "Jere **Könyörület** szomszédné, hagyjuk őt magára, hisz megveti tanácsunkat és társaságunkat. De **Könyörület** ellenállott s nem tudott oly hamar egy értelemben lenni szomszédnéjével, mégpedig kettős okból: először, szíve **Krisztináért** lángolt. Ennélfogva így szólott magában: ha szomszédném minden áron el akar menni, egy da-

14

rabon én is vele megyek s segítek neki. Azután fellángolt szíve, saját lelke miatt is (mert amit **Krisztina** mondott, benyomással volt az ő kedélyére is). Ezért ismét így szólott magához: még egy darabig beszélgetni fogok **Krisztinával**, s ha igazságot s életet találok abban, amit mond, szíves örömet vele megyek. Ennélfogva így felelt **Könyörület Félénk** szomszédnéjének.

"Szomszédné, ma reggel idejöttem veled, hogy **Krisztinát** meglátogassam. Miután pedig most, mint látod, hazájának örökre istenhozzádot mond, célszerűnek vélem, hogy e derült reggelen még egy ideig vele menjek, s egy darabon segítek neki." – A másik okról mit sem szólott, hanem magában tartá.

Félénk. Jól van, neked is van kedved esztelenségekre kirándulni, de őrizkedjél annak idejében, s légy okos. Ha kikerültük a veszélyt, akkor azon kívül vagyunk, de ha egyszer

benne vagyunk, akkor csak benne vagyunk. Ezzel **Félénk** asszony ismét hazament; s **Krisztina** folytatta úti készülődését. De amint **Félénk** hazaért, elküldött néhány szomszédnéjéért, név szerint **Denevérszem** asszony, **Meggondolatlanság** asszony, **Könnyelműség** asszony és **Tudatlan** asszonyért. Azonnal amint ezek eljöttek hozzá, készülődött **Krisztina** szándékolt utazásának történetét nekik elmondani. A következőképpen kezdte meg elbeszélését.

Félénk. Szomszédnéim, ma reggel, kis dolgom lévén, kimentem, hogy **Krisztinát** meg-

15

látogassam; s midőn az ajtóhoz értem, tudjátok, amint szokás, kopogtattam. Ekkor ő így kiáltott ki: "ha Isten nevében jössz, lépj be." Én tehát bementem, s azt hívtam, hogy minden jól áll. De midőn beléptem, a város elhagyására készülődve találtam őt és gyermekeit. Kérdeztem tehát tőle, hogy mi szándéka volna? S ő röviden elmondotta, hogy elhatározta: miként férje, ő is szintén zarándokútra menjen. Egy álmát is elbeszélte, hogy azon ország királya, ahol férje tartózkodik, meghívó levelet küldött neki, hogy oda menjen.

Ekkor így szólt **Tudatlan** asszony: hogyan? És hiszed, hogy el fog menni?

Félénk. Természetesen el fog menni, bármi legyen is a vége, s ezt abból hiszem következtethetni, hogy éppen azok, amik miatt én honn maradását javallottam, ugyanis maguk a nehézségek, melyekkel útjában találkozni fog, jelentik ránézve a fő okot arra, hogy útnak induljon. Mert e szavakat intézte hozzám: "az édest megelőzi a keserű, s éppen mert ezt teszi, az édes annál édesebbé lesz."

Denevérszem asszony. Ó, vak és esztelen asszony. Hát nem eléggé intők rá nézve férje szenvedései? Én részemről világosan látom, ha ismét itt lenne, örülne, hogy nincs semmi baja, s soha sem tenné ki magát ismét ennyi veszélynek semmiért.

Meggondolatlan asszony is belevágott, s mondá: csak hadd menjenek az ily képzelgő bolondok a városból! Én a magam részéről örvendek amiatt, hogy megszabadulunk tőlük. Ha ott maradna, ahol lakik, s e gondolkodása mellett megállna, ki élhetne

16

vele békében? Mert vagy mogorva, vagy kiállhatatlan lenne, s mindig oly dolgokról beszélne, melyeket semmiféle okos ember meg nem hallgathat. Részemről tehát nemigen bánom, ha elmegy. Hadd menjenek, és bár csak jönnének helyükbe jobbak. Soha sem ment jól a világ sora, mióta ily csodálatos bogarak akadtak benne!

Erre **Könnyelműség** asszony is így beszélt: "hagyjátok félbe, s térjünk át más tárgyra. Tegnap **Csintalan** asszonynál valék, ahol is oly vígan voltunk, mint a fiatal leányok. Mert mit gondoltok, ki volt ott még énkívülem? **Testszerető** s még három négy más, **Kacér** asszony, **Tisztátalanság** asszony és még többen is egynéhányan." Ott, aztán mulattunk, zenét hallgattunk, táncot láttunk s még egyebeket is. S merem állítani, a háziasszony csodálatosan jól nevelt nőszemély s **Csintalan** úr éppoly kellemes ember.

Ez idő alatt **Krisztina** útra kelt, s **Könyörület** vele ment. Amint tehát így haladtak, s gyermekeik szintén velük, **Krisztina** a következő beszélgetésbe kezdett:

Könyörület, mondá, egészen váratlan kegynek tekintem, hogy velem jössz, hogy utamon egy darabon elkísérj.

Erre így felelt az ifjú **Könyörület** (mert még ifjú volt): Ha elhihetném, hogy tanácsos lenne veled mennem, soha sem közeledném többé városunkhoz.

Krisztina. Jól van, **Könyörület**, tedd egybe az enyémmel sorsodat, én jól tudom, mi lesz

17

zarándokutunk vége. Férjem oly helyen van, melyet a spanyol aranybányák minden aranyáért sem hagyna el. S habár az én meghívásomra jössz, téged sem fognak visszautasítani. A király, ki értem s gyermekeimért küldött, **Könyörületen** örömet talál. Amellett, ha akarsz, szolgálatomba fogadlak, s mint szolgálóm jöhetsz velem. De azért minden dolgunk közös lesz, csak költözz velem.

Könyörület. De miként lehetek biztos afelől, hogy engem is befogadnak? Csak biztatna e reménnyel olyan, ki azt tudhatja, s egy pillanatig sem haboznám, hanem veled mennék, miután az segítene, aki segíthet, lenne bár ez az út mégoly fáradságos.

Krisztina. Jól van, édes **Könyörületem**, megmondom én neked, mit kell cselekedned. Jöjj velem a szoros kapuhoz, s ott kedvedért tovább kérdezősködöm; s ha ott biztatást nem találsz, belenyugszom, hogy lakhelyedre ismét visszatérj. Szeretetedet is, amelyet irántam s gyermekeim iránt tanúsítasz, amennyiben elkísérsz utunkon bennünket, miként tenni fogod, viszonzni fogom.

Könyörület. Akkor hát elmegyek, s elfogadom, ami utána következik, s adja az Úr, hogy sorsom ott olyan legyen, amint az ég királya szívét felém irányozá.

Krisztina most örvendett szívében, nemcsak mert útitársa akadt, hanem azért is, hogy e szegény leányt rávehette, hogy saját üdvösségét megszerezze. Így mentek együtt tovább, s **Könyörület** sírni kezdett. Erre mondá **Krisztina**: "miért sírsz így, testvérem?"

18

Könyörület. Ah! ki más jajgathat, mint aki jól megfontolja, mily helyzetben és mily állapotban vannak szegény rokonaim, kik még vétkes városunkban tartózkodnak. S ami még bánatomat növeli: az, hogy semmi tudomásuk s senkijük sincs, ki megmondhatná nekik, hogy mi vár reájuk.

Krisztina. A részvét illik a zarándokokhoz, s te most azt érzed barátid iránt, mit jó **Keresztyénem** érettem érzett, mikor elhagyott. Fájjalta, hogy sem rá ügyelni, sem az egész dologgal törődni nem akartam; de Ura s a mienk is, összegyűjté könnyeit, s kincsei közt őrizi, s most aratjuk annak áldását, te, én, s ezek a kedves gyermekeim. Reményilem, **Könyörület**, hogy e könnyeid, nem fognak elveszni, mert az igazság mondotta: "akik vetnek könnyhullatással; nagy örömmel aratnak; aki az ő keresett magvát vivén, sírva megyen vala, az térjen meg nagy énekszóval, hozván az ő kévét (Zsolt 126,5.6)."

Erre így szólt **Könyörület**:

Isten a gazdag kegyelmű
Hogyha jónak látja,
Bévezet engem is az ő
Égi szent házába.

Nem vonja el kezét tőlem,
Nehogy szent útjától,
Mely bár zordon – mégis szelíd...
Eltévedjek távol.

Ó, Uram! vonzz hozzád engem
Minden enyéimmal egyben
Hadd keressenek ők is mind téged,
S imádják szentséged!

19

Öreg barátom tovább folytatta s így beszélt:

De midőn **Krisztina**, **Csüggedés** mocsarához ért, meghökkent. "Mert," mondá, "ez azon hely, hol drága férjem csaknem a mocsárba fúlt." Azt is észrevette, hogy a Király azon parancsa dacára, hogy e helyet a zarándokok számára ki kell javítani, az még rosszabb karban van, mint azelőtt volt. Én kérdeztem: ha csakugyan igaz-e ez? Igen, mondá az öreg úr, nagyon is igaz. Mert sokan állítják, hogy ők a Király munkásai lennének, s azt mondják, hogy értenek a király országútjának javításához, kik kövek helyett mocskot és trágyát hordanak össze, s így ahelyett, hogy javítanának, csak rontanak. **Krisztina** és gyermekei tehát meghökkentek. De **Könyörület** mondá: "jertek, kísértsük meg, csak óvatosak legyünk." Tehát nagyon ügyeltek, hogy hova lépnek, s nagy ügyel-bajjal át is értek. Azonban **Krisztina** egy-két ízben majd' benn maradt. Alig értek át, amint szavakat hittek hallani, melyek ilyképpen intéztettek hozzájuk: "Ó, boldog vagy te, ki hittél, mert be fog az teljesülni, ami neked mondatott az Úrtól (Luk 1,45)".

Erre tovább mentek, s **Könyörület** így szólott **Krisztinához**: "csak oly biztosan hihetném, miként te, hogy örömmel fogadtatom a szoros kapunál, azt hiszem a **Csüggedés** semmi féle mocsara nem riasztana vissza."

Most mondá a másik: te ismered a magad, s én is ismerem a magam búját. Édes barátném, sok bajra fogunk még találni mindannyian, míg utunk céljához

20

évrénk. Mert nem is lehet másként, mint hogy az olyan emberek, kik ily felséges dicsőségre vágyanak, mint mi, s kiknek boldogságát annyira irigylik, mint a mienket, mindennemű hálókba és akadályokba, fájdalmakba és küzdelmekbe ütközzenek, miket azok gördíthetnek utunkba, kik bennünket gyűlölnék.

És most elhagyott **Élesbelátás** úr, hogy magam álmodjam végig álmomat. Úgy tetszett tehát nekem, mintha láttam volna **Krisztinát**, **Könyörületet** és a gyermekek mindannyiát a kapuhoz menni, s midőn oda értek, rövid ideig gondolkoztak, hogy miként kérjenek bebocsájtatást, és mit mondjanak annak, ki felnyitja előttük a kaput. Végül azt határozták, hogy miután

Krisztina a legidősebb, ő kopogtasson be, s azzal, aki felnyitja a kaput, a többiek helyett is beszéljen. **Krisztina** tehát kopogtatni kezdett, s miként férje is, több ízben kopogtatott egymás után. De válasz helyett úgy tetszett nekik, mintha egy kutya jött volna ugatva feléjük. A kutya, mégpedig nagy kutya, félelmet ébresztett a nőkben s a gyermekekben. Nem is mertek egy ideig tovább kopogtatni, félvén, hogy a véreb reájuk ront. Erősen ingadoztak tehát ide-oda lelkükben, s nem tudták, hogy mit tegyenek. Kopogni nem mertek a kutyától való félelem miatt; visszatérni sem mertek, félvén, hogy a kapuőr észreveszi őket s megharagszik reájuk. Végül elhatározták, hogy még egyszer kopogtatnak, mégpedig erősebben, mint első ízben. Erre így szólt a kapuőr: "Ki van itt?" A kutya pedig felhagyott ugatásával, s ő felnyitotta a kaput.

21

Krisztina mélyen meghajtotta magát, s mondá: "Uram, ne haragudjék az ő szolgálóira, amiért királyi kapuján kopogtattunk." "Nos" – mondá az őr, "honnan jöttök s mit kívántok?"

Krisztina felele: "Onnan jövénk, ahonnan **Keresztyén** is jött, s ugyanoly célból, ha tudniillik kegyelmesen megengedni szíveskednél, hogy e kapun át azon útra mehessünk, mely a mennyei városba vezet. Aztán, jó uram, megmondom azt is, hogy én **Krisztina** vagyok, előbb **Keresztyén** neje, ki már felérkezett.

Erre az őr elcsodálkozott s így szólt: "Miként történhetett, hogy most az zarándoknővé lett, ki csak ezelőtt rövid idővel is annyira irtózott ez élettől?" Erre a nő lehajtá fejét s így beszélt: "igen; s itt kedves gyermekeim szintén így vannak".

Ekkor megfogta kezét s beeresztvén mondá: "hadd jöjjenek hozzám a kisedek is," s ezzel bezárta a kaput. Ezt megtévén parancsolta egy, a kapun álló kürtösnek, hogy **Krisztinát** vígan, kúrtrivalgással s örömtelten fogadják. Ő engedelmeskedett, megfújta a kürtöt, s a levegőt finom zengzetes hangokkal töltötte el.

Szegény **Könyörület** az egész idő alatt sírva s reszketve állott odakünn, félvén, hogy vissza fog utasíttatni. De midőn **Krisztina** maga és gyermekei számára bebocsáttatást nyert, **Könyörület** mellett szót kezdett emelni.

"Jó uram, mondá, velem van egy útitársnőm, ki még ott künn áll, s ki ugyanolyan szándékkal jött ide, aminővel én. Kedélyében igen le van verve, mert ő,

22

amint véli, minden felszólítás nélkül jött, míg ellenben én meghívást kaptam férjem királyától!"

Most **Könyörület** nagyon türelmetlen kezdett lenni, s minden perc oly hosszúnak tetszett előtte, mintha egy óra lett volna. S épp ezért megszakítá **Krisztinának** ömellette történő további felszólalását, amennyiben ő maga kopogtatott a kapun. Azonban oly hangosan kopogtatott, hogy **Krisztina** emiatt összeresztett. A kapuőr kérdé: "Ki van ott?" "Barátném," válaszolt **Krisztina**.

A kapus tehát felnyitotta a kaput, s kitekintett, de **Könyörület** ájultan feküdt odakünn, mert elfogta az amiatti félelem, hogy a kapu soha sem fog előtte megnyitvatni.

A kapus azonban megfogta kezét, s így szólt: "Hajadon, kelj fel."

"Ó, uram," mondá ő, "elájultam s alig maradtam életben." Ekkor azonban e szavakkal felelt a férfi neki: "mikor az én lelkem elfogyatkozott volna énbennem, megemlékezém az Úrról; és beméne imádságom tehozzád, a te szent templomodba." (Jónás 2,8) Ne félj, így szólott, hanem kelj fel, s mondd meg, hogy miért jöttél.

Könyörület. Olyasmi kedvéért jövök, mire soha sem hívtam meg, mint barátném, **Krisztina.** Ő a király hívására jön, de én csak az övére. Azért félek –"

Felhívott téged, hogy e helyre jöjj velem?"

Könyörület. Igen, s amint látod uram, el is jöttem. Ha tehát még megnyerhető a kegyelem

vagy a bűnök bocsánata, akkor kérlek, hogy szegény szolgálódnak is juttass részt belőle.

Ekkor a férfi ismét megfogta kezét, és szelíden bevezette, s mondá: "mindazokat elfogadom én, kik hisznek bennem, bármily úton jöjjenek is hozzám."

Erre így beszélt azokhoz, kik körülötte állottak: "hozzatok valamit, hogy **Könyörület** megszagolván, ájúlása elmúlják." Ekkor egy köteg

24

mirrhát hoztak, és szempillanatra rá ismét magához tért.

Ezután **Krisztina** és gyermekei s **Könyörület** az út bejáratánál fogadtattak az Úrtól, s ő barátságosan beszélt velük. A nők továbbá így beszéltek hozzá: "vétkeinket fájljuk, s kérjük Urunkat bocsánatáért, s további utasításért, hogy mit cselekedjünk."

"Bocsánatot adok nektek szóval és tettel; szavammal a kegyelem megígérése által; tettel abban a rendben, amelyben én nyertem. Vegyétek az elsőt e csókban ajkaimról, a másikat, amint ki fog elöttetek nyilváníttatni."

Láttam mos { álomban, hogy sok kedvező szót intézett hozzájuk, aminek igen megörvendettek. Felvezette őket a kapura is, s megmutatta nekik, hogy mely tett által szabadultak meg: azáltal, ami a kereszten történt, s megígérte, hogy e látványt, erősítésükre, további útjukon sem fogják nélkülözni. Ezután egy nyaralóban egy darab ideig magukra hagyta őket, hol beszélgetni kezdenek egymással.

Ó, Uram! így szólt először **Krisztina**, mennyire örvendek, hogy idáig eljutottunk!

Könyörület. Van is okod reá, de én meg ugrálni szeretnék örömben.

Krisztina. Pár percig azt hittem, midőn a kapunál állottam, s kopogásomra senki sem válaszolt, hogy minden fáradságunk hiábavaló lesz, különösen, mikor az a csúf kutya oly dühösen ugatott reánk.

25

Könyörület. Én pedig akkor féltem legjobban, midőn láttam, hogy téged befogadtak a kegyelembe, én pedig odakünn maradtam. Most gondoltam magamban, be fog teljesedni, ami meg vagy írva: "Két őrlő asszony lesz a malomban; az egyik elfogadtatik, a másik elhagyatik (Máté 24,41)." Alig bírtam megtartani magam, hogy fel ne kiáltsak: el vagyok veszve! Többször kopogtatni is féltem, de midőn a kapu felett álló felírra tekinték, bátorságot merítettem. Azt is gondoltam, hogy vagy még egyszer kell kopogtatnom, vagy el kell vesznem. Tehát kopogtattam, de már nem tudtam miként, mert lelkem élet-halál közt küszködött bennem.

Krisztina. Tehát már nem tudod nekem megmondani, hogy miként tetted ezt? Mert kopogtatásod oly erőszakos volt, hogy én pusztá hallásától is összereztem; azt hiszem, soha életemben nem hallottam ilyen kopogtatást; s úgy véltem, hogy erőszakkal be fogsz nyomulni, s az országot támadással veszed be.

Könyörület. Ah! az én helyzetemben ki tehetett volna másként? láttad, hogy a kaput bezárták előttem, s közelemben egy igen gonosz eb volt. Ki ne kopogtatott volna oly elhagyatott helyzetben, mint aminőben én valék, teljes erejéből? de mondd csak, mit szólott Urunk ily lármára? nem bosszankodott reám?

Krisztina. Midőn erős lármádat meghallotta, csodálatos szelídséggel nevetett. Azt hiszem, amit tettél, nagyon tetszett neki, mert legkisebb

26

visszatetszést sem mutatott. De csodálkozom azon lelkemben, hogy miért tart ilyen kutyát. Ha ezt előre tudom, nem lett volna elegendő bátorságom, hogy e merész útra keljek. De most miután egyszer benn vagyunk, hát benn vagyunk, s ennek teljes szívemből örvendek.

Könyörület. Ha nem bánod, mihelyt ismét lejön, megkérdem tőle, mi célból tart udvarában ily csúnya állatot. Reménylem, nem fogja rossz néven venni.

Tedd ezt, mondák a gyermekek, s vedd rá, hogy kösse meg; mert félünk, hogy ha tovább megyünk, meg fog harapni.

Erre ismét lejöött hozzájuk, s **Könyörület** arccal a földre borulván előtte így imádkozott, s így szólott hozzá: "Uram, fogadd a dicsőítés áldozatát, melyet hozok neki most ajkaim tulkaival (Hóseás 14,3)".

A férfi pedig mondá a nőnek: "Béke legyen veled, kelj fel." Ő azonban arcra borulva maradt, s így beszélt: "Igaz vagy Uram, ha perlek is veled: de mindazáltal ugyan törvénykezem veled (Jer 12,1)." Miért tartasz oly hamis kutyát udvarodban, melynek látására nők és gyermekek, aminők mi vagyunk, félelemből készek elfutni kapud elől?

A férfi válaszolt, mondván: "ama kutyának más a tulajdonosa, s más udvaron is tartatik, s az én zarándokaim csak ugatását hallják. Azon kastélyhoz tartozik, melyet ott a távolban láttok, de egész ezen hely faláig eljőhet. Ordításának hatalmas hangja által már néhány különben derék zarán-

27

dokot a rosszabbtól a jobbhoz riasztott. Annyi bizonyos, hogy tulajdonosa nem az irántam vagy az enyéim iránt való jóakaratból tartja, hanem oly szándékból, hogy visszatartsa tőlem a zarándokokat, hogy féljenek a bejárat e kapujához jönni s kopogtatni. Olykor-olykor ki is tört, s némely olyanokat is gyötört, kiket szerettem, de most még mindent békén elszenvedek. De zarándokaimnak kellő időben segítek, úgyhogy nem juthatnak hatalmába, s nem bánhat velük úgy, mint eb-természete óhajtaná. De hogyan, hát te, akit oly drágán vásároltam, ha bármennyit hallottál volna is erről előre, mégsem féltél volna egy kutyától? A koldusok, kik kapuról kapura mennek, inkább engedik megugattatni, sőt még ráadásul megharaptatni is valamely kutyától magukat, semhogy valami vélt alamizsnát elveszítsenek. S szabad-e egy más udvarán levő kutyának, melynek ugatását zarándokaim javára fordítom, valakit visszatartania, hogy hozzám ne jöhessen? Én megmentem őket az oroszlán torkából, és szeretteimet a gonosz kutyák hatalmából."

"Beismerem "tudatlanságomat," szólott **Könyörület**, "arról beszélek, amit nem értek; belátom, hogy te minden dolgokat helyesen cselekszel."

Erre **Krisztina** utazásáról kezdett beszélni, s az út után tudakozódott. A férfi tehát enni adott nekik, megmosta lábaikat, s nyomdokaiba engedte őket lépni, épp úgy, miként **Krisztina** férjével is tevő. Láttam ezután álmomban, mint mentek tovább útukon, s az idő is kedvezett nekik. **Krisztina** pedig így énekelt:

28

Ó, áldott a nap, melyen elkezdém
Zarándokutamát:
S legyen örökre megáldva az is,
Ki ily tanácsot ad.

Bár – mely lelket üdvözít, – messze még
A szentség fátyola;
De utam feltarthatatlanul visz felé,
S jobb későn, mint soha.

S majd ott örömmé lesz a fájdalom,
Hitté a félelem:
A végcélnál ragyogó jutalom
Már itt lebeg velem!

Azon fal másik oldalán pedig, mely az utat befogta, s melyen **Krisztinának** s kísérőinek menniük kellett, egy kert volt, annak tulajdonosa, ki a fennebb említett ugató kutyát is bírta. A gyümölcsfák néhányai, melyek ugyancsak abban nőttek, a falon át kiterjeszték ágaikat, s ha a gyümölcsök érettek valának, az arra menők felszedték s kárukra ettek belőlük. **Krisztina** gyermekei is, miként gyermekek szoktak, örvendettek a fának s gyümölcsöknek; szedtek is, s enni kezdtek belőlük. "Gyermekeim, mondá ő, helytelenül cselekesztek, mert e gyümölcsök nem a mieink." De azt nem tudta, hogy az ellenségéi, különben bizonyos vagyok afelől, hogy félelmében talán meg is halt volna. De ez elmúlt, s ők tovább mentek útukon. Midőn körülbelül két puskaövényi távolra lehettek az út bejáratától, két **Rosszérzelműt** vettek észre, kik egyenesen feléjük jöttek. **Krisz-**

29

tina s barátnéja azonnal elfedték magukat fátyolaikkal s tovább siettek, a gyermekeket maguk előtt bocsátván, úgyhogy csakhamar összetalálkoztak. Erre a két férfi egyenesen a nőknek tartott, mintha meg akarnák őket ölelni, de **Krisztina** mondá: "Maradjatok hátra, vagy menjetek békével a magatok útján." A két férfi azonban nem is hallgatott szavaira, mintha süketek lennének, hanem reá tették kezeiket, mire **Krisztina** igen megbosszankodott, s feléjük rúgott lábával. **Könyörület** is mindent megtett, amit csak tehetett, hogy őket visszatartsa. **Krisztina** újra mondá: "maradjatok hátra, s menjetek, nálunk pénz nincsen, mi, amint látjátok, szegény zarándok nők vagyunk, kik barátnéink jó akaratából élünk."

Ekkor így szólt egyik a kettő közül: "mi nem pénzt kívánunk tőletek, hanem ha követni akartok, csak jót akarunk veletek."

Krisztina. Mi sem rátok hallgatni nem akarunk, sem semmi dolgunk nincs veletek. Sietünk, s nem szabad időznünk. Utazásunktól életünk vagy halálunk függ. Erre újra kísérletet tettek, hogy tovább menjenek. De a két férfi így szólott: "mi nem kívánjuk élteteket, azért ne aggódjatok." Igen, mondá **Krisztina**, ti testünket és lelkünket akarjátok megrontani; de inkább e helyen meghalunk, semhogy ily hálókba engedjük magunkat bekerítettetni, melyek által örök üdvünk tétetik kockára. S erre mindketten hangosan kiabálni kezdtek: "Gyilkosok! gyilkosok!" Miután, amint mondtuk, a kaputól, melyen

30

keresztül bejöttek, még nem voltak messze, hangjuk egész odáig elhallatszott. Azért néhányan kijöttek a házból, s miután **Krisztina** hangját ismerték, segítségére siettek.

Midőn meglátták őket, a szegény nők erős szorultságban valának, s a gyermekek sírva állottak mellettük. Ekkor aki segítségükre jött, így szólott a sátánokhoz: "mit merészeltek? az Úr népét kihágásra akarjátok csábítani?" Megkísérlé őket elfogni is, de elfutottak azon ember kertfalán keresztül, kié a nagy kutya is volt, s ki most is azok oltalmazójává lőn. A segítő tehát most a nőkhöz ment, s kérdezte tőlük, hogy mint érzik magukat. Ők felelék: "Köszönjük Uradnak, meglehetősen jól, csak kissé megijedtünk. Neked is köszönjük, hogy segítségünkre jöttél, mert különben elvesztünk volna."

Néhány egyéb szavak után mondá a **Segítő**: "nagyon csodálkoztam, midőn fenn a kapunál befogadtak benneteket, miután csak gyöngé nők vagytok, hogy kísérőt nem kértetek magatoknak az Úrtól, úgy kikerülhattétek volna e veszélyeket, s ezt ő is szívesen megadta volna."

Krisztina. Ah! a jelen kegyelmünktől annyira el voltunk telve, hogy a jövő veszélyekre nem is gondoltunk. Különben ki is képzelhette volna, hogy ily közel a király lakához ilyen gonoszok leleskedjenek? Bizonyára jó lett volna, ha Urunktól egy kísérőt kérünk; de miután Urunk tudta, hogy javunkra fog szolgálni, csodálkozom, hogy nem adott egyet velünk.

31

Segítő. Nem mindig tanácsos valamit megadni, ha nem kérik, már csak azért sem, hogy kevésre ne becsültessék. És ha valaminek szüksége éreztetik, az annál, aki érzi, oly becsület nyer, aminő megilleti, s eszerint fog jövőben is általa használtatni. Ha Uram kísérőt adott volna mellétek, akkor nem bánjátok meg mindketten ily nagy mértékben a vigyázatlanságot, hogy nem kértetek, amint most okotok van ezt tenni. Azért mindennek csak a jóra kell működni, s arra szolgálni, hogy benneteket elővigyázóbbakká tegyen.

Krisztina. Visszamenjünk-e Urunkhoz, s beismervén esztelenségünket, kérjünk-e kísérőt tőle?

Segítő. Esztelenségeitek beismerését majd átadom én neki. Visszamennetek nem szükséges, mert ahová csak mentek, egy helyen sem fogtok segítséget szenvedni. Azon helyeken, melyeket Uram zarándokai felvételére készített, minden felesleges számmal készen áll, mi őket bárminemű megtámadások ellen felszerelheti. De amint már mondtam, azt várja, hogy ha valamit el akarnak nyerni, azt kérjék is tőle, mert ami nem érdemes, hogy érte kérést

tegyenek, igen nyomorult dolog lehet. Miután így beszélt, visszament helyére, s a zarándokok tovább folytatták útjukat.

Könyörület. Mily hirtelen változás! Én arra számítottam, hogy már minden veszélyből megszabadultunk, és semmi aggodalmunk többé nem lesz.

Krisztina. Együgyűséged, testvérem, téged kimenthet. Ami azonban engem illet, az én hibám annál nagyobb, mert én e veszélyt előre láttam, mi-

előtt házamat elhagyám, s még sem gondoskodtam segedelemről ott, ahol kaphattam volna. Engem méltán hibáztathatnak.

Könyörület. Hogy tudhattad ezt, mielőtt hazulról eljöttél? Fejtsd meg, kérlek, e talányt.

Krisztina. Jó, elmondom. Kevéssel elutazásom előtt, egy éjjel, midőn ágyamban feküdtem, a következő álmom volt: úgy tetszett nekem, mintha két, az előbbiekhöz annyira, amennyire csak lehet, hasonló embert látnék ágyam lábainál állani, s összeesküdni, hogy miként akadályozhatnák üdvösségemet. Elmondom neked még saját szavaikat. Így szóltak (ez akkor történt, midőn oly nagy lelki gyötrelmek közt valék): "Mit tegyünk ezzel az asszonnyal? Álmában és ébrenlétekor bocsánatért kiabál. Ha úgy engedjük tovább haladni, amint megkezdette, akkor éppúgy, miként férje, meg fog tőlünk szabadulni. Láthatod tehát, hogy volt okom, hogy vigyázzak magamra, s oltalom után járjak, ahol ezt megnyerhetem.

Könyörület. Így tehát ezen hanyagságunk által alkalmunk nyílt, hogy beláthassuk hibánkat. Ezen úr azonban arra használta az alkalmat, hogy kegyelmének gazdagságát nekünk teljesebben kimutassa. Mert ő, amint láthatjuk, saját jószántából jött utánunk, s kegyelmes tetszéséből megmentett azok kezeiből, kik erősebbek voltak, mint mi.

Így beszélgettek egy ideig, míg egy házhoz értek (**Értelmező** házához), mely az út mellett állott, s a zarándokok felvételére és felüdítésére

építettett, mint már a "Zarándok útja" első kötetében ([30. lap](#) s tovább) körülményesebben megírtuk. Ők tehát közelebb mentek, s midőn az ajtóhoz értek, hangos beszédet hallottak a házban. Hallgatóztak, s úgy tetszett nekik, mintha **Krisztina** nevét hallották volna említettetni. Mert tudnotok kell, hogy gyermekeivel történt zarándokútra való kiköltözésének híre megelőzte. E ház lakóira nézve ez annál örvedetesebb volt, mert egyszersmind hallották azt is, hogy **Keresztyén** neje lenne, ugyanazon nő, ki még kevéssel előbb annyira vonakodott a zarándoknővé lételtől. Csendesen állottak tehát s hallották, hogy a jó emberek miként dicsérik azt, kiről nem is sejtették, hogy az ajtó előtt áll. Végre, miként előbb, kopogtatott **Krisztina** az ajtón. Erre egy **Ártatlan** nevű fiatal leány jött az ajtóhoz, felnyitotta, s íme két nő állott előtte.

Leány. Kivel akartok e házban beszélni?

Krisztina. Azt halljuk, hogy ez egy különösen zarándokoknak szánt hely, s mi itt zarándoknők vagyunk. Azért kérnénk, hogy részt vehetnénk abban, amiért jöttünk. Mert a nap, amint látod, már nagyon lemenő félben van, s ma este nem örömet mennénk tovább.

Leány. Mondd csak, miként nevezzelek benneteket, hogy uramnak odabenn megmondhassam?

Krisztina. Nevem **Krisztina**; s azon zarándok felesége vagyok, ki pár évvel ezelőtt ez úton járt, s e négy gyermek is az övé. E leány pedig kísérőném, és szintén a zarándokútra szándékozik.

34

Ekkor **Ártatlan** befutott, s így szólt a benn levőkhöz: képzeljétek csak ki van az ajtón? **Krisztina** gyermekei s kísérőnéjével, s itt mindannyian a befogadásra várnak. Erre ugrálni kezdtek örömben, s elmentek megmondani uruknak. Ez az ajtóhoz jött, rá nézett, s mondá: "te vagy az a **Krisztina**, kit ama jó ember, **Keresztyén** hátrahagyott, midőn magának a zarándokéletet választá.

Krisztina. Igen, én vagyok azon nő, ki oly megátalkodott szívű valék, hogy férjem aggodalmait semmibe sem vettem, s egyedül engedtem útra kelni, s ez az ő négy gyermeke. De most én is eljöttem, mert meggyőződtem afelől, hogy egy út sem igaz, csupán ez.

Értelmező. Akkor beteljesedett, ami meg vagyon írva azon emberről, ki fiához így beszélt: eredj el, fiam, munkálkodjál ma az én szőlőmben. És az felelvén mondá: nem megyek: de azután meggondolván magát, elméne (Máté 21,28.29).

Krisztina. Így legyen, Ámen. Teljesítse be Isten rajtam e szavakat, s adja meg, hogy végre Őbenne találtathassam meg békében, szeplő és szenny nélkül.

Értelmező. De miért állsz a kapu előtt? Jöjj be, Ábrahám leánya. Az imént is rólad beszéltünk, mert előre hírül adták, hogy te is kiköltöztél. Jertek, gyermekek, jertek be, hajadon, te is jöjj, – így hívta be mindnyájukat a házba.

Midőn már benn voltak, leültette őket, hogy kipihenjék magukat. Mikor ezt megtették, bejöttek

35

a szobába azok, kik a háznál a zarándokokat szolgálták, hogy őket lássák. Az egyik mosolygott, másik is mosolygott, s mindnyájan mosolyogtak örömben, hogy **Krisztina** zarándoknővé lett. A gyermekeket is megnézték, s barátságos fogadtatásuk jeléül kezeikkel megcirógatták arcukat. **Könyörület** iránt is barátságosak valának, s szívesen fogadták uruk házában.

Egy idő múlva, mivel még az estebéd nem volt készen, **Értelmező** "kitűnő szobájá"-ba vezette őket s megmutatta nekik, miket **Keresztyén**, **Krisztina** férje már előbb látott. Látták itt tehát a ketrecében levő embert, az álmot látó embert, azt, ki ellenségein keresztül vágta magát, – annak képét, ki nagyobb, mint a fenn említettek együttvéve, minden dolgaikkal egyetemben,

melyek **Keresztyén**nek oly hasznosak valának. Miután **Krisztina** és kísérete, mindezeket némi részben észlelték, ismét félre vezette őket **Értelmező**, s legelőbb is égy szobába vitte, hol egy ember volt, ki csupán lefelé tudott nézni, s kezében egy szemétvonót tartott. Felette is állott valaki, kezében mennyei koronával, s oda ajánlá a szemétvonóért e koronát. De az ember sem fel nem tekintett, sem nem ügyelt reá, hanem seperte össze a padozatról a szalmaszálakat, apró forgácsokat s a port.

Erre így szólt **Krisztina**: bizonyosan tudom, hogy értek valamit abból, amit ez jelenteni akar. Ez, egy világi ember képe. Nemde, jó Uram?

Csakugyan eltaláltad, mondá ő, s szemétsprője testies érzelmeit s azt mutatja: sokkal

36

több gondot fordít arra, hogy a földről szalmát és szemetet szedhessen, semhogy hallaná a felülről jövő szózatot, mely neki a mennyei koronát ajánlja: ez azt is jelenti, hogy némelyekre nézve a menny csak mese, s az e földön található dolgokat egyedül tartják igazaknak. Az pedig, hogy ez ember csupán csak lefelé tud nézni azt jelenti, hogy ha a földi dolgok az ember lelkén hatalmat vesznek, teljesen elvonják őket Istentől.

"Ó," így szólt **Krisztina** "szabadíts meg a szemétvonótól."

Ez az imádság, mondá **Értelmező**, oly soká volt mellőzve, hogy most már csaknem elrozsdásodott.

"Gazdagságot ne adj nekem (Péld 30,8)" ezt alig imádkozza tízezer közül egy. Por és forgács, azon nagy dolgok, melyek után legtöbben igyekeznek.

Ekkor **Könyörület** s **Krisztina** sírtak és így szóltak: "fájdalom, nagyon is igaz."

Erre a ház legjobb szobájába vezette; – jókora szoba volt ez (s felhívta őket, hogy tekintsenek körül, hogy találnak-e benne valamit, mi reájuk nézve tanulságos lehetne. Körös-körül nézelődtek tehát, de semmi nem volt látható, csupán egy nagy pók a falon, de ez elkerülte figyelmüket.

Ekkor így szólt **Könyörület**: "Uram, én semmit sem látok." **Krisztina** azonban hallgatott.

"De" mondá **Értelmező** "nézz csak még egyszer körül." Ő még egyszer körülnézett, s mondá: "itt nincs semmi egyéb, csupán egy csúf pók, mely

37

a falon függ." Hogyan, mondá a férfi, csak egy pók volna e tágas szobában. Erre könnyes szemekkel előállott **Krisztina**, mert ő mindent igen könnyen felfogott: "nem, uram" szólott ő, "itt több van egynél. Igen, és pedig olyan pókok, melyeknek mérgük sokkal gonoszabb, mint azé, amely itt van." **Értelmező** barátságosan ránézett, s mondá: "igazat beszéltél." Erre **Könyörület** elpirult, s a gyermekek elfedték kezeikkel arcukat, mert most mindnyájan kezdték érteni a talányt. Most újra így szólt **Értelmező**: "a pók az ő lábaival munkálkodik, és vagyon a királyok palotáiban (Péld 30,28)." S miért van ez egyébért előtüntetve, mint hogy nektek

megmutassa, hogy bármily teljesek legyetek is a vétek mérgével, a hit keze által mégis működhetek s a legjobb helyen lakhattok, mely a fent levő Király házához tartozik?

Krisztina. Ezek közül némelyekre gondoltam, de így mégsem fogtam fel teljesen. Én úgy véltem, hogy mi pókokhoz hasonlítanánk, s csúf lények lennénk, bármily szép termekben tartózkodnánk is. De hogy a pókokról, eme mérges s utálatos teremtményekről a hitre munkálkodni tanulhassunk, az nem jutott eszembe: Isten mit sem alkotott hiába! Ekkor mindnyájan örvendettek, s könnybe lábadtak szemeik. Mégis egymásra tekintettek, s meghajoltak **Értelmező** előtt.

Erre egy másik szobába vezette, hol egy kotló volt csirkéivel, s figyelmeztette őket, hogy egy darab ideig vizsgálják. Most a kis csirkék egyike a vályúhoz ment inni, s ahányszor ivott, fejét és szemeit

38

az ég felé emelé. "Látjátok," mondá **Értelmező**, "mit csinál e kis csirke, s tanuljátok meg tőle, hogy honnan nyertek minden kegyadományt, s ha azt megnyertétek, tekintsetek fel. – De tekintsetek még egyszer oda." Ekkor figyeltek s észrevették, hogy a kotló négyféleképpen hívta fiait. Használt egy *közönséges hívást*, mégpedig ezt egész nap használta; azután használt bizonyos esetekben egy *különös hívást*; harmadszor használt *kotló hangot*, és végre egy *felkiáltást*.

"Tehát" mondá ő "hasonlítsátok össze e kotlót királyotokkal, s e kis csirkéket azokkal, kik őt követik. Mert ő is különféle módon bánik népével. Általános hívásával mit sem ad, különös hívásával ajándékoz valamit. Kotló hangot is használ azok számára, kik szárnyai alatt vannak, s felkiáltást figyelmeztetésül, ha ellenség közeledik. Azért vezettetek benneteket, édeseim, éppen ezen szobába, mert ezek felfogható dolgok, rátok nőkre nézve."

"Igen, jó uram," mondá **Krisztina**, "hadd lássunk még többet is belőlük." –

Ekkor **Értelmező** a vágóházba vezette őket, ahol egy vágó volt, ki épp egy bárányt ölt meg. És íme, a bárány nyugodt vala s türelmesen viselte el halálát. Tehát mondá **Értelmező**, e báránytól kell megtanulnotok, miként kell túrni s az igaztalanságot, zúgolódás és panasz nélkül elviselni. Nézzétek, mily nyugodtan túri el a halált s vonakodás nélkül engedi magát megfojtatni. Királyotok benneteket bárányainak nevez.

Ezután kertjébe vezette őket, hol sok különb-

39

féle virágok valának. **Értelmező** így szólott: látjátok mindezeket? Igen, mondá **Krisztina**. Ekkor ismét így szólott: íme, a virágok különböznek egymástól, növésükre, alkotásukra, színre, illatra s hasznukra nézve, s némelyek jobbak, mint mások. S ahova a kertész ültette őket, ott maradnak s nem civakodnak egymással.

Ismét a mezőre vezette őket, hova ő maga vetett búzát és rozsot. De látták, hogy a kalászkok hegyei mind le voltak vágva, s csak a szalma maradt ott.

Ekkor így szólott **Értelmező**: e mező trágyázva volt, fel volt szántva s be volt vetve, de mit csináljunk az aratással? **Krisztina** így felelt: égesd meg egy részét, s a megmaradtból csinálj trágyát. Ekkor így szólt **Értelmező**: a gyümölcs, amint látjátok, az, amit vártok, s abban való szükségtekben tűzre kárhoztatjátok, hogy lábbal tiportassék. Vigyázzatok, nehogy ebben önmagatokat ítéljétek el.

Midőn most ismét a házba akartak menni, egy veresbegyecskét láttak, csőre közt egy nagy pókkal. **Könyörület** csodálkozott, de **Krisztina** mondá: mily csúf az egy ily csinos madárkában, mint a veresbegy, amely inkább szereti az emberek társaságát, mint a többi madarak. Én azt hittem volna, hogy kenyér morzsalékból, vagy más efféle ártatlanabb dolgokból él. Most már nem szeretem annyira, mint előbb.

Értelmező így felelt: ezen veresbegy, némely hívőkre igen illő képmás. Mert látszatra pom-

40

pás testalkatúak, színűek és tartásúak. Nagy szeretettel látszanak viseltetni az őszinte hívők iránt is, s mindenekfelett igen szívesen csatlakoznak hozzájuk, mintha megélhetnének a jámborok alamizsnáiból. Mutatják is, mintha a kegyesek házait s az isteni szolgálatokat csak azért látogatnák. De ha magukra hagyatnak, akkor miként a veresbegyek, pókokat tudnak fogni s elnyelni, akkor megváltoztatják életmódjukat, s úgy isszák és nyelik el a vétket, miként a vizet.

Mikor beértek a házba s az esteli még mindég nem volt készen, újra kérte **Krisztina Értelmezőt**, hogy mutasson még nekik más tanulságos dolgokat is.

Ekkor ő így kezdett beszélni: minél kövérebb a disznó, annál inkább vágyódik a pocsétába, minél hízótabb az ökör, annál nagyobb kézséggel megy a vágóhídra, s minél nagyobb kényelemben van az érzéki ember, annál hajlandóbb a rosszra.

Vágyik a nő magát felpiperézni s cicomázni, de dicső dolog, ha azzal van felpiperézve, ami Isten szemében is pompás.

Könnyebb egy vagy két éjjel virrasztani, mint egész éven át fennülni; így könnyebb a jó hitet megkezdeni, mint abban végig megmaradni.

Szélvészkor, minden hajós örömet veti partra, ami a hajón legcsekélyebb értékkel bír, de ki Istent nem féli, mindjárt eleinte eldobja a legjobbat is.

A lyuk alásüllyesztheti a hajót, s egyetlen véték romlásba döntheti a vétkezőt.

41

Ki elfeledi barátját, hálátlan iránta; ki azonban Üdvözítőjét feledi el, az önmaga iránt szívtelen.

Ki vétekben él s jövő üdvösséget vár, hasonlít ahhoz, ki szemetet vet, s mégis búzával s árpával reményli megtölthetni csüreit.

Ha valaki boldogan akar élni, utolsó napját vonja magához, s tegye állandó társalkodójává.

A suttogás és tévedés bizonyítja, hogy van vétek a világon.

Ha a világot, melyet Isten oly csekélybe vesz, az emberek oly nagyra be~sül ik, mi akkor a menny, melyet Isten dicsőít.

Ha ez életet is, mely annyi fáradságnak van alávetve, annyira nem szívesen hagyjuk el, mit szóljunk akkor a jövődöbeliről?

Mindenki erősen dicséri az ember jóságát, de ki van annyira megindítatva, amennyire kellene Isten jósága által?

Ritkán ülünk ebédhez anélkül, hogy együnk s valamit hagyjunk. Így Jézus Krisztus több szolgálatot s igazságot gyakorolt, mint amennyire egész világnak szüksége van.

Midőn **Értelmező** befejezé beszédét, újra kertjébe vitte s egy fához vezette őket, melynek belseje egészen korhadt s üres volt s mégis felnött és leveleket is hajtott. Ekkor kérde **Könyörület**: mit jelent ez? e fa, mondá? melynek külseje sima, míg belől korhadt, hasonlat sokak részére, kik Isten kertjében vannak, kik szájjal Istent hangosan dicsőítik, de valóban semmit sem fognak érte tenni;

42

kiknek levelei szépen néznek ki, de szívük semminek nem alkalmas, mint kanócnak az ördög kanócpuskájához.

Most készen volt az estebéd, az asztal felterítve s az ételek felhordva, ők tehát leültek enni, miután egy közülük elmondotta az asztali imát. **Értelmező** azokat, kik nála laktak, evés közben zenével szokta mulattatni: ezért játszottak a dalnokok. Volt ott egy, ki énekelt is, s igen szép hangja volt. Éneke így hangzott:

Az Úr az én örökségem,
Szent kezeiből élek;
S így semmiben nincs szükségem,
Mit csak kíván test s lélek.

Midőn az ének s játék bevégződött, kérdezte **Értelmező Krisztinát**: mi indította legelébb arra, hogy a zarándokéletet válassza? **Krisztina** felelé: legelébb férjem elvesztése hatott szívemre, ami miatt fájdalmasan el valék szomorodva. De ez még mind természetes érzelem volt. Ezután eszembe jutottak, férjem nehézségei s veszélyei, úgyszintén, hogy mily galádul viseltem magamat irányában. Így a vétek mindig erősebben-erősebben kezdett reám nehezülni, s bizonyosan kétségbeesésemet s vesztemet okozta volna, ha éppen kellő időben nem álmodom férjem jólétéről, s nem küldött volna nekem ez ország Királya egy levelet, hogy jöjjek hozzá. Az álom s levél együtt, úgy hatottak kedélyemre, hogy ellenállhatatlanul utazásra kényszerítettek."

43

Értelmező. De mielőtt kiköltöztél volna, nem találtál valami ellenállásra?

Krisztina. Igen, szomszédnéim egyikénél, **Félénk** asszonyánál, azok egyikének leányánál, ki férjemet is visszatérésre akarta bírni, az oroszlanoktól való félelmében. Engem is esztelennek gúnyolt vakmerő kalandoméért, amint ő nevezte, s minden lehetőt elkövetett, minden nehézségeket s szenvedéseket, mikkel férjem út közben találkozott, felhozott, hogy visszariasszon. De ezen azért meglehetősen könnyen túltettem magamat. Csak egy álmom, melyet két gonoszról álmodék, kik, mint nekem tetszett, összeesküdtek, hogy engem utazásomban romlásba döntsenek, okozott sok gondot. Igen, még most is eszembe jön s aggódtat, mihelyt valakivel találkozom, hogy rosszat tesz velem s letérít az igaz útról. Igen, elmondhatom uramnak, habár nem akartam, hogy minden ember tudja, hogy e hely és a kapu közt, melyen át az útra bejöttünk, mindketten oly veszélyesen megtámadtunk, hogy végre "gyilkos"-t kiáltottunk, s e két gonosz ellenség éppen úgy nézett ki, mint azok, kikről álmodtam.

Ekkor így szólt **Értelmező:** kezdeted jó, véged még sokkal jobb leend. Most **Könyörülethez** fordult s így szólt hozzá: És téged mi vett arra, hogy ide jöjj, édes gyermekem?

Könyörület elpirult, reszketett, s egy darabig némán maradt. Most így szólt **Értelmező:** ne félj, csak higgy, s beszélj szíved szerint.

Erre **Könyörület** belekezdett s így beszélt: Valóban, uram, csekély tapasztalásom az oka, hogy

44

szívesebben hallgatnék, s aggálllyal tölt el, hogy végre még egészen hátra kellene maradnom. Én nem beszélhetek jelenésekről s álmokról, mint barátném, s azt sem mondhatom, hogy szánalmat éreztem volna kedves hozzátartozandóim tanácsának megvetése miatt.

Értelmező. Mi volt tehát, édes gyermekem, mi arra indított, hogy úgy tégy amint tettél?

Könyörület. Hát, midőn barátnénk éppen készülődött az elköltözésre, én és még néhányan, esetleg elmentünk őt meglátogatni. Midőn a házba értünk s láttuk, hogy mit csinál, kérdeztük tőle, hogy mi lenne célja? Ő azt felelte: fel van szólítva, hogy férjéhez menjen, s most elbeszélte nekünk, mint látta őt álmában, egy csodálatos helyen lakva, halhatatlanok között, koronával fején, hárfán játszva, amint evett és ivott Királya asztalánál, s dicsőítette, hogy őt odavezérlé, stb. Míg e dolgokat nekünk elbeszélte, úgy éreztem, mintha szívem égett volna bennem. S gondoltam magamban: ha ez igaz, akkor elhagyom atyámat és anyámat s születésem helyét, s ha szabad, **Krisztinával** megyek. Tovább kérdezősködtem tehát tőle e dolgok igazsága felől, s hogy megengedi-e, hogy vele menjek. Mert most láttam, hogy csak a romlás veszélyével maradhatok tovább is városunkban. De mégis nehéz szívvel indultam el, nem azért, mintha nem örömet távoztam volna, hanem mert annyian hátra maradtak rokonaim közül.

Így szívem minden vágyaival jövök, s ha szabad, **Krisztinával** férjéhez s a Királyhoz költözöm.

45

Értelmező. A kezdetet helyesen tevéd, mert az igazságnak megadtad a dicsőségét. Te egy új Ruth vagy, ki Naomija, ura és Istene iránti szeretetből atyját, anyját s hazáját elhagyá, s egy oly néphez költözött, melyet azelőtt nem ismert. "Fizesse meg néked az Úr a te

cselekedetedet, és legyen tökéletes a te jutalmad az Izráel Urának Istenének előtté, ki ide jöttél, hogy az ő szárnyaival fedezd be magadat (Ruth 2,12)."

Most az estebéd bevégződött s a lefekvésre készülődtek. A nőknek egyenként külön-külön ágyaztak s a gyermekeknek együtt. Midőn **Könyörület** már ágyban volt, nem alhatott örömeiben, mert amiatti aggodalmai, hogy még vissza kellene maradnia, jobban el voltak háritva, mint valaha. Így feküdt tehát, Istent, ki ily nagy kegyben részesítette, dicsérve és magasztalva.

Reggel a nap keltével, ők is felkeltek s készülődtek az elutazásra. De **Értelmező** azt akarta, hogy még egy ideig maradjanak, mert monda, minden dicsőséggel kell innen elmennetek. Ekkor így szólott a leánykához, ki először nyitotta ki nekik a kaput: vidd őket magaddal s vezesd a kertben a fürdőhöz, mosd meg ott s tisztítsd meg az utazás porától. – Ekkor **Ártatlan** elvezette őket a fürdőhöz és azt mondta nekik, hogy itt tisztára kell mosakodniok, mert ezt kívánja uruk a nőktől, kik zarándokútjukban hozzá betértek. Ők tehát bementek s megmosakodtak, ők és a gyermekek mindnyájan együtt; a fürdőből nemcsak világosra s tisztára mosakodva, hanem újraéledt s megerősödött tagokkal

46

jöttek ki. Midőn tehát a házba mentek, sokkal kedvesebben néztek ki, mint midőn a fürdőbe mentek volt.

Midőn visszajöttek a kertből, **Értelmező** feljük közeledett, rájuk nézett s így szólott hozzájuk: "Szép mint a hold (Énekek én. 6,9)." Ekkor előhozatta a bélyeget, mellyel azok szoktak megbélyegeztetni, kik ama fürdőben tisztára mosakodtak. A bélyeget előhozták, s ő jegyét reájuk üté, hogy megismerhessék azon helyeken, hova még el fognak jutni. A bélyeg pedig azon páska összessége s tartalma volt, melyet Izrael gyermekei evének, midőn Egyiptom országából kiköltöztek, s a jegy szemeik közé tétetett (2Móz 13,8.9.10). E bélyeg szépségüket nagyon emelte, mert arcuknak ékességül szolgált. Méltóságuk is emelkedett ez által s arcukat angyaléhoz hasonlónak tevén.

Erre ismét, így beszélt **Értelmező** a szolgálóhoz, ki a nőket kiszolgálta: Menj a ruhás szobába, és hozz nekünk ez emberek számára öltözékeket. A nő elment, fehér öltözékeket hozott, s letette azokat elébe. Ekkor megparancsolta nekik, hogy vegyék fel. Finom, fehér és fényes gyolcs volt ez. Midőn a nők így fel voltak ékesítve, egyik a másikára nézve csodaként tűnt fel, mert önmagukon nem láthatták azt a dicsőséget, amit egymáson láttak. Kezdték tehát egymást nagyobbra becsülni. "Mert te szebb vagy nálamnál," monda az egyik; "nem, te vagy felségesebb, mint én" – így szólt a másik. A gyermekek is bámulva állottak, hogy lássák, mily alakúakká változtak ők is át.

47

Értelmező erre előhívta szolgálói egyiket, kit **Bátorszívűnek** neveztek, s megparancsolta neki, hogy öltödjön magára kardot, pajzsot és sisakot.

"Vedd magadhoz e leányaimat" – mondá, s vezesd őket a Szépnek nevezett házhoz, hol legközelebbi nyugóhelyük lesz." Ő előszedte fegyvereit s előttük ment. **Értelmező** pedig Isten vezérlétére bízta őket. A házi kör többi tagjai is néhány jókí-

vánattal bocsátották őket el. Így mentek tovább útjukon s énekelték:

Ó, mily kimondhatatlan kincs az,
Mely általunk láttatott,
S melynek szentsége még soha
Senkire nem bízott.

A nyugalom csak fokozza
Erőnket a körútra;
Híven s vigyázva tenni, mit
Parancsol az ég ura.

Így elértek egész azon helyig, hol **Keresztyén** terhe leesett hátáról s a sírba gördült. Itt megállottak s magasztalták Istent. "Most újra visszatér emlékembe" – mondá **Krisztina**, mit a kapunál mondtak nekünk, hogy ugyanis szóval és tettel bocsánatot fogunk nyerni. Hogy mi a szó, tudniillik az ígéret, már arról tudok valamit; de hogy mit jelent bocsánatot nyerni a tett által s a rend szerint, hogy miként nyerethetik meg, te tudod bizonyosan, édes uram; tehát ha úgy tetszik, mondj nekünk erről valamit."

Bátorszívű. Egyedül a tett általi bocsánat olyan, mely egy más által szereztetik meg annak számára, kinek arra szüksége van. Nem a személy által, kinek bocsánat jut részül, hanem a rendtartásban mondatott meg néktek, hogy miként nyerte meg. Így neked, **Könyörületnek** s a gyermekeknek, másvalaki által jutott részül a bocsánat, vagyis az által, ki a kapun bebocsájtott benneteket. Ő azonban két úton szerezte meg, mert betölté az igazsá-

49

got, hogy igaztalanságtokat elfedje, s kiontá vérét, hogy tisztára mosson attól benneteket.

De a bocsánat eszközléséért valamit díj gyanánt kell Istennek fizetni, s valaminek készen kell lenni számunkra, amivel befednek bennünket. A bűn Isten igazságos törvénye szerinti ítéletének adott át bennünket. Előbb ez ítélet alól kell felmentetnünk, a bocsánat útján, amennyiben váltságdíj fizettetik a kihágásokért, miket elkövettünk, s ez Urunk vére által történik, ki helyetekbe lépett s meghalt a ti kihágásaitokért. Így megváltott vérével benneteket gonoszságaitoktól, s fertőztetett s tisztátalan lelkeiteket igazságával fedte el (Róm 8,34). E tett okából Isten kegyelmesen megy el előttetek, s nem fog meglátogatni benneteket, midőn eljövend ítélni e világon.

Krisztina. Ez felséges. Most már látom: tanulhattunk abból valamit, hogy szóval és tettel bocsánat biztosított számunkra. Édes testvérem legyünk rajta, hogy ezt el ne veszítsük ismét gondolatunkból, s ti, édes gyermekeim, szintén tartsátok meg pontosan. De édes Uram, nem ez volt-e, mi a jó **Keresztyénnek** válláról a terhet leejté, s ami feletti örömeiben háromszor felugrott?

Bátorszívű. Igen, az ebben való hit szakítá ketté a kötelékeket, melyek semmi egyéb úton fel nem oldoztathattak volna, s ez azért történt, hogy annak erejéről bizonyosságot adjanak neki, amiért is terhét egész a keresztség hordania kellett.

Krisztina. Mindjárt gondoltam, mert jóllehet szívem előbb is könnyű s vidám volt; de most

50

tízszerezen könnyebb s vidámabb. S azután mit magamban tapasztaltam, bármily csekély is eddig arról való tapasztalatom, meg vagyok győződve afelől, hogy ha most a világ legterheltebb embere volna is itt s látna és hinne, miként én most, akkor szíve még vidámabb s biztosabb lenne.

Bátorszívű. Terhünkre nézve nemcsak vigasztalást s könnyebbülést nyerünk, ennek látása s átgondolása által, hanem ezáltal a szívélyes szeretet is fellángol bennünk. Mert ki volna olyan, ki csak egyszer is meggondolta, hogy bocsánatot nemcsak ígéretben, hanem tettel is nyerhet,

aki szíve mélyéből meg ne indulna az ily felszabadítási módra s azért ki ezt számára kieszközölte?

Krisztina. Ó, valóban, szívem vérzik, ha arra gondolok, hogy ő értem vérezett. Ó, kegyelemteljes! Ó te, Üdvözítőm! Te bírhatasz engemet, te váltottál meg engem teljesen és tökéletesen, te tízezerszerre többet fizettél értem, mint amennyit érek. Nem csoda, hogy ez férjem semeit könnyben füröszte, s lépteinek szárnyakat adott. Ó, mily örömet vitt volna pedig magával! Ó, én nyomorult, hogy egyedül hagytam őt menni. Ó, **Könyörület**, bár itt volnának szüleid, igen, és **Félénk** asszony is! Ó, szívemből óhajtanám, hogy **Ledér** asszony most itt volna. Szívük bizonyosan megindulna; s sem az egyik félénksége s sem a másik kedvcsapongásai nem volnának képesek őket ismét hazaűzni s nem jó zárándokká tenni.

Bátorszívű. Most az érzelmek melege közt beszélsz. Véled-e, hogy mindig így lesz nektek?

51

Amellett ez nem jut mindenkinek részül, még azok mindnyájának sem, kik Jézusodat vérzeni látták. Némelyek ott állottak, s látták szívéből vérét a földre omolni; s mégis oly hidegek valának, hogy ahelyett, hogy jajveszékelték volna, inkább kigúnyolák őt, s ahelyett, hogy tanítványai lettek volna, megkeményíték iránta szívüket. Minden, amit éreztek, leányaim, egy különös mennyei befolyás folytán történik, annak vizsgálása által, amiről veletek előbb beszéltem. Emlékezzetek a mondottakra, hogy a kotló *közönséges szólása* nem szolgál jeladásul csibéinek. Ezt tehát egy különös kegy folytán bírjátok.

Láttam most álmomban, hogy tovább mentek, míg azon helyre értek, hol **Együgyűség**, **Restség** s **Vakmerőség** feküdt és aludt, midőn **Keresztyén** mellettük elhaladt. S íme: vasra akasztva fügtek, kissé más oldalra dőlve.

Ekkor kérdé **Könyörület** vezetőjüket: ki ez a három? s miért akasztattak fel?

Bátorszívű. Gonosz emberek voltak ők, kiknek semmi kedvük sem volt, hogy zárándokok legyenek, s amennyire csak tudtak, másokat is akadályoztak ebben. Maguk restek és tudatlanok valának, s ha valakit rábeszélhettek, azt is azzá tevék, s amellett arról is biztosíták, hogy végre jól fog menni dolguk. Midőn Keresztyén mellettük ment el, aludtak, s most íme, ott függenek.

Könyörület. De bírtak-e valakit magukkal egy értelemre hozni?

Bátorszívű. Igen, nemcsak egyet csábítottak

52

el. Ott volt **Csalút**, kit pártjukra vontak. Egy **Rövidlélegzetűt**, **Szívtelent**, **Csapodárt** és **Álmost**, s egy ifjú **Tompaeszű** nevű nőt is letérítették az útról nyomdokaikra. Uratokról is gonosz hírt terjesztettek, amennyiben elhitették az emberekkel, hogy Ő egy keményszívű kényúr. A szent földről pedig azt a hírt terjesztették el, hogy félig sem oly jó, mint ahogy előadják. Szolgáit gyalázni kezdték, s azok legjobbait tolakodó nyugtalan főknek s oly embereknek nevezék, kik mindenbe beleártják magukat. Azután Isten étkét léha hüvelynek, gyermekei vigasztalását képzelődésnek, a zárándok munkáit s fáradságait haszontalan tücsköknek szokták nevezni.

Krisztina. No, ha ilyenek voltak, úgy nem sajnálom őket. Csak azt kapták meg, amit megérdemeltek, s úgy vélem jó, hogy ily közel függenek az országúthoz, hogy mások lássák s intve legyenek. De nem lett volna-e jó, ha gatzetteik vas- vagy fatáblára jegyeztetve, itt, hol gonoszságaikat végrehajtották, mintegy intésül kifüggesztettek volna.

Bátorszívű. Hisz úgy van, amint könnyen észreveheted, ha kissé közelebb mégy a falhoz.

Krisztina. Nem, nem, hadd függjenek, s enyésszék el nevük, s tetteik tanúskodjanak mindörökké ellenük. Nagy kegy reánk nézve, hogy előbb kellett meghalniok, mint mi ide jöttünk. Ki tudja különben, mit tettek volna ily szegény nőknek, aminők mi vagyunk? – E beszédet dalra változtatva éneklé:

53

Így, mindhárman hát csak függjetez itt!
Rémítve az igazság ellenit,
S reszkessen, – mert mind ily rút halált hal,
Ki hú zarándokot veszélybe csal. –
Fuss, ó, kedves társ! az oly gonosztól,
Ki hú zarándokot gyaláz, mocskol.

Így mentek tovább, míg **Nehézség** halmának lábaihoz értek, hol hú kísézőjük, **Bátorszívű** ismét alkalmat vett magának, hogy elmondja, mi történt itt, midőn **Keresztyén** ezúton haladt. Először is a forráshoz vezette őket: "látjátok," mondá, "ez azon forrás, melyből Keresztyén ivott, mielőtt e halomra felment volna. Akkor még világos és tiszta vala, de most meg van azok lábai által fertőztetve, kik nem örömet vesznek, hogy a zarándokok itt szomjukat enyhítik." De miért ily irigyek, mondá **Könyörület**. Különben azért majd megy, válaszolt a vezető, ha egy tiszta, jó edénybe merítik, az iszap leülepszik a fenékre, s a víz megtisztultan jön fel." Így tettek tehát **Krisztina** s kísézői is. Merítettek egy agyagedénybe, s addig állni hagyták, míg a piszok a fenékre nem szállt, ekkor ivának.

Ezután megmutatta nekik a domb lábánál levő két mellékutat, melyen **Betűrágó** és **Hízeltő** elveszett. "Veszélyes utak ezek" mondá, "s ketten vesztek el rajta akkor is, midőn **Keresztyén** itt haladt el. S jóllehet amint láthatjátok, láncokkal, cölöpökkel s árokkal vannak elzárva, mégis sokan akadnak, kik inkább veszélybe rohannak, semhogy a dombon keresztül a bajosabb úton haladjanak.

54

Krisztina. "A hitetlenek útja kemény (Péld 13,15)." Csoda még az is, hogy ez útra el tudnak jutni, anélkül, hogy nyakukat kitörnék.

Bátorszívű. Mégis meg merik tenni, s ha véletlenül valamikor, a Király szolgálai közül egyik vagy másik észreveszi őket s rájuk kiált, hogy nem jó úton járnak, s kéri őket, hogy magukra vigyázzanak, akkor rendesen gúnyos választ adnak nekik s így szólnak: "A szót, mellyel szóltál nekünk az Úr nevében, nem akarjuk tőled hallani; hanem kétség nélkül azt cselekedszük, ami kiszármazott a mi szánkából (Jer 44,16.17)." Ha pontosabban körülnéztek, látni fogjátok, hogy ezen utak nemcsak e cölöpök, árkok s láncok által vannak úgy elkészítve, hogy vigyázatra intenek, hanem egészen be is vannak kerítve, s mégis azt az utat választják.

Krisztina. Tunya érzelműek, kerülik a vesződést, a kapaszkodón felfelé menni nem tetszik nekik. Rajtuk teljesedésbe megy: "a restnek útja olyan, mint a tövises sövény (Péld 15,19)." Igen, inkább hálóba mennek, semhogy e dombnak s a szent városba vezető további útnak nekimennének.

Erre kezdtek a dombon felhaladni, de mielőtt felérkeztek volna, **Krisztina** igen nehezen lélegzett, s mondá: "valóban e domb erős lélegzésbe hozza az embert. Nem csoda, ha azok, kik előtt kényelmük kedvesebb, mint lelkük üdve, kellemesebb utat választanak maguknak." **Könyörület** pedig mondá: "le kell ülnöm," s a legfiatalabb gyermek sírni kezdett. "Jertek, jertek!" mondá **Bátorszívű**,

55

"ne üljetek le itt, mert csak kissé távolabb van a Király lugasa." Ekkor megfogta a kisfiú kezét s odavezette.

Midőn a lombsátorhoz értek, siettek leülni, mert mindnyájan fel voltak hevülve s kimerülve. "Mily üde e nyugalom a fáradtaknak (Máté 11,28)," így szólt **Könyörület**, s mily jó a mi Királyunk, hogy ily nyugvó helyeket készít zárandokainak. E lombsátorról már sokat hallottam, de azelőtt soha sem láttam. De itt vigyázzunk, nehogy elaludjunk, mert ezt szegény **Keresztyén** is drágán fizette meg, amint nekem mondták."

Ekkor mondá **Bátorszívű** a kicsinyeknek: "nos, édes gyermekeim, hogy vagytok? miként gondolkotok most arról, hogy a zárandokútra keltetek?" "Uram," mondá a legkisebbik, "lélegzetem csaknem elmaradt, de köszönöm, hogy szükségemben segítségemre valál. S most emlékszem már arra, mit anyám mondott, ugyanis: az éghez vezető út meredek, mint a létra, a pokolba vezető út ellenben hirtelen lemegy. De mégis inkább óhajtok a létrán életbe felmenni, mint a hegyről le a halálba."

Ekkor mondá **Könyörület**: "de a példabeszéd azt mondja: könnyű a lejtőn lefelé menni."

"Ó," felelé Jákob (így nevezték), "azt hiszem, majd eljön a nap, midőn a lejtőn lemenni a legnehezebb út leend." – Te jó gyermek vagy, mondá a mester, jól feleltél neki. – Ekkor **Könyörület** mosolygott, a gyermek pedig elpirult.

Jertek, mondá **Krisztina**, nem akartok-e egyet falatozni, hogy szátokat édesítsétek, míg

56

kipihenitek magatokat? Itt van nálam egy darab gránátalma, mit **Értelmező** adott, midőn ajtajánál voltunk egy darab lépes mézzel s egy kis üveg szeszes itallal együtt. Mindjárt gondoltam, hogy ilyesmi lehet, mondá **Könyörület**, mert félrehívott. – Igen, ezt tevé, mondá a másik. De amint mindjárt kezdetben mondtam neked, úgy legyen, minden jóban részesülj, mit én kapok, mert szabad elhatározásból lettél útitársammá. – Adott tehát nekik is. Ők évének, úgy **Könyörület**, mint a gyermekek. Édes uram, így szólt **Krisztina** **Bátorszívű**höz, nem akarsz-e velünk tartani? Ő azonban felelé: "ti vándorútra keltetek, s én azonnal visszatérek. Egészségtekre váljék nektek. Én otthon mindennap élvezem." Midőn már ettek, ittak s kissé hosszasan csevegtek, vezetőjük így szólott hozzájuk. A nap eltelik, ha jönnek vélitek, keljünk útra. Ők tehát felkeltek s a kis gyermekek elöl mentek. **Krisztina** azonban ott feledé

üvegét. "Mint eshetik ez, uram?" A vezető így felelt: "részint alvásból, részint feledékenységéből történik; némelyek alusznak, midőn ébren kellene lenniük, mások felednek, midőn emlékezniök kellene. Csupán ez okból történik, hogy egy vagy más zarándoknak a nyugvóhely egy vagy más részben veszedelmére van. Zarándokoknak ébereknek kellene lenniük s legnagyobb élvezetük közben is eszükbe kellene jutnia, hogy mit kaptak eddig. De ezt feledve, örömük gyakran könnyre s napfényük esőre változik. Jusson eszetekbe a történet, mely **Keresztyént** itt érte.

Midőn azon helyre értek, hol **Bizalmatlan** és

57

Félénk Keresztyénnel találkozott, s az oroszánoktól való félelmükben rá akarták venni, hogy térjen vissza; egy emelvényformát vettek észre, s azon az útra szolgálva egy nagy lapot verses felirattal, s azok megemlékezésével, miért lett ez emelvény e helyre építve, következőképpen:

Jól őrizd szíved s nyelvedet,
Ki ezen helyre jössz;
S válaszd azt, mi üdvre vezet,
Másként veszélybe dőlsz.

A versek alatt e szavak állottak: "ez emelvény azért építettett, hogy azon olyanokat büntessenek meg, kik félénkségből vagy zarándokútjukban nem bízva visszafordulnak. Ugyancsak itt **Bizalmatlannak** és **Félénknek** nyelvét tüzes vassal megégették, mert **Keresztyént** akadályozni akarták zarándoklásában".

Ekkor így szólott **Könyörület**: "Uram az én lelkemet szabadítsa meg a hamisságszóló ajaktól és a csalárd nyelvtől. Mit ad tenéked vagy mivel gazdagít meg tégedet a csalárd nyelv (Zsolt. 120,2.3)?"

Így mentek tovább, míg nem észrevették az oroszánokat. **Bátorszívú** erős ember volt, s azért még egy oroszántól nem félt. Midőn azonban közel értek az oroszánokhoz a gyermekek, kik előbb elől mentek, inkább háta mögé húzódtak, s azért visszavonultak, félvén a hatalmas állatoktól. Erre vezetőjük mosolygott, s mondá: "miként mentek elől, gyermekeim, ha nincs semmi veszély, s hogy húzódtok vissza, mihelyt az oroszánok mutatkoznak?"

58

Bátorszívú most kihúzta kardját azon szándékból, hogy a zarándokoknak az oroszánok dacára szabad utat nyisson. Ekkor hirtelen egy ember tűnt elő, ki, mint látszott, az oroszánoknak szándékozott segíteni. A zarándokok vezetőjéhez így szólott: Mi hoz benneteket ide? – Az ember a **Düh** vagy **Vérember** nevet viselte, mert a zarándokokat megölé; s az óriások nemzetségéből való volt.

Bátorszívú. E nők és gyermekek zarándokútra keltek, s ez az út, melyen haladniok kell s haladni fognak, te s az oroszánok dacára.

Düh. Ez nem az ő útjuk, s nem is fognak rajta haladni. Eljöttem ebben őket megakadályozni és az oroszánokat segíteni.

S valóban az oroszlánok borzasztósága, s annak dühös viselete miatt, ki azokat segíté, az úton rövid idő óta kevesen jártak, s az csaknem teljesen be volt fűvel növe.

Ekkor így szólott **Krisztina**: "Jóllehet pusztává lettek az utak és az úton járóknak serege keringő utakon járt; de nem így volt, midőn én felkelék – mígnem felkelék mint anya Izráelben (Bírák 5,6.7)".

Ekkor **Düh** megesküdü az oroszlánokra, hogy úgy fog történni – s parancsolta nekik, hogy csak táguljanak onnan, mert úgysem fognak keresztül mehetni. De vezetőjük megtámadta először **Düht**, s kardját oly erősen érezteté vele, hogy visszavonulásra kényszeríté.

Ekkor **Düh** így szólott: saját birtokomon és földemen akarsz meggyilkolni?

Bátorszívű. Ez az út, hol te oroszlánjaidat lesbe állítod, a Király országútja, és e nők s gyermekek, bármily gyöngék legyenek is, még tőled s állataidtól bántatlanul fognak átmenni.

Ezzel ismét egy súlyos csapást mért reá, ami térdre ejté. E csapással sisakját is kettétörte, s a következővel levágta karját. Ekkor az óriás oly rettentően felordított,

60

hogya a nők összeborzadtak, s mégis örültek, hogy a földön látták vonaglani. Most az oroszlanok láncokon lévén magukban, mit sem tehettek. Midőn az öreg **Düh** meghalt, így szólt **Bátorszívű** a zarándok nőkhöz: "jertek, most kövessetek engem, s az oroszlanoktól nem fogtok semmi bántódást szenvedni." Ezért odamentek, s a nők reszkettek, midőn előttük haladtak el, a gyermekek pedig úgy néztek ki mint a halál; azonban minden baj nélkül haladtak el előttük.

Midőn észrevették a **Kapus** házikóját, csakhamar el is értek oda, s annál sebesebben haladtak, mert veszélyes ott éjjel utazni. Midőn tehát a kapuhoz érkeztek, a vezető kopogtatott, s a **Kapus** mondá: ki van itt? – de a vezető felelé: én vagyok, megismerte hangját s lejött (mert a vezető, mint a zarándokok kalauza, már előbb is gyakran jött oda). Ő tehát kinyitotta a kaput, s midőn a vezetőt meglátta, mert a nők háta megett állottak, így szólott: Ej, **Bátorszívű**, mi járatban vagy ily késő éjjel? – Néhány zarándokot vezettem ide, mondá ő, kiknek uram parancsára itt kell meghálalniok. Valamivel előbb is itt lettem volna, ha az óriás ellent nem áll. De hosszú s fáradságos küzdelem után leütöttem, s a zarándokokat szerencsésen idehozám.

Kapus. Nem akartok bejönni s reggelig itt maradni?

Bátorszívű. Nem, még ez éjjel vissza akarok térni uramhoz.

Krisztina. Ó, jó uram, nem is tudom mint váljunk meg tőled. Te oly hű, oly szeretetteljes vol-

61

tál irányunkban, oly bátran küzdöttél értünk, oly bölcs tanácsokat adál, hogy irántunk való jószágodat soha sem fogom feledni.

Könyörület. Ó, csak utazásunk célpontjáig élvezhetnök kíséretedet! Hogy lehessen oly szegény nőknél, aminők mi vagyunk, oly fáradságos úton, mint ez, barát és oltalmazó nélkül megmaradni?

Ekkor mondá Jákob, a legifjabb gyermek: "Ó, uram, állj rá kérelmünkre, hogy velünk jöjj s bennünket segíts, mert mi oly gyengék vagyunk s az út oly veszélyes.

Bátorszívű. Én uram szolgálatában állok. Ha ő rendeli, hogy végig kísérőtök legyek, akkor szívesen szolgálatotokra állok. De ebben mindjárt az elején hibáztatok: mert amint parancsolta, hogy ennyire kísérjelek el, kérnetek kellett volna őt, hogy végig engedjen kísérem benneteket, s ő meg is engedte volna. De most el kell távoznom. És így Isten veletek, jó **Krisztina**, **Könyörület** s kedves gyermekek.

Erre kérdezte **Éber**, a kapus **Krisztina** hazáját s rokonságát, s ő mondá: "én **Romlás** városából jövök; özvegy vagyok, férjem meghalt, neve volt **Keresztyén** a zarándok." "Hogyan," szólott a **Kapus**, "férjed volt?" igen, mondá a nő, és ezek itt gyermekei. Ez itt (**Könyörületre** mutatott) földijeim egyike. Ekkor meghúzá a **Kapus** a harangot, mint ily esetekben szokta, s a szolgálók

egyike, **Alázat** az ajtóhoz jött. "Eredj" – mondá neki a **Kapus**, "s jelentsd odabenn, hogy **Krisztina**, **Keresztyén** neje és gyermekei, zarándok-

62

útjukon ide érkeztek." Ő bement és jelentette. Alig hogy a leány kiejté e szót, ó, mily vígan csoportosultak össze! Mind odasiettek a **Kapushoz**, mert **Krisztina** még az ajtónál állott. Ekkor a legelőkelőbbek közül néhányan így szólottak hozzá: "jőjj be, **Krisztina**, te ama jó ember felesége, jőjj be, lépj be, te Úr áldottja, mindazokkal együtt, kik veled vannak. Belépett s kísérői követték. Csakhamar egy nagy szobába vezették őket, hol felszólíták, hogy üljenek le, s előhívták a ház urát a vendégek látására s üdvözlétére. Midőn ez előjött s megtudta, hogy kik ők, csókkal üdvözlé őket s mondá: "Isten hozott, ti Isten kegyelmének edényei, Isten hozott hozzánk, hú barátaitokhoz."

De mivel már késő volt, a zarándokok pedig az úttól fáradtak s az oroszlántól és óriástól való félelem miatt nagyon izgatottak valának, minél előbb nyugalomra menni kívánkoztak. "Nem" – mondák a háziak – "előbb frissítsétek fel magatokat egy kevés eledellel. Mert ők a hozzátartozókkal együtt egy bárányt készítettek számukra (2Móz 12,3.21. Ján 1,29). Mert a **Kapus** már előbb hallotta jöttüket s a bentlevőknek jelentette. Miután ettek s imájukat dicsénekkal befejezék, ismét nyugalomra menni kívántak. "De ha oly merészek lehetünk választani," mondá **Krisztina**, "engedjete bennünket ugyanazon szobában hálni, hol férjem aludt, midőn itt volt. Felvezeték tehát őket oda, s mindnyájan egy szobában feküdtek. Midőn már lenyugodtak, **Krisztina** és **Könyörület** még egy darabig beszélgetett együtt a tapasztaltakról.

63

Krisztina. Nehezen hittem volna, midőn férjem útra kelt, hogy valaha utána fogok menni.

Könyörület. S azt még kevésbé, hogy ugyanazon ágyban és szobában hálj, melyben ő.

Krisztina. Ó, és azt legkevésbé, hogy még valaha örömmel láthassam arcát, s Urát Királyát vele együtt imádhassam, amint most hiszem és reménylem, hogy történni fog.

Könyörület. Csitt, nem hallasz valami zajt?

Krisztina. Igen, azt hiszem, azon örülve, hogy mi itt vagyunk, zenélnék.

Könyörület. Csodálatos zene a házban, zene a szívben s zene az égben is, azon örülve, hogy mi itt vagyunk.

Csakhamar elaludtak. Reggel, midőn felébredének, mondá **Könyörületnek Krisztina:** Mi lelt, hogy ma éjjel álmodban neveltél? Azt hiszem, valamit álmodtál!

Könyörület. Igen, éspedig kedves álmod. De tudod bizonyosan, hogy nevettem?

Krisztina. Igen, és szívből, de kérlek, beszéld el álmodat!

Könyörület. Álomban úgy tetszett nekem, mintha egyes-egyedül ülnék egy elhagyott helyen s siratnám szívem keménységét. De nem sokáig ültem így, s úgy tetszett, mintha sokan gyülekeztek volna össze körülöttem, hogy engem lássanak, s hallják, amit mondok. Én azonban tovább jajveszékelttem szívem keménysége felett. Ezen néhányan közülük nevetni kezdtek, mások esztelen nőnek nevezének, s végül megint mások ide-oda kezdtek ta-

64

szigálni. Ezalatt úgy látszott nekem, mintha feltekintve, valakit szárnyakon látnék hozzám sietni. Egyenesen felém jött s mondá: "**Könyörület**, mi bajod van?" midőn panaszomat hallá, így szólott: Béke legyen veled. Kezével a könnyeket is letörlé szemeimből, s ezüstbe és aranyba öltöztetett. Nyakamba láncot, füleimbe függőket s fejemre egy szép koronát tett (Ezék 16,8-12). Ekkor megfogta kezemet s mondá: **Könyörület**, kövess! Ő felemelkedett s én követém, míg egy aranyos kapuhoz ért. Ekkor kopogtatott, s midőn belül felnyitották, a férfi bement s én követtem, fel egy trónushoz, melyen valaki ült s így szólott hozzám: Isten hozott, leányom. A hely fényes és sugárzó volt, mint a csillag, vagy inkább mint a nap, – nekem úgy tetszett, mintha férjedet is láttam volna ott, s ekkor felébredtem álomból. De csakugyan nevettem?

Krisztina. Hogy neveltél-e? Igen, és ezt méltán tehetted, midőn így felemeltetni láttad magadat. Mert, hogy kimondjam, csakugyan jó álom volt, s amint első felét igaznak találtad, úgy végül második részét is igaznak fogod találni: "álom által, mikor nagy álom száll az emberekre, akkor megjelenti az embereknek fülükben és az ő tanítását azoknak szívében megpecsételi" (Jób 33,14.15). Nem kell ébren lennünk, hogy beszélhessünk Istennel, meglátogathat s hallathatja hangját álmunkban is. Gyakran ébren van szívünk, ha magunk alszunk is – ő Isten, beszélhet ahhoz akár szóval, akár jelek és képek által csakúgy, mintha ébren volnánk.

Könyörület. Igen, magam is örülök álmom-

65

nak, mert azt hiszem, rövid időn beteljesedve fogom látni, amikor majd igazán jóízűen nevetetek.

Krisztina. Azt hiszem, már nagyon is itt az ideje, hogy felkeljünk s utána nézzünk, hogy mi a teendőnk.

Könyörület. Kérlek, ha meghívnak, hogy egy darab ideig maradjunk, fogadjuk el meghívásukat. Annál örömebb maradnék itt egy ideig, hogy a szüzekkel közelebbről megismerkedhessünk. Úgy tetszik nekem, hogy **Okosság**, **Jámborság** s **Szeretet** magaviseletükre nézve igen kedvesek s tiszteletreméltók.

Krisztina. Majd meglátjuk, mit tesznek.

Midőn fenn és készen voltak, lementek s kérdezték tőlük, hogy aludtak.

Könyörület. Nagyon jól, ily üdítő éjjelt soha életemben nem töltöttem.

Erre így szólt **Okosság** és **Jámborság**: Ha arra határozzátok magatokat, hogy egy darabig itt maradjatok, akkor használjátok azt, mit e ház nyújthat.

Igen s teljes szívükből, mondá **Szeretet**.

Ők beleegyeztek, s körülbelül egy hónapig vagy tovább is ott maradtak, s nagyon sokat tanultak egymástól.

Okosság most látni akarta, mint nevelte **Krisztina** gyermekeit, s engedelmet kért, hogy kikérdezze őket, mit ő örömezt megengedett. Erre a legifjabbal, **Jákob**bal kezdte meg.

Okosság. Jer **Jakab**, meg tudod-e nekem mondani, ki teremtett téged?

Jakab. A szent, három-egy igaz Isten.

66

Okosság. Kedves fiam, és meg tudnád mondani, ki szabadított meg?

Jakab. Az Atya, Fiú és Szentlélek Isten.

Okosság. Ismét jól van. De miként szabadít meg téged az Atya Isten?

Jakab. Krisztusban való kegyelme által.

Okosság. S mint ment meg téged a Fiú Isten?

Jakab. Igazsága, szenvedései, halála és feltámadása által.

Okosság. De miként szabadít meg a Szentlélek?

Jakab. Felvilágosítása, megújítása s megtartása által.

Ekkor **Okosság** így szólott **Krisztinához**: "Dicséernünk kell téged, hogy gyermekeidet így neveléd fel. Valóban felesleges a többieknek feltenni e kérdéseket, miután a legifjabb is ily szépen megfelelt reájuk. Ezért az ezután következő legifjabbhoz fordulok."

Okosság. Jer **József** (így nevezték), kikérdezzelek-e?

József. Szívesen veszem.

Okosság. Mi az ember?

József. Eszes teremtmény, kit Isten teremtett, mint testvérem mondá.

Okosság. Mit értünk a megváltás alatt?

József. Azt, hogy az ember, ki a vétek által fogság és a nyomor bizonyos helyzetébe jutott, ebből megszabadul.

Okosság. Mit kell azalatt érteni, hogy a háromság vált meg?

József. Az, hogy a vétek oly nagy és hatalmas zsarnok, hogy senki sem menthet meg körmei közül, egyedül az Isten, és hogy Isten oly szeretettel s jóssággal viseltetik az emberek iránt, hogy valóban megmenti őket e nyomorult helyzetből.

Okosság. Mi az Isten célja, midőn az elveszett embereket megmenti?

József. Nevének, kegyelmének s igazságának megdicsőítése s teremtményeinek örökös üdve.

Okosság. Kik azok, akiket megvált?

József. Akik megváltását elfogadják.

Okosság. Derék fiú. Anyád helyesen oktatott, **József**, s te figyeltél arra, amire tanított.

Erre így szólott **Okosság**, **Sámuel**hez, a második fiúhoz: Jer, kikérdezzelek téged is?

Sámuel. Igen, ha neked úgy tetszik.

Okosság. Mi a menny?

Sámuel. A legnagyobb boldogság helye, állapota, mert Isten lakozik benne.

Okosság. Mi a pokol?

Sámuel. A legnagyobb boldogtalanság helye és állapota, mert a vétek, az ördög és a halál lakhelye.

Okosság. Miért szeretnél a mennybe jutni?

Sámuel. Hogy Istent szakadatlanul láthassam s szolgálhassam, hogy Krisztust láthassam és örökké szerethessem; hogy a Szentlélek teljességét elnyerhessem, mit itt semmi áron sem élvezhetek.

Okosság. Te is jól tanultál, gyermekem. – Most a legöregebb, **Máté** nevűhöz fordult, s őt is kikérdezé.

Okosság. Azt kérdem tőled, volt e valakinek létele Isten előtt vagy tőle függetlenül?

Máté. Nem, mert Isten örökkévaló, s rajta kívül nincs semmi, mi az első nap kezdete előtt léttel bírt volna. "Mert hat nap alatt teremté Isten a mennyet, földet és tengert s mindent, mik azokban vannak".

Okosság. Mit tartasz a bibliáról?

Máté. Hogy az Isten szent igéje.

Okosság. Nincs-e abban semmi olyas írva, amit meg nem értenél?

Máté. Igen, nagyon sok.

Okosság. Mit teszel akkor, ha olyan helyeket találsz benne, miket meg nem értesz?

Máté. Azt gondolom, hogy Isten okosabb mint én. Kérem is őt, hogy mindazt megértenem tanítsa, amiről tudja, hogy most üdvömre szolgál.

Okosság. Mit tartasz a halottak feltámadásáról?

Máté. Azt hiszem, ugyanoly természettel fognak feltámadni, mint aminővel eltemettetének, csak hogy elenyészhetetlenül. S ezt két okból hiszem. Először, mert Isten megígérte, s másodszer, mert meg is teheti.

Erre szólott **Okosság** a gyermekekhez mindnyájukhoz: "Ezentúl is figyelnetek kell anyátokra, mert még többre is taníthat benneteket. Figyelmeseknek kell lennetek minden jókra, miket másoktól hallhattok; mert javatokra hasznos dolgokat mondanak. Gondosan ügyeljete arra is, mire menny és föld tanít benneteket; de különösen legyetek fá-

69

radhatatlanok azon könyv vizsgálásában, mely atyátokat is a zarándokéletre indította. Míg itt vagytok, én is örömet tanítalak a magam részéről benneteket arra, amit tudok, s örömmel fogom venni, ha oly kérdéseket tesztek fel elibém, amik istenes épületekre szolgálnak.

Midőn a zarándokok körülbelül egy hétig tartózkodtak ezen helyen, **Könyörület** látogatást fogadott el valakitől, ki hajlammal látszott iránta viseltetni. Neve **Vidám** volt, művelt ember, s a vallásra is sokat adott, de még többet a világra. Kétszer, sőt többször is eljött, s **Könyörület**nek szerelmet vallott.

Könyörület pedig szép ábrázatú s így annál vonzóbb volt. Jelleme fáradhatatlan munkásságban állott, s ha a maga részére nem kellett dolgoznia, akkor mások számára készített ruhákat s öltözékeket, s ezeket a nincsteleneknek ajándékozta el. Miután tehát **Vidám** úr nem tudta, hogy hova s mire fordítja, amit dolgozott, igen meg vala azáltal nyerve, hogy **Könyörület**et henyélve soha sem találta. "Meg vagyok győződve, hogy jeles háziasszony," gondola magában.

Midőn legközelebb ismét eljött, rendes dolgánál találta, ruhák varrásánál a szegények számára. "Hogyan" – mondá "mindig munka mellett?" – "Igen" – válaszolá – "vagy magam, vagy mások számára." "És hát körülbelül mennyit kereshetsz egy nap?" – "Ezt" – mondá – "azért teszem, hogy gazdag legyek jó cselekedetekben, hogy kincset szerezzek magamnak, mintegy jövődre való jó fundamentumot, hogy el-

70

vegyem az örök életet (1Tim 6,18)." "Hogyan?" – mondá – "És mit teszel ezzel?" – "Felöltöztetem a mezteleneket." – Erre azonnal elsötétült ábrázatja. Nem jött ismét a házhoz. S midőn okát kérdezték, azt mondta, **Könyörület** szép leány, de nagyon fonák elvei vannak.

Midőn **Könyörület**et otthagya, így szólott **Okosság**: "Nem megmondtam-e előre, hogy **Vidám** úr csakhamar itt fog hagyni? sőt még majd rossz híredet is terjeszti; mert dacára a vallásra való igényeinek s **Könyörület** iránti látszólagos szeretetének, mégis csak **Könyörület** és ő oly eltérő kedélyűek, hogy azt hiszem, soha sem fognak összeegyezni."

Könyörület. Már előbb kaphattam volna férjet, jöllehet senkinek sem szólottam róla semmit, de elveim egynek sem tetszettek, habár személyemen semmi ócsárolni valót nem találtak. Ezért nem tudtam velük megegyezni.

Okosság. **Könyörületre** napjainkban nem sokat adnak, hacsak nevére nem. Az elvekből származó gyakorlattal kevesen akarnak foglalkozni.

Könyörület. Ám jó, ha senki sem akar engem bírni, akkor szüzen fogok meghalni, vagy elveim helyettesítsék férjemet. Mert én meg nem változtathatom természetemet, s arra el vagyok határozva, hogy nem tűröm addig, míg élek, hogy olyat bírjak, ki mindig ellenszenvet ébreszt bennem. Van egy **Jóltevő** nevű testvérem, ki egy ily szűkkeblűvel lépett házassági frigyre, de soha sem bírtak kijönni együtt. De mivel testvérem el-

határozta, hogy tovább is úgy tesz, amint megkezdette, hogy ti. jót tesz a szegényekkel, előbb férje nyilvánosan rossz hírbe hozta, s azután kitaszítja házából.

Okosság. S mégis megtartotta hitét, nemde?

Könyörület. Igen, annyira-amennyire és úgy, amint a világ most tele van olyféle hívőkkel; de nekem egyikőjük sem kell.

Ez időben **Máté**, **Krisztina** legöregebb fia beteg lett, s sokat kellett neki szenvedni; mert beleiben nagy kínokat érzett, úgyhogy néha-néha úgy érezte, mintha széjjel akarnának szakadni. De nem messze onnan egy **Ügyes** nevű úr lakott, öreg s jóhírű orvos; s mert **Krisztina** óhajtotta, érte küldtek, s ő eljött. Midőn a szobába lépett s egy darabig vizsgálta a gyermeket, azonnal észrevette, hogy mily nagy kórokat szenved. Azért így szólott az anyához: "mit evett **Máté** a legutóbbi napokban?" – "Hogy mit evett?" kérde **Krisztina** – "semmit, csak ami egészséges." Az orvos felelé: a gyermek valami olyast evett, mi megemésztetlenül fekszik gyomrában, s gyógyszer nélkül nem fog feloldozódni. Vagy hashajtót kell bevennie, vagy meg kell halnia." Ekkor így szólott **Sámuel**: "Anyám, mi volt az, mit testvérem leszedett és megevett, éppen midőn az út bejáratánál levő kapun bejöttünk? Tudod, balkézre egy lankás feküdt, s a fák a falakon kinyúltak, ezekről szedett és evett testvérem".

Krisztina. Igazad van, gyermekem, így történt; s rossz fiú volt, mert kiszídtam s ő mégis evett ama fák gyümölcséből.

Ügyes. Mindjárt tudtam, hogy valami egészségtelent evett, s e gyümölcsök mindenek közt a legártalmasabbak. Belzebúb kertjéből valók e gyümölcsök. Csodálkozom, hogy senki sem figyelmeztetett, mert már sokan meghaltak tőlük.

Ekkor **Krisztina** sírni kezdett s mondá: Ó, rossz gyermek, ó, gondatlan anya, mit tegyek most fiamért?

Ügyes. Jer, ne légy túlságosan levert, még a gyermek jobban lehet, csak hánynia s székelnie kell.

Krisztina. Kérlek, édes uram, kísértsd meg rajta minden tudományodat, bármennyibe kerüljön is.

Ügyes. Megteszem okkal-móddal. – Erre készített neki egy szert, de mely még gyöngé volt. Azt mondják, "a bikáknak és a bakoknak véréből, vízzel és izsóppal s az üszöborjúnak hamvából (Zsid 9,13 és 19)" volt készítve. Miután ez nem hatott, ekkor egy hathatósabbat készített (Ján 6,54 és követk. Márk 9,49; Zsid 9,14), naponként háromszor használva, a szükséges megbánás könnyei s szigorú böjtölés közt. (Gyakran adnak az orvosok, mint jól tudjátok, betegeknek csodálatos gyógyszereket). Midőn a keverék készen volt s odavitték a gyermekhez, ez irtózott tőle s nem akarta bevenni, habár roppant erős fájdalmakat szenvedett. "Jer, jer, be kell vened," mondá az orvos. "Undorodom tőle," szólott a gyermek. "De határozottan akarom, hogy bevedd," mondá az anya. "Ismét ki fogom hányni," válaszolt a fiú. "Jó uram," mondá **Krisz-**

73

tina Ügyes úrnak "milyen ízű?" "Egyáltalán nem rossz," mondá az orvos, s keveset nyelvére cseppentett belőle. "Ó, **Máté**" – szólott **Krisztina** – "e keverék édesebb a méznél. Ha szereted anyádat, ha szereted testvéreidet, ha szereted **Könyörületet**, sőt ha szereted életedet, vedd be." Így némi vonakodás után bevette, előbb rövid imát mondván el Isten áldását kérve, s pompásan hatott. A veszélyes anyagokat elhajtotta, egészséges izzadásba hozta, a fájdalomtól való szabadulást s frissítő álmod hozott reá. Rövid időn felkelt s egy botra támaszkodva egyik szobából a másikba fel s alá járkált; **Okossággal**, **Jámborsággal** és **Szeretettel** beszélgetve betegségéről s hogy miként gyógyították meg.

Midőn a gyermek jobban lett, kérdé **Krisztina Ügyes** urat, mondván. "Uram, mit kívánsz irántam és gyermekem iránti gondjaidért s fáradságodért?" "Neked kell a gyógyászat legnagyobb mesterének díját megszabni, azon szabályok szerint, melyeket ez esetre felállított (Zsid 13,11 s követk.)."

Krisztina. De uram, mire jó még ez a szer?

Ügyes. Ez általános szer s mindazon bajokban hasznos, melyeknek zarándokok vannak alávetve; s ha jól van elkészítve, gondolatot meghaladó időig használható, anélkül, hogy elromolna.

Krisztina. Kérlek, jó uram, készíts nekem tizenkét adagot belőle! Mert ha ezt megkaphatom, soha sem fogok más orvossághoz folyamodni.

74

Ügyes. E szer, amint meggyógyít, úgy meg is őriz a betegségektől. Sőt merem állítani s be tudom bizonyítani, hogy aki kellőleg használja, "örökké fog élni (Ján 6,50)." De másként nem

szabad bevenni, jó **Krisztina**, mint ahogy előíratott, különben mit sem használ. – Erre, neki, gyermekeinek s **Könyörületnek** adott ezen orvosságból, s intette **Mátét**, hogy jövőben őrizkedjék a veszélyes gyümölcsöktől, megölelte őket s eltávozott.

Mint már elbeszéltem, **Okosság** felszólította a gyermekeket, hogy neki, amikor csak akartak, hasznos kérdéseket tegyenek fel, melyekre felelni óhajtott. Először tehát **Máté**, az épp most felgyógyult kérdezé, miért keserű csaknem minden orvosság az ínynek.

Okosság. Annak megmutatására, mily nem kedves Isten szava s működése a testi szívre.

Máté. Ha az orvosság megteszi hatását, miért von maga után heves kiürülést?

Okosság. Hogy megmutassa, hogy az ige, ha erősen működik, a szívet és lelket megtisztítja. Mert lásd, amint az egyik a testre, úgy a másik a lélekre hat.

Máté. Mit tanulhatunk abból, hogy földi tüzünk lángját mindig felfelé látjuk lobogni, a nap sugarainak szelíd melege pedig lefelé hat?

Okosság. A tűz fellobogásából azt tanulhatjuk, hogy a szívből az ég felé fakadó meleg vággyal kell közelednünk. Abból pedig, hogy a nap sugarait s éltető melegét lefelé bocsátja, azt tanulhatjuk,

hogy a világ üdvözítője, jóllehet fenséges, mégis kegyelmével s szeretetével hozzánk lealázza magát.

Máté. Mi által lesz a föld nedvessé s termékennyé?

Okosság. A felhők által.

Máté. Mit tanulhatunk ebből?

Okosság. Azt, hogy az ige szolgálai tudományukat Istentől kölcsönözzék.

Máté. Miért öntik ki tartalmukat a földre?

Okosság. Hogy megmutassák: azok, kik az ige ismeretét bírják, közölgék azt a világgal.

Máté. A nap miért hozza elő a szivárványt?

Okosság. Hogy megmutassa: Isten kegyelmi szövetsége Krisztusban nekünk megpecsételtetett.

Máté. A források miért vezetnek számunkra a vizet a földön keresztül?

Okosság. Hogy megmutassák: Isten kegyelmében Krisztus teste által részesülünk.

Máté. Miért fakadnak némely források magas hegyek csúcsain?

Okosság. Annak megmutatására, hogy a kegyelem lelkére éppúgy szükségük van a magas születésűeknek s hatalmasoknak, mint a szegényeknek és alacsony sorsúaknak.

Máté. Miért tapad a tűz a gyertya belébe?

Okosság. Annak megmutatására, hogy ha a kegyelem a szívben nem lobog, az élet igazi lángja nincs bennünk.

Máté. Miért emésztődik fel a bél, faggyú és minden, hogy a világító lángot fenntartsa?

76

Okosság. Annak megmutatására, hogy testnek, léleknek és mindennek, ami bennünk van, arra kell szentelve lenni, hogy Isten kegyelme bennünk, munkás legyen, s nekünk táplálékul szolgáljon.

Máté. A pelikán csőrével miért döfi keresztül mellét?

Okosság. Hogy kicsinyeit vérével táplálja, amiből azt tanulhatjuk: Krisztus a dicsőített Üdvezítő, madárfiait, azaz gyülekezetét annyira szereti, hogy saját vérén váltja meg a haláltól.

Máté. Mit tanulhatunk a kakas kukorékolásából?

Okosság. Hogy Péter bűnére s Péter bűnbánatára gondoljunk. A kakaskukorékolás a közelgő napot is jelenti; s azért emlékeztessen az utolsó borzasztó ítélet napjára.

Ez időben hónapjuk lejárt, azért hírül adták a háznál levőknek, hogy ideje volna már készülődniök. Ekkor mondá **József** anyjának: "Ne felejts el valakit **Értelmező** házához küldeni, sőt kéretni, hogy engedje velünk jönni **Bátorszívűt**, kíséretül utunk további részén." – "Jó fiú vagy" – mondá anyja – "csaknem elfeledtem." – Egy kérést tett fel tehát, s kérte **Ébert**, a kapust, hogy azt valami megbízható embertől juttatná jó barátja, **Értelmező** kezéhez. Midőn ez megkapta s átfutotta tartalmát, így szólt a hírnökhöz: "menj, mondd meg nekik, hogy el fogom küldeni."

Midőn a család, melynél **Krisztina** tartózkodott, látta: eltökélték, hogy továbbmennek, összehívták az egész házat, hogy Királyuk-

77

nak megköszönjék, hogy ily drága vendégeket küldött hozzájuk. Ekkor így beszéltek **Krisztinához**: "És ne mutassunk-e neked valamit, mint szoktuk zarándokoknál, hogy felette útközben gondolkozhass?" Tehát együttesen egy helyiségbe vezették. hol mutattak neki egyet azon almákból, melyekből Éva evett s férjének is adott, hogy egyék, amiért mindketten kiűzettek a paradicsomból; s kérdezték tőle, mit hisz, mi lenne ez? Ekkor mondá **Krisztina**: "Étel vagy méreg, nem tudom, melyik a kettő közül." Erre felvilágosították, hogy mi az, s ő felemelvén kezeit igen elcsodálkozott. Oly visszariasztó a vétek látása.

Ezután egy más helyre vezették s megmutatták neki Jákob létráját, s az angyalok fel s alá jártak rajta. Ekkor nézett és nézett **Krisztina** s a többiek vele, s midőn tovább akarának menni,

a gyermekek e látványtól nem akartak megválni. Ekkor még egyszer visszafordultak, s szemeiket e szívvidámító látványon legetteték. Majd egy oly helyre vezették őket, hol egy arany horgony függött. "Vedd le," mondák **Krisztinának**, "mert azt magaddal kell vinned. Nagy szükséged lesz reá, hogy bemehess "a kárpiton belül" (Zsid. 6,19), s erős maradj a vihar és szélvész idején." – Erre azon hegyre vezették őket, melyen Ábrahám, ami atyánk, fiát Izsákot feláldozta, s megmutatták nekik az oltárt, a fát, a tüzet és a kést, mert mindezek mai napig is láthatók. Midőn látták, felemelték kezüket, s üdvözülteknek tartva magukat, így beszéltek: "Ó, mily szeretettel viseltetik ez ember Ura iránt, s

mennyire megtagadta önmagát Ábrahám! Midőn mindezeket megmutatták nekik, **Okosság** az ebédlőbe vezette őket, hol egy pompás orgona állott. Ekkor játszott, s e következő dalt énekelte hozzá, arról mit épen most láttak:

Vigyázzatok, – melyet itt láttatok –
Éva almájára;
Nézzetek – melyen angyalok járnak –
Jákob létrájára.
Veszély között örökké ez legyen
Csak reményhorgonyod,
S így – mint Ábrahám, – a legkedvesebb
áldozatot hozod.

Most valaki kopogtatott a kapun; a kapus kinyitotta, s íme, **Bátorszívű** jött. Mily öröm volt, mikor belépett! Mert most újra élénken ébredt fel lelkükben, mint verte ő agyon az öreg, esztelen **Dühöt**, s miként mentette meg őket az oroszánoktól.

Erre így szólott **Bátorszívű Krisztinához** s **Könyörülethez**: Uram mindegyikötök számára egy üveg bort küldött s kevés süteményt, pár gránátalmával együtt, s a gyermekek számára is néhány fűgét s mazsolát, hogy útközben felfrissítse őket. Most tehát útra keltek, s **Okosság** és **Jámborság** elkísérte őket. Midőn a kapuhoz értek, kérdezte **Krisztina** a kapust, kevéssel ezelőtt nem ment-e el erre valaki. A kapus mondá: "nem, csak egy ember, már kissé régebben, ki azt beszélte,

hogy nem régen borzasztó rablást követtek el a Király országútján, melyen még át kell haladnotok. "De" – mondá – "a tolvajokat megfogták, s rövid időn élükkel fognak lakolni." Ekkor **Krisztina** és **Könyörület** félt, de **Máté** így beszélt: "Anyám, semmitől se tarts, míg **Bátorszívű** velünk jön s vezetőnk lesz, semmi baj nem érhet bennünket.

Erre így beszélt **Krisztina** a kapushoz: "Uram, én igen le vagyok neked kötelezve mindazon barátságért, mit irántam, mióta ide jöttem, tanúsítottál, s hasonlóan gyermekeim iránt való szeretetedért s jószágodért. Nem tudom, miként lehetek eléggé hálás irántad. Ezért irántad való becsülesem jeléül fogadd el e csekélységet." Egy arany angyalt adott neki, mire mélyen meghajtotta magát s így szólott: "Legyenek öltözeteid mindig fehérek, s a szent kenet ne hiányozzék házadból. **Könyörület** éljen s ne haljon meg soha, s ne legyenek kevesek művei." A gyermekekhez így szólott: "Repüljétek keresztül az ifjúság levegőjét s keressétek az istenességet, csatlakozzatok azokhoz, kik bölcsen s tiszteletre méltóan élnek. Így anyátok

szívének örömet szereztek s az okosoktól dicséretet arattok." Köszönetet mondtak a kapusnak s elutaztak.

Láttam most álmomban, hogy előrehaladtak, míg a domb jobb oldali magaslatára értek, hol **Jámborság**nak valami hirtelen eszébe jutván így kiáltott fel: "Ah! otthon feledém, mit **Krisztinának** s társainak akartam adni. Visszamegyek s elhozom;" – elfutott tehát s elhozta. Midőn elment,

80

Krisztinának úgy tetszett, mintha kissé félre, a jobb oldalon fekvő barlangból csodálatos hangokat hallana e szöveggel:

Uram, oly gazdagon hintéd
Reám kegyelmedet mindég,
Hogy szent házadból ezentúl
Lábam soha ki nem mozdul.

S midőn tovább figyelt, úgy tetszett neki, mintha egy másik hangot is hallana:

Dicsőség Istennek kegyelméért!
Mert nagy irgalma felér az égig,
Szent igazsága szilárdul megáll
Örök időkre, híven, mind végig!

Ekkor kérdezte **Krisztina Okosság**ot, "honnan származnék ezen csodálatos éneklés?" "Ez ország madarainak éneke ez," mondá ő; "ilyeténképpen ritkán énekelnek máskor, mint tavasszal, midőn a virágok előbújnak s a nap melegen süt; ilyenkor egész napon át hallhatod őket így énekelni. "Gyakran elmegyek oda" – mondá – "őket hallgatni, sőt sokszor megszelídítve házunknál is tartjuk. A legkellemesebb társaság ez reánk nézve, ha szomorkodunk, s az erdők, barlangok s elhagyatott helyek is kellemes tartózkodást nyújtanak éneklésük folytán".

Ezalatt **Jámborság** visszatért s így szólott **Krisztinához**: "Íme, mindazon dolgoknak másolatát hoztam magammal, melyeket házunknál láttál, hogy megtekinthesd ezeket, ha tapasztalod,

81

hogyan feledni kezded, s épülésedre és erősítésedre visszaidézhesd emlékezetedbe.

Most kezdtek a dombról lefelé **Megaláztatás** völgyébe alászállani. Meredek halom volt ez s az út sikamlós, de vigyáztak, s meglehetősen szerencsésen értek le. "Itt" – mondá **Jámborság Krisztinának** – "azon hely, hol férjed a gonosz ellenséggel, **Apollyonnal** találkozott, s vele erős küzdelmet állott ki. Bizonyosan hallottál erről. De semmitől se félj, míg **Bátorszívű** kísérod és vezetőd, reméljük, szerencsésen utazhatsz. Mindketten átadták most a zarándokokat vezetőjüknek s tovább engedték őket útjukon haladni, a vezető elöl ment s a nők utána.

Erre **Bátorszívű** így beszélt: "Nem szükséges e völgytől oly nagyon félnünk, mert itt semmi sincs, mi bajt okozhatna nekünk, ha csak magunk nem idézzük elő. Az igaz, hogy **Keresztyén**

itt találkozott **Apollyonnal**, kivel keserű harcot kellett kiállania, de e küzdelem azon ballépések következménye volt, melyeket a dombról való leszállásban követett el. Az ott elkövetett ballépések itt küzdelmeket idéznek elő, s ezért van e völgynek oly gonosz híre. Mert a nagy tömeg, ha valamely helyen történt szerencsétlenségről hall, rögtön azon tévhitre jut, hogy ama hely valamely pokoli ellenségtől vagy gonosz szellemtől lakatik, holott sajnos saját tetteinek gyümölcse, hogy ott ily dolgokba ütközik. E **Megaláztatás** völgye magában éppoly termékeny és üde hely, mint akármely más, mely felett az ég madarai repkednek; s meg vagyok győződve, ha ráakadhatunk, fel fogjuk itt valahol

82

annak valami jelét fedezni, hogy mi lehetett oka, hogy **Keresztyén** e helyen oly erősen szorongattatott".

Ekkor **Jakab** így kiáltott anyjának: "nézd, ott egy oszlop áll, s úgy tetszik, valami írva is van rajta; menjünk oda s nézzük meg, mi az!" Elmentek s e feliratot találták: "**Keresztyén** ballépései, mielőtt ide jött, s a harcok, melyekbe e helyen bonyolult, szolgáljanak mindenkinek intésül, kik utána jönnek." "Nos" – mondá a vezető – "nem mondtam-e, hogy fogtok itt ilyesmit találni?" Erre **Krisztinához** fordulva: "Ez nem szolgál többé **Keresztyén** szégyenére, mint sok másoknak, kik vele egyenlő sorsban s végzetben részesültek. Mert könnyebb ezen dombra felmenni, mint lemenni róla, s ez a világ bármely részében is kevés dombról mondható. De hagyjuk e jó embert, ő most kipiheni magát, miután ellenségét hősieken legyőzte. Engedje az, ki fent székel, hogy mi rosszabbul ne járjunk mint ő, ha ránk nézve is elérkezik a megváltás órája".

"De, hogy ismét e völgyre térjünk, ez a legjobb s legajánlközőbb hely ezen az egész vidéken. A föld, mint látjátok, kövér és sok rétje van, s ha valaki, mint mi most, nyár idején ide jön, s még soha sem hallott erről s gyönyörét leli az ilyes látásában, úgy ennél kedvesebbet nem is találhat. Nézzétek mily zöldellő s liliommal telt ez egész völgy (Énekek éneke 2, 1.)! Ismerek néhány földművelőt is, kik maguknak e **Megaláztatás** völgyében szép birtokokat szereztek: "az Isten a kevélyeknek ellenek áll, az alázatosoknak pedig adja az ő

83

kegyelmét (Jak 4,6; 1Pét 5,5)." Igen, ez csodálatosan termékeny föld s bőségesen terem. Némelyik emiatt kívánta, hogy ez lenne legközelebbi útja szülőházához, s ne kellessék dombokat s hegyeket megmászni, de már csak ez az út, s egyszer ennek is vége lesz.

Midőn így mentek tovább s beszélgettek együtt, egy gyermeket vettek észre, ki atyja juhát őrizte. Ruhája igen szegényes vala s arca friss és kelle-

84

mos volt s midőn itt így ült, egy énekét énekelt.

"Hallgassatok," mondá **Bátorszívű**, "arra, mit e pásztorgyermekek énekel." Ők hallgattak s az énekelt:

Ki alant áll: nem eshetik,
S távol van attól gőg s negéd [kevélység];
Bátran megy az alázatos,
Bírván az Úrnak védelmét.

Elég nekem az, amim van,
Legyen bár sok, avagy kevés.
Célhoz segít, mert legfőbb jó
Mindig a megelégedés.

Zarándoknak nem is lehet
Feleslegnél nagyobb terhe, –
Lent szükség – majd fent égi élv ...
Ez a hű zarándok elve!

"Halljátok?" mondá **Bátorszívű**. "Biztos vagyok benne, e gyermek itt vidámabban él s több szívnyugalom van keblében, mint annak, ki bársony és selyembe öltözködik. De folytassuk beszélgetésünket".

"Régebben Urunk egy ideig itt tartózkodott s itt örömet időzött. Szeretett e tájakon járkálni s a levegőt jó hatásúnak találta. Itt el lehet kerülni az élet zaját és viharát. Az élet minden egyéb lépcsőzetei telve vannak lármával és z sivajjal, s csak az alázatosság eme völgye csendes, magános hely. Itt, csendes gondolkodásában senki sem háborgattatik, mint ez egyebütt oly könnyen történik. Oly völgy ez, melyben senki sem jár, csak

85

aki zarándok életet folytat. S jóllehet **Keresztyénnek** az a balvégzete volt, hogy **Apollyon** itt támadta meg, mégis bátran mondhatom, hogy előbbi időkben, némelyek ugyanitt angyalokkal találkoztak; gyöngyöket fedeztek fel (Máté 13,46), s az élet szavára, mint valami Béthelben, e helyen találtak (Hóseás 12,5). Régebben Urunk itt lakott, s örömet tartózkodott e helyen. Sőt éppen ezen helyen s azon nép számára, ki eme birtokokon lakik és él, Urunk évenkénti adományt hagyott hátra, mit bizonyosan híven kifizetnek nekik, hogy útjukban fenntarthassák magukat s további zarándoklásukon felfrissülhessenek.

Rövid idő múlva így szólott **Sámuel Bátorszívűhöz**: "Jó uram, azt tudom ugyan, hogy atyám és **Apollyon** e völgyben küzdöttek együtt, de melyik helyen volt a küzdelem, mert a völgy nagy?"

Bátorszívű. Atyád e küzdelmet, odaát előttünk, egy keskeny átjáróban, egy **Feledékenység** nevű gyepek hely körül állotta ki. Mert valóban ez az egész vidéken a legveszélyesebb hely. Mert ha valamikor a zarándokok küzdelemre találnak, ez többnyire akkor történik, ha a nyert kegyeket s saját méltatlanságokat nem gondolják meg. E helyen már mások is keservesen jártak. De majd többet erről, ha oda érünk, mert biztosan hiszem, hogy még mai napig is van ott valami nyoma a küzdelemnek, vagy valami emlékkő jelöli a helyet.

Könyörület. Én oly jól érzem magam e helyen, mint eddigi utazásunk alatt sehol egyebütt. E

86

hely úgy gondolom kedélyhangulatommal egyezik. Szeretem az oly helyeket, hol nem hall az ember kocsizörgést s keréknyikorgást. Itt, anélkül, hogy sokat háborgattatnék, gondolkozhatik az ember a felől, hogy mi ő, honnan jött, mit cselekedett s mire van a Király által hivatva. Itt magukba lehet a szétzúzott szívűeknek térniök, amíg a szemek, mint a Hesbonbeli halastók, könnybe lábadnak (Énekek éneke 7,4). Boldogok azok, kik általmenvén e völgyeken, kutakat

ásnak (Zsolt 84,7), igen: kutakat azon esővízből, melyet Isten maga küld a mennyből azokra, kik őt szívből követik (Uo. 6.). Ez azon hely, melyből a király "megadja nekik az ő szőlőit, megmutatja nekik a völgyet, hogy jó reménység támadjon bennük és énekelnek ott (Hóseás 2, 15.)," mint **Keresztyén** is énekelt, dacára annak, hogy **Apollyon** megtámadta volt.

Bátorszívű. Igazat mond a vezető, már keresztülhaladtam néhányszor itt, s sehol sem éreztem jobban magamat, mint itt. Sok zarándokokat is vezettem már, kik szintén elismerték ezt. "Azt mondja az Úr: arra tekintek, aki szegény és töredelmes szívű és aki az én beszédemet rettegi (Ésaiás 66,2)".

Most a küzdelem helyére értek. "Itt ama hely," szólott a vezető, e helyen állott **Keresztyén**, midőn **Apollyon** megtámadta. S tekints ide, nem mondtam-e, itt látható még e köveken férjed vérenek nyoma. Nézzétek itt-amott még **Apollyon** széttört nyilának forgácsai is láthatók. S mint szét van lábuktól tapodva a föld, amint küzdöttek egy-

87

mással! A félre esett csapásoktól maguk a kövek is szét vannak zúzva. Valóban **Keresztyén** itt emberül viselte s oly bátran védte magát, mint a legerősebb hős, s mintha Herkules lett volna. Midőn **Apollyon** megveretett, a legközelebb fekvő völgybe vonult vissza, mely **Halálárnyék**ának neveztetik s hova mi is mindjárt eljutunk. Nézzétek, ott áll egy emlékkő, melyre a küzdelem s **Keresztyén** győzelme dicsőségére be van vésve, minden utána következő nemzedékek előtt".

Az emlékkő az út mellett állott, ők tehát odamentek s elolvasták a feliratot, mely szóról szóra így hangzott:

Egy csata volt itt e síkon
S nem is sok volt társa, –
Keresztyén és **Apollyon**
Törtek itt egymásra.

A férfi küzde férfiként!
S törve a vad erő.
Ennek emlékét – úgy, miként
Tudja – jelzi e kő.

Most elérkeztek **Halálárnyék** völgyének határához, mely még sokkal hosszabb volt, mint amaz, s különösen látogatva gonosz lelkektől, mint sokan be tudják bizonyítani. De a nők s gyermekek még szerencsésen átértek, mert még nappal vala s **Bátorszívű** volt vezetőjük.

88

Midőn beléptek, haldoklóéhoz hasonló sóhajtozást véltek hallani, igen keserves sóhajtozást. Erős küzdelemben levőéhez hasonló jajveszéklést is véltek hallani. E miatt a gyermekek reszkettek s a nők arcán is sápadtság s rémület látszott, de vezetőjük felbátorította őket. Tehát tovább mentek s úgy tetszett nekik, mintha a föld reszketni kezdene alattuk, mintha üres volna, kígyóéhoz hasonló szi-

szegést is hallottak, de még semmi nem tűnt elő. Ekkor a gyermekek így szólottak: "mégsem értünk e borzasztó hely végére?" De a vezető újra bátorította őket, s intette, hogy lábaikra ügyeljenek, nehogy valami törbe kerüljenek. Most **Jakab**, hihetőleg a félelem miatt, rosszul kezdett lenni. Ekkor anyja adott neki egy keveset azon erősítő italból, melyet **Értelmező** házánál kapott, s **Ügyes** orvos gyógyszeréből, mire ismét magához tért. Így tovább mentek, míg elértek a völgy közepéig. Ekkor mondá **Krisztina**: "úgy tetszik, mintha ez előttünk fekvő úton valami oly alakú lényt látnék, minőt még sohasem láttam." "Mi az, anyám?" mondá **József**. "Egy csúf teremtés, gyermekem, egy csúf teremtés," mondá ő. "De anyám, kihez

hasonlít?" "Nem tudom, kihez hasonlít. Most már csak kissé van távol. – Már egész közel van," mondá.

"Tehát," mondá **Bátorszívű**, "ki legjobban fél, szorosan mellém húzódjék." Így a gonosz ellenség előjött, s a vezető szembeszállt vele, de midőn már épen közel ért hozzá, mindnyájuk szeme elől eltűnt. Ekkor arra gondoltak, mit előbb mondtak nekik: "álljatok ellene az ördögnek és elfut töletek (Jak 4,7)".

Most kissé bátrabban mentek tovább, de nem sokára **Könyörület** hátratekintett, s íme, valami oroszlánhoz hasonló nagy léptekkel jött futva utánuk, s mély hangon ordított, úgyszólván minden ordításánál visszhangzott a völgy, s szívük megrettent. Így, mind közelebb-közelebb ért hozzájuk s **Bátorszívű** a hátuk mögé állott, s a zarándokokat mind

90

előre hagyta menni. Már készült a küzdelemre (1Pét 5,8). De midőn a szörny látta, hogy elszánta magát az ellenállásra, szintén visszavonult s nem jött közelebb.

Egy darabon menvén, ismét egy helyre értek, hol egy árok volt felhányva az út egész szélességében, s mielőtt felkészültek volna, hogy átmenjenek, sűrű köd és sötétség borult rájuk, úgy, hogy mit sem láthattak maguk előtt. Ah! kiálták a zarándokok, mit tegyünk most? "Ne féljetek," mondá vezetőjük, "maradjatok veszteg s nézzétek, mint vetek ennek is véget." Ők tehát megállottak, miután útjuk el volt zárva. Úgy is tetszett nekik, mintha világosabban hallanák az ellenségek lármáját és dübörgését. A gödör tüzeit és füstjét is világosabban meg lehetett különböztetni. Ekkor **Krisztina** így szólott **Könyörülethez**: "Most látom, szegény férjem min ment keresztül. Sokat hallottam már ezen helyről, de előbb sohasem voltam benne. Szegény, ő egyes-egyedül ment itt éjszakának idején, s e pokoli ellenségek úgy forogtak körülötte, mintha darabokra akarták volna szaggatni. Sokan beszéltek erről, de egy sem mondhatja meg, mit jelent a **Halálárnyék** völgye, míg maga bele nem megy. Minden szív csak saját szomorúságát ismeri. Nagyon visszariasztó itt lenni.

Bátorszívű. Itt úgy vagyunk, mintha erős vizekkel kellene küzdenünk, vagy a mélységbe süllyednénk, mintha a tenger fenekén ülnénk, vagy a hegyek gyomrába alá szállanánk. Úgy tetszik, mintha a föld závárai örökösen bezáródnának felettünk

91

(Jónás 2, 6. 7.). De "aki sötétségben járt, és nem volt neki világossága, bizzék az Úrnak nevében és támaszkodjék az ő Istenére (Ésa 50,10)." Ami engem illet, már mondtam nektek, hogy több ízben keresztül mentem e völgyön, és sokkal nehezebbeket kellett kiállanom, mint most, s mégis, amint látjátok, még élek. Ezzel nem akarok dicsekedni, mert nem vagyok önmagam megmentője. De biztosan is tudom, hogy szerencsésen meg fogunk szabadulni. Jertek, imádkozzunk világosságért ahhoz, ki sötétségünket megvilágosíthatja, s nemcsak ezeket, hanem a pokol minden rossz lelkeit is semmivé teheti.

Ők tehát segélyért kiáltottak s imádkoztak, s Isten világosságát s segélyt küldött; mert íme, semmi akadály sem volt többé útjukban s ott, hol csak kevéssel előbb a gödör létezett. Mindamellet még nem haladtak keresztül a völgyön; tehát előrementek, s íme mindnyájuk terhére, borzasztó bűdösséget s kiállhatatlan szagokat éreztek.

Könyörület itt mondá **Krisztinának**: "Valóban, ez nem oly kellemes tartózkodási hely, mint a kapunál vagy **Értelmezőnél** vagy utolsó szállásunkon volt".

"Ej," mondá a fiúk egyike, "mégsem oly rossz itt csak keresztülhaladni, mint örökké itt maradni, s amennyire tudom, éppen az az ok, amiért nekünk a számunkra készített helyre ezen az úton kell keresztülhaladnunk, hogy hazánkat majd annál kellemetesebbé tegye számunkra".

"Jól mondod, **Sámuel**," mondá a vezető "most úgy beszélsz, mint egy férfi." "Igen, ha valamikor

92

innen kiérek," mondá a fiú, "Úgy tetszik nekem, hogy a kényelmes és jó utat többre fogom becsülni, mint bármikor is életemben".

"Már nem sokára kiérünk" mondá a vezető.

Mindig előbbre haladtak s **József** így szólott: "Nem lehet még a völgy végét látni?" "Vigyázz inkább lábaidra," mondá a vezető, "mert nem sokára török [**csapdák**] közé kerülünk." Ezt megtették, de mégis sok bajuk volt a törökkel. Midőn ezekhez elértek, balkézre egy árokban egy embert láttak feküdni, kinek teste egészen össze volt tépve s vagdalva. Ekkor mondá a vezető: "ez egy bizonyos **Vigyázatlan**, ki szintén ezen úton haladott, s már hosszú idő óta itt fekszik. Egy másik **Vigyázó**, ki vele volt, midőn elfogták s agyonütötték, megszabadult kezeik közül. Nem is képzelhetitek, e környéken mennyien ölettek már meg, s az emberek mégis oly esztelen vakmerők, hogy könnyelműen zarándokútra kelnek s vezetőt nem visznek magukkal. Szegény **Keresztyén**! Csoda, hogy innen megszabadult, de Istene szerette, s bátorszívú volt, különben neki sem sikerült volna. Most az út végéhez közeledtek, s épp azon helyen, hol **Keresztyén**, midőn erre ment, a barlangot látta, egy **Káromló** nevű óriás állott elő. Ez hazug beszédei által sok ifjú zarándokot elcsábított. Most **Bátorszívút** nevéen szólítá, s így beszélt hozzá: "Hányszor meg volt neked tiltva, hogy ily dolgokat üzz?" "Miféle dolgokat?" mondá **Bátorszívú**. "Jól tudod te, miféle dolgokat," szólott az óriás, "de véget fogok mesterségednek vetni." "Jól van," szólott **Bátor-**

93

szívú, "de mielőtt küzdelemre kelnénk, hozzuk tisztába, miért tesszük ezt?" A nők és gyermekek reszketve állottak, és nem tudták mit cselekedjenek. Ekkor így szólott az óriás: "Te kirabolod az országot, és teszed azt a leggonoszabb zshiványok társaságában." – "Ezek csak olyan általános beszédek, mondá **Bátorszívú**, "térj végre a részletekre, ember!" "Jól van," kezdé az óriás, "te egy lélekáruló leggyalázatosabb mesterségét üződ, nőket s gyermekeket magadhoz csábítgatsz, s Uram országának kárára és hátrányára egy távoli országba vezeted őket." Ekkor **Bátorszívú** így felelt: én a legmagasabb Isten szolgája vagyok, mesterségem abban áll, hogy a vétkezőket bünbánatra vezérlem, nekem meg van parancsolva, hogy minden erőmmel azon legyek, hogy férfiakat, nőket, gyermekeket sötétségből világosságra, az ördög hatalmából Istenhez térítsek, s ha szidalmadnak ez az oka: jó, akkor küzdjünk meg, mihelyt kívánod." Az óriás csakhamar előjött, s **Bátorszívú** szembeszállott vele és kihúzta kardját, az óriásnak pedig fütyköse volt. Minden további szó nélkül küzdeni kezdtek, s az első csapásra leütötte **Bátorszívút** az óriás, úgyhogy féltérdre rogyott. A nők és gyermekek hangosan felkiáltának. **Bátorszívú** azonban csakhamar ismét felugrott, s erősen és bátran megtámadta az

ellenséget, s karját megsebzé. Egy egész óra hosszat folytatta, úgyhogy az óriás orrlyukaiból akként tört elő a szuszogás, mint a főzőüstből a gőz.

Erre pihentek egy darabig, **Bátorszívű** pedig imádkozott. A nők s gyermekek sem tettek a

94

egész küzdelem alatt egyebet, mint sóhajtoztak és imádkoztak. Midőn kipihenték magukat, újra megtámadták egymást, s ezt **Bátorszívű** oly csapással kezdte meg, hogy az óriás földre rogyott. "Megállj!" kiáltá "hadd keljek fel." **Bátorszívű** megengedte neki, s újra megkezdődött a harc. Kevés hiányzott, hogy most az óriás fütykösével szét nem zúzta fejét. Midőn ezt **Bátorszívű** észrevehé, bátorsága egész hevével rárohant, s ötödik bordája alatt találta. Ekkor az óriás ingadozni kezdett, s nem bírta többé fütykösét forgatni. **Bátorszívű** tehát használta előnyét, s levágta az óriás fejét vállairól. Ekkor a nők és gyermekek örömujjongtak, s **Bátorszívű** szintén hálákat adott Istennek a győzelemért, melyet neki nyújtott.

Midőn ez megtörtént, egyesülten egy oszlopot emeltek, s megerősíték rajta az óriás fejét, alá pedig ezt írták, hogy mindenki olvashatá:

Ki e főt hordá, évekig sokat
Gúnyolá a hú zarándokokat;
Arcátlanul szidta, s bős dühében
Semmi szentet nem ismert már éppen.

Míg én **Bátorszívűt** hozzám véve,
S vele véd- s dacsövetségre lépve,
Az istentelen gonoszt letörtem,
S lovagi pár csatában legyőztem.

Láttam most, hogy azon magaslatra vonultak, mely innen csak kissé távol volt felhányva, hogy a zarándokoknak kilátásul szolgáljon, ugyanazon hely, honnan **Keresztyén** először látta meg test-

95

vérét, **Hívet**. Ott leültek s pihentek, ettek és ittak, s igen jól érezték magukat, hogy ily gonosz ellenségtől megszabadultak. Midőn így ültek, kérdezte **Krisztina** a vezetőtől: "nincs-e a küzdelem miatt valami baja?" Nincs, mondá **Bátorszívű**, csak testem van kissé megsebezve, de ez annál kevésbé szolgál káromra, mert inkább csak irántatok s Uram iránt való szeretetem bizonyosságául szolgál, s annak elérésére kegyelme által jutalmamat nevelje.

Krisztina. De mit sem rettegtél, jó Uram, midőn az óriást fütykösével rád rohanni láttad?

"Illik," mondá, "saját erőmben nem bízni, hogy egyedül abba helyezzem bizalmamat, ki hatalmasabb mindnyájunknál."

Krisztina. De mint érezted magadat, midőn első csapásra földre terített?

Bátorszívű. "Azt gondoltam, hogy hiszen Uramat is ugyanez érte, s végül mégis győztes maradt. (2Kor 4,10.11. Róm 8,37)".

Erre **Máté** így beszélt: bármi lett legyen is gondolatunk, az az egy, úgy hiszem, bizonyos, hogy Isten jósága csodálatosan jelentkezett rajtunk, amennyiben nemcsak ezen völgyből kivezérelt, hanem ezen ellenség kezeiből is megszabadított. Én részemről nem látok okot arra, hogy Istenben ezentúl ne bizzunk, miután most s ily helyen mint ez, szeretetének ilyen tanújeleit adá.

Most felkeltek s tovább mentek. Nem messze előttük egy tölgy állott, s ezalatt, midőn oda értek, mélyen aludva egy öreg zarándokot találtak. Hogy zarándok, azt ruhájáról, övéről s botjáról ismerték

96

fel. **Bátorszívű** felköltötte, s az öreg úr, midőn szemeit felnyitá így kiáltott fel: "Mi baj? kik vagytok? mit akartok itt?"

Bátorszívű. Kelj fel, barátom, ne oly tüzesen, hisz mi mind barátaid vagyunk.

Mégis felkelt az öreg ember, s mindaddig vigyázott magára, míg meg nem tudta, hogy kik volnának. "Nevem **Bátorszívű**, s ezen zarándokok vezetője vagyok, kik a mennyei város felé igyekeznek".

Erre így szólt **Becsületes** (így nevezték). Bocsánatot kérek, aggódtam, hogy azon cinkosok közé tartoztok, kik kevéssel ezelőtt Kishitű t mindenéből kifosztották, de most, hogy jobban körül nézek, jól látom, hogy becsületes emberek vagytok.

Bátorszívű. De hát mit tettél vagy tehetted volna, hogy magadon segíts, ha csakugyan ama cinkosok közé tartozunk?

Becsületes. Mit tettem volna? Hát míg győztem volna szusszal, védtem volna magamat, és annyit biztosan tudok, hogy semmi bajom nem esik, mert egy keresztyént soha sem lehet legyőzni, hacsak maga meg nem adja magát.

Bátorszívű. Jól beszélsz **Becsületes** apó, arról ismerek rád, hogy jóra való ember vagy, mert igazat szóltál.

Becsületes. Én meg azt látom, hogy te jól tudod, mi az igazi zarándokság, mert más egyebek mindazt vélik, hogy minket mindenki legkönnyebben legyőzhet.

97

Bátorszívű. De miután jó órában jöttünk össze, kérlek, hadd tudjam legalább nevedet, s hogy honnan jössz.

Becsületes. Nevemet nem mondhatom, de **Tompasság** városából jövök, mely körülbelül négy napi járóval fekszik távolabb, mint **Romlás** fő városa.

Bátorszívű. Hát amaz ország fia vagy? Akkor, úgy hiszem, félig-meddig ki fogom tudni találni, hogy ki vagy. Neved, öreg, Becsületesség, nemde? – Erre az öreg úr elpirult, s mondá:

"nem általános Becsületesség; hanem **Becsületes** a nevem, s mindig igyekeztem, hogy egész lényem is egyezzen nevémmel".

Becsületes. De miként találhattad ki uram, hogy az az ember vagyok, csupán abból, mert azon helyről jövök?

Bátorszívű. Uramtól hallottam már rólad, mert ő mindent tud, mi a földön történik. De gyakran csodálkoztam, hogy valaki jöhetett helységetekből, mert városotok még gonoszabb, mint maga **Romlás** fővárosa.

Becsületes. Igen, mi távolabb lefelé esünk a naptól, s azért hidegebbek s érzéketlenebbek vagyunk, de ha valaki egy jéghegy közepén laknék is, ha az igazság napja jön fel feje felett, megdermedt szíve szelíd harmatot fog érezni; s így történt velem is.

Bátorszívű. Elhiszem, **Becsületes** apó, elhiszem, mert tudom, hogy a dolog igaz.

98

Erre az öreg úr, a zarándokok mindenikét egy szent testvéri csókkal üdvözölte, neveiket tudakolá, s kérdezte, hogy eddigi zarándok útjukon mint ment dolguk.

Krisztina. Az én nevemet már bizonyosan hallottad, a jó **Keresztyén** volt férjem, s e négy gyermek az ő gyermeke. Mint el volt ez öreg úr ragadtatva, midőn ezt mondotta neki! Ugrált, nevetett, s ezernyi jókívánattal áldotta meg őket.

Becsületes. Igen, én férjedről eleget hallottam, úgyszintén útjairól s küzdelmeiről is, miket életében szenvedett. S vigasztalásodra legyen mondva, férjed neve e világtáj minden részében visszhangzik; hite, bátorsága, türelme s hűsége tette nevezetessé.

Most a gyermekekhez fordult s kérdezte nevüket. Ekkor így beszélt hozzájuk: **Máté**, légy hasonló Mátéhoz, a vámszedőhöz, nem a bűnben, hanem a kegyességben (Máté 10,3). **Sámuel** hasonlít a prófétához, a hit és imádság emberéhez (Zsolt 99,6). **József**, légy olyan, mint elődöd Potifár házában, szűzies és a kísértés elől futó (1Móz 39). **Jakab**, légy olyan, mint Jakab, az igazságos, s mint Urunk testvére (Apcs 1,13). Ekkor elmondták neki **Könyörületről**, mint hagyta el hazáját és barátait, hogy **Krisztinát** és gyermekeit követhesse. Ekkor így szólt az Öreg **Becsületes**: **Könyörület** neved, könyörület is fog vezetni és kísérni zarándoklásaid minden fáradalmain s bajain keresztül, míg oda nem érsz, hol a könyörület forrását színről színre láthatod.

99

Mindezeket a vezető szívből örvendett, s egymás után mosolygott az öregem. Midőn most együtt mentek, kérdezte az öregurat, hogy nem ismer-e egy bizonyos **Csüggedet**, ki az ő vidékükéről kelt zarándokútra.

Becsületes. De igen, nagyon jól ismerem. Ő az az ember volt, aki lelkében hordta a dolog velejét, de egyike volt a legnyugtalanabb zarándokoknak, kikkel életemben találkoztam.

Bátorszívű. Látom, hogy ismered, mert nagyon helyesen jellemezted.

Becsületes. Hogy ismerem-e? Sokáig kísérője valék, jó darabon együtt utaztunk. Midőn először kezdett jövő üdvére gondolni, már velem voltam.

Bátorszívű. Én is vezetője voltam, Uram házától egész a mennyei város kapujáig.

Becsületes. No, akkor jól tudhatod, mennyire kiállhatatlan volt.

Bátorszívű. Nagyon jól, de mégis ki tudtam jönni velem, mert az én hivatásombeli emberek gyakran olyanok vezetésével is megbíznak, aminő ő volt.

Becsületes. Jól van, hát beszélj róla valamit, s mondd meg, mint viselte magát vezetésed alatt.

Bátorszívű. Mindig aggódott, hogy célját nem érheti el. Minden szó, melyet valakitől kimondatni hallott, mely az iránta való ellenséges indulat színét viselte magán, a legnagyobb mérvben megijeszté. Hallom, hogy **Elcsüggedés** mocsaránál egész hónapig feküdt sírva, s nem bátorkodott átmenni, habár sokakat látott áthaladni maga előtt, s

100

nem egy akart neki segédkezet nyújtani. Visszatérni sem akart. Gyakran mondta, ha el nem jut a mennyei városba, meghal, s mégis minden nehézségen kétségbeesett, s minden szalmaszálba, mely útjában feküdt, megbotlott. Miután ama mocsárnál már jó ideig feküdt, végre egy napos reggelen nekivágott, nem tudom, miként, s szerencsésen keresztülért. De midőn már odaát volt, maga is alig akarta hinni. Azt hiszem, lelkében is éppily **Elcsüggedés**-mocsarat viselt, melyet mindenütt magával hordott, különben nem lehetett volna soha olyan, aminő volt. Így elérkezett a kapuhoz, tudjátok, melyiket gondolom, mely az út bejáratánál fekszik, s itt is hosszú ideig pihent, míg bekopogtatni bátorkodott. Midőn a kaput kinyitották, visszalépett, s másokat engedett előremenni, s azt mondta, hogy ő erre nem méltó. Jóllehet ő előbb ért a kapuhoz mint mások, mégis sokan mentek előtte be. Ekkor a szegény ember reszketve és ingadozva állt itt s biztos vagyok róla, hogy őt így látva mindenki lelke sírt volna, mégis visszatérni sem akart. Végre kezébe fogta a kapun függő kalapácsot, s egy-két ízben egymás után kopogtatott; valaki kinyitotta neki, de mint előbb, visszarettent. Az aki kinyitotta, kilépett hozzá s így szólott: "te reszkető, mit kívánsz?" Ekkor halottként földre rogyott. A vele beszélő ájulásán csodálkozott. Így szólott hozzá: "Béke legyen veled; kelj fel! mert én számodra nyitottam ki a kaput, jöjj be, mert te áldva vagy." Ekkor végre felkelt s reszketve bement s midőn benn volt, még csak arcát is szégyellte mutatni. Midőn ott, az előttetek

101

ismert módon befogadták, tovább menni intették, s megmutatták neki az utat is, melyen haladnia kell. Így elért a mi házunkhoz, de mint ott a kapunál, úgy tett, uram, **Értelmező** kapujánál is. Megint jó ideig kinn feküdt a hidegben, míg jelenteni merte magát, s visszatérni most még kevésbé óhajtott. Sőt mi több, sürgős ajánlatot is hozott uramhoz magával, hogy őt fogadja be, s a ház minden üdítő szereiben s vigaszaiban részeltesse, s mellé egy derék, bátor vezetőt adjon, mert neki magának nem volt többé már annyi bátorsága sem, mint egy kis csibének; s mindezek mellett is félt az ajtóhoz menni. Addig járkált ott fel s alá, míg a szegény ember az éhség és hideg miatt csaknem elveszett. S levertsége oly nagy vala, hogy annak dacára, hogy sok másokat látott kopogtatni és bemenni, ő mégsem mert belépni. Végre

egyszer kinéztem az ablakon, s észrevettem egy embert az ajtó előtt fel s alá járkálni; kimentem s megkérdeztem, hogy ki lenne, de szegény ember! könnyekbe voltak lábadvá szemei, s ekkor megtudtam, hogy mi baja. Bementem tehát, s elbeszéltem a házban, s urunknak jelentettük a dolgot. Ő engem ismét kiküldött, hogy vegyem rá, hogy bejöjjön, de valóban keserves fáradságomba került, míg erre rávehettem. Végre bement, s meg kell vallanom, uram csodálatos szeretettel viseltetik iránta. Az asztalnál válogatott ételeket rakott elébe. Midőn átnyújtotta neki ajánlólevelét, s uram megnézte, megígérte neki, hogy kívánsága be fog tölteni. Midőn jó darabig ott volt, kissé bátrabbnak s vigasztalódottabbnak látszott. Mert tudnotok kell,

102

hogy uram a legszelídebb könyörülettel viseltetik különösen az elcsüggedtek iránt. Ezért mindent elkövetett, hogy felbátorítsa. Most midőn a hely minden nevezetességeit s hasznos dolgait látta, s készülődött útját a város felé folytatni, uram, miként **Krisztinának** s nektek is, egy üveg erősítő italt s némi frissítőket adott neki. Így indultunk ki, s én előtte mentem; az ember azonban igen keveset beszélt, csak gyakran hangosan sóhajtott.

Midőn oda értünk, hol a három gonosztevő volt felakasztva, azt mondá: fél, hogy ő is hasonló véget ér. Mégis vidámnak látszott, midőn a keresztet és a sírt meglátta. Ott kért, hogy időzzünk egy keveset, hogy ezeket kissé jobban szemügyre vehesse, s ezután egy ideig vigasztaltabbnak látszott. Midőn **Nehézség** halmához értünk, semmi félelmet nem mutatott, s éppígy az oroszánok előtt. Mert nyugtalansága, tudnotok kell, éppen nem ilyszerű dolgokra, hanem egyes-egyedül jövőendő üdvözülésére vonatkozott.

Bevittem **Szép** házba, s úgy hiszem, még mielőtt erre eltökélte volna magát, s bent megismertettem a hely szüzeivel, de sokkal tartózkodóbb volt, semhogy társaságunkban sokat forgolódt volna. Sokat óhajtotta az egyedül-lételt, de a hasznos társalgást szerette, s gyakran ernyő mögé húzódva hallgatta a beszélgetést. Nagy örömét lelte őskori dolgokban is, s ezek felett magában örömet gondolkozott. Később megmondta, hogy azon két házban, melyekben utolszor valánk, tudniillik a kapunál s **Értelmezőnél**

103

igen örömet tartózkodott, de nem mert hosszabb ott-időzést kérni.

Midőn a dombról lefelé **Megaláztatás** völgyébe alászállottunk, oly gyorsan haladt, miként még senkit sem láttam haladni, mert ő nem gondolt azzal, bármily alacsony helyen lett legyen is, csak végül boldog legyen. Sőt azt hiszem, némi összhangzás létezett a völgy közt és között, mert egész utunkon nem láttam sehol oly vidámnak, mint e völgyben. Itt leborult, átölelte a földet; s még az azon növény virágokat is megcsókolá (Jer. sir. 3,27–29). Napfelköltekor már mindig ébren volt, s a völgyben fel s alá járkált.

De midőn **Halálárnyék** völgyének bejáratához ért, azt hittem emberemnek vége lesz. Nem mintha a visszatérésre mutatott volna kedvet, attól mindig visszaborzadt, de valóban közel volt hozzá, hogy félelmében meghaljon. Ó, a rossz lelkek meg fognak ragadni! Ó, a gonoszok rosszul bánnak velem! – kiáltott szüntelen, s ezt sehogy sem bírtam fejéből kiverni. Oly kiabálást vitt véghez, s oly lármát ütött, hogyha meghallják, már csak ez is felbátoríthatott volna akárkit, hogy reá rohanjanak. De figyelmesen megjegyeztem magamnak, hogy e völgy

oly nyugodt és csendes volt, midőn áthaladtunk rajta, mint aminőnek sem azelőtt sem azóta nem találtam. Úgy sejtem, az ellenségek urunktól különös rendeletet s parancsot kaptak, hogy mozdulni ne bátorkodjanak, míg **Csüggedt** át nem halad.

Nagyon hosszadalmas volna nektek mindent elmondanom; azért csak még egy pár esetet. Midőn

104

Hiúság vásárára ért, azt hittem, a vásáron minden emberrel összekap; s aggódtam, hogy mindkettőnk fejét be fogják zúzni, oly hevesen beszélt esztelenségeik ellen. Az **elbűvölt földön** szintén igen ébren vala. De midőn a folyóhoz ért s hidat nem látott, megint gonosz aggodalmak közé jutott. Most, most, mondá ő, örökre el fog merülni, és soha sem fogja örömmel látni azon arcot, melynek látásáért oly sok mérföldet vándorolt. S itt megint meg kellett jegyezmem, hogy a folyamban a víz akkor alacsonyabban állott, mint valaha életemben láttam. Végre itt is átjutott, lábait is alig nedvesítvén meg. Midőn a kapuhoz felment, búcsút vevék tőle, s üdvözítő fogadtatást kívántam neki oda fenn. "Igen, végre, végre!" – kiáltá. Ekkor elváltunk, s én nem láttam őt többé.

Becsületes. Tehát úgy látszik végre, mégis jól ment dolga?

Bátorszívű. Igen, igen, s ebben sohasem is kételkedtem, nagy kegyelmi hajlamokkal felruházott ember volt ő, csak hogy mindig levert vala, s ez magára nézve is oly kínossá tette életét, másokra nézve pedig oly nehézzé. Inkább, mint minden más embernek, gyöngéd érzete s tartózkodása volt a bűntől. Mindig úgy aggódott, hogy másokat ne sértsen, hogy sokszor a megengedettet is elvonta magától, nehogy botránkoztatásra szolgáltasson alkalmat (Róm 14,21; 1Kor 8,13).

Becsületes. De mi lehetett oka, hogy egy ily jó ember, teljes életén keresztül ily sötétben vándorolt?

105

Bátorszívű. Ennek két oka van. Egyik, hogy a bölcs Isten úgy akarja, hogy némelyek sípoljanak, mások sírjanak (Máté 11,17). Ámde **Csüggedt** egyike volt azoknak, akik basszust játszanak. Ő és a hozzá hasonlók az öreg kürtöt fújják, melynek hangjai leverőbbek, mint más zenéé, habár némelyek azt mondják: a basszus minden zene alaphangja. S ami engem illet, én oly megtérésre mit sem adok, mely nem a lélek levertségével kezdődik. Az első húr, melyet a zenész rendesen felhangol, ha fel akarja hangolni hangszerét, a basszus-húr. Így Isten is ezen húrt érinti először, ha a lelket maga iránti szeretetre akarja hangoltatni. De **Csüggedt**ünknel az volt a hiba, hogy végpercéig sem bírt más hangot adni. Azért beszélek ily képekben, hogy fiatal hallgatóimnak némi gondolkoznivalót nyújtsak; s mert a Jelenések könyvében is, a boldogok zenészekkel hasonlítatnak össze, kik a trombitát fújják s hárfán játszanak, s a trón előtt énekelnek (Jel 5,8; 14,2.3).

Becsületes. Nagyon buzgó ember volt, ezt bizonyítja róla felhozott elbeszélésed, mit sem rettegett nehézségektől, oroslánoktól s a **hiúság** vásárától. Csak a vétek, halál és pokol rettegettette, miután még némi kétségeket táplált magában a mennyei városba való felvétele iránt.

Bátorszívű. Igazad van, egyedül emiatt aggódtam, s ez, mint helyesen megjegyzed, kedélygyöngeségből, s nem általában egy zarándok szellemi életének gyöngeségből származott. Mindennel megmérkőzött volna, mi útjában áll, de amik őt nyom-

106

ták, oly dolgok valának, melyeket még könnyen senki sem rázott le magáról.

Krisztina. Ez elbeszélés igen jólesett nekem. Eddig azt hittem, senki sem járt úgy, mint én, de mostan látom, hogy e jó ember közt s köztem némi hasonlatosság van, s csak két dologban különbözünk. Az ő nyugtalansága oly nagy volt, hogy kitört, de én az enyémet magamba fojtám. Az övé továbbá úgy lesújtá őt, hogy nem bátorkodott a felvidulás helyein kopogtatni, az én aggodalmam pedig arra ösztönzött engem, hogy még erősebben kopogjak.

Könyörület. Ha szabad nekem is véleményemet kimondanom, akkor be kell vallanom, hogy belőle énbennem is találtatott valami kevés. Mert mindig inkább féltém a "nagy mélységtől" vagy a "paradicsom"-beli helyem elvesztésétől, mint más egyébtől. Ó, gondolám magamban, csak azon szerencséhez jussak, hogy ott helyet nyerjek, ez elegendő nekem, ha emiatt az egész világot elveszítem is, csak ezt megnyerjem.

Máté. Félelem volt az is, mondá **Máté**, mi elhitével velem, hogy távolról sem bírom azt magamban, ami az üdvösséggel együtt jár. De ha egyszer oly jó embernek is, mint ő vala, így volt dolga, miért ne menne azért nekem is jól?

Félelem nélkül nincs kegyelem, mondá **Jakab**. Ha nincs is ott éppen mindenütt kegyelem, ahol pokoltól való félelem található, ott meg bizonyosan nincs kegyelem, ahol isteni félelem nincs.

107

Bátorszívű. Jól beszélsz **Jakab**, te a szeg fejére találtál; mert Isten félelme a bölcsesség kezdete, s azoknak, kiknél a kezdet hiányzik, kétségtelenül sem közepük, sem végük nincs. De eleget beszéltünk már e **Csüggedtről**, még csak ez utolsó istenhozzáddal vegyünk búcsút tőle:

Féltél bár Csüggedt, de főként
Mégis Istent félted,
S merve mindent, csak egyet nem –
Koronád letépned.

Hát csüggesztett a pokoldüh? ...
Bár mondhatnók többrül! ...
Kiben kételyerő nincsen
Kegynek soh sem örül.

Láttam most, hogy tovább folytatták beszélgetésüket. Mert midőn ezen beszélgetésnek vége szakadt, **Becsületes** egy másik **Önfejű** nevűről kezdett szólni. Ő zarándoknak adta ki magát, mondá **Becsületes**, de biztos vagyok róla, hogy soha sem volt a bejáratnál levő kapunál.

Bátorszívű. Beszéltél erről valamikor velem?

Becsületes. Igen s nem egyszer, sem kétszer, de mint neve, mindig csak önfejű maradt. Nem hajlott sem emberi szóra, sem okokra vagy példákra; mire szíve indítá, csak azt tevő, s egyébire nem lehetett rávenni.

Bátorszívű. De hát mily alapelveket követett?

Becsületes. Úgy vélekedett, hogy az embereknek a zarándokok hibáit éppúgy követni kell,

108

mint erényeiket, s csak ha mindkettőt megteszik, akkor üdvözülhetnek bizonyosan.

Bátorszívű. Hogyan? Ha azt mondta volna, hogy a legjobban is megeshetik, hogy éppúgy bebonyolódik a vétekbe, amint részt vesz a zarándokok erényeiben, akkor ezen nem lehetne sok kivetnivalót találni. Mert fájdalom, valóban semmi cselekedeteinkről sem vagyunk biztosak, csak azon feltétellel, ha örködünk és küzdünk. De ő nem így vélekedett, hanem, ha jól értettelek, véleménye az volt, hogy meg van engedve, hogy az ember ilyen legyen.

Becsületes. Igen, igen, így gondoltam, s ő is ekként gondolkozott s élt.

Bátorszívű. De hát mi alapon állított ilyeneket?

Becsületes. Ej, hát a Szentírást hozta fel maga mellett tanúul.

Bátorszívű. Beszélj kérlek bővebben róla.

Becsületes. Szívesen. – Ő azt mondá: idegen nőekkel érintkezni, ezt *Dávid* is gyakorolta, az Isten szíve szerinti ember, s eszerint ő is teheti. Továbbá: egy nőnél többet tartani, *Salamon* is gyakorlá, tehát neki is lehet. *Sára* és az istenfélő dajkák Egyiptomban hazudtak, miként *Ráháb* is, s ezért neki is szabad tennie. Mondá továbbá: a tanítványok uruk parancsára mentek el, s elvitték a tulajdonosnak szamarát; *Jákob* atyja örökségét csel és tettetés útján nyerte el, azért ezt mindkettőt szintén teheti.

Bátorszívű. Valóban, erős bizonyosságok! s

109

biztos vagy afelől, hogy komolyan így vélekedett?

Becsületes. Magam többször hallottam ezt tőle a Szentírásból érvekké s minden módon védelmezni.

Bátorszívű. Ez oly vélemény, melynek semmi áron sem kellene a világban léteznie.

Becsületes. Érts meg jól. Ő nem állítá, hogy ezt mindenkinek szabadna tennie, de csak annak, ki bír azok erényeivel, kiknek ilyen dolgokat cselekedniök szabad, lehet ugyanazt tennie.

Bátorszívű. De van-e ennél hamisabb következtetés? Ez épp olyan, mintha azt mondaná: mert hajdan jámbor emberek gyöngeségből vétkeztek, azért neki meg van engedve, hogy önszántából s meggondoltan vétkezzék. Vagy mert egy gyermek, a szél fúvása miatt, vagy

valami kövön elbotolva elesett és sárral bepiszkolta magát, ezért ő készakarva feküdjék bele, s mint a disznó hemperegjen a sárban. Ki gondolhatná, hogy valaki a kedvcsapongások hatalma által ennyire elvakíthatnák? De be kell teljesedni annak, ami meg vagyon írva: "megütköznek az igében, kik hitetlenek abban, amire rendeltettek volt Istentől (1Pét 2,8)." Ha azt véli, hogy ily erényekkel bírhatnak a szent emberek, kik bűneikbe belenyugszanak, akkor ez éppoly erős csalódás, mint a másik. Hogy "Isten népének bűnázatait zabálják s vétkeik után vágyódnak (Hóseás 4,8)," ez még nem annak jele, hogy erényeikkel is bírnak. S nem hihetem, hogy valaki, ki ezen véleményen van, egy és ugyanazon időben

higgyen is, szeressen is. De te kétségtelenül erős ellenvetéseket tettél, s mit tudott felhozni maga mellett?

Becsületes. Ej, hát azt mondotta: hogy ezt meggyőződésből teszi, s így sokkal becsületesebbnek tetszik előtte, mintha tenné s ellenkező meggyőződésben volna.

Bátorszívű. Istentelen válasz. Mert kedvcsapongásainak szabad féket engedni, míg meggyőződése ellene szól, rossz; de vétkezni s türelemről beszélni még gonoszabb. Az első az olyanokat, kik jól látnak, nem dönti romlásba múlhatatlanul, de a második kelepcébe keríti őket.

Becsületes. Sokan vannak, kik úgy gondolkoznak, mint ez az ember, csakhogy nem így beszélnek, s innen ered, hogy a zarándokéletet oly kevésre becsülik, mint napjainkban történik.

Bátorszívű. Amit mondasz, fájdalom, nagyon is igaz, de aki féli a paradicsom királyát, az mindezt elkerüli.

Krisztina. Különböző vélemények vannak a világban. Tudok egyet, ki azt mondta, hogy elég időnk van a bűnbánatra akkor is, mikor meghalunk.

Bátorszívű. Az ily emberek épp ebből a fajból valók. Biztos vagyok róla, ha az ily embernek egy hét ideje lett volna, hogy húsz mérföldet járjon meg életében, akkor e hétben az utolsó órára halasztaná el ezen utazást.

Becsületes. Igazad van, s mégis azok közül, kik magukat zarándokoknak nevezik, nagy rész

nem tesz egyebet. Én, mint látod, öreg ember vagyok, s jó ideje járok ez úton, s itt némi tapasztalásokat is szereztem.

Láttam oly embereket, kik midőn utazni indultak, úgy tettek mintha az egész világot nyakukba akarták volna venni, s mégis pár nap alatt elvesztek, mint azok, kik a pusztában halának meg, s az ígért földet soha sem láthaták. Mások, kikről mit sem reméltek, midőn zarándokokká lettek, s kikről azt hitték, hogy egy napig sem fogják kiállani, nagyon derék zarándokoknak bizonyították be magukat. Láttam oly embereket, kik a legnagyobb gyorsasággal haladtak, s kik rövid idő múlva ismét a leggyorsabban visszatértek. Mások eleinte dicsérték a

zarándokéletemet, s rövid idő múlva ép oly hevesen szólottak ellene. Némelyek, midőn megkezdették a paradicsomba való utazást, egész biztossággal állították: van oly hely, s midőn már csaknem oda értek volna, visszafordultak s azt mondták, hogy nincs. Sokan dicsekedtek, hogy mit fognak tenni, ha ellenállásra találnak, kik pedig egy álhírré hitüket, vallásukat s mindenüket megtagadták.

Míg így útjukat beszélgetéssel rövidíték, valaki szaladva jött szemközt velük, s így szólott: "Férfiak s asszonyok, ha élteteket szeretitek, meneküljétek, mert a rablók előttünk vannak".

Bátorszívű mondá: "ez az a három, kik a minap **Kishitűt** megrohanták. Jól van, készen vagyunk fogadásukra." Tovább mentek tehát, s az út minden fordulójánál körülnéztek, hogy nem találkoznak-e a gonosztevőkkel. De most, hogy talán

112

Bátorszívűről hallottak, vagy más zsákmányra találtak, elég az hozzá: sehol sem voltak láthatók. **Krisztina** most szállást kért maga és gyermekei számára, mert nagyon el voltak fáradva. Ekkor mondá **Becsületes**: "nem messze innen egy igen derék, **Gájus** nevű tanítvány lakik (Róm 16,23)." Elhatározták tehát, hogy mindnyájan oda térnek be, annál inkább, mert az öreg úr oly dicséretes bizonyosságot adott róla. Midőn tehát a házhoz értek, minden kopogtatás nélkül, mint korcsmákban szokás, beléptek. Most a ház ura után kérdezősködtek, s ő előjött. Kérdezték tőle, ha itt maradhatnak-e éjszakára?

Gájus. Igen, uraim, ha becsületes emberek vagytok, mert házam csak zarándokoknak van nyitva.

Hogy a háziúr barátja volt a zarándokoknak, azon **Krisztina**, **Könyörület** s a gyermekek igen örvendtek. Szobát mutatott tehát nekik, egyet **Krisztinának**, gyermekeinek s **Könyörületnek**, s egyet **Bátorszívűnek** s az öreg úrnak.

Bátorszívű. Van-e valami vacsorád, jó **Gájus**? mert e zarándokok ma sokat utaztak s elfáradtak.

Gájus. Már késő van s így nem küldhetünk vacsora után; de amink van, arra szívesen látlak benneteket, ha megelégsztek vele!

Bátorszívű. Megelégszünk azzal, ami házadnál van, mert amennyire ismerlek, tudom, hogy soha sem hiányzik nálad, ami jó.

Lement tehát s beszélt a szakáccsal, kit **Ízleld**, **mi jó**-nak hívtak, hogy annyi zarándok

113

sámára vacsorát készítsen. Ezt megtévén ismét feljött s így szólott: jertek, édes barátim, Isten hozott benneteket, örvendek, hogy házam van, melybe befogadhattalak. De míg az estebéd elkészül, ha úgy tetszik, mulassunk [**foglalkozzunk**] valami hasznossal. Mindnyájan beleegyeztek.

Gájus. Ha szabad kérdeznem, ki felesége e tisztos hölgy, s ki leánya ezen ifjú hajadon?

Bátorszívű. E nő egy előbbi zarándoknak, **Keresztyén**nek felesége, s ezek négyen az ő gyermekei. A hajadon az ő egyik ismerőse, kit rávett, hogy vele költözzék. A gyermekek mind atyjukra ütnek, s nyomában akarnak haladni. Igen, ha oly helyet látnak, hol az öreg zarándok feküdt, vagy oly nyomra akadnak, melyet az ő lába hagyott hátra, azonnal öröme kél szívük, s épp ott kívánnak időzni vagy zarándokolni.

Gájus. Ez **Keresztyén** neje s ezek **Keresztyén** gyermekei? Ismertem még férjed atyját, sőt atyjának atyját is. Sok derék ember volt e nemből, ősei először Antiochiában laktak (Apcs 11,26). A ti ősapátok (reményilem, férjed beszélt neked róluk) igen tiszteletreméltó emberek valának. Ők sokkal inkább bebizonyíták, hogy bátor s nagyereyű emberek, mint bárkik mások, kikről valaha hallottam, ahol az Úrról, zarándokairól, útjairól s azokról volt szó, kik az Urat szeretik. Férjed több rokonairól hallottam, kik az igazság kedvéért minden megpróbáltatásokat kiállottak. *István*, egyike azon család elseinek, melyből férjed származik, megköveztették (Apcs 7,59.60)

114

Jakab, egy másik kard által végeztették ki (Apcs 12,2). Pált és Pétert mellőzve, volt köztük egy *Ignác* nevű is, ki az oroszánok elé vették, *Romanus*, kinek csontjairól a húst levagdalták, *Polykarp*, ki tűzhalállal múlt ki. Egyikük kosárban a napra függesztették, hogy ott emésszék fel a darazsak, a másik zsákban fojtatott meg. Teljesen lehetetlen volna, mindazokat előszámlálni, kik szégyent és halált szenvedtek zarándokútjuk kedvéért. Azon is igen örvendek, hogy férjed ily négy gyermeket hagyott hátra, minők ezek. Reményilem, atyjuk nevét fenn fogják tartani, s követik atyjuk életét, hogy úgy végezhesék be azt, miként ő.

Bátorszívű. Valóban, uram, reményteljes gyermekek, kik szívükből igyekeznek atyjuk nyomdokain haladni.

Gájus. Ezt gondolom én is, s ezért fog jövőben bizonyosan **Keresztyén** családja az egész föld kerekéségén elterjedni s elszaporodni. Azért **Krisztina** annak idejében nézzen hajadonok után, nőkül fiai számára, hogy atyjuk neve s őseik háza soha se feledtessék el a világon.

Becsületes. Igen, sajnálatos volna, ha e család kihalna.

Gájus. Kihalnia nem lehet, de megkevesbedhetik; azonban ha **Krisztina** tanácsomat követi, teljes épségben marad. **Krisztina**, szólott ezután a nőhöz, örvendek, hogy téged s barátnédát **Könyörület**et együtt láthatom itt, – szeretetreméltó pár. S ha tanácsolnom szabad, kösd magadhoz **Könyörület**et közelebbi rokonságba. Ha akarja, add

115

őt legöregebb fiadhoz **Máté**hoz; így utódokat fogsz nyerni e földön. – Így megköttetett ezen házasság, s idővel végre is hajtatott, de erről később többet.

Gájus tovább folytatta beszédét s mondá: "most a nők érdekében kell pár szót szólanom, nehogy szemrehányásokat nyerjek tőlük. Jóllehet a földre halál és átok egy nő által jutott (1Móz 3), de az élet és üdv is. Isten e földre küldte fiát, ki nőtől született (Gal 4,4). Igen, annak bizonyosságául, hogy az utódok anyjuk tettét mennyire megvetették, e nem az Ószövetségben éppen emiatt gyermekeket kívánt, hogy nem nyerhetné-e ez vagy amaz a

kegyelmet, hogy e világ üdvözítőjének anyjává legyen. Ismét, midőn az üdvözítő megjelent, előbb örvendettek efelett a nők, mint akár a férfiak, akár valamely angyalok (Luk 1,42–45). Soha sem olvastam, hogy Krisztusnak valamely férfi valaha csak egy garast is adott volna, de a nők követték, s birtokukkal szolgálták (Luk 8,3). Nő volt, ki lábait könnyeivel öntözté, s ki holttestét a temetésre megkenté (Luk 7, 37–50). Nők voltak, kik siránkoznak, midőn a keresztre vitetett (Luk 23,27), s nők, kik a kereszttől utána mentek s sírjánál ültek, midőn eltemettetett (Máté 27,55.56; Luk 23,27). Végül nők voltak, kik a feltámadás reggelén először voltak nála s adtak hírt tanítványainak, hogy a halottak közül feltámadott (Luk 24,1.22.23). E nem tehát nagy kegyelemben részesült, s ezáltal azt bizonyítja, hogy ez élet kegyelmének társörököse (1Pét 3,7)".

116

Most a szakács jelenteté, hogy a vacsora készen van, megterítette az asztalt, késeket, villákat, sőt és kenyeret rakatott fel.

Ekkor mondá **Máté**: "a terített asztal látása s az evés emez előhírnöke éhségemet még inkább növeli, mint előbb".

Gájus. Így tápláljon életedben is minden előkészület és figyelmeztetés nagyobb vágyat, hogy a nagy király vacsorájánál országában részt vehess. Mert itt e földön minden egyházi szónoklat, írás és sákramentom csak olyan, mint az asztal megterítése, só és kenyér felrakása, összehasonlítva azon vacsorával, melyet Urunk fog számunkra készíteni, ha házához érkezünk.

Most felhozták az ételt s először is egy "felemelt comb"-ot, és "meglógatott szegy"-et vittek elébük (3Móz 7,32.33.34), hogy megmutassák nekik, hogy az evést imával s Isten iránti hálaadással kell megkezdeniök. Mindkét tál friss és jóízű volt, s bőségesen ettek belőlük. A következő vérvörös bor vala (5Móz 32,14; Bírák 9,13; Ján 15,5). "Igyatok kedvetek szerint," mondá **Gájus**, "ez nedve az igazi bornak, mely Isten és ember szívét megörvendezteti." Ittak és felvidultak.

Ezután tejbeaprított következett. "Ezt fogyasszák el a gyermekek," mondá **Gájus** "hogy ezáltal növekedjenek (1Pét 2,2)." Ezután vaját és mézet hoztak. "Egyetek belőle kedvetek szerint," mondá a gazda, "mert ez üdvös az ismeret és érzelem tisztítására s erősítésére. Ez volt Urunk étele. Vaját és mézet fog enni, hogy el tudja vetni a go-

117

noszt, s a jót külön tudja választani (Ésa 7,15)."

Ezután egy tányér almát, igen jó ízű gyümölcsöket hoztak. Ekkor így szólott **Máté**: ehetünk-e az almából, miután ez volt az a gyümölcs, mellyel a kígyó első anyánkat elcsábította?

Ekkor így szólott **Gájus**:

Alma által lón az égi üdv veszítve,
De a lelket bűn s nem alma szennyezi be.
Csak a tiltott gyümölcs rontja a vért s szívet,
Megengedve, jóra táplál az, elhihedd!

Idd borát, ó, egyház! idd, s adj érte hálát,
És te szeretetlen, edd, csak edd almáját.

Máté mondá: azért vonakodom, mert nem régiben beteg lettem a gyümölcsöktől.

Gájus. A tiltott gyümölcsök beteggé tesznek, de nem azok, melyeket Urunk megengedett, hogy élvezzük.

Míg így beszéltek, egy más tálat tettek fel, dióval. Ekkor mondák néhányan az asztalnál: a dió elrontja a jó fogakat, különösen a gyermekek fiatal fogait.

Midőn **Gájus** ezt hallotta, mondá:

Homályos szent mondat dióhoz hasonló,
Kemény héja alatt édes magot hordó,
Ki bátran feltöri, kedves tápra akad,
Fogj hát hozzá, s módját gyakorold önmagad.

Most nagyon felvidultak s hosszasan ültek az asztalnál s mindenféléről beszélgettek. Ekkor így szólt az öreg úr: jó gazdám, míg itt a diót tördösítetek, ha úgy tetszik, fejtsd meg nekem e talányt:

118

Volt egy ember, kit sok bolondnak tekinté,
– Minél többet pazarlt: annál többet gyűjté.

Mindnyájan nagyon ügyeltek, s várták, hogy mit fog **Gájus** mondani. Egy darabig csendesen ült, azután mondá:

Azaz, ki mindenét szegényeknek mérí,
Nem egyszer, de tízszer térül vissza néki.

Valóban, uram, mondá **József**, nem hittem volna, hogy kifejted.

Ó, válaszolt **Gájus**, magam is jó darabig ezen az úton vezettettem. Semmi sem tanít annyira, mint a tapasztalás; – Uramtól tanultam jótekonyságot gyakorolni, s tapasztalásból tanultam, hogy emellett nyerünk. "Vagyon olyan, ki adakozik; mindazáltal annál inkább gazdagodik: és vagyon olyan, ki megtartóztatja magát az adakozástól; de bizony szűkölködik. Vagyon olyan, ki nagy vagyon mellett szegény, s vagyon olyan, ki szegénysége mellett gazdag (Péld 11,24; 13,7)".

Most **Sámuel** súgott anyja fülébe, s mondá: "Anyám, ez igen jó ember háza, maradjunk itt jó ideig, s testvérem **Máté** is egybekelhet **Könyörület**tel, mielőtt tovább megyünk." Midőn **Gájus**, a gazda ezt hallotta, mondá: "Szívesen, gyermekem".

Tehát tovább maradtak itt egy hónapnál, s **Könyörület Máté**hoz nőül adaték. Itt-tartózkodásuk alatt **Könyörület** szokása szerint azzal foglalkozott, hogy a szegények számára ruhákat és öltözeteket készített, mi által a zarándokokat igen jó hírbe hozta.

119

De hogy elbeszélésünket folytassuk. Evés után a gyermekek ágyba kíváncsok, mert az utazás miatt kifáradtak. **Gájus** tehát megmutattatta nekik szobájukat. **Könyörület** pedig mondá: én majd lefektetem őket. Lefektette tehát, s ők jól aludtak, a többiek pedig egész éjjel fennmaradtak; mert **Gájus** és ők annyira megtetszettek kölcsönösen egymásnak, hogy nem bírtak elválni. Urukról, magukról s utazásukról beszélgetve, az öreg **Becsületes** bóbiskolni kezdett. Ekkor mondá **Bátorszívű**: "hogyan, öreg úr, álmos kezdesz lenni? Jöjj, vidítsd fel magadat, itt van egy talány számodra." Halljuk, mondá **Becsületes**. Ekkor mondá **Bátorszívű**:

Ha ölni akarsz: öld előbb meg magadat,
Ha kint élni: élted hagyd otthon azalatt.

"Ej!" szólott **Becsületes**, "ez nehéz feladat, nehéz megfejtetni, még nehezebb kivinni. De jöjj csak, jó gazdám, ha úgy tetszik, rád ruházom szerepemet, fejtsd meg, majd hallgatni fogom amit mondasz.

"Nem," mondá **Gájus** "neked van feladva, s tőled várják a választ."

Ekkor mondá az öreg úr:

Csak ha az Úr kegyét rád adá,
Leszel bűneidtől szabaddá;
S igaz élted csak úgy léssen,
Ha magadnak meghalsz egészen.

"Ez igaz, mondá a gazda; "a helyes tudomány s tapasztalás bizonyítja. Mert először: míg a ke-

gyelem nem nyilatkozik s a lelket hatalmával le nem győzi, addig egyáltalában nincs annak ereje, hogy a vétkeknek ellenálljon. Mert ha a bűn a sátán kötele, melybe a vétkek lebilincselve fekszik, hogy tudjon addig ellenszegülni, míg az aléltságából ki nem szabadul? Másodszor egy sem fogja állítani, ki vagy az észet vagy a kegyelmet ismeri, hogy élő emlékoszlopa lehessen a kegyelemnek, aki saját romlásának rabszolgája".

"Erről jut eszembe, hogy nektek egy történetet beszéljek el. Két ember zarándokútra kelt, egyik még mint ifjú, a másik midőn már öreg volt. Az ifjú embernek erős belső küzdelmeket kellett kiállania, az öreg embernek magasabb kora folytán gyöngébbeket. Az ifjú ember éppen olyan erősen haladt mint az öreg, s éppoly gyors volt, mint az. Kettőjük közül már most melyiknél világolt legtündöklőbbben a kegyelem ereje, miután mindketten egyformáknak látszottak?

Becsületes. Kétségtelenül az ifjú embernél. Mert ami a legnagyobb ellenállásnak ellenszegül, legjobb bizonyága annak, hogy legerősebb, különösen ha azzal lépést tart, mi felényi ellenállással sem találkozik, mint az öregség rendszeren teszi. Különben már magam is észrevettem, hogy öreg emberek e tévedésükben boldogoknak érzik magukat, amennyiben tudniillik a természet törekenységét a kegyelemnek a romlás feletti győzelmének tartják, s így azon veszélybe jutnak, hogy önmagukat csalják meg. Valóban, oly életes emberek, kik a kegyelem tapasztalásával bírnak, legjobban képesek az ifjabbaknak

tanácsokat osztogatni, mert legjobban felismerték a dolgok igazságát. De ha egy öreg és egy ifjú ember egyszerre kezdi meg futását, akkor az ifjabbnak az az előnye van, hogy a kegyelem munkássága nála a legvilágosabban nyilatkozik, jóllehet az öregnél a vétekre való ösztön már természeténél fogva gyöngébb.

Így ültek s mulattak egész reggelig. Midőn a család felkelt, felszólítá **Krisztina Jakab** fiát, hogy olvasson el egy fejezetet. Ő az Ésaías 53. fejezetét olvasá. Mikor befejezte kérdé **Becsületes**, hogy miért mondatik ott: az Üdvözítő "kiaszott földből" – fog jönni és "nem volt tekintete és szépsége".

Bátorszívű. Az elsőre azt felelem; mivel a zsidó egyház, melyből Krisztus származott, akkoriban csaknem minden nedvét, azaz a vallás elevenítő lelkét elveszíté. A másodikra azt válaszolom: e szavak azok álláspontjáról mondatk, akik nem hittek, mert ezek, mivel szemükkel nem képesek az Úr szívébe látni, róla külső megjelenésének alacsony volta szerint ítélnék. Éppúgy, mint azok, kik nem tudják, hogy a drágakövek fel nem tűnő burokkal vannak borítva. S így ha vagy egyet találtak, ismét eldobják, mint valami közönséges követ, nem tudván, hogy mit találtak.

"De halljátok csak," szólott **Gájus**, "miután itt vagytok s **Bátorszívű**, amint tudom, jól tudja forgatni fegyvereit, kísérsük meg felfrissítvén magunkat, ha nektek úgy tetszik, a mezőkre kimenni, ha talán valami jót tehetnénk. Valamint egy mérföldnyire innen ugyanis egy bizonyos **Erénygyilkos**

tartózkodik, egy óriás, ki a király országútját e vidéken igen nyugtalanítja. Én tudom rejtekhelyét; ő egy csapat rabló vezére, s szép volna, ha a vidéket a gonosztevőktől megtisztíthatnók.

Beleegyeztek s elindultak, **Bátorszívű** magával vitte kardját, sisakját, pajzsát, lándzsákat és botokat. Midőn az óriás tartózkodási helyére értek, egy bizonyos **Gyöngeszívűt** találtak kezei közt, kit szolgálai vittek hozzá, útközben fogván meg őt. Az óriás éppen le akarta vetköztetni, mert az emberevők fajához tartozott.

Amint **Bátorszívűt** s barátait barlangja nyílásánál fegyverekkel kezükben meglátta, rájuk kiáltott, hogy mit akarnak.

Bátorszívű. Téged akarunk, mert azért jöttünk, hogy oly sok zarándokok halálát megbosszuljuk, kiket te a király országútjáról elvonszoltál s agyonvertél: azért jöjj elő barlangodból. – Csakhamar fel is fegyverkezett, előjött s megkezdették a küzdést. Egy óránál tovább vívtak, ekkor kissé kipihenni magukat megállottak.

"Miért jöttetek földemre és birtokomra?" kérdé **Erénygyilkos**.

Bátorszívű. A zarándokok vérért megbosszulni, mint már előbb mondtam. – Újra megkezdették, s az óriás **Bátorszívűt** hátrálni kényszeríté. De ismét előnyomult, s bátorsága hevében oly merészen forgatta kardját az óriás feje és oldala körül, hogy kiüté kezéből a fegyvert; erre leterítette, agyonverte, levágta fejét, s magával vitte a vendégházba. Magával vitte **Gyöngeszívűt** is a zarándokok

szállására. Midőn hazaérték, megmutatták a családnak a főt, egy rúdra tűzték, mint már másoknál is tevék, azok rémítéséül, kik jövőben hasonlót engednének meg maguknak.

Erre kérdezték a zarándoktól, hogy miként jutott az óriás kezei közé.

Gyöngeszívű, a szegény ember így szólt: amint látjátok, én beteges ember vagyok, s mivel a halál naponként kopogtatott ajtómon, azt gondoltam, hogy otthon soha sem fogok meggyógyulni. Azért a zarándok élethez folyamodtam s ide utaztam **Bizonytalan** városából, hol én és atyám születünk. Jóllehet sem testi sem lelki erővel nem bírok, de dacára annak, hogy jóformán csak mászni tudok, mégis örömet óhajtottam éltetem mint zarándok eltölteni. Midőn az út elején levő kapuhoz értem, a hely ura szívélyesen fogadott, s nem tett semmi ellenvetések sem gyöngé kinézésem, sem gyöngé elmebeli tehetségem miatt, hanem oly dolgokat adott, mik utamban szükségesek valának, s jó kimenetellel biztatott. Midőn **Értelmező** házához értem, ott is nagy barátságra találtam, s mivel **Nehézség** halmát fáradságosnak vélték rám nézve, szolgálai egyike vitt fel oda. Valóban, sok segedelemre találtam a zarándokoknál, habár egyik sem akart oly lassan menni, mint én valék kényszerülve haladni. De ha összejöttek velem, bátorítottak, s azt mondták, hogy Uruk akarhatja a kishitűeket vigasztalni (1Thes 5,14), s ezután tovább haladtak útjukon. Midőn a **Harctér**hez értem, ez óriás lépett elémbé s küzdelemre szólított fel. De ó, oly

gyöngén, aminő valék, nagyobb szükségem volt szíverősítőre. Előjött tehát s megragadott; de reméltem, hogy nem fog megölni. Midőn barlangjába cipelt is magával, biztosan hívém, miután nem önkéntesen mentem vele, hogy ismét élve fogok kijönni. Mert hallottam, hogy egyetlen oly zarándok sem fog a gondviselés törvényei szerint ellensége keze által megölettetni, kit erőszakkal fognak meg, ha szíve Ura iránt hív marad. Arra, hogy ki fog zsákmányolni, elkészültem, s ki is zsákmányolt, de mégis élve szabadultam meg tőle, miért köszönetet mondok Uramnak mint indítóoknak, s nektek mint eszközeinek. Még több megtámadtatásra is elkészültem, de ez határozatom: futok, ha lehet, megyek, ha nem futhatok, és mászok, ha nem mehetek. Ezért a fő dologban (azé legyen a dicsőség, ki engem szeretett!) tisztában vagyok; utam előttem fekszik, lelkem már túl van a folyamon, melynek nincs hídja, jóllehet, amint láthatjátok, csak csekély bátorsággal bírok.

Becsületos. Még a régebbi időkben nem ismertél egy bizonyos **Félénk** nevű zarándokot?

Gyöngeszívű. Hogy ismertem-e, nagyon jól; ő **Tompaság** városából jött, mely 4 északi fokra fekszik **Romlás** fővárosától, s épp annyira az én születéshelyemtől is. Nagyon jól ismertem, mert nagybátyám volt, atyám testvére. Neki s nekem körülbelül egy kedélyhangulatunk vala; ő kevésbé kisebb volt mint én, de testalkatunkra nézve nagyon hasonlítottunk egymáshoz.

Becsületos. Látom, hogy ismered s azt is el-

hiszem, hogy rokonok voltatok, mert hasonló halvány kinézésed van, tekinteted is olyan, mint az övé, s beszéded is igen hasonlít az övéhez.

Gyöngeszívű. Igen, többnyire ezt mondták, akik bennünket ismertek, s amit belsejében olvastam, azt találtam nagyobb részt magamban is.

Gájus. Jöjj be, barátom, mondá a jó gazda, ne csüggedj, nekem s házamnak szívesen látott vendége vagy, s amit óhajtasz, csak jelentsd ki bátran. Amit csak szolgálaimtól kívánsz, örömet fogják teljesíteni.

Ekkor így szólt **Gyöngeszívű:** ez váratlan kegy, s olyan, mint sötét fellegek után a nap. Gondolta volna-e ezt az óriás, midőn zsebeimet kiürítette? El akart-e küldeni, midőn kirabolt, e kedves gazdához? S mégis úgy történt.

Éppen midőn **Gyöngeszívű** és **Gájus** így beszéltek, futva jött egy ember, s beszélte, hogy onnan körülbelül másfél mérföldnyire egy bizonyos **Nem-igaz** zarándokot a villám állító helyében lesújtott.

Gyöngeszívű. Ah! – mondá **Gyöngeszívű,** lesújtotta? Néhány nappal ezelőtt, mielőtt idáig jöttem volna, ért utol s kísérom akart lenni. Velem volt akkor is, midőn **Erénygyilkos,** az óriás megfogott, de könnyű lábai lévén megugrott. De amint látszik, ő menekült, hogy meghaljon, s én elfogattam, hogy éljek.

Gyakran amit elménk vésznek gondol,
Az ment ki a legnagyobb nyomorból.
E végzés gyakran a biztosoknak
Halált hoz, – s üdvöt az elnyomottnak.

... Ím, én élek, a fogoly; – míg halált
Fensőbb kézből a menekvő talált.

Ez időben **Máté** és **Könyörület** egybekelt, **Gájus** is odaadta leányát, **Phóbét** **Jakabhoz**, **Máté** testvéréhez nőül, – s ez időtől még körülbelül tíz napig maradtak **Gájus** házánál, idejüket s órájukat úgy töltvén, mint zarándokok szokták. Midőn el akartak utazni, **Gájus** tiszteletükre ünnepélyt rendezett, s ők ettek ittak, s jó kedvük volt. Most

127

elérkezett az elválás órája, s **Bátorszívű** kérte a számadást. De **Gájus** azt mondta, hogy nála nem szokás, hogy a zarándokok házánál befogadtatásukért fizetnének. Ő évszámra szállásolja s látja el őket étellel, s fizetését az irgalmas Samaritánustól várja, ki megígérte neki, hogy visszatértekor mindent, mit rájuk költött, pontosan ki fogja fizetni (Luk 10,84.85).

Ekkor **Bátorszívű** így szólt hozzá: "Szerelmesem, híven cselekszel, amit csak cselekszel az atyafiakkal és a jövevényekkel, kik az Ő bizonyágtételükkel dicsérték a Gyülekezet előtt a te szeretetedet; s jól cselekedtél hogy azokat azon szeretettel fogadtad, mely illik Istenhez (3Ján 5.6)." Erre **Gájus** elbúcsúzott mindnyájuktól s leányától, különösen pedig **Gyöngeszívűtől**.

Egy kevés innivalót is adott vele az útra. De midőn kimentek az ajtón, úgy látszott, mintha **Gyöngeszívű** hátra akart volna maradni.

Midőn ezt **Bátorszívű** észrevehé, mondá: "jőjj, édes barátom velünk, én leszek vezetőd, s csak olyan dolgod lesz, mint a többieknek".

Gyöngeszívű. Ah! nekem oly kísérő kellene, ki hozzám illenék. Te bátor és erős vagy, de én, amint láthatod, gyöngé vagyok. Azért örömebb hátramaradnék, nehogy sok gyarlóságom miatt magamnak s nektek alkalmatlan legyek. Én, amint mondtam, gyöngé elméjű ember vagyok, s könnyen megtévedek s megütközöm azon, mit mások könnyebben elviselhetnek. Én nevetést, csínt s cifra-

128

ságokat nem nézhetek, s kifürkészhetetlen kérdéseket nem hallgathatok. Nem, én oly gyöngé vagyok, hogy még azon is bosszankodom, mit mások szabadon cselekesznek. Nem bírok az igazság teljes tudatával, én nagyon tudatlan keresztyén vagyok. Ha hallok másokat az Úrban örvideni, ez is szomorít, mert én ezt nem tehetem. Olyan vagyok, mint a gyöngé az erősek közt, mint a beteg az egészségesek közt, mint egy megvetett mécses, mert olyan az, kinek lábai annak szeméi előtt elsiklanak, aki biztosan áll; úgyhogy nem tudom, mihez kezdjek.

Bátorszívű. De testvérem, mondá **Bátorszívű**, hisz az az én feladatom, hogy a kishitűeket vigasztaljam, a gyöngéket előre vigyem (1Thes 5,14). Neked mindenképpen velünk kell jönnöd, ügyelünk reád, segítünk neked, visszatartjuk magunkat mindentől, legyen vélemény vagy tett, mi neked bosszúságot okozhatna (1Kor 3,9–13); visszatartjuk magunkat irányodban kétes kérdésektől és vizsgálásoktól, mindeneid leszünk neked, gyöngék a gyöngéekkel (1Kor 9,22), mintsem hogy hátra hagyjunk.

Eközben még mindig **Gájus** ajtaja előtt állottak, s íme, midőn így a beszéd hevében voltak, **Sántaláb** ment el mellettük mankóival kezében, szintén a zárandokútra.

Gyöngeszívű. Hogy jutottál te ide? Éppen most panaszkodtam, hogy nincs hozzám illő kísérőm, de te éppen kedvemre való vagy. Isten hozott, Isten hozott, jó **Sántaláb**, reménylem, én és te majd segíteni fogunk egymáson.

129

Sántaláb. Kíséreteden örvideni fogok, s édes **Gyöngeszívű**, hogyan válnánk el, miután ily szerencsésen összetalálkoztunk, inkább odaadom neked mankóim egyikét.

Gyöngeszívű. Nem, mondá ez, jó akaratodért hálával tartozom neked, de azt hiszem, míg meg nem sántulok, még csak bicegni sem fogok. Azonban ha szükség lesz, majd a kutyák ellen fogom használni.

Sántaláb. Mankóim s én, parancsodra állunk, ha szolgálhatunk neked, jó **Gyöngeszívűm**.

Így mentek tovább, **Bátorszívű** és **Becsületes** elöl, **Krisztina** s gyermekei mellettük, s **Gyöngeszívű** és **Sántaláb** mankóival utánuk.

Becsületes. Jer, jó uram, s miután már az úton vagyunk, beszélj nekünk valami hasznosat azokról, kik előttünk keltek zarándokútra.

Bátorszívű. Kész szívvel. Úgy gondolom, hallottad régebben, miként találkozott, **Keresztyén Apollyonnal** **Megaláztatás** völgyében, s mily keserves volt neki **Halálárnyék** völgyén keresztülhatolni. Azt is bizonyosan hallanod kellett, mily megtámadtatásokat szenvedett **Hív**, **Csapodár** asszonytól, az öreg **Ádám**tól, **Elégedetlentől**, és **Álszeméremtől** – oly négy gonosztevő, minővel csak valaki útjában találkozhatik.

Becsületes. Igen, már mindezekről hallottam. De mégis legrosszabbul járt a jó **Hív** **Álszeméremmel**, ki egy kétségbeesett fickó vala.

Bátorszívű. Igen, jól mondta róla a zarándok: mindenek közt a leghelytelenebb nevet viselé.

Becsületes. De kérlek, jó uram, hol találko-

130

zott **Keresztyén** és **Hív Fecsegővel**? A maga nemében az is híres volt.

Bátorszívű. Tolakodó bolond volt biz az, de fájdalom, sokan követik nyomdokait.

Becsületes. **Hívet** csaknem elámította.

Bátorszívű. Igen, de **Keresztyén** csakhamar az igaz útra vezette, hogy fogásait kiismerje.

Így haladtak, mígnem azon helyre értek, hol **Evangélista**, **Keresztyénnel** és **Hívvel** találkozott, s megjövendölte nekik, hogy mi fogja őket **Hiúság** vásárán érni.

"Körülbelül itt jövendölte meg **Evangélista** mindkettőjüknek sorsukat," mondá a vezető.

Becsületes. Valóban, azt hiszem, erős leckét adott nekik.

Bátorszívű. Mindenképp, de egyszersmind erősíteni is igyekezett őket. De mit beszélünk róluk? Ők oly bátor emberek voltak, mint az oroszlánok, s arcukat malomkővé tevék. Nem emlékszel-e, mennyire nem rettegének, midőn a bíró előtt állottak?

Becsületes. De igen, s **Hív** mily dicsően szenvedett.

Bátorszívű. Igen, s a következmények éppoly dicsőek valának, mert **Reményteljes** és mások is, amint mondják, halála által megtérítették.

Becsületes. Te, úgy látszik, mindent pontosan tudsz, folytasd tovább elbeszéléseidet.

Bátorszívű. Mindazok közt, kik **Hiúság** vásárán túl **Keresztyénnel** találkoztak, leggonoszabb volt **Mellékúti**.

Becsületes. **Mellékúti**, ki volt az?

131

Bátorszívű. Egy tősgyökeres gazember, aljas hízelgő, olyan ki minden áron jámbor akart lenni, de oly ravasz volt, hogy ebből bizonyosan sohasem származott kára vagy baja. Egészen különös, minden alkalomra használható vallást követett, s neje ehhez éppoly jól értett, mint ő. Majd ehhez, majd amahhoz a véleményhez hajlott, s midőn ezt tette, mégis mindig igazolni tudta magát. De úgy tudom, hogy e **Mellékúti** keserves véget is ért, s sohasem hallottam, hogy gyermekei azok részéről legkisebb becsülésben is részesültek volna, kik Istent igazán félik.

Eközben **Hiúság** városának, hol a hiúság vására tartatik, közelébe értek. Midőn látták, hogy már oly közel jutottak a városhoz, tanácskoztak együtt, mily módon juthatnának keresztül, s egyik ezt, másik amazt ajánlotta. Végre mondá **Bátorszívű**: "Én, mint gondolhatjátok, vezettem már néhány zarándokot e városon át. Ismerek is egy **Mnason**t, egy ciprusi nemzetiségű öreg tanítványt, kinek házához betérhetünk (Apcs 21,16). Ha úgy tetszik, menjünk oda".

Jól lesz, szóltak mindannyian. Ezalatt, míg a város külső részéhez értek, este lett; de **Bátorszívű** ismerte az öreg ember házához az utat. Odamentek tehát, s ő bekiáltott az ajtón; az öreg ember odabenn azonnal, amint meghallotta, megismerte hangját, s felnyitotta nekik az ajtót.

Ekkor gazdájuk, **Mnason** így szólott: honnan jöttetek ma? Ők így feleltek: "**Gájus** barátod házától idáig." – Akkor valóban hatalmas utat tettetek meg, s fáradtak lehettek. Üljetek le tehát. – Ők leültek.

Vezetőjük mondá: most tegyétek magatokat kényelembe, édes barátim, biztos vagyok róla, hogy barátom szívesen lát benneteket.

Mnason. Isten hozott, s amit kívántok, csak mondjátok ki, s mi megteesszük, amit tehetünk, hogy megkaphassátok.

Becsületes. Már egy idő óta szállásra és jó társaságra vágytunk, s most mindkettő megvan.

Mnason. A szállást látjátok, ami a jó társaságot illeti, az majd elvállik.

Bátorszívű. Nem mutatnád meg a zarándokoknak szobájukat?

Szívesen, mondá **Mnason.** Tehát mindeniket szobácskájába vezeté s egy szép ebédlőt is mutatott nekik, hol tartózkodhatnak s az estebédet elkölthetnék, mielőtt nyugodni mennének.

Midőn helyeiket elfoglalták s kissé felfrissültek az úttól, kérdé **Becsületes** gazdájától, hogy akadnak-e a városban jó érzelmű emberek.

Mnason. Nagyon kevesen, mert valóban nagyon kevesen vannak, összehasonlítva a másként gondolkozókkal.

Becsületes. De miként láthatnók őket? Mert jó emberek látása olyan a zarándoknak, mint a holdvilág és csillagok feljövetele az éji vándoroknak.

Ekkor **Mnason** toppantott lábával s leánya, **Kegyelem** belépett. Így szólott hozzá: "**Kegyelem**, menj, s mondd meg barátimnak: **Bűnbánónak**, **Szentnek**, **Szentetszeretőnek**, **Hazugsággyűlölőnek** és **Bűnbánatteljesnek**, hogy néhány jó barátom van nálam, kik még ma este látni óhajtják őket.

133

Kegyelem elment, s ők eljöttek. s köszöntvén egymást, leültek együtt az asztalhoz.

Ekkor így szólt gazdájuk **Mnason**: "Jó szomszédok, amint látjátok, egy zarándok társaságot fogadtam be házamba, ők messziről jönnek és Sion hegyéhez vándorolnak. De mit gondoltok, mondá ujjával **Krisztinára** mutatva, hogy ki ez? – "Ez **Krisztina**, **Keresztyén** a híres zarándoknak neje, kivel **Hív** testvérével együtt e városban oly gyalázatosan bántak." Efelett igen csodálkoztak s mondák: "Valóban nem képzeltük, hogy ezeket itt láthatnók, midőn **Kegyelem** ide hívott bennünket; ez valóban örömteljes meglepetés." Most kérdezősködtek, hogy-mint-létük után, s hogy e gyermekek **Keresztyén** fiai-e. Midőn ezt igenelte, mondák: "a király, kit szerettek s kit szolgáltok, tegyen benneteket atyátokhoz hasonlóvá s vezessen oda, hol ő tartózkodik békében".

Erre kérdé **Becsületes Bűnbánót** s a többieket, hogy milyen állapotban van jelenleg a város.

Bűnbánó. Gondolhatjátok, hogy vásár idején mindenki nyüzsög, pezseg. Nagyon nehéz a szívet és észet helyes állapotában megtartani, ha így igénybe vagyunk véve. Ki ily helyen lakik, mint ez, s oly emberekkel van dolga, minőkkel nekünk, annak folyvást bizonyos figyelmeztető jelre van szüksége, mely a nap minden pillanatában vigyázatra inti.

Becsületes. De földijeitek nyugodtan viselik most magukat?

Bűnbánó. Jelenleg sokkal mérsékeltebbek,

134

mint azelőtt. Tudjátok, mint bántak itt **Keresztyénnel** s **Hív**vel. De azt hiszem, **Hív** vére még most is teherként fekszik lelkiismeretükön; mert mióta őt megégették, ily tetteket szégyellnek; – abban az időben féltünk az utcákon végigmenni, de most már mutathatjuk magunkat. Akkor a hívő neve gyűlölt volt, most a város némely részeiben (mert e város, mint tudjátok, nagy) a vallást tiszteletben tartják. De mondjátok csak, mint megy dolgotok zarándok-utatokon? Mint érez az ország irántatok?

Becsületes. Úgy megy, mint utasoknak menni szokott. Egyszer tiszta az út, majd meg sáros, hol hegynek fel, hol hegyről le megy, ritkán vagyunk biztosak a jövő felől. A szél részünkre nem mindig kedvező, nem mindenki barátunk, kivel utunkban találkozunk. Már néhány kemény összeütközést is kiállottunk; hogy mi vár még reánk, azt nem tudjuk, de többnyire igaznak találjuk a közmondást: az igaznak sokat kell szenvednie.

Bűnbánat. De hát milyen összeütközéseket álltatok ki?

Becsületes. Kérdezd inkább vezetőnket, **Bátorszívűt**, legjobban ő adhat erről felvilágosítást neked.

Bátorszívű. Már három vagy négy ízben támadtunk meg. Először **Krisztinát** s gyermekeit rohanta meg két gonosztévő, kik éltüktől akarták őket megfosztani. Azután három óriással volt dolgunk: **Véremberrel**, **Káromlóval** és **Erénygyilkossal**. Az utóbbit bár inkább mi támadtuk

135

meg, mint ő minket. Ez akkor történt, midőn már egy ideig **Gájus** házában voltunk, ki nekem és az egész egyháznak gazdája, itt arra emlékeztettek bennünket, hogy fogjuk meg fegyvereinket s kíséreljük meg, hogy nem találjunk-e a zarándokok ellenségeire, mert hallottuk, hogy egy nagyon híres tartózkodik a vidéken. **Gájus** jobban tudta rejtekét, mint én, mert az azon a tájon tartózkodott. Midőn hosszas keresés után felfedeztük barlangját, örültünk s felvidultunk; s midőn közelebb jöttünk a barlanghoz, e szegény embert, **Gyöngeszívűt** találtuk körmei közt, és éppen azon a ponton volt, hogy megölje; de midőn észrevett bennünket, őt házában hagyta s maga kijött azon reményben, hogy új zsákmányra fog találni. Most egész erővel rohantunk reá, s végre földre terítettük, s levágtuk fejét, s azt hasonló nyugtalan embereknek intő jelül ide kitéztük. Ez az igazság, s itt van maga az az ember, ki bizonyíthatja; ő olyan volt mint a bárány, melyet az oroszán körmei közül ragadnak ki.

Igen, szólott **Gyöngeszívű**, így egyszerre éreztem félelmet és vigasztalást. Félelmet, midőn minden percben fenyegetett, hogy szétdarabol, s vigasztalást, midőn **Bátorszívűt** s barátait fegyvereikkel szabadításomra közeledni láttam.

Erre mondá **Szent**: két dologra van mindenekelőtt azoknak szükségük, kik zarándokútra kelnek: bátorságra s mocsoktalan életre. Ha bátorságuk nincs, soha sem mehetnek útjukon előre, s ha életük nem mocsoktalan, a zarándok nevet rossz hírbe keverik.

136

Szentetszerető. Azt hiszem, ez intésre nektek nincs szükségetek. De valóban vannak néhányan, kik ez úton haladnak, kik inkább elidegenednek a zarándokságtól, semhogy e földön idegenek s zarándokok óhajtanának lenni.

Hazugsággyűlölő. Igaz, hogy sem zarándok-öltözetük, sem zarándok-bátorságuk nincs; nem egyenest járnak, hanem görbén, egyik lábuk befelé, másik kifelé hajlik, s ruhájukat hátul maguk után vonszolják, itt egy rongy, amott egy szakadás, s mindez uruk gyalázatára.

Alázatteljes. Ezek oly dolgok, miktől legjobban visszariadhatnának. Addig nem lehet a zarándok a kegyelemről biztos, sem magára sem útjára nézve, míg ily hibáktól s mocsoktól nem tiszta.

Így mulattak együtt, s idejük jól telt el, míg az ételeket felhordták. Felfrissíték tehát fáradt tagjaikat, s azután nyugodni mentek. De jó ideig maradtak e vásáron **Mnason** házában, ki idővel leányát, **Kegyelmet Krisztina** fiához **Sámuel**hez, s másik leányát **Mártát**, **József**hez adta nőül.

Hosszú ideig maradtak itt, (mert most minden másként volt mint azelőtt). Zarándokaink a városban sok jó emberrel ismerkedtek meg, s ezeknek tehetségük szerint szolgálatokat tevének. **Könyörület** szokása szerint sokat dolgozott a szegények számára, amiért gazdag

áldást aratott, s ez által hitvallásának díszére vált. S igazán a többi fiatal nők is: **Kegyelem**, **Phóbé** és **Márta** igen jószívűek valának, s ezek is tehetségük szerint sok jót tettek.

137

A család gyorsan szaporodott, úgy, hogy **Keresztyén** neve fenntartatott a világban.

Ez itt-tartózkodás alatt egy szörny jött az erdőkből, mely a városiak közül sok embert megölt. Különösen a gyermekeket hordta el s tanította emlőiről táplálkozni. A városból senki sem mert vele szembeszállani, hanem mindenki elfutott, ha közeledése zaját hallá. A szörny a föld egy teremtményéhez sem hasonlított. Teste sárkányforma, hét feje és tíz szarva volt. Borzasztón pusztított a gyermekek közt, s mégis egy nő uralkodott felette. Egyezkedett az emberekkel, s az olyanok, kik éltüket jobban szerették, mint lelküket, elfogadták ezen egyezkedéseket (Jel 13,1).

Bátorszívű azonban azokkal egyesülve, kik **Mnason** házánál őket meglátogatták, szövetségre lépett, hogy odamennek, és az állattal megvívják, ha talán így e város népeit ezen pusztító sárkány körmei és fogai közül megszabadíthatnák. Ők tehát fegyvereikkel kivonultak ellene.

A szörnyeteg eleinte igen kihívó volt, s ezen ellenségeire lenézéssel tekintett. De ők oly eréllyel támadták meg, miután hatalmas küzdők voltak, hogy visszavonulásra kényszerítették. Ekkor visszatértek **Mnason** házához.

Tudnotok kell, hogy a szörnynek volt bizonyos ideje, midőn előjött, s a lakosok gyermekeire leselkedett. Ez időben mentek bátor küzdőink utána, s folyvást annyira megtámadták, hogy idővel nem csak sebeket kapott, hanem meg is bénult; nem tett többé olyan pusztításokat a város gyermekei

138

közt mint azelőtt. Sokan azt is hiszik, hogy sebeiben bizonyosan meg fog halni.

Ez **Bátorszívű**nek s szövetségeseinek nagy hírt szerzett a városban, úgy hogy a lakosok közül sokan, habár nem gondolkoztak is egyformán velük, mégis nagy figyelmet s becsülést tanúsítottak irántuk. Így történt, hogy a zarándokokat itt kevés baj érte. Akadtak ugyan néhányan a rosszabb osztályból, kiknek nem volt több belátásuk, mint egy vakondoknak, s több eszük, mint egy oktalan állatnak, ezek nem viseltettek tisztelettel ez emberek iránt, s nem vették figyelembe bátorságukat s tetteiket.

Ezalatt mind jobban közeledett az idő, midőn zarándokainknak útjukat folytatniok kellett, ezért készülődtek az elutazásra. Barátaikért küldtek, beszélgettek velük, s időt határoztak, midőn egymást uruk oltalmába ajánlják. Jöttek olyanok is, kik abból hoztak nekik, amivel bírtak, s mi egészséges volt úgy a gyöngéknek, mint az erőseknek, nőknek miként a férfiaknak, s így gazdagon ellátták őket mindazzal, amire szükségük volt (Apcs 28,10).

Ekkor útra keltek s barátai amennyire lehetett elkísérték őket s újra uruk oltalmába ajánlották egymást s elváltak. A zarándok-társaság **Bátorszívű**vel élén tovább haladt; s miután a nők kis gyermekeikkel szintén nem bírtak gyorsan járni, **Sántaláb** s **Gyöngeszívű** könnyen bírt velük lépést tartani.

Városi barátaiktól elválván, csakhamar azon helyre értek, hol **Hív** halált szenvedett. Megállottak, s megköszönték annak, ki neki erőt adott keresztjét

139

oly állhatatosan viselni, annál inkább, mert ők érezték azon áldást, mit oly halál, mint az övé, magával hord.

Erre jó darabig tovább mentek, s **Keresztyén**ről s **Hívről** beszélgetve, s arról hogy **Hív** halála után miként csatlakozott hozzá **Reményteljes**. E közben **Nyereség** halmához értek, hol az ezüst-akna volt, mely **Démást** a zarándokélettől elcsábítja, s melybe némelyek véleménye szerint **Mellékúti** is beleesve kimúlt. De midőn az emlékoszlophoz értek, mely a halommal szemközt állott, tudniillik a sóbálványhoz, mely Szodoma és a holt tenger előtt feküdt, ekkor csodálkoztak, mint előttük **Keresztyén** is, hogy oly tudós s éretteszű emberek miként lehettek annyira elvakítva, hogy itt megfordultak. De meggondolták, hogy az emberi szív mások kárán nem indul meg, különösen ha az, mire figyelmét fordítja, az esztelen szemre csáberővel bír.

Láttam most álmomban, hogy a folyamhoz értek, mely a **kedves** hegyek túlsó oldalán folyik, s melynek mindkét oldalán pompás fák nőnek, melyeknek levelei bensőleg használva megterhelés ellen jők, hol a rétek egész éven át zöldellnek, s hol biztosan lehet pihenni (Zsolt 23,2). A folyó partján a réteken kunyhók és aklok is voltak juhok számára, s egy ház a báránycsoporthoz, azon nők gyermekeinek befogadására s ápolására, kik zarándokútra kelnek. Olyan gondoskodott róluk, ki gyöngeségükön szánakozni tudott (Zsid 5,2), s a báránycsoporthoz karjaira vevé, keblén hordozá, s a kisdedeket

140

szelíden tudta vezetni (Ésa 40,11). Azt tanácsolta **Krisztina** négy menyének, hogy ez ember gondjaira bízzák kicsinyeiket, avégett, hogy e vizeknél felneveltesse, tápláltassanak s ápoltassanak, s jövőben egy se fajuljon el közülük. Ha valamelyik eltéved vagy elvész, ő visszahozza, az összetörtet bekötözi, a beteget meggyógyítja (Ezék 34,11 stb. Jer 23,4). Nem hiányzik itt nekik soha sem ételük, sem italuk, sem ruházatuk; itt biztosak a tolvajoktól, s rablóktól, mert ez ember inkább kész meghalni, mintsem egyet hagyjon elveszni azok közül, melyek gondjaira bíztak. Biztosak itt arról, hogy jószággal s komoly gondnal fognak felneveltetni, s arra oktattatnak, hogy helyes úton járjanak, ami, ahogy tudjátok, nem kis jótétemény. Van itt egészséges víz, vannak kellemes rétek, illatozó virágok, pompás fák és egészséges gyümölcsök, s nem azokhoz hasonlóak, melyekből **Máté** evett, s melyek **Belzebúb** kertjéből a falon keresztül hullottak le, hanem egészséget hoznak, ahol nincs, ahol pedig van, ott fenntartják s gyarapítják.

Nagyon meg voltak tehát elégedve, hogy kicsinyeiket neki adhatták át, s az még jobban felvidítá őket, hogy ez mind a király költségére történt, s a gyermekeknek s árváknak menhelye volt.

Tovább mentek, s midőn az út melletti réthez értek, s azon ösvényhez, melyen **Keresztyén** haladt társával **Reményteljessel**, amidőn **Kétségbeesés** óriástól elfogatott s **Kétség** várába záratott, leültek s gondolkodtak, mit volna legjobb tenniök, miután most oly számosan voltak, s oly derék

embert bírnának vezetőül, mint **Bátorszívű**, s ha nem legjobban tennének-e, ha támadást intéznének az óriás ellen, várát szétdúlnák, s ha zarándokok lennének benne, szabad lábra állítanák őket, mielőtt tovább haladnának. Egyik ezt, másik mászt mondott; egyik azt kérde, hogy szabad volna-e szentségtelen földre menniök, a másik úgy vélekedett, hogy ezt megtehetnék, feltéve, hogy a cél jó. De **Bátorszívű** mondá: "Habár ez utolsó állítás nem állhat, s nem lehet feltétlenül és általában igaz; mégis parancsom van, hogy a véteknek ellenálljak, a gonoszt legyőzzem, s a hit jó harcát vívjam. S mondjátok meg, kivel vívhatnám inkább e jó harcot, mint **Kétségbeesés** óriással? Ezért megkísérlem őt megölni s **Kétség** várát szétdúlni. Fel tehát, ki jön velem?" – "Én," mondá az öreg **Becsületes** "s mi is" – szólottak **Krisztina** négy fiai, mind a négyen "erős ifjak" (1Ján 2,13.14). A nőket tehát az úton hátrahagyták, s velük Gyöngeszívűt s **Sántalábat** mankóival, hogy védelmeznék őket, míg ők visszatérnek, mert jóllehet az óriás oda igen közel lakott, mégis ha az országúton maradnak, egy kis gyermek is biztosan vezethette volna őket.

Így felmentek **Bátorszívű**, **Becsületes** s a négy ifjú **Kétség** várához, hogy felkeressék **Kétségbeesés** óriást. Midőn a várkapuhoz értek, igen hangosan kopogtattak. Csakhamar a kapuhoz jött az öreg óriás, s neje, **Bizalmatlanság** utána. Az óriás így szólott: "ki meri ily módon **Kétségbeesés** óriást háborgatni?" – "Én" – szólott Bátor-

szívű, a mennyei város királyának egyik szolgája, s a zarándokok vezetője. Felhívlak, hogy nyisd fel előttem kapudat s készülj a harcra, mert én azért jövök, hogy fejedet magammal vigyem s váradat szétdúljam.

Az óriás azonban, mert óriás volt, azt hivé, hogy őt senki sem bírja legyőzni. "S miként rettenthetne meg" – gondolá ezen **Bátorszívű**, mikor régebben még az angyalokat is legyőztem?" Felölté

143

tehát vértjét, sisakot tett fejére, tüzes páncéllal övezé körül mellét, s vas-sarukban jött ki, nagy füttyköst tartva kezében. A hat férfi csakhamar rátámadt, s elől is, hátul is szorongaták. Midőn **Bizalmatlanság**, az óriásnő segítségére jött, az öreg **Becsületes** egy csapással lesújtá. Most már életükért harcoltak, **Kétségbeesés** óriás földre terített, s keserű lón halála. Kétségbeesetten védte magát, s amint mondani szokták, oly életerővel bírt, mint egy macska. De **Bátorszívű** volt halála, ki mindaddig nem nyugodott, míg fejét vállairól le nem csapta.

Most **Kétség** vára szétdőléséhez fogtak, amit békén megtehetének, miután már annak urát megölték. Hét napig voltak ezzel elfoglalva, s egy **Reménytelen** nevű zarándokot találtak ott, csaknem holtra éheztetve, s leányát, **Félelemteljest**, de még mindkettő életben volt. De

csodálkozottak volna, látva a holttetemeteket, melyek a várudvaron itt és amott heverték, s mily telve volt a börtön a halottak csontjaival.

Midőn ezt végrehajtották, **Bátorszívű** s kísérői oltalmukba fogadták **Reménytelent** s leányát, mert becsületes emberek voltak, habár **Kétségbeesés** óriás foglyai valának is. Magukhoz vették tehát az óriás fejét (mert testét egy kőhalom alá temették el), s elvitték társaikhoz, s megmutatták nekik, hogy mit végeztek. Mikor **Gyöngeszívű** és **Sántaláb** látta, hogy csakugyan **Kétségbeesés** óriás feje, igen örültek, s jó kedvük támadt. **Krisztina** pedig, ha kellett, tudott a citerán ját-

144

szani, s menye **Könyörület** a lanton. S miután ily jó kedvük volt, egy darabot játszottak, **Sántaláb** pedig táncolt hozzá. Megfogta **Félelemteljes** kezét, s így táncoltak az utcán, jóllehet egyik kezében a mankó volt, de mégis pompásan ment, s a leány is dicséretet aratott, pontosan ütemet tartván a zenével. Ami **Reménytelent** illette, ő a zenével nem sokat gondolt, jobb szerette az evést, mint a táncot, mert már majd meghalt éhen. **Krisztina** azért pillanatnyi erősítésül szívvidámító italából adott neki, s ennivalót is készített azután számára. Csakhamar az öreg úr is magához tért, s igen jó kedve kezdett kerekedni.

Láttam most álmomban, hogy midőn mindezt bevégezték, **Bátorszívű Kétségbeesés** óriás fejét magához vevé, s az országúton egy magas karóra tűzte, éppen szemközt azzal, melyet **Keresztyén** állított fel a zarándokok intéséül, nehogy az óriás birtokába tévedjenek. Azután egy márványlapra a következő sorokat írta:

Ez az a fej, melynek már csupán nevére,
Remegés szállott a zarándok szívére.
De **Becsületestől** vára már lerontva,
S **Bizalmatlanság** is, neje, megylkolva,
Már **Félelemteljes**, s a bús **Reménytelen**,
A **kétség** börtönét elhagyák hirtelen; –
Aki még kétkedik, nézzen e bitóra,
S vegyen hitet, s erős meggyőződést róla.
E hidra-fej, melyet most átlép **Sánta** is,
Mutatja hogy az Úr az igaznak paizs.

E dicsőséges tett után tovább mentek, mígnem a **kedves** hegyekhez érkezének, hol **Ke-**

145

resztyén és **Reményteljes** a hely szépségein annyira felvidultak. Ők is megismerkedtek a pásztorokkal, kik, mint előbb **Keresztyént**, szívesen fogadták őket hegyeik között. S mivel ily nagy csapatot láttak **Bátorszívű** kíséretében, így szólottak hozzá (mert vele nagyon jó ismerősök valának): "Drága urunk, szép számú társaság van veled; mondd csak, hol szedted össze őket?"

A vezető így szólott a pásztorokhoz:

Itt van először is **Krisztina**, s vele
Ifjak, nejeikkel, az ő kísérete.
Kik engem követve, óhajtanak nyerni

Bűn hely't égi kegyet s örök hírt szerezni.
Itt jön **Becsületes**, a jó öreg, s véle
Sántaláb; mindkettő – helyesen ítélve –
Nemes fajból való; **Gyengelmű** is velök,
Ki bár beteg: híven szolgál az Úr előtt. –
Itt jön **Reménytelen** és **Félelemteljes**;
Már csak nevükre is lehet a szem nedves.
Vajon lesz e itten nyugvóhely számunkra –
Vagy tovább vonuljunk? Adjátok tudtunkra!

"Derék társaság ez, mondák a pásztorok, Isten hozott benneteket nálunk! Mert mi el tudjuk látni úgy a gyöngéket, mint az erőseket; Királyunknak gondja van arra, amit ezek közül a legcsekélyebbel is teszünk (Máté 25,40). Következőleg a gyöngeség senkit sem akadályoz, hogy tőlünk be ne fogadtassék. Azért a palota ajtaihoz vezették őket s azután így szólottak hozzájuk: "lépjetek be, **Gyöngeszívű** s **Sántaláb**; lépjetek be **Reménytelen** s leánya, **Félelemteljes**. "Ezeket," mondák **Bátorszívű**nek, "nevükön szólítjuk, mert a legfélén-

146

kebbek s a legcsüggedtebbek; ami azonban titeket, kik erősek vagytok, illet, szabadon engedünk cselekedni, amit tetszik." Ekkor így felelt **Bátorszívű**: "Ma valóban a kegyelmet látom arcotokon sugárzani, s abból, hogy nem taszítjátok el magatoktól, sem ki nem rugdaljátok a gyöngéket, azt látom, hogy Urunk valódi pásztorai vagytok (Ezék 34,21), annál inkább, mert a palotába vezető útjukat még virágokkal is behintitek."

A gyöngék és nyomorultak most bementek, s **Bátorszívű** a többiekkel követé őket. Midőn mindnyájan leültek, mondák a pásztorok a gyöngébbeknek: "Mit óhajtotok bírni? mert itt mindent adunk, ami a gyöngéket erősíti, s éppúgy, ami a vakmerőket óvatosságra inti".

Most ebédet készítenek számukra, könnyen megemészthető s az ínynak kellemes, egyszersmind azonban tápláló eledelekből. Azután nyugodni mentek, ki-ki a maga helyére.

Reggel midőn mindnyájan felöltöztek s felfrissítették magukat, mivel a nap igen kellemes volt, s a hegyek magasak valának a megmászásra, rögtön a mezőre vezették őket a pásztorok, s szokásuk szerint némely csodálatraméltó dolgokat mutattak meg nekik. Azokon kívül, miket **Keresztyén** is látott, még e következő újakat látták.

Először is a **Csodák** hegyét, hol némi távolban egy embert láttak, ki "szavával hegyeket helyezett át." Ekkor kérdék a pásztoroktól, hogy ez mit jelent. Ők így feleltek nekik, ez egy **Nagykegyelem** fia, kiről a zarándokútja első részében

147

már hallottunk. Azért van oda állítva, hogy megmutassa a zarándokoknak, hogy mindazon nehézségeket, melyekbe ütköznek, a hit által miként háríthatják el (Márk 11,23 stb.) "Ismerem őt," mondá **Bátorszívű**, "sokak közt ki van ő tüntetve".

Ezután egy más helyre, az úgynevezett **Ártatlanság** hegyére vezették őket. Itt egy egészen fehérbe öltözött embert láttak, kit ketten: **Előítélet** és **Gonoszság** folyvást sárral dobáltak. De ím, bármennyit dobtak is reá, rövid időn lehullott róla, s ruhája ismét csak oly fehér volt, mint

előbb. Ekkor kérdék a zarándokok: mit jelentene ez? A pásztorok felelék: ezen embert **Istenfélő**nek hívják, s a ruha élte tisztaságát akarja jelképezni. Kik sarat dobálnak reá, s olyanok, kik jó tetteit gyűlölik, de mint itt látjátok, hogy mi sem marad belőle ruháján – így fog menni annak dolga, ki vétek nélkül él e földön. Bármennyien fáradjanak is azon, hogy az ilyeneket befeketítsék, hiába fáradnak, mert Isten rövid idő után úgy fog cselekedni, hogy ártatlanságuk előtűnjék, mint a világosság, s igazságuk, mint a fényes dél (Zsolt 37,6).

Ezután a **Szeretet** hegyére mentek velük, hol egy férfit mutattak nekik, ki előtt egy csomó kelme feküdt, melyből a körül álló szegények számára öltözeteket s ruhákat szabott. A csomó kelme mégsem kevesbedett. Mi ez? – kérdék. "Ez azt mutatja nektek," mondák a pásztorok, "hogy ki oly jó szívvel bír, hogy munkájából a szegényeket is részelteti, az soha sem fog semmiben szükséget szen-

148

vedni (Péld 11,24). Azon kenyér által, mellyel az özvegy a prófétát jól tartotta, lisztje hordójában nem kevesbedett (1Kir 17,8–16)".

Más helyen egy **Bolondot** s egy **Okulninemtudót** láttak, kik egy **Szerecsen** mosdatásával foglalkoztak, hogy fehérré tegyék. De mennél jobban mosták, annál feketébb lőn. "Így vannak a gonoszok," mondák a pásztorok; minden mód, hogy jó fényben tűnjenek fel, végre még utálatosabbakká teszi őket. Így jártak a farizeusok, s így járnak minden képmutatók.

Ekkor így szólott **Könyörület**, anyósához, **Krisztinához**: "nagyon szeretném, ha lehetne azon üreget látni, mely közönségesen a **pokol mellékútjának** neveztetik. **Krisztina** e kívánságot kinyilatkoztatta a pásztorok előtt. Elmentek tehát a bejárathoz, mely egy domb oldalán feküdt, felnyitották, s azt mondák **Könyörület**nek, hogy egy darabig hallgatózzék. Hallgatózott tehát, s ily kiáltást hallott: "átok atyámra, hogy lábaimat a béke és az élet útjától visszatartá." Egy másik mondá: "ó, bár inkább darabokra szaggattak volna, minthogy életem fenntartásáért lelkemet veszítettem el." Egy harmadik mondá: "csak visszatérhetnék ismét az életre, mennyire megtagadnám önmagam, csak hogy ezen helyre ne jussak." Ekkor úgy tetszett, mintha ez ifjú nő lábai alatt a borzalomtól a föld is inogna s megrázkódnék. Halotthalvány lett s reszketve távozott, miközben mondá: "boldogok azok, kik e gyötrellem helyétől megmentetnek."

149

Midőn a pásztorok mindezeket megmutatták nekik, visszavezették őket a palotába, s megvendégelték őket mindazzal, mit a ház nyújthatott. **Könyörület** pedig, mint fiatal nőknél szokott történni, valami után vágyódott, amit ott látott, de szégyellte kinyilvánítani. Anyósa kérdezte, hogy mi baja, mert úgy nézett ki, mintha rosszul lett volna. Ekkor mondá ő: "fenn az ebédlöben egy tükör függ, mely után nagyon vágyódom, s azt hiszem, ha nem kaphatom meg, idétlent [**elvetéltet**] szülök. Ekkor így szólott **Krisztina**: "kívánatomat felfedezem a pásztoroknak, s nem fogják neked visszautasítani." De szégyellem magam, mondá **Könyörület**, hogy a férfiak megtudják kívánságomat." Nem, leányom," mondá amaz, "nem szégyen, sőt erény ilyesmi után vágyakozni. "Hát így, anyám, ha akarod, kérdezd meg a pásztoroktól, hogy eladnák-e."

E tükörnek azonban ezer közt sem akadt párja. Mert egyfelől mindenkinek saját vonásait mutatta meg a legpontosabban (Jak 1,25), másfelől pedig a zarándokok királyának ábrázatát és képmását tüntette fel (2Kor 3,18), s néhányan mondták nekem, hogy a tükörben még a töviskoronát is úgy látták fején, s a sebhelyeket kezem, lábain s oldalában, mintha szemük előtt lett volna. Igen, oly pompás tulajdonság van e tükörben, hogy mindenkinek úgy tünteti fel az Urat, amint látni óhajtja, élve vagy halva, a földön vagy az égben, megaláztatása vagy felmagasztaltatás állapotában, a szenvedésekre való megjelenésében vagy jövő dicsőségében (1Kor 13,12).

Krisztina azért félrehívta a pásztorokat (kik **Ismeret**, **Tapasztalás**, **Örködő** s **Őszinte** nevet viseltek) s mondá nekik: leánya olyanforma állapotban van, aminőben gyakran szoktak fiatal nők lenni; a házban tudniillik valami után vágyódik, s nem tud róla lemondani.

Tapasztalás. Hívd elő, hívd elő, s bizonyosan meg fogja kapni, amire mi rásegíthetjük. – Előhívták tehát, s kérdezték tőle: "mi az, amit kívánsz?" Ő elpirult, s mondá: "a nagy tükröt odafenn az ebédlőben. – Ekkor **Őszinte** odafutott, s előhozta s jóakarató örömmel odaadta neki. Erre **Könyörület** meghajtá magát, megköszönte s mondá: "erről ismerem meg, hogy szemeitek előtt kegyelemre találtam".

A többi fiatal nőnek is odaadták, amit kívántak, s a fiatal embereknek nagy dicséret jutott részül, hogy oly bátran küzdöttek **Kétségbeesés** óriás ellen. s várát szédülték.

Krisztinára s négy leányaira pedig nyakkendőt kötöttek, fülbevalókat tevének füleikbe s ékszereket homlokukra (Péld 4,9).

Midőn tovább akartak menni, békén engedték őket elindulni. Ezeknek nem nyújtottak olyan figyelmeztetéseket, mint **Keresztyénnek** és társának. Ennek az volt az oka, hogy **Bátorszívű** volt vezetőjük, ki a dolgokat pontosan ismerte, s alkalmas időben oszthatott nekik figyelmeztetéseket, tudniillik, akkor midőn a veszély közel volt. **Keresztyén** és társa bárminemű figyelmeztetéseket nyertek a pásztoroktól, midőn hasznukat vehették volna, elfelejtették

őket. Ebben **Keresztyén** felett e társaság előnyben volt, s e következő énekkel vonultak tovább:

Ó, hű pásztorok, kik asztalunkra
Enyhítőszeret raktatok számunkra.
Ti, kik olyat soha el nem hagytok,
Ki elé révpartul a menny ragyog.

Mit becsüléstek nyújt, im a miénk,
S magunkat már itten felfrissíténk;
Szent jelvényeink is vannak nekünk,
Mutatva érdemünk, ahol megyünk.

Csakhamar azon helyre értek, hol **Keresztyén Forduljme**ggel találkozott, ki **Hittagadó** városban lakott. Ez eszébe jutván most **Bátorszívű**nek, így szólt: itt találta **Keresztyén** ama **Forduljme**get, ki hittagadásának bélyegét hátán viselé. Ez oly ember volt, ki semmiféle tanácsra nem akart hallgatni, s bukásában semmi rábeszélés sem tartóztathatta fel. Midőn azon helyre érkezett, hol a kereszt és a sír volt, valakivel találkozott, ki rá kiáltott: nézz ide, de ő fogait csikorgatá, dübörgött, s azt mondotta: elszánta magát, hogy mindezek dacára visszatér városába. Mielőtt a kapuhoz ért, találkozott vele **Evangélista** s meg akarta fogni, hogy ismét az útra vezesse. De **Forduljme**g ellenszegült, s miután soká védte magát, átugrott a falon s megszabadult kezei közül.

Tovább mentek, s éppen azon helyen, hol **Kishitűt** régebben kirabolták, kivont karddal egy ember állott, s arca vérrel volt elborítva. **Bátor**

152

szívű kérdé: "ki vagy?" – az ember felelé: "nevem **Igazságért küzdő**. Zarándok vagyok s a mennyei városba megyek. De midőn utamon haladtam, három ember megtámadott, s három kérdést intézett hozzám, hogy válasszak közülük: akarok-e közéjük állani? – vagy visszatérni oda, ahonnan jöttem? – vagy itt e helyen meghalni (Péld 1,11–14)? Az elsőre azt felelém, hogy teljes életemben becsületes ember valék, s azért nem kívánhatják, hogy zsványok cimboraságába keveredjem. Második kérdésükre azt mondtam nekik, hogy azon helyet honnan jövék, semmi áron sem hagytam volna el, ha ott kellemetlenségekre nem talállok, de miután éppen nem kívánságom szerintinek s még kevésbé üdvösnek találtam magamra nézve, – elhagytam s ezen utat választám. Ekkor kérdezték tőlem, ha a harmadikkal meg lennék e elégedve? – én azt felelém nekik: életem sokkal drágábban vásároltatott, hogysen oly könnyen odaadnám. Különbem nem áll hatalmatokban, hogy elibém ily választást tegyetek, s csak a ti bajotok lesz, ha kiköttök velem."

Ekkor ezek hárman, név szerint **Hevesdi**, **Meggondolatlan** és **Kotnyeles** kardot ránta ellenem, s én is kivontam fegyveremet ellenük. Így küzdöttünk, egy három ellen, három óra hosszat.

Amint láthatjátok, bátorságuknak némi bélyegét hagyták rajtam hátra, de tőlem is vittek magukkal néhányat. Éppen most távoztak el, alkalmasint hallhatták lépteiteket, s futásnak eredtek.

153

Bátorszívű. Valóban nagyon egyenlőtlen játék, három egy ellen.

Küzdő. Igaz, de mit számít olyan előtt a nagyobb vagy csekélyebb szám, akinek részén áll az igazság? "Ha akár körülöttem táborot járnának is – mondja Dávid – nem fél az én szívem; és hogyha had támadt ellenem: mégis őbenne bízom (Zsolt 27,3)." Gyakran megesett, hogy kevesen egész sereget futásra kényszerítettek, s hány embert ölt meg Sámson egy számarállkapcával?

De miért nem kiabáltál, mondá a vezető, hogy segítségedre jöhettük volna?

Küzdő. Királyunkhoz folyamodtam, ki jól tudtam, hogy meghallhatott s láthatatlan segélyt nyújthatott, s ez elegendő volt nekem.

Bátorszívű. Derekasán viseltesd magadat; hadd lássam kardodat.

Megmutatta neki. Miután emez kezébe vette, s egy ideig vizsgálta, így szólt; valóban! ez igazi Sion-fegyver.

Küzdő. Igen. Ha valakinek ilyen fegyvere s ügyes keze van azzal bánni, s jártassága a vívásban, az bátran kiköthet még egy angyallal is. Nem kell attól tartania, hogy nem bírná ki, csak azt tudja, hogy hol hozza alkalmazásba. Éle nem tompul el. Csontot és velőt, lelket és szellemet keresztülhasít (Zsid 4,12).

Bátorszívű. De sokáig vívtál, – csodálom, hogy nem vagy kimerülve.

Küzdő. Mindaddig vívtam, míg kardom kezembe tapadt, úgyhogy mindkettő annyira ösz-

154

szeforrt, mintha karomból nőtt volna ki a kard, s midőn ujjaimat elborítá a vér, akkor kezdtem még a legnagyobb bátorsággal küzdeni.

Bátorszívű. Helyesen cselekvél. Vérig ellenállottál a véték elleni küzdelemben (Zsid 12,4). Maradj nálunk, járj-kelj velünk, mi útítársaid leszünk. – Most magukkal vitték őt, megmosták sebeit, s adtak neki abból amijük volt, hogy felfrissítse magát, s úgy mentek együtt tovább.

Menet közben kérdezősködött tőle **Bátorszívű**, ki nagy örömét lelte benne, (mert szerette az oly embereket, kik hatalmas küzdők valának) s mivel sok gyöngye s megtört volt a társaságban, – egy és más dologról. Először is: hogy hová való?

Küzdő. Én **Sötétség** országában születtem, s ott élnek még most is szüleim.

Bátorszívű. **Sötétség** országa? nem azon a vidéken fekszik, ahol **Romlás** városa?

Küzdő. Igen, ott fekszik. Mi arra bírt, hogy zarándokútra keljek, a következő volt. Egy **Igazságszerető** jött vidékünkre, és beszélt **Keresztyén** tetteiről, hogy miként hagyta hátra nejét és gyermekeit **Romlás** városában s kelt zarándokútra; mint ölt meg egy kígyót, mely útjában ellent akart neki állani, s mint jutott végre céljához. Azt is elbeszéltek neki, hogy ura minden nyughelyén mily szívesen fogadták, különösen pedig a mennyei város kapujánál. Ott, beszélte e férfi, egy csapat **Tündöklőtől** kúrtrivallással fogadtatott, a város harangjait meghúzták, s aranyos ruhákat adtak reá. Egyszóval ez az ember olyképp adta elő nekem **Ke-**

155

resztyénnek és utazásának történetét, hogy szívem tűzben égett, hogy utánamenjek, s sem atyám, sem anyám nem bírt visszatartóztatni. Így elhagytam őket, s már ennyire értem utamon.

Bátorszívű. Nemde a kapun keresztül jöttél be?

Küzdő. Igen, igen, mert ugyanezen ember mondta nekünk, hogy minden hiába való volna ha nem a kapun keresztül jönnénk be az útra (Ján 10,1).

Bátorszívű. Lásd, mondá a vezető **Krisztinának**, férjed zarándoklása s nyert jutalma mindenfelé ismeretes.

Küzdő. Hogyan, ez **Keresztyén** neje?

Bátorszívű. Igen, s ez az ő négy gyermeke.

Küzdő. Hogyan! s szintén mindannyian a zarándokúton?

Bátorszívű. Természetesen, utána indultak.

Küzdő. Ezen szívemből örvendek. A derék ember mennyire fog örvendeni, ha azokat a mennyei város kapuján látja bevonulni, kik nem akartak vele menni.

Bátorszívű. Kétségtelenül nagy vigasztalás lesz reá nézve. Azon öröm mellett, hogy magát ott látja, még az leend legnagyobb öröme, ha nejét és gyermekeit megpillantja.

Küzdő. Erről levén szó, szabadjon egy kérdésre nézve véleményedet hallanom. Akadnak ugyanis olyanok, kik kétkednek abban, hogyha ott leendünk, meg fogjuk-e egymást ismerni?

Bátorszívű. Ha azt vélik, hogy ott önma-

gukat ismerendik s örvendeni fognak üdvükön, miért nem hiszik akkor azt, hogy másokat is fel fognak ismerni, s majd azoknak üdvén is örvendenek? Azután, mivel hozzátartozóink: második énünk, jóllehet a természetes állapot megszűnik, mégis nem következtethetjük-e joggal, hogy örömük sokkal nagyobb lesz őket ott látni, mint azt látni, hogy hiányzanak?

Küzdő. Szép, már most látom, mit tartasz efelől. Akarsz még tőlem valamit a zarándokéletre való léptemre vonatkozólag kérdeni?

Bátorszívű. Igen. Atyád és anyád meg voltak határozatoddal elégedve?

Küzdő. Ó, nem! a rábeszélés minden kigondolható módját elővették, hogy visszatarthassanak.

Bátorszívű. Mit hozhattak fel ezellen?

Küzdő. Azt mondották, hogy henye élet ez, s ha magam is nem volnék hajlandó a restségre és tunyaságra, akkor nem pártfogolnám a zarándokéletet.

Bátorszívű. S mit mondottak még egyebet?

Küzdő. Ej, hát azt mondották, hogy ez igen veszélyes út, sőt a legveszélyesebb az egész világon.

Bátorszívű. S megmagyarázták-e, hogy miben áll e veszély?

Küzdő. Részben igen. Beszéltek **Csüggedés** mocsaráról, melybe **Keresztyén** csaknem belefűlt; a **Belzebúb** várában felállított nyilazókról, kik azokra lőnek, akik a kapun kopogtatnak. Beszéltek az erdőről s **Nehézség** halmának bor-

zasztó emlékoszlopáról, az oroszánokról, s a három óriásról: **Véreberről**, **Hittagadóról** s **Erénygyilkosról** is. **Megaláztatás** völgyében, mondák, egy gonosz szellem tanyázik, ki **Keresztyént** csaknem megfosztá életétől. Azután, mondák, **Halálárnyék** völgyén kell át vonulnod, hol a gyötrő lelkek laknak, hol a világosság sötétség, a hol az út telve van törökkel, vermekkel és csapdákkal. Beszéltek **Kétség** váráról s **Kétségbeesés** óriásról, kinél a zarándokok halála csaknem bizonyos, és úgyszintén a veszélyes **elbűvölt** földről. S végre, hogy mindezek után egy folyót fogok találni, melyen nem vezet híd keresztül, s mely éppen köztem s a mennyei város közt fog feküdni.

Bátorszívú. S csak ennyit mondtak?

Küzdő. Nem, azt is mondták, hogy az út telve van csábítókkal s olyanokkal, kik leselkednek, hogy a jámborokat hitüktől eltérítsék.

Bátorszívú. De miként bizonyították ezt be?

Küzdő. Azt mondták, hogy ott volna **Világbölc**s, ki mindig csábítani igyekszik, **Betűragó** s **Tettető**, kik az úton leselkednek. Ha ezektől megszabadulnék, akkor **Mellékúti**, **Fecsegő**, vagy **Démás** fogna meg, vagy **Hízalgő** vonna hálójába, vagy a buta **Tudatlannal** visszatérnék ismét a kapuhoz, ahonnan ő a pokol mellékútjához küldetett.

Bátorszívú. Valóban elismerem, hogy ez elegendő volt, hogy téged elcsügghessenek, – de abbamaradt-e azután a dolog?

Küzdő. Nem. – Beszéltek még sokakról, kik már régebben megkísértették ezen utat, s jó darabon haladtak rajta előre, hogy lássák, hogy megtalálhatnak-e valamit ama dicsőségből, melyről időről időre annyian szólottak. De visszatértek s eszteleneknek mondták magukat, hogy emiatt még csak ki is tették lábukat, s ez elégtétel vala az egész országra nézve. Több olyanokat neveztek meg, mint **Nyakast** és **Hajlót**, **Bizalmatlanságot**, **Félnket**, **Forduljmeget** s az öreg **Istentagadót**, s még más többeket is, kik közül többen messzire elértek, de egy sem tapasztalt útjából csak annyi előnyt sem, hogy egy toll súlyával is felért volna.

Bátorszívú. Még több példát is felhoztak, hogy téged elcsügghessenek?

Küzdő. Igen, – szólottak egy bizonyos **Csüggedtről**, egy zarándokról, ki útját oly sivárnak és szomorúnak találta, hogy egyetlen nyugodt órája sem volt rajta s hogy **Reménytelen** meg csaknem éhen halt meg. Igen, s hogy **Keresztyén** maga is (mit csaknem elfeledék), kivel olyan nagyra voltak, egy mennyei koronáért való minden fáradozásai után bizonyosan a fekete folyóba fült, s egy lépéssel sem jutott tovább, mit természetesen el akartak titkolni.

Bátorszívú. S ezek közül mi sem riasztott vissza?

Küzdő. Nem, úgy tetszett nekem, mintha mindez semmi se lett volna. Csak azt hívém, mit **Igazságszerető** mondott, s ez engem mindenén túl tett.

Bátorszívű. Tehát ez a győzelmed a hited volt (1Ján 5,4)?

Küzdő. Igen. Hittem, s kiindultam, ezen útra értem, mindenkit legyőztem, kik utamban állottak, s hitem által idáig jutottam.

Kiben nemes bátorság él,
 Az lépjen ide;
 Aki még vész-, s vihartól fél,
 Nem kell közinkbe! –
 Örök hűség fogadásra
 Nincsen gátja, s akadása,
 Kinek öröm, s hivatás a
 Zarándokélet.

Kik gőgösen biztos bukást
 Jósolnak néki:
 Csak szikra kell, s gyalázatban
 Fognak mind égni –
 Azt orozslán sem rettentí,
 Az órjást is felserkenti,
 Mert az, mi őt védelmezi:
 Zarándokélet.

Démon, vagy ördög, nem árthat
 Semmit őnéki.
 Áldás rá az Úrtól árad,
 S ezzel ő beéri.
 Mert balhit füstként elrepül,
 Emberi szó megszegyenül,
 De néki szent szó egyedül:
 Zarándokélet.

Ezalatt az **elbűvölt Ingoványra** értek, hol a levegőnek magától van az a hatása, hogy elszédít. A hely egészen be volt bokrokkal s tövisekkel növe,

kivéve itt-amott, hol egy-egy elbűvölt lomb állott.

Ha valamely ember ilyenbe ül, vagy ebben elalszik, az a kérdés, mondák többen, hogy fel fog-e még e világon valaha kelni vagy ébredni. E bokrok közt mentek tehát mindannyian együtt, **Bátorszívű** mint vezető elöl s **Igazságért-küzdő** mint hátvéd utánuk, hogy örködjék, nehogy hátulról valamely gonosz ellenség, vagy sárkány, vagy óriás, vagy rablók megtámadják s rosszat tegyenek közöttük. Így mentek, – a férfiak mind kivont karddal, mert ismerték a hely veszélyességét. Egyik a másikat amennyire bírta, igyekezett felbátorítani, **Gyöngeszívűnek** mindjárt **Bátorszívű** után kellett mennie, s **Reménytelen Küzdő** szemei előtt maradt.

Még nem messze értek, midőn sűrű köd és sötétség borult mindannyiukra, úgyhogy egyik a másikat hosszú ideig nem láthatá. Ennélfogva időközönként egymásra kellett kiáltaniok, mert nem jártak világosságban (2Kor 5,7). Bárki megítélheti, hogy ez közülük a legjobbra nézve is

kísértetés vala, hát még a nőkre s gyermekekre nézve, kiknek szívük éppen úgy mint lábuk, csak gyöngé és finom vala. De mégis részint a vezetőnek, részint pedig annak, ki e határozatot hozá, vidító szavai folytán, meglehetősen sikerült nekik előhaladni. Az út sár és mocsarak közt itt is nagyon fáradságos volt, s az egész vonalon egyetlen fogadó vagy étterem sem létezett, hol a gyöngék felfrissíthették volna magukat. Volt itt tehát nyögés, sóhajtozás. Míg egyik egy bokron botlott keresztül, a másik a

161

sárba rekedt, s a gyermekek a mocsárban elveszték cipőjüket. Míg egyik kiáltja: "Elesem!", a másik így szól: "hé, hol vagy?" s egy harmadik: "a bokrok oly erősen tartanak, hogy nem bírok helyemből mozdulni!"

Erre egy lombsátorhoz értek, s itt jó meleg volt, s minden oly csábítóan nézett ki. Felül művészileg volt összeszőve, virágokkal díszítve, s körben padok és székek állottak. A fáradtak számára egy puha nyughely is volt itt. Ez mind összevéve természetesen nagyon csábító volt, mert a zarándokok már kezdtek az út fáradalmaitól elnyomatni. De közülük egyetlen lépéssel sem nyilvánítá egyik sem ott-időzési szándékát. Sőt inkább, amint észrevettem, folyvást pontosan ügyeltek a vezető tanácsára s intéseire, s ő oly lelkiismeretesen figyelmezteté őket a veszélyekre s azoknak természetére, hogy csaknem mindig akkor szedték össze leginkább bátorságukat, mikor a veszedelem legközelebb volt, és erősíték egymást a test vágyainak megtagadásában. E lombsátor a **Rest barátjának** nevezteték, s a zarándokokat akarattal csábítá el, hogy ott pihenjenek, ha fáradtak volnának.

Láttam most álmomban, hogy ezen elhagyott úton tovább mentek, míg egy oly helyre értek, hol könnyen el lehetett tévedni. A vezető pedig jóllehet nappal nagyon meg tudta mondani, hogy mely utak vinnének rossz helyre, de a homályban azért bizonytalan volt efelől. Azonban mindazon utak térképe zsebében volt, melyek részint a mennyei városba, részint onnan kivezettek. Azért tüzet csiholt (mert soha

162

sem ment tűzszerszám nélkül sehová), s megnézte térképét, mely e helyen vigyázatra inté, hogy jobb kéz felé forduljon. S ha itt nem lett volna annyi elővigyázattal, hogy térképét megnézzé, akkor valószínűleg elvesznek a mocsárban. Mert csak kevéssé előttük, mégpedig a legszárazabb út végén egy megmérhetetlen mélységű gödör volt, telve mocsárral, szántsándékkal a zarándokok elveszejtésére készítve.

Ekkor gondoltam magamban, hogy aki zarándokútra kél, miért ne vihetne mind ily térképet magával, hogy ha útja felől bizonytalan lenne, utánanézhethetne?

Továbbmentek most ez **elbűvölt földön**, míg egy szorosan az országút mellett levő, második lombsátorhoz értek. Ebben két ember feküdt: **Vigyázatlan** és **Vakmerő**. Ezek mindketten ennyire jöttek zarándokútjukon, de itt kifáradva az úttól leültek pihenni, s mélyen elaludtak. Midőn a zarándokok őket meglátták, megállottak s csóválták fejüket, mert tudták, hogy az alvók ugyancsak kényes helyzetben valának. Tanácskoztak tehát, hogy mit tegyenek, hogy tovább menve aludni hagyják-e őket, vagy hozzájuk menve megkísértsék őket felkölteni. Az utóbbira határozták magukat, ha ugyan lehetne, de azon elővigyázattal, hogy ügyelni fognak, nehogy maguk is a hely csábító erejének martalékul essenek.

Bementek tehát s az embereket nevükön szólíták, mert a vezető ismerte őket, de sem hangot, sem feleletet nem hallottak. A vezető most meg-

163

rázta őket s mindent elkövetett, hogy felébreszthesse.

Ekkor egyikük mondá: "ha pénzem megkapom, kifizetlek." A vezető fejét csóválta. "Amíg kardom kezemben tarthatom, védeni fogom magamat," mondá a másik. Efelett egyik a gyermekek közül nevetett. **Krisztina** kérdé: "Mit jelent ez?" "Álmukban beszéltek," mondá a vezető, "üssétek, lökdössétek, vagy bármit tegyetek is velük, mindig csak így fognak nektek felelni. Nem másként, mint az, ki felett a tenger hullámai már összezsáptak, s ő aludt, mintha a hajó árbocán ült volna, s mondá: ha felébredtek, ismét meg fogom kísérelni (Péld 23,34.35). Tudjátok, ha az emberek álmukban beszélnek, mindenféle szavakat mondanak, de semmi értelem nincs azokban. Mostani szavaik éppen olyan össze nem függők, mint útra kelésük s itteni leülésük: semminemű összefüggéssel nem bír. Ilyen üdvtelen dolog, ha vigyázatlan emberek lesznek zarándokokká. Húsz közül, ha egy akad, ki nem így jár. Mert ez **Ingovány** az utolsó mód, melyet a zarándokok ellensége alkalmazhat, azért, amint láthatjátok, csaknem az út végére van téve, s ezáltal még könnyebben előnyt nyer felettünk. Mert – gondolja az ellenség –, mely időben óhajtanának amaz esztelenek inkább leülni, mint akkor, midőn ki vannak fáradva? s mikor lennének jobban elfáradva, mint útjuk vége felé? Azért történt tehát, mint mondtam, hogy ez elbűvölt föld **Egybekelés** országához oly közel fekszik, s pályájuk végén. Azért a zarándokok vigyázzanak, nehogy úgy járjanak, mint

164

ezek, kik, mint láthatjátok, elaludtak, s senki sem ébresztheti fel őket".

Ekkor a zarándokok reszketve óhajtották, hogy tovább menjenek, s kérték a vezetőt, hogy csiholjon tüzet, hogy hátralevő útjukat lámpa világánál tehetnék meg. Lángot gyújtott tehát, s ennek segélyével folytatták útjukat (2Pét 1,19); mert igen nagy sötétség vala.

A gyermekek azonban igen fáradtak kezdtek lenni, s ahhoz folyamodtak, ki minden zarándokot szeret, hogy nekik könnyebbé tegye útjukat. Midőn tehát kissé tovább mentek, szél kerekedett, mely a ködöt eloszlatá, s a levegő sokkal tisztább lön. De még sokáig nem értek az **elbűvölt föld** végére, csak egymást s az utat is, melyen menniük kellett, jobban láthaták.

Midőn már csaknem végére értek, oly ünnepélyes hangot hallottak maguk előtt, mintha valaki, valami nagyon fontosat akart volna mondani. Tovább mentek, s íme, úgy tetszett nekik, mintha egy férfit látnának térden állva, ki kezeit és szemeit fölfelé emelé, s amint nekik látszott, a magasban valakivel komolyan beszélgetett. Közelebb jöttek, de nem érthették meg, hogy mit mondott. Halkan mentek tehát tovább, míg be nem végezé. Most felállott, s egyenest a mennyei város felé szaladni kezdett. **Bátorszívű** azonban utána kiáltott: "megállj, barátom, részeltess bennünket társaságodban, feltéve, hogy a mennyei Sion felé igyekszel." Az ember megállott s ők hozzá mentek. De amint **Becsületes** meglátta őt, mondá: "ismerem ezen embert." Ekkor így szólt **Igazságért küzdő**:

"nos, ki ő?" – "Körülbelül azon vidékről való, ahol én laktam, neve **Álljerösen**, s ő a szó szoros értelmében igazi zarándok".

Egymáshoz jöttek, s azonnal így szólt **Álljerösen** az öreg **Becsületes**hez: "ej, **Becsületes** apó te vagy?" "igen" – mondá ő, "oly igazán én vagyok, mint ahogy te te vagy." "Szívemből örvendek," szólt **Álljerösen**, "hogyan ezen úton találalak téged." "S én is éppúgy örvendek rajta," felelé a másik, "hogyan téged térdre állva találtalak." Ekkor **Álljerösen** elpirult, s mondá: "hogyan, láttál engem?" "igen" – szólott emez, "s e látványnak lelkemből örültem." "Nos, hát mit gondoltál?" szólt **Álljerösen**. "Hogy mit gondoltam," kiáltá az öreg, "mit gondolhattam volna egyebet, minthogy egy derék emberre akadtunk utunkban, s ezért csakhamar meg fogjuk társaságunknak nyerni." "Ha nem csalódtál, igen boldognak érzem magamat! De ha nem lennék olyan, minőnek lennem kellene, akkor egyedül kell elviselnem." "Az igaz," mondá a másik "de félelmed csak megerősít abban, hogy a zarándokok királya s lelked között jól áll a dolog, mert Ő azt mondja "jól van annak dolga, ki mindentől retteg (Péld 28,14)".

Küzdő. De testvérem, mondd csak, mi volt oka, hogy éppen térdepeltél? valami különös nyert kegyelmekért, vagy más egyébért történt?

Álljerösen. Amint tudjátok, az **Ingovány**on vagyunk, s amint itt mentem, gondolkoztam magamban, hogy e helyen mily veszélyes az út, mennyien találták már itt végüket, kik idáig értek.

s elveszének. A halál neme felett is gondolkoztam, mellyel e hely az embereket fenyegeti. Akik itt meghalnak, nem erős betegségben halnak meg. A halál reájuk nézve nem lesz nehéz.

Becsületes. Itt félbeszakítá az öreg **Becsületes**: láttad-e a lombsátorban ama két alvó embert?

Álljerösen. Természetes, természetes, hogy ott láttam **Vigyázatlant** és **Vakmerőt**, s úgy tudom, hogy mindaddig ott is fognak feküdni, míg elrothadnak (Péld 10,7). De hadd folytassam elbeszélésemet. Midőn, amint mondám, így gondolkoztam, egy csinos öltözetű, de öreg nő jött felém, elébem állott s önmagától felajánlá nekem pénzét és szeretetét. Az igazat megvallva igen fáradt s kimerült voltam, szegény vagyok mint a templom egere, s ezt hihetőleg a boszorkány is tudta. Egy-két ízben visszautasítám, de ő fel sem véve vonakodásomat, mosolygott. Ekkor haragudni kezdtem, de ezzel sem gondolt semmit. Erre újabb ajánlatokat tett nekem s mondá: ha tőle engedem magamat vezetett, naggyá és boldoggá fog tenni. "Mert" – így szólt "én vagyok a világ uralkodónéja, s az emberek tőlem nyerik boldogságukat." Nevét kérdeztem; s ő azt mondá, hogy **Szappanbuborék** asszony lenne. Ez még jobban eltávolított tőle, de azért csábításaival csak folyvást követett. Ekkor térdre borultam, s felemelt kezekkel könnyek között imádkoztam ahhoz, ki megígérte, hogy segíteni fog. S éppen midőn ti oda jöttetek, a nő továbbment útján. Ekkor tovább folytattam e nagy megmenekedésért köszönetemet; mert biztosan hiszem,

semmi egyéb szándéka nem volt, minthogy utannak tökéletesen gátat vessen.

Becsületes. Kétségtelenül ez volt szándéka. De megállj csak, amint róla hallok beszélni, úgy tetszik nekem, mintha valahol vagy láttam, vagy legalább olvastam volna felőle.

Álljerősen. Talán mindkettő megtörtént?

Becsületes. Szappanbuborék asszony! Nem egy magas, termetes nő, kissé sötét színű?

Álljerősen. Eltaláltad, egészen így néz ki.

Becsületes. Igen simán s hízelkedve beszél, s minden mondat után mosolyog az emberre.

Álljerősen. Tökéletesen így viseli magát.

Becsületes. Nemde egy nagy erszényt hord oldalán, s gyakran játszik abban kezével, s tapogatja pénzét, mintha az lenne szíve gyönyörűsége?

Álljerősen. Valóban, ha ez egész idő alatt mellettünk állt volna, sem állíthatod teljesebben elébem, s nem írhatod le jobban vonásait?

Becsületes. Akkor az, ki képét lerajzoló, jó másoló volt, s az, ki róla írt, igazat beszélt.

Bátorszívű. E nő boszorkány, s varázshatalmával ez egész tájt bűvölet alatt tartja. Aki egyszer fejét ölébe hajtá: mintha csak arra a tőkére hajtotta volna, melyre a pallos lecsap, s ki szemeivel szépségében gyönyörködött: bátran az Úr ellenségei közé számíthatod. Ez az, ki a zarándokok ellenségeit fényben és díszpompa közt mulattatja. Már sok zarándokot letérített útjáról. Ő és leányai

mindig a zarándokok körül ólálkodnak s csábos fecsegéseikkel mindig az élet gyönyöreit dicsérik, csalogatva őket. – Arcátlan, gyalázatos személy, ki mindenkivel szóba áll. A szegény zarándokokat kineveti, kigúnyolja; a gazdagoknak hízeleg s magasztalja őket. Ha olyanra akad, ki álnoksággal valahonnan pénzt tud keríteni, azt házról-házra járva dicséri; a lakomázást, vendégséget nagyon kedveli, s mindig egyik vagy másik dús asztalnál van. Némely helyen magát istennőnek adta ki, s ezért sokan imádják. Meghatározott ideje, s nyilvános helyei vannak a csalásra, s állítja és erősíti, hogy senki se tud oly javakat felmutatni, mint ő. Azt ígéri, hogy még az unokáknál is megmarad, csak tiszteljék és becsüljék. Erszényéből mint a polyvát szórja a pénzt, de csak bizonyos helyen és bizonyos személyeknek. Szereti, ha felkeresik, jót beszélnek felőle és hízelegnek neki. Soha se fárad el javaival dicsekedni, s azt szereti leginkább, ki legjobb véleménnyel van felőle. Koronákat, országokat ígér, csak tanácsát kövessék, de már számosakat hálóba juttatott, számtalanokat pedig a pokolba. –

Álljerősen. Ó, mily szerencse, hogy ellenállottam! mert vajon hová vezetett volna engem?

Bátorszívű. Hová? Isten tudja! Hanem általában szólva, bizonyosan "sok balgatag és káros. kívánságokba, melyek az embereket halálos veszedelmekbe merítik (1Tim 6,9)." Ő volt, ki Absolont atyja ellen bujtotta, s Jeroboámot ura ellen. – Ő vette rá Júdást, hogy urát és mesterét eladja, ő térítette le Démást az Istennek tetsző útról.

De ki tudná elbeszélni, hogy mennyi bajt okozott? Ő hinti el a meg hasonlítás magvát fejedelmek és alattvalók, szülők és gyermekek, férj és nő-, és szomszédok között, sőt magában az emberben is, test és lélek között. – Azért **Álljerősen** pajtás, felelj meg nevednek, s mikor már mindent megtettél: állj meg!

Ezen szavaknál a zarándokok keblében öröm és félelem váltakozott, mígnem végre ezen énekekben törtek ki:

Mennyi vész tódul a zarándokra! ...
Elleni, mint a tenger homokja!
S a bűnkényszernek csábos útjait,
Megszámlálni élő nem bírja itt.

Egyik posványba süllyed, s azt hiszi,
Hogy éltét dúsán s nyugodtan viszi.
Másik, ki az örvényt elkerülte:
Beleugrik a lángoló tűzbe!

Ezután utánuk néztem, míg az **eljegyzés földjére** megérkeztek, hol a nap éjjel és nappal tündököl. Fáradtak lévén, itt egy kis időt pihenésre szántak. S minthogy ezen ország minden zarándoknak egyformán tulajdona volt, gyümölcskertjei pedig és szőlőhegyei a mennyei királyé: szabad volt nekik tetszésük szerint bármihez hozzá nyúlni. S így rövid idő alatt megújultak; zúgtak a harangok is, s folytonosan oly édes-bús kúrhang hallatszott, hogy egész éjjel nem tudtak aludni, és mégis oly üdülteknek érzék magukat, mintha Isten tudja, mennyit nem aludtak volna. Ez alatt az utcákon, mindig ezen

kiáltás hangzott: "új zarándokok érkeztek a városba!" Egy másik viszonzá: "És oly sokan mentek át a vízen, és bocsáttattak ma be az aranykapukon!" Majd újra kiálták: "Éppen most érkezett a városba a **Tündöklők**nek egy légiója, s ebből tudhatjuk, hogy még sok zarándokok vannak útban; mert azért jönnek ezek, hogy önökik szolgáljanak, és vigasztalják őket bajaik után." – A zarándokok fölkeltek, s ide s tova jártak, hanem mily mennyei hangok tölték most be füleiket, s mily égi látványok gyönyörködteték szemeiket! Ezen országban mit se hallottak, mit se láttak, mit se éreztek, mit se tapasztaltak, mi testüknek s lelküknek ne tetszett volna. Csak midőn a folyam vizét megízlelék – melyen át kellett menniük –, tetszett úgy nekik, mintha az az ínynek egy kissé keserű lenne; de mihelyest lenyelték, az is megédesült.

Itten egy jegyzéket szerkesztettek az eddigi zarándokok neveiről, s saját emlékezetesebb viselt dolgaikról. Beszélgettek arról is, hogy a folyam némelyeknek apályt, másoknak – kik rajta átmennek – áradatot mutat. Némelyek előtt egészen kiszárad, mások előtt partjain is túl árad.

Ezen helyen szoktak a városi gyermekek a király kertjébe menni, hogy ott kötött virágkoszorúikat a zarándokoknak szívélyesen átnyújtásák. Díszlett itt kámfor, nárdusvirág, sáfrány, kálmos, fahéjbabér, szőlőlugas, mirrha, aloé s mindennemű finom fűszerek. Ezekkel volt beillatozva a zarándokok szobája – míg itt laktak, – s testük meg-

kenve, előkészítésül a folyamon történő általmenetelre, ha órájuk ütni fog.

Míg ők itt pihentek a boldog órára várakozva, egyszerre kiáltás hangzik a városban, egy hírnök érkezett a mennyei városból; nagy fontosságú tudósítással a zarándok **Krisztinának**, **Keresztyén** nejének.

Keresésére indultak tehát s midőn megtalálták a házat, melyben tartózkodott, egy levelet adtak át neki, melynek tartalma ez volt: "Üdv neked, áldott nő! Vedd hírül, hogy az Úr téged hív és vár, hogy a halhatatlanság mezében tíz nap múlva orcája előtt állj!"

Amint a követ előttük ezen levelet felolvasta, ismertető jelt is adott nekik, hogy ő igazi követ, és azért küldetett, hogy őket sietésre intse. A jegy egy szeretet élesítette nyíl volt, melyet lassacskán szívébe kellett mártania, hogy fokról fokra ugyan, de oly biztosan hasson, hogy a meghatározott időre az elválás megtörténjék.

Amint **Krisztina** látta, hogy az idő rá nézve immár elérkezett, s hogy a társaságból ő az első, kinek át kell menni: magához hívta **Bátorszívűt**, vezetőjüket, s elmondta neki a dolog állását. Az azt felelé, hogy szívéből örül a tudósításon és nagyon örvendene, ha az üzenet néki szólna. – Majd tanácsát kéré ki, hogy az utazásra miként kell egyet-mást elrendezni. Az megtanítá, hogy miként, s "mi pedig, mondá – kik itt maradunk, elkísérünk téged a folyam partjáig".

Most gyermekeiket hívatá, s rájuk adván,

172

mondá, hogy nagy könnyebbségére van homlokukon a jelt láthatni, és örül, hogy őket majd maga mellett láthatja és hogy ruhájukat hótisztán megőrizték. Végül szerény vagyonszáját a szegényeknek hagyván, megparancsolta fiainak és leányainak, hogy készen legyenek, ha a követ eljön értük. Ezen búcsúvétel után a vezetőtől és gyermekeitől **Igazságért harcolóhoz** fordult, s így szólt hozzá: "Uram, Ön mindig nemesnek és bátornak bizonyítá magát, legyen hű mindhalálig, és a mennyei királytól elveendi az életnek koronáját (Jel 2,10). – Kérem önt, vigyázzon gyermekeimre is, és ha netán valamikor gyengéknek látja, vigasztalja és bátorítsa őket. Ami leányaimat, – fiaim nejeit – illeti, ők hívek valának, s az ígéret beteljesítése a végcélnél várakozik rájuk. **Álljerősennek** egy gyűrűt adott.

Az öreg **Becsületest** is hívatá, s így szólott hozzá: "Íme, itt van ez igaz Izraelita, kiben nincsen álnokság (Ján 1,47)!" Az pedig mondá: "kívánom, hogy minél előbb megérd azon dicső napot, melyen Sion hegyére felszállasz, s örülni fogok, ha látom, hogy száraz lábakkal mégy át a folyón." S ő felele: "Történjék bár szárazon vagy nedvesen, de óhajtom az elválást; mert bárminő vihar érjen, ha oda juthatok, elég időm lesz kinyugodnom és magamat szárítgatnom.

Most bejött a jó **Sántaláb** is, hogy őt láthassa, kihez így szólott: "Neked az út eddig elég terhes volt; de a nyugalom annál édesebb lesz. Vigyázz és légy készen, mert a követ érted is megérkezik, mikor nem is gondolnád!"

173

Utána jött **Reménytelen**, leányával **Félelemteljessel**. Ezekhez így szólott: "Örök hálával emlékezzetek rá, hogy **Kételkedés** óriás kezéből megszabadultatok. Ezen kegyelemnek

következménye az is, hogy épen ide értetek. Vigyázzatok, vetkezzétek le a félelmet; s bízzatok a jövőbe!

Majd **Gyengelműhöz** így beszélt: "Te **Erénygyilkos**nak bosszuló karjai közül ragadtattál ki, hogy az örökké élőnek világossága előtt járj, s a mennyei király arcában gyönyörködjél. Azért tanácslom, hogy félelmedért és kételkedésedért bűnbánattal járulj kegyelméhez, mielőtt érted küldene; nehogy – ha eljön – szégyenkezve és pirulva kelljen hibád miatt előtte állanod."

Végre eljött az elválás napja **Krisztinára** nézve. Az utcán nagy néptömeg hullámozott, kik elutazását látni óhajták. S íme, a folyamnak túlsó partja egészen el volt árasztva lovagokkal és díszhintókkal, kik felülről szállottak alá, hogy a város kapuihoz vezessék. **Krisztina** a folyamba lépett, s kísérőinek istenhozzádot intett. Utolsó szavai, melyeket hallottak – ezek voltak: "Megyek Uram, hogy nálad legyek és téged magasztaljalak."

Gyermekei s barátai visszatértek, mert a rá várakozó kíséret elrejtette **Krisztinát** szemeik elől. Ezzel elment, s belépett a kapun mindazon diadaljelvények közt, melyek közt előtte férje bevonult. A búcsúzás alatt gyermekei sírtak, **Bátorszívú** pedig **Küzdő**vel lanton és hárfán örömhimnuszokat zengett. Végül mindenki saját lakába tért.

Idő folytával ismét jött hírnök a városba, s az üzenet **Sántaláb**nak szolt. Kitudakolta hollétét, s így szólott hozzá: "Annak nevében jövök hozzád, akit te szerettél s mankón is követted. Feladatomban megmondani, hogy ő téged asztalához vár, az estebédet vele együtt saját honában elkölteni, a Húsvét utáni napon. Azért készülj az utazásra." Erre ennek is jelt adott, hogy ő igazi követ, és így

szólott: "Elszakítottam az ezüst kötelet s az arany forrás elszivárgott (Préd 12,6)".

Sántaláb erre behívta zarándoktársait, és így szólott hozzájuk: "Értem küldtek, s Isten bizonyára titeket is hazátokba segít." Felkérte **Küzdőt**, hogy utolsó akaratát jegyezze fel. S minthogy mankóin és jó kívánságán kívül semmije se volt, amit a még életben maradtaknak hagyjon, így szólott: "Ezen mankót fiainak hagyom, hogy nyomdokaimba lépjen, ezer forró óhajjal, hogy nálamnál jobb és derekabb legyen." **Bátorszívű**nek megköszönve vezérlését és barátságát, az útra készült. – Amint a folyam partjához ért, így szólott: "Most már nem lesz

szükségem ezen mankókra, mert oda túl hintók és lovak várnak rám, utam folytatására. – Utolsó szava, melyet hallottak, ez volt: "Boldogul éljete!" – Így vált el.

Ezután **Gyengelmű**nek jött a hír, hogy ajtaja előtt megzendült a hírnök kürtje. Be is lépett hozzá, s így szólott: "Jöttem, hogy neked megmondjam: mestered magához hívat, s fénylő arcát rövid idő alatt meg fogod látni. S igazi követségem jeléül vedd ezt: "meghomályosodnak az ablakon általnézők (Préd 12,3)."

Tehát magához hívatá **Gyengelmű** is barátait, s tudtukra adá a hozzá érkezett követséget és az igazolásul adott jelt. "Minthogy – folytatá – semmim sincs, amit rátok hagynék; miért tegyek végrendeletet? Ami pedig "gyenge elmémet" illeti, azt itt hagyom; mert ahová megyek, ott nincsen számára hely; ajándékul pedig még a legszegényebb

176

zarándoknak is – nem érdemes. Azért ha eltávoztam, kérlek **Küzdő** barátom, légy szíves azt valamely zugba elásni." Ezek után, amint az elválás órája ütött, belépett a folyamba, miként a többiek. Utolsó szavai valának: "Kitartás, hit és türelem!" S ezzel átment a túlsó oldalra.

Több nap múlva **Reménytelen**hez jött a hírnök, a következő hírrel: "Te reszkető, vértessen fel királyod mellett az Úr legközelebbi napján azon tudat, hogy az örömtől fogsz reszketni, midőn minden kételyeid alól felszabadulsz." Hogy pedig – mondá a hírnök – meggyőződjél beszédem igaz voltáról, vedd ezt jelül: "A mandulafa megvirágzik, a sáska megkövéredik, és minden ő kívánsága megfogyatkozik (Préd 12,5)."

Leánya, **Félelmetljes** meghallván a történetet, azt mondá, hogy ő atyjával együtt akar menni. Erre **Reménytelen** így szólott barátaihoz: "Ti tudjátok, mint voltam én leányommal, s mily alkalmatlanok voltunk egész környezetünknek. – Nekem és leányomnak utolsó akaratunk, hogy a mi csüggettségünk és szolgálai félelmünk távoztunk után senkire át ne szálljon. Mert tudom, hogy halálom után ezek bizonyosan ajánlkozni fognak másoknak. Mert hogy őszintén megmondjam, kísértetek ezek, melyeket mi zarándokká lételünkkor magunkhoz fogadtunk, s többé nem tudtuk nyakunkról lerázni. Bizonyosan ismét kóborolni fognak, hogy valami zarándok felvegye őket. De tegyétek meg érettünk, hogy az ajtót előttük bezárjátok.

Mikor az óra ütött, mindketten a folyam part-

177

jára léptek. **Reménytelen** utolsó szavai valának: "Isten hírével éj, Isten hozott, nappal!" Leánya dalolva ment át a folyón, de dalát senki sem értette.

Nemsokára ismét egy hírnök érkezett a városba, ki az öreg **Becsületos** után tudakozódott. Belépett házába s következő tartalmú sorokat adott át neki: "Az a rendelet számodra, hogy légy készen nyolc nap múlva megjelenni Urad előtt, atyjának házában." Jelül pedig vedd: "És megszűnnek minden éneklő leányok (Préd 12,4)." Összegyűjté tehát **Becsületos** is barátait s így szólott hozzájuk: "Én meghalok, de végrendeletet nem teszek. Ami az én **Becsületességemet** illeti, hadd kísérjen el engemet; utódomnak szólhattok felőle. – Az elválás napján a folyam némely helyen partjain túláradt, azonban **Becsületos** még életében egy

bizonyos **Jólelkiismeretűt** rendelt oda, hogy ott feltalálja őt, ami meg is történt. Az odanyújtá neki karját és átsegíté. Utolsó szava volt: "A kegyelem győz!" Így hagyta el a világot.

Majd ismét híre szárnyalt, hogy **Igazságért küzdő** szintén tudósítást kapott, a következő jellel: "A veder eltörik a forrásnál (Préd 12,6)." Amint megkapta, magához hívá barátait. "Elmegyek atyámhoz, – és ámbár nagy üggyel-bajjal értem idáig, most mégis legkevésbé sem sajnálom a rá fordított fáradságot. Kardomat annak adom, ki a zarándokútban utódom leend; bátorságomat és ügyességemet pedig annak, ki rá szert tehet. Sebhelyeimet magammal viszem, tanúbizonyságul, hogy a harcot azért vívtam, aki most megjutalmazóm leend."

178

A búcsúpillanat közeledtével sokan kikísérték a folyamhoz. Belelépve így kiáltott: "Hol vagyon, halál, a te diadalmad?" Majd beljebb "Hol vagyon koporsó, fullánkod? (1Kor 15,55)? – Így ment át, s tiszteletére a trombiták a túlsó oldalon mind megszólaltak, hangos riadással.

Ezután **Álljerősen**nek jött üzenet; annak, kit a zarándokok a megbűvölt országban térdein találtak. A követ átadta neki nyilvánosan az üzenetet. Tartalma ez volt: "készítse magát egy más élethez, mert mestere nem akarja, hogy tőle továbbra is távol legyen." **Álljerősen** eleinte habozott. "Ne, – szólott a követ – ne kételkedj az üzenet igaz voltában; ím itt van jelszavad: "megtört a kerék a kútnál (Préd 12,6)." Ekkor tehát magához hívatá vezérüket, **Bátorszívűt** s így szólott hozzá: "Uram, ámbár nem volt szerencsém zarándokságom alatt sokat lenni a te társaságodban; mégis mióta ismerlek, sok szolgálatot tettél nekem. – Szabad legyen kérésem, hogy visszatértek (mert tudom, hogy te Urad házához visszatérsz más szent zarándokok idekísérése végett), nézz be családomhoz, s tudósítsd őket mindenről, ami velem történt és történni fog. Beszélj nekik boldogságomról s szerencsés megérkeztemről a mennyei városba. Beszélj nekik **Keresztyén**ről és **Krisztin**áról, hogy mint követték ő és leányai férjeiket. Említsd meg nekik boldog célhoz jutásukat is. Családom számára kevés, vagy jobban mondva semmi küldenivalóm sincs, imámon és könnyeimen kívül, ha volna még rájuk nézve valami hatásuk.

179

órája, lement a folyóhoz. Mily csend uralkodott afelett, amikor is **Álljerősen** feleútján túl, rövid szünet után így szólt kísérőihez:

Ezen folyam sokaknak volt rettenet, s valóban engemet is megborzasztott, ha rá gondoltam. Most egészen jól érzem magam benne, lábaim szilárdul állnak, s azon helyen nyugosznak, melyen a szövetség ládáját hordó papok lábai nyugvának, midőn Izráel a Jordánon átment. Ámbár a vizet az íny keserűnek, a gyomor hidegnek érzi; de ha arra gondolok, akihez megyek, és a kíséretre, mely rám a túlsó oldalon várakozik, szívem mint az izzó zsarátnok felmelegszik".

"Utazásom céljánál vagyok, fáradalmaim napjai véget értek. Megyek, hogy meglássam a fejet, mely tövisekkel koszorúztatott, és az arcot, mely énértem leköpdöstetett."

"Eddig csak a hallomás és hit táplált; de most oda megyek, hol a látás által fogok kielégíttetni és amellettsz leszek, kinek közelléte (rám nézve gondolatban és értelmén felüli gyönyör) üdv nekem és gyönyör.

"Én örömet hallottam uramról beszélni, és ahol csak a porban lábainak nyomát megpillantottam, legfőbb óhajom volt nekem is oda lépni".

"Az ő neve ír és balzsamcsepp volt szívemre, kedvesebb minden illatszernél. Hangja csengése bájosb és édesebb mindennél nekem, s tekintete után többen epedtem, mint a világtalan a nap fénye

180

után. – Szava volt éltető tápszerem és erősítő italom nyavalyás erőtlenségemben.

"Ő tartott meg és vezérelt jó útra tévelygésemből, az ő utain biztos léptekkel haladhattam".

Beszéde alatt orcája elváltozott, "az erős nem bírta magát" bensejében (Préd 12,5), s miután így szólott: "Fogadj el, mert hozzád megyek," eltűnt szemük elől.

De gyönyörű látványt nyújtott, amint az egész sík tér lovakkal és hintókkal, dalnok-lantosokkal, hárfázókkal és kürtösekkel volt elborítva, kik a zarándokokat üdvözlék megérkeztükkor, és egymás után rendben haladtak a sugárzó kapuk felé.

Ami **Krisztina** gyermekeit illeti, nem időztem annyit, hogy négy fiának nejeikkel és gyermekeikkel történő átmenetelét láthattam volna. De azért hallottam valakitől, hogy még életben vannak, s hogy az *egyház* kívánságára még egy ideig megmaradnak azon helyen, hol laknak.

Ha az lenne sorsom, hogy ezen utat még egyszer megtegyem, akkor tán azoknak, kik óhajtják, tudnék utasítást adni azokról, melyek felől most hallgatok. – És most kedves olvasó

Isten veled!